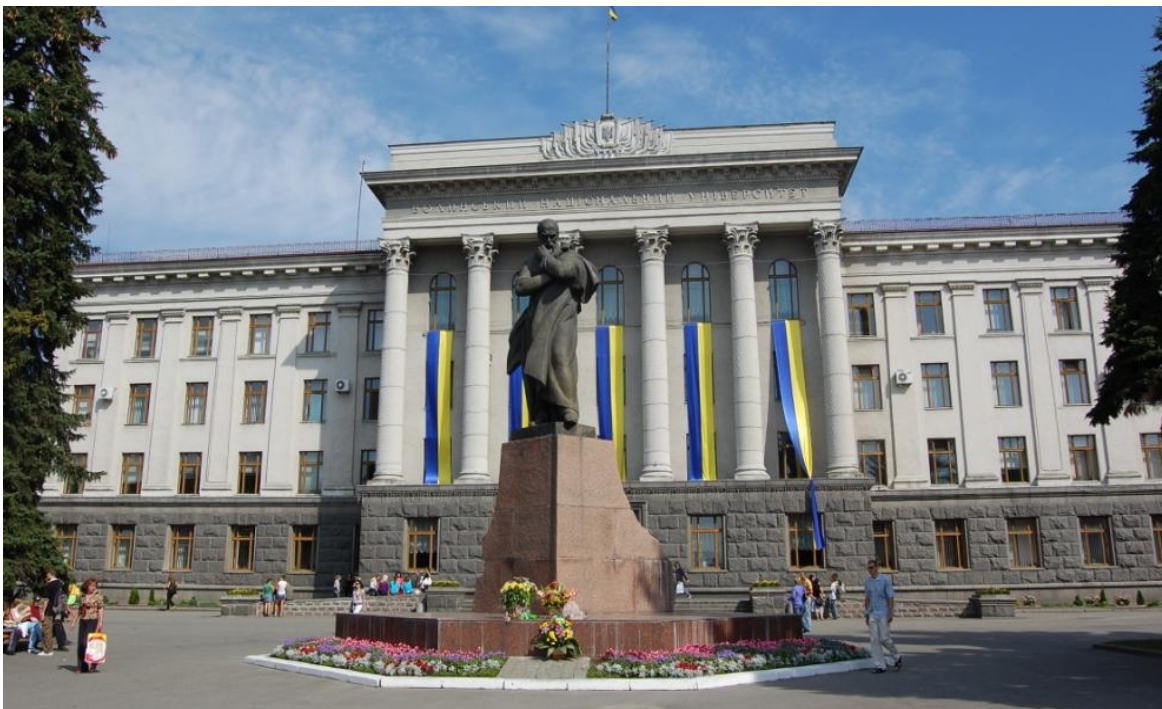

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВРОЦЛАВСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КРАКІВСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕНСТОХОВСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ПОЛЬЩА)
КООПЕРАТИВНО-ТОРГОВЕЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
МЕТОДОЛОГІЧНА РАДА З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ УКРАЇНИ
ФЕДЕРАЦІЯ БУХГАЛТЕРІВ, АУДИТОРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ
АУДИТОРСЬКА ПАЛАТА УКРАЇНИ
SCHOOL OF ECONOMICS AND BUSINESS SARAJEVO (UNIVERSITY OF SARAJEVO) (BOSNIA AND
HERZEGOVINA), FACULTY OF ECONOMICS AND BUSINESS
UC LEUVEN-LIMBURG – UCLL (BELGIUM), ACCOUNTANCY AND TAXES
UNIVERSITY OF MONTENEGRO (MONTENEGRO), FACULTY OF ECONOMICS

Тези доповідей VII міжнародної науково-практичної конференції

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, КОНТРОЛЮ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

21 листопада 2024 року

Луцьк

УДК 657(08)+336.2(08)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету економіки та управління
Волинського національного університету
імені Лесі Українки (протокол № 11 від 20.06.2024 р.)*

Рецензенти:

Олена ПАВЛОВА, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки і торгівлі,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування: матеріали
міжнародної наук.-практ. конф. (21 листопада 2024 р.) – 232 с.

У збірнику подано тези доповідей VII міжнародної науково-практичної конференції **«Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування»**, у яких відображено дослідження тенденцій сучасних напрямів розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування в умовах новітніх перетворень; стану і розвитку бухгалтерського обліку як науки та практичної діяльності; міжнародного та вітчизняного досвіду організації, функціонування та розвитку економічного аналізу; сучасних викликів в удосконаленні теорії та практики аудиту; оподаткування діяльності підприємств: проблеми та перспективи розвитку; покращення інформаційних систем обліку, аналізу та аудиту на етапі становлення цифрової економіки; обліково-аналітичного забезпечення бізнес-процесів підприємства.

Для науковців, аспірантів, студентів, економістів, практикуючих бухгалтерів і всіх, хто цікавиться питаннями розвитку аудиту, контролю, оподаткування та обліково-аналітичного забезпечення підприємств.

УДК 657(08)+336.2(0)

© Автори тез, 2024
© ВНУ імені Лесі Українки, 2024

ЗМІСТ

1.	Анастасов Іван ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ.....	7
2.	Артишевська Олександра ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ	9
3.	Бабічева Аліна ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	11
4.	Balaszow Gennadiy ANALIZA CZYNNIKÓW WPŁYWAJĄCYCH NA RACHUNKOWOŚĆ I PODATKI W WARUNKACH STANU WOJENNEGO.....	13
5.	Балик Анна, Березко Вікторія, Дударчук Оксана, Пасічко Павлина БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У ХХІ СТОЛІТТІ.....	16
6.	Балуєв Д. О. ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АУДИТОРА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ.....	18
7.	Басін Артем КОМПЛІАНС-КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІТ-ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ	20
8.	Батісвич Дмитро БУХГАЛТЕРСЬКЕ РОЗУМІННЯ СУТТЄВОСТІ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ.....	22
9.	Бенесь Богдана ЗНАЧЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ВИРОБНИЧИМИ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	24
10.	Більчук Віталій ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	26
11.	Бороденко Соломія МОДЕРНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ.....	28
12.	Буравська Валерія ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ: СУТНІСТЬ, КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ.....	30
13.	Бурець Олександра ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ.....	32
14.	Вавринюк Владислав ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ.....	35
15.	Вакуліна Анастасія ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ ВИРОБНИЦТВА.....	37
16.	Варич К.А. РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОПТИМІЗАЦІЇ АУДИТУ.....	39
17.	Вашук Анна ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНИХ ПОСЛУГ НА ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	41
18.	Вісничук Єлизавета ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В ДОСЛІДЖЕННІ ВПЛИВУ КІЛЬКОСТІ ЗАЙНЯТИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ОБСЯГ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГО, ЛІСОВОГО ТА РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	43
19.	Вовк Віктор ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ АУДИТУ ПІДПРИЄМСТВ БАНКРУТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	46
20.	Вовтонюк Дарина МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА.....	47
21.	Водяна Ірина ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ ВІД КІЛЬКОСТІ ЗАЙНЯТИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ МЕТОДАМИ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ.....	50
22.	Войтович Віталій ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ У 2024 РОЦІ.....	52
23.	Галзевич Андрій ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ТА МЕТОДИКУ АУДИТУ.....	53
24.	Гайдучик Михайло ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ НА ПОСЛУГИ КАДРОВОГО АУТСОРСИНГУ.....	55
25.	Гринявський Сергій УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ ВИТРАТАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА – ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ.....	57
26.	Гузьо Максим ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПРИРОДООХОРОННИХ ВИТРАТ.....	59
27.	Демчук Ангеліна, Шевченко Софія, Захарчук Юлія РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В НОРВЕГІЇ У ПЕРІОД ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.....	61
28.	Денисюк Максим ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДО ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГО, ЛІСОВОГО ТА РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ОСНОВІ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ.....	62
29.	Джулінський Леонід УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В ІНСТИТУЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА.....	65

30.	Дмитрук Іванна ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗВІТУВАННЯ.....	67
31.	Дорошенко Назар ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ (ТОВАРІВ РОБІТ ПОСЛУГ) НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТРАНСПОРТУ, СКЛАДСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА, ПОШТОВОЇ ТА КУР'ЄРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ОСНОВІ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ.....	69
32.	Дубінчин Назар МОДЕЛЬ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ В ПРОГНОЗУВАННІ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	71
33.	Засць Вікторія ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ.....	73
34.	Захарчук Ілля ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ	74
35.	Іванина Катерина ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ У ПЕРІОД ВІЙНИ.....	76
36.	Іванюк О. М. АУДИТ УПРАВЛІНСЬКИХ ТВЕРДЖЕНЬ ЩОДО НАДЗВИЧАЙНИХ ПОДІЙ.....	78
37.	Ільницька Маргарита АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЮ В ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	79
38.	Ільчук Андрій СУТНІСТЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЗНАЧЕННЯ ЇХ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	81
39.	Іщенко Олег ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ.....	83
40.	Кабак Софія ТЕХНОЛОГІЇ BIG DATA У ПОДАТКОВОМУ КОНТРОЛЮ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	85
41.	Калушка Валерія ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ	86
42.	Канцевич Катерина ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ ТА СИНТЕТИЧНИЙ ОБЛІК МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ВОЛИНСЬКА ФІЛІЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ АКАДЕМІЇ ШАГ».....	88
43.	Карасюк Віталій СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ ТА ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	90
44.	Кириченко О.І. ПРИНЦИПИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ.....	91
45.	Клімук Юлія ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ КІЛЬКОСТІ ЗАЙНЯТИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ОБСЯГ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	93
46.	Коваленко Юрій ОБЛІК ДОХОДІВ І ВИТРАТ ОСББ: ТИПОЛОГІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ.....	95
47.	Коваль-Лавок Олег СУТЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ЇЇ ФОРМУВАННЯ.....	97
48.	Ковальчук Я.І. ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ЦИКЛІВ ТА ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ НА АУДИТОРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	99
49.	Ковлева Софія ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГУ НАДАНИХ ПОСЛУГ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗАЛЕЖНО ВІД КІЛЬКОСТІ ЗАЙНЯТИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЕКОНОМЕТРИЧНОЇ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ.....	101
50.	Козак Віта ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	103
51.	Колесник Павло КІБЕРЗАХИСТ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКИ ЦИФРОВИХ ДАНИХ.....	105
52.	Коновалова А.В. МСБО ТА КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: ЇХ РОЛЬ У ЗАПОБІГАННІ ФІНАНСОВИМ МАХІНАЦІЯМ.....	106
53.	Корець Петро ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ ЗАКУПІВЕЛЬ.....	108
54.	Кошіль Анна ІНТЕГРАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ТА КОНТРОЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ В УПРАВЛІННІ ЗАПАСАМИ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	110
55.	Кропивницький Микола СУТНІСТЬ І ЗМІСТ АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У ФУНКЦІОНУВАННІ ПІДПРИЄМСТВА	112
56.	Лапеченков Володимир ОБ'ЄКТИ ОБЛІКУ НА ЕТАПАХ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ	114
57.	Лахтюк Тетяна ІННОВАЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ: БЛОКЧЕЙН У ФІНАНСОВИХ ЗВІТАХ.....	116
58.	Лебедь Катерина ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	118
59.	Левощук Сергій ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ.....	120
60.	Лещук Катерина ОСОБЛИВОСТІ УТРИМАННЯ ТА ОБЛІКУ ВІЙСЬКОВОГО ЗБОРУ.....	122

61.	Ліпич Каріна МОДЕЛЮВАННЯ ЗВ'ЯЗКУ МІЖ КІЛЬКІСТЮ ЗАКЛАДІВ МИСТЕЦТВА, СПОРТУ, РОЗВАГ ТА ВІДПОЧИНКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ОБСЯГОМ РЕАЛІЗОВАНИХ НИМИ ПОСЛУГ.....	123
62.	Лісовчук Анастасія ПОБУДОВА ТА АНАЛІЗ МОДЕЛІ ЗАЛЕЖНОСТІ ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ ВІД ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	126
63.	Літвінчук Володимир ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПДВ В СФЕРІ РОСЛИННИЦТВА В УКРАЇНІ.....	128
64.	Ліщук Тетяна ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ	130
65.	Лопатюк Максим ПОБУДОВА ПРОГНОЗУ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСЛУГ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ОСНОВІ КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ	132
66.	Лупинко Надія ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МСФЗ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	134
67.	Люшук Олександра ПОБУДОВА ОБГРУНТОВАНОГО ПРОГНОЗУ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (ТОВАРІВ, ПОСЛУГ) НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПРОМИСЛОВОСТІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ МЕТОДАМИ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ.....	136
68.	Ляпустина Тетяна ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ: ОСНОВНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ	138
69.	Маїло Катерина МОДЕЛЮВАННЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНИХ ПОСЛУГ ВІД ВАРТОСТІ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ФІНАНСОВОЇ ТА СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	140
70.	Малофєєв Олександр ОСОБЛИВОСТІ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ.....	143
71.	Маслій Сергій ОБЛІКОВИЙ БАЗИС ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	144
72.	Матвійчук В. О. ОБЛІК І АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ: МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ.....	146
73.	Микосянчик Наталія ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЯКІСТЬ АУДИТУ	148
74.	Михалевич Софія, Яшук Катерина ЛУКА ПАЧОЛІ: ВПЛИВ ПРАЦЬ НА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	149
75.	Мірошниченко С. В. ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКІВ: ПОРЯТУНОК ЧИ ПОРУШЕННЯ?	151
76.	Мостіпака Ірина ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗА МСФЗ.....	153
77.	Оліферук Анна МОДЕЛЮВАННЯ В ДОСЛІДЖЕННІ ЗАЛЕЖНОСТІ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (ТОВАРІВ, РОБІТ, ПОСЛУГ) ВІД СУМИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВНИЦТВА ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	155
78.	Островник Анастасія ОБЛІК ДОХОДІВ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	158
79.	Плисюк Юлія ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНИХ МЕТОДІВ ОБЛІКУ ВИТРАТ.....	159
80.	Поліщук Аліна ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ).....	161
81.	Поліщук Дмитро, Процюк Денис ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	163
82.	Поліщук Олена АНАЛІЗ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	165
83.	Пономаренко Надія ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ БАНКІВСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	167
84.	Придатко Марія ЕКОЛОГІЧНИЙ ОБЛІК МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ВО «КОВЕЛЬСІЛЬМАШ».....	169
85.	Пужанська Наталія ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	171
86.	Пшенична Марія ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ ТА АУДИТІ: ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ.....	173
87.	Ришко Юлія ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ВИТРАТАМИ НА ЗАРОБІТНУ ПЛАТУ ТА ОБСЯГОМ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТА РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ МОДЕЛЮВАННЯ.....	174
88.	Рябчук Аліна ПРОГНОЗУВАННЯ ВАРТОСТІ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ОСНОВІ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ.....	176
89.	Савчук Анна ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЙОГО В ОБЛІКУ	178
90.	Савчук Ірина АНАЛІЗ ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ.....	180

91.	Савюк Олександр ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ ЗГІДНО КЛАСИЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ.....	182
92.	Саттаров А.І. МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ АУДИТУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	184
93.	Свистун А.М. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО (УПРАВЛІНСЬКОГО) АУДИТУ В УМОВАХ АДАПТАЦІЇ ДО МСФЗ.....	186
94.	Семенюк Юлія МОДЕЛЮВАННЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДО ОПОДАТКУВАННЯ ВІД ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ (ТОВАРІВ, ПОСЛУГ) НА ПІДПРИЄМСТВАХ З ТИМЧАСОВОГО РОЗМІЩЕННЯ Й ОРГАНІЗАЦІЇ ХАРЧУВАННЯ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	188
95.	Силка Інна ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ ПОСЛУГ КОМУНАЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ.....	190
96.	Сліпко Юрій ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ.....	192
97.	Слухінська Вікторія ПОБУДОВА ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНОЇ МОДЕЛІ У ФОРМІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ, ЯКА ОПИСУЄ ВПЛИВ КІЛЬКОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ОБСЯГ РЕАЛІЗОВАНИХ НИМИ ПОСЛУГ.....	194
98.	Смик Марина ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ДРАЙВЕР РОЗВИТКУ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ.....	196
99.	Соя Вікторія АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕКСТИЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ...198	198
100.	Стащенко В.В. МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У СФЕРІ МАРКЕТИНГОВИХ ПОСЛУГ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	198
101.	Стрельчук Аліна УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НА ОСНОВІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....	201
102.	Тененський Лєніс ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ РОБОТИЗОВАНИХ ПРОЦЕСІВ.....	203
103.	Тишкевич Тетяна ОБЛІК В ПРОЦЕДУРІ ЛІСТИНГУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.....	205
104.	Томашук Оксана СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА КІЛЬКОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ ГАЛУЗІ.....	207
105.	Федоришин В.В. ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ З ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....	210
106.	Хвесик Юлія МОДЕЛЮВАННЯ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСЛУГ ЗАЛЕЖНО ВІД КІЛЬКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ НАДАННЯ ІНШИХ ВИДІВ ПОСЛУГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	212
107.	Хрущ А. В. НЕДОЛІКИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПОДАТКОВОМУ КОНТРОЛІ.....	214
108.	Черевань Анастасія МЕТОДИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ.....	216
109.	Чуснєков Андрій ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	218
110.	Шепшелей Іванна ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	220
111.	Шобей Габрієла АУДИТ ГРОШОВИХ КОШТІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	222
112.	Шульган Юлія ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ СУМНІВНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ.....	224
113.	Юганюк Ангеліна ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСЛУГ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА МОДЕЛЛЮ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ.....	226
114.	Яковлюк Олександра ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В ПРОГНОЗУВАННІ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ДОПОМІЖНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	228
115.	Оксентюк Вікторія МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ В УСТАНОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ, НАУКОВОЇ ТА ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	230

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Державний фінансовий контроль відіграє ключову роль у забезпеченні економічної стабільності України та ефективного використання державних ресурсів в умовах ринкової економіки. Його розвиток зумовлений потребою адаптації до нових економічних викликів та запровадженням сучасних методів контролю, таких як аудит ефективності та моніторинг ризиків. Перехід до ринкових умов вимагає впровадження міжнародних стандартів аудиту, що підвищують прозорість контролю і дозволяють зменшити корупційні ризики, зокрема через стандарти INTOSAI та рекомендації Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю.

Українські державні інституції, такі як Рахункова палата та Державна аудиторська служба, відіграють важливу роль у проведенні перевірок, але для підвищення їхньої ефективності необхідно покращити координацію та забезпечити фінансову й кадрову незалежність. До основних проблем розвитку системи фінансового контролю належать недостатня фінансова підтримка та політичний вплив, що ускладнює забезпечення об'єктивності перевірок. Особливе значення сьогодні має цифровізація процесів фінансового контролю, що може зменшити витрати часу та підвищити якість перевірок завдяки автоматизації та інтеграції баз даних.

Важливим аспектом є впровадження системи раннього виявлення порушень, яка дозволить завчасно реагувати на ризики неефективного використання коштів. Крім цього, необхідно удосконалювати законодавчу базу, щоб посилити правові інструменти для контролю. Відповідність міжнародним стандартам аудиту також сприяє інтеграції України у світову економічну спільноту, підвищуючи довіру до національної фінансової системи. Вдосконалення державного контролю дасть змогу забезпечити раціональний розподіл бюджетних коштів, що є актуальним в умовах економічних обмежень. Отже, розвиток фінансового контролю в Україні сприятиме стабільному економічному зростанню, що є пріоритетом для держави на шляху до євроінтеграції.

Сучасний ринок вимагає впровадження цифрових технологій у державний фінансовий контроль, адже це дозволяє підвищити прозорість, оперативність і точність у моніторингу фінансових операцій. Інтеграція інформаційних систем та електронних баз даних забезпечує доступ до необхідної інформації в режимі реального часу, що значно зменшує ризик фінансових порушень. Завдяки автоматизованим системам обліку контролюючі органи можуть не лише швидше виявляти можливі ризики, але й аналізувати великі обсяги даних для прогнозування і запобігання зловживанням у майбутньому [1].

Такі технології також дають змогу мінімізувати людський фактор, що значно знижує ризик корупції та суб'єктивних помилок під час перевірок. До того ж автоматизація дозволяє зменшити витрати часу та ресурсів на здійснення контрольних заходів, що є важливим за умов обмежених державних фінансів. Окрім цього, цифрові системи обліку можна інтегрувати з іншими органами державного контролю, що забезпечує єдиний підхід до управління фінансами на національному рівні.

Інформаційні технології також надають можливість впроваджувати системи раннього попередження, які сигналізують про відхилення від встановлених норм та потенційні фінансові ризики ще до їхнього виникнення. Це дозволяє зосередити контрольні ресурси саме на тих операціях, які становлять найбільшу загрозу для бюджету. Крім того, запровадження електронної звітності та документообігу дозволяє органам фінансового

контролю скоротити паперові процедури та значно полегшити обмін інформацією між структурними підрозділами.

Використання великих масивів даних (Big Data) та аналітичних інструментів на основі штучного інтелекту дає змогу виявляти приховані зв'язки, закономірності та потенційні махінації. Системи аналізу на основі штучного інтелекту здатні самонавчатися на основі виявлених порушень, постійно вдосконалюючи свої алгоритми. Це забезпечує більш точний та ефективний контроль над бюджетними коштами та державними активами. Окрім того, впровадження блокчейн-технологій дає можливість забезпечити невідомість та прозорість фінансових операцій, зменшуючи ризик фальсифікації даних [2].

Значний потенціал для підвищення ефективності державного фінансового контролю криється в адаптації інноваційних технологій, зокрема в цифровізації процесів. Використання автоматизованих систем дозволяє органам контролю обробляти великі обсяги даних швидше та точніше, виявляючи фінансові ризики й аномалії на ранніх етапах. Завдяки цьому держава може оперативніше реагувати на потенційні порушення та запобігати їх наслідкам. В умовах обмежених ресурсів важливою є інтеграція фінансових систем та баз даних між державними органами, що забезпечить взаємодію та доступ до актуальної інформації в режимі реального часу.

Загалом, впровадження цифрових технологій у державний фінансовий контроль є важливим кроком для підвищення його ефективності, зниження корупційних ризиків та підвищення довіри суспільства до державного управління. Це дозволяє забезпечити якісний і надійний нагляд за використанням державних ресурсів, що є необхідною умовою для стабільного економічного розвитку [3].

Крім того, важливим завданням є підготовка висококваліфікованих кадрів, здатних ефективно використовувати нові технології та методи аналізу. Безперервне підвищення кваліфікації аудиторів та контролерів є необхідним для реалізації сучасних підходів до фінансового контролю.

Міжнародна співпраця та запозичення найкращих практик контролю, зокрема через співпрацю з Європейським Союзом, також сприятиме вдосконаленню української системи контролю. Це дозволить не лише запроваджувати нові методи аудиту, але й адаптувати правове поле до європейських стандартів прозорості та підзвітності. Водночас для розвитку фінансового контролю важливо забезпечити незалежність контролюючих органів, зокрема зменшити політичний тиск, що може впливати на результати перевірок. Незалежний контроль сприяє зростанню довіри суспільства до державних фінансів та підвищує легітимність влади [4].

У майбутньому ключовими напрямками мають стати системна оцінка ефективності використання бюджетних коштів, зокрема шляхом запровадження механізмів оцінки ефективності державних програм. Таким чином, не лише перевірка фактів витрат, але й оцінка результативності стане основою фінансового контролю. Важливо також зосередитись на антикорупційних заходах, оскільки корупція продовжує залишатися значною перешкодою для ефективного використання державних коштів. Відповідно, контрольні органи повинні мати доступ до широкого інструментарію для виявлення корупційних схем.

Таким чином, розвиток державного фінансового контролю в Україні є багатогранним процесом, що включає впровадження технологій, підвищення незалежності контролюючих органів, адаптацію до міжнародних стандартів і посилення антикорупційних заходів. Це дозволить забезпечити належний рівень прозорості та ефективності, необхідний для сталого економічного розвитку країни та підвищення добробуту її громадян.

Список використаних джерел

1. Марченко О. М, Пушак Я. Я., Ревак О. І. Фінансова безпека держави. : навч. посібник. Львів, 2020. 356 с. URL : https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2964/1/FinanovaBezpeka_30-04_2020.pdf
2. Державний фінансовий контроль у публічному управлінні : навч. посібн. / Колектив авторів; за ред. В. М. Русіна та Б. С. Шулюк. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2018. 214 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34552/1/Посібник%20з%20ДФК.pdf>

3. Ломейко Ю. А. Державний фінансовий контроль в Україні: напрями вдосконалення його організації та оцінювання. *Проблеми економіки*. 2016. № 2. С. 148 – 160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Rekon_2016_2_21
4. Терещенко, М.М. Державний контроль: сутність, основні підходи та концепції. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. Том 30 (69) № 4 2019. URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/4_2019/23.pdf

УДК 657.6.011.8

Артишевська Олександра,
здобувачка освіти спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Сафарова А.Т. к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

У зв'язку з появою підприємств з різними формами власності стало очевидним, що традиційна система фінансового контролю, яка існувала раніше, не здатна захистити інтереси ні держави, ні власника. Так, передумовою виникнення аудиту є зацікавленість підприємств в особі їхніх власників та держави в особі податкових органів у достовірності обліку та звітності.

Аудит — це незалежна перевірка бухгалтерської звітності та іншої обліково-звітної інформації про діяльність підприємств з метою підтвердження їхньої достовірності та законності.

Аудит в Україні не можна назвати новим видом діяльності, але процес його розвитку супроводжується певними проблемами, що обумовлені такими факторами та обставинами:

- недосконалість законодавства;
- недостатність практичного досвіду;
- відсутність загальнодоступних методів проведення процесу аудиту.

В Україні, починаючи з 2004 року, аудит фінансової звітності проводиться відповідно до міжнародних стандартів аудиту, що прийняті в якості національних стандартів аудиту.

Аудиторські фірми повинні проводити систему внутрішнього контролю якості аудиторських послуг. Перевірку контролю якості на відповідність міжнародним стандартам контролю якості проводить Аудиторська палата України.

Український аудиторський ринок складається з трьох незалежних частин: ринок обов'язкового аудиту, ринок міжнародного аудиту і ринок податкового аудиту.

Обов'язковий аудит можна назвати формальним, адже замовники, як правило, не дбають про достовірність фінансової звітності, бо немає реальних санкцій.

Міжнародний аудит можна назвати класичним аудитом за МСФЗ. Його використовують для: материнських компаній з метою подальшої консолідації, міжнародних фінансових інститутів та західних фондових ринків. На цьому ринку домінує «велика четвірка», а решта ринку знаходиться в інших аудиторських фірмах, що є членами міжнародних аудиторських асоціацій.

Податковий аудит радше можна кваліфікувати як аутсорсинг внутрішнього аудиту, узгоджені процедури або консалтингові послуги. В Україні податковий аудит часто включає додаткові питання, як от відповідність Н(П)СБО та законодавству, натомість на Заході використовують спеціальні юридичні фірми, а «велика четвірка» має окремо створені податково-юридичні відділи.

До основних перешкод розвитку аудиту в Україні можна віднести:

- відсутність соціального замовлення на якісний аудит (в тому числі аудит фінансової звітності);

- відсутність практичного досвіду та нерозуміння цілей і завдань незалежного аудиту;

- встановлена АПУ непрактична та надмірно формальна система контролю якості.

В Україні за міжнародними мірками переважна більшість підприємств — це малі та середні підприємства (МСП), причому більша частина — це взагалі мікро підприємства. Тому ці підприємства не мають потреби в застосуванні повного комплексу Міжнародних стандартів аудиту, адже надмірне документування та формалізм, що вимагається Міжнародними стандартами, роблять аудит надмірно трудомістким та дорогим для МСП.

Це призводить до зниження якості аудиторських послуг, зменшення прибутковості аудиторських фірм, а також до падіння кваліфікації аудиторів, в результаті чого аудиторський ринок стає більш монополізованим.

Великий вплив на розвиток аудиту та якість надання послуг має участь українських аудиторських фірм в міжнародних аудиторських асоціаціях, альянсах та мережах.

Міжнародні аудиторські мережі прагнуть до стандартизації професійних послуг, використовуючи спільні правила та процедури для всіх членів об'єднання. Великі мережі досягають цього успішніше, ніж менші, які більше нагадують асоціації. Члени мереж часто використовують спільне найменування.

Міжнародні аудиторські асоціації - це об'єднання, що мають свободу діяти відповідно до місцевих умов. Вони надають рекомендації щодо політик, методик та процедур, але не нав'язують їх.

Міжнародні альянси фірм пропонують комплексні послуги на міжнародному ринку, об'єднуючи аудиторські, бухгалтерські, юридичні, ріелторські, фінансові, довірчі, адвокатські та інші фірми, які рекомендують один одного клієнтам.

Участь в міжнародних аудиторських об'єднаннях дає компанії доступ до цінного досвіду, унікальних розробок і ресурсів, що сприяють підвищенню якості наданих послуг.

Хоча повний аудит може бути дорогим, особливо для невеликих замовників, існує певна альтернатива — експрес-аудит. Експрес-аудит дозволяє аудиторам підтвердити принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, надаючи менший рівень впевненості, ніж повний аудит.

Для вирішення вищезазначених проблем Кашперська А. І. пропонує виділити такі шляхи їх подолання та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні:

- забезпечити безперервне функціонування системи регулювання аудиторської діяльності;
- розроблення нової системи регулювання аудиторської діяльності;
- мінімізація ризиків щодо можливої некомпетентності нових персоналій в системі регулювання;
- розроблення механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги шляхом вивчення міжнародного досвіду з цього питання;
- зменшення обсягів «тіньового» бізнесу;
- інтелектуалізація аудиту;
- підвищення престижу аудиторської професії;
- розроблення внутрішньо фірмових методичних рекомендацій та робочої документації з аудиторської діяльності [3, 1280].

Отже, аудит в Україні розвивається швидкими темпами, незважаючи на певні проблеми щодо нормативного забезпечення та державного регулювання. Дослідження проблем, які є на сьогодні в аудиторській діяльності дасть змогу визначити пріоритетні напрями удосконалення аудиторської діяльності в Україні, а їх розв'язання сприятиме розвитку аудиторської діяльності та формуванню довіри до вітчизняних аудиторів.

Список використаних джерел

1. Аудит: суть, історичні аспекти та становлення в Україні. Реферат. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/15641/>

2. Аудит в Україні: розвиток, проблеми та перспективи. URL: https://www.accounting-ukraine.kiev.ua/poslugi/auditorukraine.htm#audit_mizhnarodnyy
3. Кашперська А. І. Сучасний стан та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 19. С. 1272-1281.

УДК 657:004.738.5

Бабічева Аліна,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Сиротенко Н. А., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Цифрова трансформація змінює процеси ведення бізнесу, зокрема і бухгалтерського обліку. Впровадження інформаційних технологій відкриває перед підприємствами нові можливості для підвищення ефективності, точності та прозорості фінансових операцій. Автоматизація рутинних завдань, використання штучного інтелекту та хмарних технологій дозволяють оптимізувати облікові процеси та приймати більш обґрунтовані управлінські рішення. Однак, цифрова трансформація бухгалтерського обліку супроводжується низкою викликів, таких як кібербезпека, необхідність перенавчання персоналу та інтеграція нових систем в існуючу інфраструктуру.

Цифровізація – це процес всеосяжного впровадження цифрових технологій у різні сфери життя, що призводить до створення єдиного цифрового середовища, яке об'єднує фізичний та віртуальний світи. Цей процес охоплює всі сектори економіки, тому бухгалтерський облік, як невід'ємна частина будь-якого бізнесу, також зазнає значних змін під впливом цифрових технологій [1].

Щодо цифрової трансформації бухгалтерського обліку, то це не просто впровадження нових технологій в процес роботи, а зміна самих підходів до ведення обліку. Вона передбачає інтеграцію сучасних цифрових інструментів та автоматизацію рутинних операцій, що дозволяє оптимізувати бізнес-процеси, підвищити точність даних та забезпечити оперативний доступ до фінансової інформації. Перехід до цифрового обліку відкриває перед підприємствами безліч можливостей, таких як: підвищення ефективності роботи бухгалтерії, зменшення кількості помилок, спрощення процесів звітності та аналізу фінансових показників, а також інтеграція з іншими системами управління підприємством. Крім того, цифрові технології сприяють підвищенню прозорості фінансової інформації та забезпечити більш ефективний контроль за фінансовими потоками. Однак, процес цифрової трансформації пов'язаний з певними викликами, серед яких кібербезпека, необхідність значних інвестицій та перенавчання персоналу, а також адаптація законодавства до нових реалій цифрової економіки. Та незважаючи на ці труднощі, цифрова трансформація є неминучим етапом розвитку бухгалтерського обліку, який відкриває перед підприємствами можливості для зростання та розвитку, за умови належного управління ризиками та постійного розвитку компетенцій персоналу [1].

Основні тенденції у сфері цифрових технологій в бухгалтерському обліку наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Тенденції у сфері цифрових технологій в бухгалтерському обліку

Тенденції	Опис
1	2
Автоматизація процесів	Використання програмного забезпечення для автоматизації рутинних бухгалтерських операцій і облікових процесів

Хмарні технології	Перенесення облікових систем і даних в «хмару», що забезпечує доступ з будь-якої точки світу та зменшує витрати на інфраструктуру
Штучний інтелект (AI)	Застосування AI для прогнозування фінансових трендів, автоматизації рутинних завдань, виявлення шахрайства
Блокчейн	Використання технології блокчейн для забезпечення прозорості та достовірності фінансових транзакцій
Інтеграція з іншими системами	Інтеграція бухгалтерських системи з ERP, CRM та іншими бізнес-системами для покращення управлінських процесів
Аналітика великих даних (Big Data)	Використання аналітики великих даних для отримання глибших бізнес-інсайтів і стратегічного планування
Роботизація процесів (RPA)	Автоматизація повторюваних завдань за допомогою роботизованих процесів автоматизації (RPA)
Електронні документи та підписи	Перехід на електронні документи та підписи для підвищення ефективності облікових процесів та зменшення паперових витрат
Кібербезпека	Зменшення заходів кібербезпеки для захисту бухгалтерських даних від зловмисних атак та витоків інформації
Мобільні технології	Розвиток мобільних додатків для бухгалтерії, що дозволяють доступ до даних та управління обліком через мобільні пристрої

Джерело: узагальнено за даними [2].

Для успішного впровадження нових технологій необхідно розробити ефективні стратегії їх подолання. Розглянемо детальніше основні проблемні блоки цифрової трансформації та надамо поради, щодо їх подолання:

1. *Кібербезпека:* необхідно регулярно оновлювати програмне забезпечення, впроваджувати багатофакторну аутентифікацію, проводити навчання персоналу з даного питання, створювати резервні копії даних, комплексно співпрацювати з фахівцями з інформаційної безпеки;

2. *Фінансові витрати:* варто почати з невеликих проєктів, проаналізувати різні програмні рішення на предмет вартості та функціоналу, розглянути хмарні рішення з метою зниження витрат на інфраструктуру, знайти державні програми підтримки цифрової трансформації;

3. *Адаптація персоналу:* доречно організувати навчання співробітників, запросити консультантів для проведення тренінгів, створити менторські програми, забезпечити доступ до онлайн-ресурсів для самонавчання;

4. *Інтеграція систем:* рекомендуємо розробити детальний план інтеграції, залучити IT-спеціалістів, використати існуючі інтеграційні рішення, провести тестування систем.

Шлях до успішної цифрової трансформації передбачає комплексний системний підхід. Поступове впровадження нових технологій, починаючи з найпростіших кроків, дозволить мінімізувати ризики. Інвестиції в кібербезпеку, співпраця з партнерами, розвиток навичок персоналу, спрощення законодавчих вимог та розвиток екосистеми цифрових рішень є ключовими факторами успіху.

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку є неминучим процесом, який відкриває перед підприємствами нові можливості для розвитку. Однак, для успішного впровадження цифрових технологій необхідно враховувати існуючі виклики та розробляти комплексні стратегії їх подолання. Завдяки спільним зусиллям бізнесу, держави та IT-компаній можна створити ефективну систему бухгалтерського обліку, яка відповідатиме вимогам сучасного динамічного бізнес-середовища. Цифрові технології не лише автоматизують рутинні процеси, але й надають нові інструменти для аналізу даних,

прогнозування та прийняття рішень, виявлення шахрайства, у тому числі за допомогою застосування штучного інтелекту, що має бути предметом подальших фахових досліджень.

Список використаних джерел

1. Ченаш В. С., Абрамов А. П., Шебештень Е. Г. Розвиток бухгалтерських систем в Україні під впливом цифрових технологій. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 3-4. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14011609> (дата звернення: 11.11.2024).
2. Євсєєва О. О., Іванова Н. А., Скорба О. А. Вплив цифрових інновацій на ефективність бухгалтерського обліку в Україні. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 1. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13296464> (дата звернення: 12.11.2024).

УДК 336.2:351.862.4:338.242

Balaszow Gennadiy Borysowych
*aspirant na Wydziale Rachunkowości i Podatków,
Lwowski Uniwersytet Narodowy Iwana Franki*
Opiekun naukowy: Lyubenko Andrii Mykolayovych
*doktor nauk ekonomicznych, profesor, Lwów
Narodowy Uniwersytet Iwana Franki*

ANALIZA CZYNNIKÓW WPŁYWAJĄCYCH NA RACHUNKOWOŚĆ I PODATKI W WARUNKACH STANU WOJENNEGO

Stan wojenny to wyjątkowy okres, któremu towarzyszą istotne zmiany w otoczeniu gospodarczym, społecznym i prawnym. Stwarza istotne wyzwania dla księgowości i podatków, zmuszając przedsiębiorstwa i państwo do dostosowania się do nowych warunków. Niestabilność gospodarcza, wahania kursów walut, rosnące deficyty budżetowe oraz zmiany w przepisach podatkowych stają się kluczowymi czynnikami wpływającymi na działalność przedsiębiorstw i zarządzanie finansami publicznymi.

W tych warunkach przedsiębiorstwa stoją przed wieloma wyzwaniami, takimi jak zmniejszenie wolumenu produkcji, zakłócenia w łańcuchach dostaw, zmniejszenie popytu i konieczność dostosowania się do zmian w polityce podatkowej. Rząd z kolei zmuszony jest do reorientacji wydatków, wsparcia strategicznie ważnych branż i zapewnienia stabilności w sferze finansowej. W związku z tym konieczne jest zidentyfikowanie kluczowych czynników wpływających na rachunkowość i opodatkowanie na Ukrainie w stanie wojennym, w tym niestabilność gospodarczą, zmiany kursów walut, deficyty budżetowe, zmiany w ustawodawstwie podatkowym, zarządzanie sprawozdawczością finansową i zobowiązania międzynarodowe.

Do czynników mających największy wpływ na rachunkowość i opodatkowanie w stanie wojennym należą:

1. Niestabilność gospodarcza. Stan wojenny powoduje znaczne obciążenia dla gospodarki kraju z szeregu przyczyn wpływających na różne aspekty przedsiębiorczości i działalności gospodarczej [2]. Stan wojenny często prowadzi do spadku wielkości produkcji w wielu sektorach gospodarki. Zniszczenie infrastruktury, realokacja zasobów na potrzeby obronne i spadek popytu konsumpcyjnego mogą prowadzić do spadku aktywności przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa ponoszą ciężkie straty z powodu zaprzestania lub ograniczenia handlu zagranicznego i krajowego. Opóźnienia w dostawach, zmniejszone zamówienia i utrata rynków zbytu mogą spowodować znaczne zmniejszenie wolumenu działalności. W warunkach stanu wojennego następuje spadek dochodów przedsiębiorstw i możliwość zwiększenia wydatków na własne zabezpieczenia, co prowadzi do trudności finansowych przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa borykają się z trudnościami w dokonywaniu płatności, płaceniu podatków i rekompensowaniu strat. Stan wojenny jest także przyczyną niestabilności społecznej, co wpływa na popyt i zachowania konsumentów. Niepewność i strach prowadzą do odrzucenia dużych zakupów i inwestycji.

2. Zmiany kursu walut. Stan wojenny powoduje znaczną niepewność i niestabilność na rynkach finansowych, co powoduje istotne zmiany kursów walut [3]. Oto kilka aspektów wyjaśniających ten wpływ: niestabilność polityczna; ryzyko transakcji walutowych; wzrost ryzykownych aktywów; rosnąca inflacja; utrata zaufania do systemu finansowego. W tym zakresie inwestorzy i uczestnicy rynku stają się coraz bardziej ostrożni, unikając ryzykownych transakcji i poszukując bezpiecznych aktywów. Te zmiany w podejściu do inwestycji mogą powodować znaczne wahania kursów walut i materializować duże straty dla tych, którzy nie potrafią dostosować się do nowych realiów konfliktu zbrojnego.

3. Deficyt budżetowy. Zwiększanie wydatków na cele wojskowe oraz poprawa infrastruktury na potrzeby obronne w okresie stanu wojennego prowadzi do wzrostu deficytu budżetowego państwa poprzez kilka kluczowych mechanizmów [1]:

- konfliktom zbrojnym towarzyszy zwykle wzrost wydatków na obronę.
- wzrost wydatków na cele wojskowe powoduje konieczność zapewnienia dodatkowych środków finansowych.
- stan wojenny prowadzi do zmian w gospodarce, takich jak ograniczenie produkcji i popytu konsumpcyjnego, co może zmniejszyć wpływy podatkowe państwa.
- stan wojenny często prowadzi do zwiększonego zapotrzebowania na usługi społeczne, takie jak opieka medyczna i wsparcie społeczne dla ofiar.

W wyniku współdziałania tych mechanizmów deficyt budżetowy znacząco rośnie.

4. Zmiany w przepisach podatkowych. W stanie wojennym rząd stosuje zachęty podatkowe w celu zachowania i wspierania rozwoju gospodarczego, zwłaszcza w sektorach strategicznych ważnych dla bezpieczeństwa narodowego oraz kompleksu wojskowo-przemysłowego [4]. Zatem strategiczne sektory, takie jak produkcja broni, energia, transport i technologia, mają kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa narodowego w stanie wojennym. Zapewnienie stabilnego funkcjonowania tych branż można zapewnić poprzez wprowadzenie zachęt podatkowych stymulujących inwestycje i rozwój. W tym kontekście warto zauważyć, że w czasie wojny kluczowe gałęzie przemysłu uzależnione są od niezawodnego łańcucha dostaw. Ważne jest, aby zachęty podatkowe były ukierunkowane na wsparcie przedsiębiorstw dostarczających krytyczne zasoby i usługi na rzecz obronności i innych strategicznych gałęzi przemysłu.

5. Zarządzanie sprawozdawczością finansową i rachunkowością. Okres wojny charakteryzuje się podwyższonym poziomem niepewności, ryzyka i konieczności posiadania dodatkowych środków w celu zapewnienia bezpieczeństwa narodowego [5]. W tych warunkach zarządzanie sprawozdawczością finansową i rachunkowością nabiera szczególnego znaczenia z punktu widzenia zapewnienia stabilności finansowej i efektywnego wykorzystania zasobów. Oto kilka argumentów przemawiających za tą tezą:

- konflikt zbrojny zwykle wymaga znacznego zwiększenia wydatków na obronę i innych potrzeb;
- w czasie wojny zapewnienie przejrzystości finansowej nabiera kluczowego znaczenia dla zapewnienia wsparcia sojusznikom, partnerom międzynarodowym i innym zainteresowanym stronom;
- w okresie stanu wojennego wzrasta ryzyko korupcji i nielegalnego wykorzystania zasobów;
- sprawozdawczość finansowa i zarządzanie rachunkowością jest narzędziem zapewniającym stabilność finansową przedsiębiorstw i instytucji państwowych w czasie stanu wojennego.
- sprawozdawczość finansowa i zarządzanie rachunkowością zapewniają systematyczną analizę wskaźników finansowych, która jest kluczem do prognozowania i planowania zasobów finansowych w czasie wojny.

Rząd podejmuje dodatkowe działania, m.in. wzmacnia kontrole audytowe, wprowadza dodatkowe obowiązki sprawozdawcze i nakłada sankcje na osoby naruszające wojenne regulacje finansowe. Wszystko to ma na celu zapewnienie efektywnego wykorzystania zasobów i zapobieganie ewentualnym ryzykom finansowym.

6. Zobowiązania międzynarodowe: Stan wojny ma istotny wpływ na zobowiązania międzynarodowe i umowy dotyczące opodatkowania kraju [6]. Oto kilka aspektów, które mogą prowadzić do rewizji umów i traktatów międzynarodowych w czasie stanu wojennego:

- zmiany w działalności gospodarczej (stan wojny powoduje gwałtowne zmiany w aktywności gospodarczej kraju, szczególnie w niektórych branżach i regionach. Wzrost kosztów obronności i zmiany w strukturze produkcji mogą wpłynąć na rentowność przedsiębiorstw);
- zmiany w stosunkach handlowych (wprowadzenie sankcji, zmiany w stosunkach handlowych i ograniczenia w eksporcie-imporcie mają miejsce w okresie wojny. Ma to wpływ na rentowność przedsiębiorstw i opłacalność umów podatkowych);
- zapotrzebowanie na dodatkowe środki (stan wojny stwarza potrzebę dodatkowych środków na finansowanie działań obronnych i wojskowych. Państwo może poszukiwać nowych źródeł dochodów, w tym rewidować politykę podatkową i warunki opodatkowania);
- wsparcie sektorów strategicznych (w czasie wojny kraj może zidentyfikować niektóre branże jako strategicznie ważne dla bezpieczeństwa narodowego. Prowadzi to do rewizji umów podatkowych i zachęt do wspierania tych branż);
- zobowiązania i normy międzynarodowe (stan wojenny nakłada na kraj obowiązek dostosowania się do nowych zobowiązań i norm międzynarodowych. Ma to wpływ na politykę podatkową i wymaga dostosowania umów podatkowych do nowych realiów);
- konieczność mobilizacji zasobów (stan wojenny może stać się podstawą mobilizacji zasobów wewnętrznych i zewnętrznych. Obejmuje to zachęty lub ograniczenia podatkowe w celu zapewnienia niezbędnych środków finansowych).

W odpowiedzi na te zmiany kraj zmuszony jest dokonać przeglądu swoich umów międzynarodowych, w tym stawek i świadczeń podatkowych, aby sprostać nowym warunkom i wymaganiom. Obejmuje to negocjowanie i zmienianie przepisów podatkowych w celu efektywnego wykorzystania zasobów finansowych w czasie wojny.

Stan wojenny znacząco wpływa na księgowość i podatki na Ukrainie, stwarzając istotne wyzwania dla przedsiębiorstw i państwa. Niestabilność gospodarcza prowadzi do spadku produkcji i popytu, rynki finansowe stają się podatne na wahania kursów walut, a rosnący deficyt budżetowy wymaga reorientacji wydatków rządowych na obronność. Zmiany w przepisach podatkowych mają na celu wsparcie strategicznie ważnych branż, w szczególności poprzez zachęty podatkowe.

Literatura

1. Błażowska N. Innowacje w podatkach w czasie stanu wojennego: prezentacja // Sąd Najwyższy Ukrainy. – 2022 r. – Tryb dostępu: [supreme.court.gov.ua](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/Prezentacija_novely_podatkovogo_zakonodavstva_BlazhivskaNE.pdf).
2. Patyuta M. Cechy rachunkowości w warunkach stanu wojennego na Ukrainie // Gospodarka i zarządzanie przemysłem. – 2022. – Tom 77, nr 4. – s. 53–63. – Tryb dostępu: [elartu.tntu.edu.ua](https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/40412/2/GEB_2022v77n4_Patuta_M-Features_of_accounting_in_53-63.pdf).
3. Kowalczyk O. System księgowo-podatkowy w warunkach stanu wojennego: jak postępować i jakie są konsekwencje // Biuletyn Żytomierskiego Uniwersytetu Narodowego. – 2023r. – Tryb dostępu: [visnykj.wunu.edu.ua](https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1365).
4. Stan wojenny: zmiany w podatkach // KPMG Ukraina. – 2024 r. – Tryb dostępu: [kpmg.com](https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2024/09/voyennyi-stand-zminy-v-opodatkovanni.html).
5. Administracja podatkowa na Ukrainie w stanie wojennym // Journal of Economics and Law. – 2023 r. – Tryb dostępu: [lsey.org.ua](https://www.lsey.org.ua/9_2023/73.pdf).
6. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa w warunkach stanu wojennego na Ukrainie // Biuletyn Naukowy Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu Ekonomicznego. – 2023 r. – Tryb dostępu: [ir.kneu.edu.ua](https://ir.kneu.edu.ua/items/5eeec53e-c910-465f-ae72-d658f41524b7).

**Балик Анна, Березко Вікторія,
Дударчук Оксана, Пасічко Павлина,**
*здобувачки освіти I курсу
спец. 071 Облік і оподаткування,
освітня програма Диджитал-облік та консалтинг,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Фатенок-Ткачук Алла Олександрівна,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У XXI СТОЛІТТІ

Бухгалтерський облік у XXI столітті зазнав істотних змін, які стали можливими завдяки стрімкому розвитку цифрових технологій. Професія бухгалтера, яка раніше асоціювалася переважно з ручним веденням паперових книг і розрахунків, сьогодні є однією з найбільш інноваційних і динамічних сфер економічної діяльності. Завдяки цьому, бухгалтерський облік перетворився на стратегічний інструмент для прийняття рішень та забезпечення фінансової стабільності організацій.

Розвиток бухгалтерського обліку пройшов кілька ключових етапів, кожен із яких ознаменувався значними змінами. Спочатку це був традиційний облік, що базувався на паперовій документації та потребував ручної праці. Ведення фінансових звітів і балансів займало багато часу й зусиль, а помилки у розрахунках могли призводити до значних наслідків.

Згодом процеси обліку значно спростилися завдяки комп'ютеризації. Впровадження електронних таблиць, таких як Microsoft Excel, та спеціалізованого програмного забезпечення, зокрема 1C, SAP, QuickBooks та інших, стало проривом. Ці інструменти дозволили автоматизувати облік і зменшити кількість помилок.

У наш час цифрова трансформація охопила бухгалтерський облік у повному обсязі. Хмарні технології дозволяють вести облік у реальному часі, надаючи віддалений доступ до даних, що підвищує ефективність роботи і забезпечує швидке прийняття управлінських рішень.

Сучасні технології, такі як автоматизація, штучний інтелект (ШІ), блокчейн і великі дані, радикально змінили функції бухгалтера. Замість виконання рутинних завдань, як-от розрахунок заробітної плати або складання фінансових звітів, бухгалтери все більше зосереджуються на аналітичній роботі.

- Автоматизація звільнила фахівців від монотонних завдань. Складні процеси, які раніше потребували днів роботи, тепер виконуються за секунди.

- Штучний інтелект дає змогу прогнозувати фінансові тенденції, виявляти аномалії у звітності та покращувати управління фінансовими ризиками.

- Блокчейн забезпечує прозорість і надійність фінансових транзакцій, що особливо важливо в контексті зростання кіберзагроз.

- Аналіз великих даних допомагає компаніям приймати обґрунтовані рішення, використовуючи величезні масиви інформації, зібраної в реальному часі.

Інтеграція у світову економіку вимагає уніфікації принципів фінансової звітності. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) забезпечують прозорість та порівнянність фінансової інформації між компаніями різних країн. Це сприяє залученню іноземних інвесторів, підвищенню довіри до українського бізнесу та розширенню економічних можливостей.

Україна активно адаптує національну систему бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів. Це дозволяє компаніям підвищити конкурентоспроможність на глобальному ринку, хоча впровадження МСФЗ потребує значних зусиль, особливо у сфері підготовки кадрів.

Попри численні переваги автоматизації, роботизація викликає побоювання щодо скорочення потреби у традиційних бухгалтерських професіях. Однак автоматизація створює і нові можливості. Професіонали мають розвивати навички у сфері програмування, аналізу даних та управління цифровими системами.

Водночас бухгалтери стають важливими учасниками стратегічного планування. Вони аналізують фінансові показники, пропонують рішення для підвищення ефективності бізнесу і впливають на формування довгострокових планів розвитку компаній.

Україна стрімко крокує в еру цифрових змін. Диджиталізація, що охоплює всі сфери життя — від побуту до державного управління, відкриває перед країною нові горизонти. Це не лише про автоматизацію процесів, але й про докорінну трансформацію підходів до роботи, взаємодії та розвитку. Зокрема, у сфері бухгалтерського обліку ці зміни створюють особливий мікс можливостей та викликів.

Перспективи, які несе диджиталізація, вражають своєю масштабністю. Сучасні технології дозволяють бізнесу оптимізувати операції, скорочуючи витрати на ручну працю. Автоматизація рутинних завдань, таких як облік транзакцій чи формування звітів, звільняє час для глибшого аналізу та прийняття стратегічних рішень. І все це завдяки інноваційним інструментам — хмарним технологіям, які забезпечують доступ до даних у будь-який час, і електронному документообігу, що значно пришвидшує обмін інформацією.

Сучасний бухгалтерський облік перестав бути лише інструментом для обліку фінансів і контролю витрат. Це стала багатогранна система, яка поєднує у собі точність чисел, глибокий аналіз, стратегічне мислення та використання найсучасніших технологій. В умовах стрімкої диджиталізації бізнесу бухгалтер стає не просто виконавцем, а ключовою фігурою, здатною впливати на майбутнє компанії.

Бухгалтер майбутнього — це аналітик, який розуміє фінансові тенденції, вміє працювати з великими обсягами даних і використовувати інструменти штучного інтелекту для прогнозування ризиків та розробки стратегій. Це інноватор, який здатний впроваджувати новітні технології, адаптувати процеси обліку до потреб сучасного бізнесу та забезпечувати його конкурентоспроможність. Це стратег, який допомагає керівникам приймати обґрунтовані управлінські рішення, базуючись на аналізі точних даних та довгострокових прогнозах.

Отже, професія бухгалтера залишається невід'ємною частиною економічного розвитку і фінансової стабільності в умовах постійних змін. Майбутнє бізнесу нерозривно пов'язане з тим, як ефективно облік зможе адаптуватися до нових викликів і використовувати інноваційні можливості. У цьому процесі бухгалтер стає не просто виконавцем, а стратегічним партнером, здатним забезпечити успіх компанії у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Іванов О.М., Петров С.А. "Еволюція бухгалтерського обліку: від рукописних книг до цифрових систем". Журнал "Бухгалтерський облік і аудит", 2019, №3, с. 15-21.
2. Сміт Дж. "Автоматизація та хмарні сервіси в сучасній бухгалтерії". *International Accounting Review*, 2021, Volume 28, Issue 2, p. 50-67.
3. Коваленко Н.В., Шевченко Г.П. "Аналітичні можливості великих даних у бухгалтерському обліку". Збірник наукових праць "Економіка і цифрові технології", 2020, №5, с. 80-89.
4. Anderson T., Novak P. "The Benefits and Challenges of IFRS Adoption in Emerging Economies". *Accounting Standards Journal*, 2018, Volume 12, Issue 4, p. 120-135.

5. Литвиненко А.В. "Нові компетенції бухгалтера у цифровому світі". Журнал "Фінанси України", 2021, №7, с. 45-52.
6. Brown E., Wilson J. "Integrating IT Skills into Financial Education Programs". Finance and Technology Journal, 2020, Volume 10, Issue 3, p. 90-104.
7. Захаренко О.М., Гриценко Ю.О. "Прозорість фінансової звітності як фактор глобальної інтеграції". Вісник економічних досліджень, 2019, №4, с. 65-72.

УДК. 657.

Балуєв Д. О.,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Запорізький національний університет
Науковий керівник: Проскуріна Н.М., д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку та оподаткування,
Запорізький національний університет

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АУДИТОРА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

Підвищення кваліфікації аудитора має під собою декілька мотивацій.

Першою мотивацією є економічна ситуація, яка змінюється дуже часто змінюється не тільки в Україні, а й у всьому світі, особливо в умовах світової кризи. На її зміни економічна галузь повинна відповідно реагувати, саме тому з'являються нові та змінюються або втрачають чинність старі закони, порядки, положення, стандарти аудиту тощо.

Другою мотивацією є прагнення суб'єктів господарювання, які проходять аудит, отримати якісний звіт незалежного аудитора про достовірність фінансової звітності підприємства.

Саме тому кожен зареєстрований в Україні аудитор зобов'язаний проходити безперервне професійне навчання.

Безперервне професійне навчання аудиторів являє собою участь аудиторів у заходах з метою забезпечення професійного розвитку, підтримання на високому рівні та удосконалення практичних навичок з аудиту і набуття нових теоретичних знань за напрямками, визначеними частиною другою статті 19 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1].

До таких напрямів належать:

- 1) стандарти професійної етики та професійна незалежність;
- 2) міжнародні стандарти аудиту;
- 3) законодавчі засади аудиторської діяльності та методика проведення аудиту (професійні навички);
- 4) управління ризиками та внутрішній контроль;
- 5) фінансовий аналіз;
- 6) управлінський облік;
- 7) міжнародні стандарти фінансової звітності;
- 8) теорія бухгалтерського обліку та законодавчі засади ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;
- 9) податкове законодавство та законодавство про єдиний соціальний внесок;
- 10) господарське, цивільне та трудове законодавство;
- 11) корпоративне законодавство та законодавство про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом;
- 12) інформаційні технології та комп'ютерні системи;
- 13) фінанси підприємств;
- 14) економіка підприємства та статистика [2].

Аудитори безперервного професійного навчання, можуть проходити безперервне професійне навчання в очній, заочній і дистанційній формах.

Основними видами безперервного професійного навчання аудиторів є освітні, короткострокові та інші заходи, в яких аудитори беруть участь з метою дотримання вимог Закону України № 2258-VIII щодо безперервного професійного навчання, а також забезпечення свого професійного розвитку, підтримання на високому рівні та удосконалення практичних навичок з аудиту і набуття нових теоретичних знань.

Навчання аудиторів можуть проходити шляхом їх участі у:

- у конференціях, семінарах та інших заходах, організованих Міністерством фінансів України, Органом суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, Аудиторською палатою України, професійними організаціями аудиторів та бухгалтерів;
- у заходах, організованих Національним банком України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Державною службою фінансового моніторингу України, контролюючими органами, з питань бухгалтерського обліку, оподаткування, аудиту та фінансового моніторингу;
- у науково-практичних конференціях з питань бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту з публікацією тез;
- у міжнародних заходах з питань бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту;
- у семінарах, практикумах, вебінарах, тренінг-програмах з питань бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту;
- у підготовці проєктів нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку та аудиту, які розробляють Міністерство фінансів України та Національний банк України.

Аудиторам за рішенням Атестаційної комісії можуть бути зараховані:

- публікації монографій, підручників (навчальних посібників) з питань аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування (у рік їх видання),;
- публікації у національних та міжнародних фахових виданнях з питань аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування;
- викладання у закладах вищої освіти предметів з бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту.
- успішне складання аудитором будь-якого окремого іспиту під час отримання кваліфікації або диплома (сертифіката), що підтверджується відповідним документом професійних організацій, сертифікат (диплом) яких свідчить про високий рівень відповідних знань, перелік яких затверджує Рада нагляду за аудиторською діяльністю Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю;
- виконання аудитором, який є членом Асоціації присяжних сертифікованих бухгалтерів або Американського інституту сертифікованих громадських бухгалтерів, або Інституту присяжних бухгалтерів Англії і Уельсу, програми постійного професійного розвитку, що підтверджується поданням звіту про виконання таких програм;
- отримання аудитором вченого ступеня доктора філософії або доктора наук.

Мінімальний обсяг, тривалість безперервного професійного навчання аудитора становлять 120 годин протягом трьох календарних років поспіль за накопичувальною системою, але не менше 20 годин на календарний рік [2].

Аудитори зобов'язані щорічно до 1 липня року, наступного за звітним календарним роком, подавати через електронний кабінет інформацію про проходження безперервного професійного навчання за формою і в порядку, визначеними Радою нагляду, для автоматичного внесення її до Реєстру.

Отже, потреба безперервного професійного навчання у зв'язку з виникненням нових ризиків для бізнесу зобов'язує аудиторів постійно тримати руку на пульсі професійних змін. Підвищення кваліфікації – це комплексне професійне навчання аудиторів, яке допомагає поглиблювати вміння і знання. Особливість підвищення кваліфікації є те, що аудитори уже в певній мірі мають знання і використовують їх на практиці. Потреба аудиторів у підвищенні кваліфікації зумовлена удосконаленням своїх професійних якостей і освоєнням нових сфер у професії. Аудитори отримують міцну теоретичну базу і експертні рекомендації для якісного надання аудиторських послуг.

Список використаних джерел

1. Порядок безперервного професійного навчання аудиторів: Наказ Міністерства фінансів України від 06.07.2020 р. № 400 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 21.08.2023 р. № 447). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0999-20#Text> (дата звернення: 03.11.2024 р.)
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII (у редакції Закону України від 20.06.2024 р. № 3720-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 03.11.2024 р.)

УДК 657.6: 346.7: 341.2: 338.4.

Басін Артем,
аспірант ф-ту ОПМ, 1 року навчання,
спец. 071 Облік і оподаткування,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
Науковий керівник: Петрик О.А., д.е.н.,
професор, завідувач кафедри аудиту

КОМПЛАЄНС-КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІТ-ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Глобалізація економічних процесів, міжнародний поділ праці та інтеграція України у світовий економічний простір вимагають від підприємств дотримання як національного законодавства, так і міжнародних стандартів та регуляцій, а також і контролю їх виконання в повному обсязі. Саме тому система комплаєнс-контролю набуває стратегічного значення, забезпечуючи дотримання всіх нормативно-правових вимог та мінімізацію ризиків, як елемент корпоративного управління. Особливо актуальним це питання є для українських підприємств ІТ-індустрії, через суттєву інтеграцію в міжнародну економіку і вагомий внесок в розвиток української економіки (за даними 2023 року це 4,9% ВВП).

Динамічний розвиток інформаційних технологій, що характеризується зростанням обсягів даних, розвитком хмарних технологій та штучного інтелекту, створює як безпрецедентні можливості для бізнесу, для забезпечення інформаційної безпеки та дотримання вимог законодавства. З одного боку, ці технології дозволяють оптимізувати бізнес-процеси, підвищити ефективність роботи та вийти на нові ринки. З іншого боку, вони породжують ризики, пов'язані з захистом персональних даних, кібербезпекою та дотриманням міжнародних стандартів. Швидка зміна технологічного та нормативного ландшафту вимагає від ІТ-компаній постійного оновлення своїх систем комплаєнсу, адаптації до нових вимог регуляторів та впровадження нових заходів з кібербезпеки.

Теоретичні засади сучасного комплаєнсу були закладені в кінці XX – на початку XXI століття в провідних країнах світу, таких як США, Великобританія та Франція. Саме в цей період було прийнято низку знакових законодавчих актів, що регулюють питання протидії корупції та забезпечення прозорості бізнесу. Серед них можна виділити Закон США «Про протидію корупції за кордоном» (Foreign Corrupt Practice Act, 1977), Закон Великої Британії «Про боротьбу з хабарництвом» (UK Bribery Act, 2010) та Закон Франції «Про прозорість, боротьбу з корупцією та економічну модернізацію» (Sapin II, 2016). Ці нормативно-правові акти стали рушійною силою розвитку глобальних стандартів комплаєнсу, їх розвиток і удосконалення призвело до впровадження нових стандартів, а саме дійсного на цей час міжнародного стандарту у сфері комплаєнс-систем ISO 37301:2021 «Системи управління відповідністю. Вимоги з настановами щодо використання». Цей стандарт визначає

комплаєнс як систему управління ризиками, спрямовану на забезпечення відповідності організації всім застосовним законам, нормативним актам та внутрішнім політикам.

В Україні рівень розвитку системи комплаєнс-контролю значно відрізняється між різними галузями економіки. Найбільш розвиненою є система комплаєнсу у фінансовому секторі, що обумовлено високими ризиками та жорсткими регуляторними вимогами. Наприклад, рішенням Правління НБУ №814-рш від 03.12.2018 року було затверджено «Методичні рекомендації щодо організації корпоративного управління в банках України», які детально регламентують функції підрозділу комплаєнсу та його взаємодію з іншими структурними підрозділами банку.

Для інших галузей, зокрема IT-індустрії, хоча й існують загальні законодавчі вимоги, такі як Закон України «Про запобігання корупції» та Закон України «Про публічні закупівлі», специфіка бізнес-процесів вимагає більш деталізованого підходу до забезпечення комплаєнсу. Особливо актуальними для IT-компаній є питання захисту персональних даних (GDPR, Закон України «Про захист персональних даних»), кібербезпеки та дотримання міжнародних стандартів якості.

Питаннями комплаєнсу та його впливу на підприємницьку діяльність займалися численні дослідники, як вітчизняні (Овсієнко О.В.[1], Вінніков О., Окунєв О.), так і закордонні (Браун Ф. [2], Кос Д., Griffith Sean J. [3]). Їхні дослідження підтверджують, що комплаєнс є багатогранним явищем, яке охоплює спектр питань, від дотримання законодавства до корпоративної соціальної відповідальності.

Комплаєнс-контроль в IT-індустрії має низку особливостей, зумовлених швидкими темпами розвитку технологій та постійною зміною регуляторного середовища. До ключових факторів, що впливають на ефективність комплаєнсу в IT-компаніях, можна віднести:

- Динамічне регуляторне середовище. Постійні зміни законодавства, особливо у сфері захисту персональних даних (наприклад, GDPR), вимагають від IT-компаній постійного моніторингу та адаптації до нових вимог.
- Технологічна складність. Забезпечення комплаєнсу в IT-сфері вимагає використання спеціалізованих технологічних рішень, таких як системи управління інформаційною безпекою, системи виявлення вторгнень та інші.
- Комплексність ризиків. Комплаєнс в IT-індустрії охоплює широкий спектр ризиків, включаючи захист персональних даних, кібербезпеку, інтелектуальну власність, етичні аспекти використання технологій (наприклад, штучний інтелект).
- Розподілені команди та віддалена робота. Робота в розподілених командах ускладнює контроль за дотриманням політик компанії та може призводити до додаткових ризиків.

Ключовими аспектами комплаєнс-контролю в IT-індустрії є:

- Захист персональних даних. Розробка та дотримання політики конфіденційності відповідно до вимог GDPR та Закону України «Про захист персональних даних».
- Управління доступом. Впровадження системи управління доступом, використання багатофакторної аутентифікації для посилення захисту інформації.
- Захист від кіберзагроз. Регулярне оновлення програмного забезпечення, проведення пентестів, створення резервних копій даних для відновлення у разі інцидентів.
- Управління інцидентами. Розробка та тестування планів реагування на інциденти. Швидке виявлення, ізоляція та розслідування інцидентів, а також усунення їхніх причин.

- Захист інтелектуальної власності. Розробка політики захисту інтелектуальної власності, реєстрація авторських прав, патентів та ноу-хау, вжиття заходів для запобігання розголошення конфіденційної інформації.
- Етичні аспекти. Дотримання етичних норм при розробці та використанні технологій, забезпечення прозорості алгоритмів і мінімізація ризиків дискримінації та упередженості.
- Співпраця з регуляторами. Взаємодія з державними органами та регуляторами для забезпечення дотримання законодавства та отримання необхідних дозволів.

Для малих і мікропідприємств, які не мають достатніх ресурсів для створення власного підрозділу з питань комплаєнсу, доцільним рішенням може бути аутсорсинг цих функцій. Компанії, що спеціалізуються на комплаєнсі, надають широкий спектр послуг, включаючи розробку політик, проведення аудиту, навчання персоналу та представництво інтересів компанії перед регуляторними органами. Однак, при виборі компанії для аутсорсингу необхідно ретельно оцінити її досвід, репутацію та відповідність міжнародним стандартам.

Список використаних джерел

1. Овсієнко О. В. Комплаєнс у бізнес-адмініструванні та його роль у створенні ефективних норм господарської поведінки. Економічний простір. 2018. № 134. С. 173-185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2018_134_16.
2. Браун Ф., Кос Д., Вінніков О., Окунев О. Комплаєнс для малого та середнього бізнесу Як ефективно боротися з корупцією. Проект USAID «Впевнений бізнес – заможна громада». 2015. 39 с. URL: <https://cgpa.com.ua/wp-content/uploads/images/files/1/comics.pdf>.
3. Griffith Sean J. Corporate Governance in an Era of Compliance. William & Mary Law Review. 2016. Vol. 57. №6. Fordham Law Legal Studies Research Paper. № 2766661. URL: <https://ssrn.com/abstract=2766661>.

УДК 657.6

Дмитро Батієвич,
здобувач 3-го(освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Ірина Садовська, д. е. н., професор,
завідувачка кафедри обліку і оподаткування

БУХГАЛТЕРСЬКЕ РОЗУМІННЯ СУТТЄВОСТІ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Функціонування вітчизняних підприємств у період війни є важливим аспектом забезпечення економічної безпеки, збереження платоспроможності та наповнення державного бюджету.

Для кожного підприємства ключовим завданням стає раціональна організація бухгалтерського обліку, яка має не лише забезпечувати ефективну економічну віддачу, але й відповідати сучасним викликам, сприяючи безпеці бізнесу. При цьому, організація бухгалтерського обліку починається з формування облікової політики, що передбачає вибір оптимальних методів, прийомів та процедур для організації і ведення обліку відповідно до актуальних умов діяльності.

Слід звернути увагу, що автор Житний П.Є., зазначає, що облікова політика визначає ідеологію економіки підприємства на тривалий період, сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні підприємством, дає змогу оперативно реагувати на зміни, що відбуваються у виробничому процесі, ефективно пристосовувати виробничу систему до

умов зовнішнього середовища, знизити економічний ризик і добитися успіхів в конкурентній боротьбі [2].

Дослідження проблемних питань та різних аспектів організації обліку і формування облікової політики підприємств є предметом уваги багатьох вітчизняних науковців, серед яких Т.В. Барановська, Ф.Ф. Бутинець, П.Є. Житний, І.Б. Садовська, В.В. Бабіч, І.А. Герасимович та інші. Однак аспекти, пов'язані з визначенням сутності показників як вимог до облікової політики та їх забезпечення, залишаються недостатньо дослідженими, що і визначає актуальність нашого дослідження.

Закон про бухгалтерський облік дає стисле визначення обліковій політиці: «облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» [3]. Однак ця стислість зовсім не свідчить про незначність того, що слід розуміти під цим поняттям. Насправді облікова політика є запорукою виникнення незрозуміlostей з боку бухгалтера та користувачів облікової інформації та безпековим документом підприємства загалом. Вона захищає економічну діяльність перед контролюючими органами зі сторони чітко укладених правил ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Не «виходячи» на передову публічної звітності, саме базові «принципи, методи і процедури» визначають фінансове обличчя бізнесу.

Наслідки прийняття облікової політики дуже важливі для внутрішнього життя підприємства і, отже, облікова політика є об'єктом пильного контролю з боку різних зацікавлених органів та осіб. Облікова політика надає можливість законного способу коригування фінансового результату і оподаткованого прибутку, що в теперішній час є дуже важливим.

Оскільки відповідно до пункту 5 статті 8 Закону про бухгалтерський облік підприємство самостійно визначає свою облікову політику, її ефективність цілком залежить від керівництва компанії [3]. Формування даного документа напряму залежить від знань, досвіду та навиків бухгалтера. Саме ця ключова особа робить проект положення про облікову політику та наповняє його всім необхідним обліково-аналітичним начинням і зрештою подає керівникам, власникам до затвердження.

Враховуючи рекомендації науковців та практикуючих головних бухгалтерів, фінансових керівників при формуванні облікової політики не завжди враховується суттєвість інформації, яка слугує визначальним об'єктом при наповненні змісту положення. Тому враховуючи необхідність, потрібно зауважити, що критеріїв суттєвості під час формування облікової політики підприємства та відображенні показників фінансової звітності мають важливе значення.

Слід зазначити, що автори Бабіч В.В. та Герасимович І.А. зазначають, що суттєвість – це характеристика облікової інформації, яка визначає її здатність впливати на рішення користувачів фінансової звітності [1].

Суттєва інформація – це інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності. Суттєвість інформації визначається відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та керівництвом підприємства (НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»). Суттєвість – характеристики облікової інформації, які визначають її здатність впливати на рішення користувачів фінансової звітності. Поріг суттєвості – абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації [4].

Однак, суттєвість визначає вплив облікової інформації на рішення користувачів і регулюється НП(С)БО 1 та керівництвом підприємства. Поріг суттєвості є кількісним критерієм цієї оцінки.

На нашу думку, слід звернути увагу на судження та поведінку бухгалтера при визначенні даних критеріїв. Саме знання бухгалтера в даному випадку є ключовими, тому що в визначенні порогу суттєвості для окремих об'єктів обліку, які можуть бути використані для закріплення в обліковій політиці притаманно побачити тільки йому. Після того як обліковець побачить та вивчить господарський операційний цикл підприємства, він в змозі судити про притаманні даній економічній діяльності специфічні особливості, які в

майбутньому мають суттєва значення і бути враховані та дотримуватися на базовому підприємстві.

На рівні підприємства необхідно не лише визначати, яка інформація щодо об'єктів обліку є суттєвою, а й класифікувати суттєві статті за певними критеріями для представлення їх у звітності підприємства. Саме бухгалтерові який є професіоналом своєї справи під силу дана класифікація інформації та статей, тому що доказати ефективність їх використання керівникові доведе він.

Під час формування суттєвості облікової політики вважаємо за потрібне враховувати такі фактори: професійні якості бухгалтера, його доброчесність, досвід, знання, ставлення до конкретних господарських операцій притаманних виду діяльності підприємства, а потім аналітичну спроможність оцінити всі фактори, щоб наповнення документа було змістовним.

Отже, формування облікової політики — це складний процес, що не лише сприяє запобіганню помилкам у фінансовій звітності, але й виступає інструментом захисту економічної діяльності підприємства перед контролюючими органами та користувачами бухгалтерської інформації. Особливо це актуально, якщо підприємство має досвідченого бухгалтера, здатного надати професійне судження щодо конкретної господарської операції.

Водночас під час розробки облікової політики слід враховувати не лише професійне судження, але й встановлений рівень суттєвості обліково-аналітичної інформації, яка визначає пріоритети у виборі норм і методів ведення бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Бабіч В.В. та Герасимович І.А. Основи методичних засад облікової політики та їх нормативно-правове регулювання. Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки 2012. № 1 (59). С. 31-32. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3869/5.pdf?sequence=1> (дата звернення 16.11.2024).
2. Житний П.Є. Проблеми формування облікової політики та шляхи їх вирішення. Бухгалтерський облік і аудит. 2005. №3. С. 19-22.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV: станом на 03 вересня 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 17.11.2024).
4. Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 № 73: станом на 03 січня 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 17.11.2024).

УДК 657:631.1

Бенесь Богдана,
*здобувач освіти другого (магістерського) рівня
спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Шматковська Т.О., к.е.н.,
доц. кафедри обліку і оподаткування*

ЗНАЧЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ВИРОБНИЧИМИ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Обліково-аналітичне забезпечення є невід'ємною складовою процесу управління виробничими витратами підприємства. Цей процес охоплює збір, систематизацію, аналіз та інтерпретацію інформації, яка забезпечує прийняття управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію витрат, підвищення ефективності виробництва та досягнення стратегічних цілей підприємства.

У сучасних умовах господарювання підприємства змушені працювати у висококонкурентному середовищі, де ефективність використання ресурсів є ключовим чинником їх успіху. Виробничі витрати займають значну частину загальних витрат

підприємства, тому їх облік і аналіз потребують особливої уваги. Ефективна система обліку витрат дозволяє не лише контролювати їх рівень, а й виявляти резерви для скорочення надмірних витрат.

Однією із важливих передумов забезпечення ефективного управління виробничими витратами є побудова системи обліку, яка відповідає специфіці діяльності підприємства. На практиці це означає визначення об'єктів обліку, методів калькулювання собівартості продукції, а також організацію збирання та обробки даних, що відображають витрати на виробництво. Для цього важливо забезпечити взаємодію між бухгалтерським і управлінським обліком. Бухгалтерський облік забезпечує реєстрацію всіх господарських операцій, пов'язаних із витратами, тоді як управлінський облік спрямований на формування інформації для прийняття стратегічних та оперативних рішень.

Аналіз виробничих витрат є наступним етапом після їх обліку. Основним завданням аналізу є виявлення чинників, які впливають на рівень витрат, та оцінка ефективності використання ресурсів. Для цього використовуються різні методи, такі як горизонтальний і вертикальний аналіз, факторний аналіз, методи математичного моделювання тощо. Результати аналізу надають змогу оцінити, які витрати є найбільш значущими для підприємства, і визначити пріоритетні напрями їх оптимізації.

Інтеграція сучасних інформаційних технологій в обліково-аналітичний процес сприяє підвищенню точності, швидкості та надійності обробки інформації. Використання спеціалізованих програмних продуктів дозволяє автоматизувати розрахунки, проводити багатофакторний аналіз даних та оперативно реагувати на зміни у виробничому процесі. Водночас важливим аспектом є забезпечення достовірності інформації, що надходить до системи. Для цього необхідно впроваджувати процедури внутрішнього контролю, які дозволять мінімізувати ризик помилок або зловживань.

Роль обліково-аналітичного забезпечення у процесі управління виробничими витратами полягає також у підтримці комунікації між різними рівнями управління. Інформація, яка генерується в межах цієї системи, використовується як на рівні оперативного управління, так і під час стратегічного планування. Це забезпечує узгодженість дій різних підрозділів підприємства, спрямованих на досягнення загальної мети.

Значним викликом у забезпеченні ефективного управління витратами є нестабільність економічного середовища. Часті зміни у податковому законодавстві, коливання цін на сировину, енергоресурси та інші фактори створюють додаткові труднощі у прогнозуванні та аналізі витрат. У таких умовах важливим завданням є побудова гнучкої системи обліково-аналітичного забезпечення, яка дозволить адаптуватися до змін та зберігати конкурентоспроможність підприємства.

Ефективність обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими витратами значною мірою залежить від якості інформації, яка генерується на підприємстві. Інформація повинна бути релевантною, своєчасною та достовірною. Для цього підприємство має приділяти особливу увагу формуванню внутрішньої інформаційної політики, яка охоплює принципи збирання, обробки та використання даних. Наприклад, чіткий поділ функцій між підрозділами, які відповідають за бухгалтерський, управлінський та фінансовий облік, сприяє уникненню дублювання інформації та підвищує ефективність її використання в управлінні. Окрім того, обов'язковою умовою є підвищення професійної компетентності персоналу, який працює з обліковими та аналітичними даними, адже помилки або неточності в розрахунках можуть мати суттєві наслідки для підприємства.

Особливу увагу слід приділити питанню інтеграції обліково-аналітичного забезпечення з системою управління підприємством у цілому. Успіх цього інтеграційного процесу залежить від застосування сучасних технологій, таких як ERP-системи (Enterprise Resource Planning), які дозволяють автоматизувати облік, аналіз і планування виробничих витрат. Використання таких рішень забезпечує не лише оптимізацію витрат часу на обробку інформації, а й покращує її точність [1; 2]. Інтегровані системи дозволяють керівникам різних рівнів отримувати доступ до актуальних даних у режимі реального часу, що є особливо важливим в умовах динамічного бізнес-середовища. Проте впровадження таких

технологій потребує значних інвестицій, що вимагає ретельного планування і оцінки їх ефективності.

Сучасні виклики, зокрема посилення конкурентного тиску та зростання витрат на енергоресурси, вимагають нових підходів до аналізу виробничих витрат. Одним із таких підходів є концепція управління витратами на основі діяльності (Activity-Based Costing, ABC). Ця методика дозволяє більш точно визначати витрати на конкретні види продукції, процеси чи клієнтів, що є важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Вона базується на аналізі господарських процесів, які споживають ресурси, що дозволяє ідентифікувати неефективні процеси або невиправдані витрати. Впровадження такого підходу сприяє підвищенню прозорості обліку витрат і стимулює підрозділи підприємства до оптимізації своєї діяльності.

Окрім того, варто зазначити, що обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими витратами має значення не лише на мікрорівні, а й у ширшому контексті економіки. Ефективне управління витратами сприяє підвищенню конкурентоспроможності національних виробників, особливо в умовах глобалізації та інтеграції до міжнародних ринків. Тому держава також повинна відігравати важливу роль у цьому процесі, забезпечуючи підтримку підприємств через впровадження сприятливих умов для впровадження інновацій та розробку ефективних стандартів обліку та аналізу.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими витратами є важливим елементом системи управління підприємством. Від його якості та достовірності залежить ефективність прийняття управлінських рішень, рівень використання ресурсів та досягнення стратегічних цілей діяльності підприємства. На нашу думку, сучасні підходи до організації обліково-аналітичного процесу виробничих витрат підприємства, зокрема інтеграція сучасних інформаційних технологій, дозволяють підвищити його ефективність і забезпечити адаптацію підприємства до викликів динамічного економічного середовища.

Список використаних джерел

1. Шматковська Т. О., Дзямулич М. І. Сучасні інформаційні та комунікаційні технології в професійній діяльності у системі нових тенденцій цифровізації економіки. *Економічні науки. Серія «Регіональна економіка»*: Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. 2021. Випуск 18 (71). С. 248–255.
2. Шматковська Т., Коробчук Т., & Борисюк О. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в системі обліково-аналітичного забезпечення щодо моделювання бізнес-процесів. 2023. *Економіка та суспільство*, (53). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-68>

УДК 657.631.162:349

Більчук Віталій,
здобувач освіти другого (магістерського) рівня
спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Шматковська Т.О., к.е.н.,
доц. кафедри обліку і оподаткування

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Виробничі запаси є одним із ключових елементів, які забезпечують безперервність виробничого процесу та впливають на його економічну ефективність. Управління виробничими запасами є складним завданням, яке охоплює такі аспекти, як закупівля, зберігання, використання та оптимізація залишків. У сучасних умовах значну роль у цьому

процесі відіграє обліково-аналітичне забезпечення, яке формує інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Впровадження сучасних інформаційних технологій у цю сферу є важливим кроком до підвищення точності обліку, швидкості аналізу даних і ефективності управління.

Інформаційні технології змінюють підхід до організації обліково-аналітичних процесів завдяки можливостям автоматизації рутинних операцій, інтеграції даних і забезпечення доступу до них у реальному часі. Управління виробничими запасами потребує комплексного підходу, оскільки неправильне планування чи облік можуть призвести до надлишкових витрат або нестачі ресурсів, що негативно вплине на виробництво. Використання спеціалізованих програмних продуктів дозволяє забезпечити більш ефективний контроль за рухом запасів, їх залишками на складах і термінами придатності. Наприклад, сучасні автоматизовані системи обліку надають змогу оперативно відстежувати залишки запасів, що мінімізує ризики їх нестачі або псування.

Особливо важливим аспектом впровадження інформаційних технологій є інтеграція облікових даних з іншими функціональними підсистемами підприємства, такими як закупівля, виробництво та реалізація. Така інтеграція дозволяє уникнути дублювання інформації, зменшити кількість помилок і забезпечити злагоджену роботу всіх підрозділів. ERP-системи (Enterprise Resource Planning) стають невід'ємним інструментом сучасного підприємства [1; 2], оскільки вони дозволяють забезпечити єдиний інформаційний простір для всіх процесів, пов'язаних з управлінням запасами. Наприклад, ці системи автоматично генерують заявки на закупівлю у разі досягнення мінімального рівня запасів, що сприяє підтримці безперервності виробничого процесу.

Впровадження сучасних інформаційних технологій також надає можливість використовувати аналітичний інструментарій для оптимізації управління виробничими запасами. Аналіз історичних даних і використання прогностичних моделей дозволяє підприємству ефективніше планувати обсяги закупівель і зберігання запасів з урахуванням сезонності, попиту та інших факторів. Це дозволяє не лише уникати дефіциту чи надлишкових залишків, а й скорочувати витрати, пов'язані зі зберіганням.

Не менш важливим є впровадження систем моніторингу та контролю, які базуються на використанні автоматизованих технологій збору даних, таких як RFID-технології або системи штрих-кодування. Це дозволяє в режимі реального часу відслідковувати переміщення виробничих запасів, їх надходження на склад і використання у виробничих процесах. Таким чином, підприємство отримує можливість підвищити прозорість облікових процесів і уникнути втрат, пов'язаних із крадіжками чи неправильним використанням ресурсів.

Ключовим чинником успішного впровадження сучасних інформаційних технологій в обліково-аналітичне забезпечення є налагодження відповідної професійної підготовка персоналу підприємства. Навчання працівників новим методам роботи з програмним забезпеченням та автоматизованими обліково-аналітичними системами є необхідною умовою для максимального використання їхніх можливостей. Успішна адаптація нових технологій на підприємстві потребує комплексного підходу, який включає як технічне налаштування систем, так і зміну внутрішніх бізнес-процесів.

Водночас підприємства, які впроваджують сучасні інформаційні технології, стикаються з низкою викликів, таких як висока вартість впровадження, складність інтеграції з наявними системами, а також ризики, пов'язані з безпекою даних. Захист інформації стає дедалі важливішим у зв'язку з активним використанням хмарних технологій, що забезпечують доступ до облікових систем з будь-якого місця, але створюють потенційні «слабкі місця» [1; 3]. Тому підприємства повинні приділяти особливу увагу впровадженню сучасних засобів кібербезпеки, таких як шифрування даних, багатофакторна автентифікація та моніторинг доступу до інформаційних систем.

Одним із важливих аспектів впровадження сучасних інформаційних технологій в управління виробничими запасами є їх адаптація до специфіки підприємства. Кожен суб'єкт господарювання має унікальні особливості у своїх бізнес-процесах, пов'язаних із закупівлею,

зберіганням і використанням запасів. Тому готові програмні рішення часто потребують доопрацювання або налаштування відповідно до потреб конкретного підприємства. Наприклад, підприємства з великою кількістю складських приміщень можуть потребувати модулів для детального моніторингу руху запасів між складами, тоді як компанії з вузькоспеціалізованим виробництвом зосереджуються на точному розрахунку витрат на одиницю продукції. У цьому контексті важливим є співпраця з розробниками програмного забезпечення та інтеграторами систем, які можуть враховувати індивідуальні вимоги підприємства.

Окрім того, автоматизація дозволяє зменшити вплив людського фактора на прийняття рішень, що мінімізує ризик помилок і сприяє більш об'єктивному управлінню ресурсами.

Значний вплив на управління запасами має розвиток хмарних технологій, які дозволяють забезпечити доступ до даних і систем обліку з будь-якого місця. Хмарні рішення є особливо актуальними для великих підприємств із розгалуженою структурою, які мають численні підрозділи або склади, розташовані в різних регіонах. Такі системи забезпечують централізований контроль за запасами, дозволяючи керівникам оперативно отримувати дані про стан залишків, місцезнаходження матеріалів і терміни постачання. Це не лише підвищує ефективність управління, а й сприяє зниженню витрат на ІТ-інфраструктуру, оскільки підприємству не потрібно підтримувати потужні сервери або постійно оновлювати локальне програмне забезпечення.

Таким чином, успішна реалізація процесу впровадження сучасних інформаційних технологій у обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами є важливим кроком до підвищення ефективності діяльності підприємства. Проте для досягнення максимального ефекту необхідно забезпечити комплексний підхід, який включає інтеграцію даних, підготовку персоналу та впровадження дієвих механізмів безпеки. У сучасних умовах перманентних змін ринкового середовища та високої конкуренції такі заходи є необхідними для збереження конкурентоспроможності підприємства та його стійкості до зовнішніх викликів.

Список використаних джерел

1. Шматковська Т. О., Дзямулич М. І. Сучасні інформаційні та комунікаційні технології в професійній діяльності у системі нових тенденцій цифровізації економіки. *Економічні науки. Серія «Регіональна економіка»: Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету*. 2021. Випуск 18 (71). С. 248–255.
2. Шматковська Т.О., Дзямулич М.І. Цифровізація економіки та її трансформаційний вплив на розвиток стратегічного управлінського обліку. *Економічний форум*. 2022. №2. С. 95-100.
3. Шматковська Т., Коробчук Т., & Борисюк О. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в системі обліково-аналітичного забезпечення щодо моделювання бізнес-процесів. 2023. *Економіка та суспільство*, (53). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-68>

УДК 657.1.011.56

Бороденко Соломія,
здобувачка освіти спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Сафарова А. Т., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

МОДЕРНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ

Прогрес у сфері інформаційних технологій значно сприяв розвитку нового напрямку в сучасному бізнесі — модернізації економічних відносин, а цифровізація бухгалтерського обліку стала ключовим і необхідним кроком для успіху компаній у сучасному бізнес-середовищі. Швидкий розвиток технологій і зростаюча доступність цифрових інструментів

спонукали компанії все частіше звертатися до електронних систем бухгалтерського обліку. Діджиталізація відкриває нові можливості для ефективного управління фінансами, аналізу даних і виявлення фінансових ризиків.

Розвиток бухгалтерського обліку та інтеграція в корпоративні інформаційні системи – вимога сучасної цифрової ери. Інформаційні системи мають на меті підвищити ефективність підприємницької діяльності, посилити конкурентоспроможність, зробити бухгалтерський облік наукою, яка гарантує успіх підприємств. Завдяки перевагам цифрової трансформації бухгалтерського обліку та аудиту, зокрема підвищенню ефективності, точності, зручності роботи з фінансовою інформацією, зменшенню витрат і розширенню аналітичних можливостей, вона стає дедалі важливішою для компаній.

Введення воєнного стану на території нашої країни 24 лютого 2022 року призвело до певного сповільнення поширення й використання електронного обліку на підприємствах. Проте це не зменшило його актуальності та важливості. В дійсності, в сучасних умовах цифрові технології стали ще більш необхідними та корисними для підприємств. Цифрові технології допомогли подолати багато обмежень, пов'язаних із традиційними методами бухгалтерського обліку та аудиту.

З розвитком цифрової економіки розширилася і сфера застосування цифрового обліку. Так, на думку І. Крюкової, С. Руденка та А. Накиська, перелік традиційних об'єктів доповнюється новими елементами, такими як:

- оцінювання віртуальних одиниць вартості;
- капіталізація нематеріальних чинників сталого соціально-економічного розвитку;
- оцінювання об'єктів екологічної безпеки соціально-економічних активів [2, с.180].

Ці зміни зобов'язують бізнес розробляти нові підходи до обліку та звітності, а також впроваджувати сучасні інформаційні технології, щоб забезпечити точність і надійність фінансової інформації в умовах діджиталізованого світу.

Серед цифрових технологій, які здатні покращити систему бухгалтерського обліку та підвищити її ефективність, варто виокремити такі:

- штучний інтелект (ШІ) — це комплекс технологій, які дозволяють комп'ютерам виконувати завдання, що зазвичай вимагають людського інтелекту, такі як розпізнавання образів, прийняття рішень, прогнозування та навчання на основі даних. У сфері бухгалтерського обліку штучний інтелект здатен суттєво покращити ефективність і точність, автоматизуючи складні операції, аналізуючи великі масиви фінансових даних та виявляючи потенційні ризики.

- хмарні технології та обчислення — це сукупність взаємопов'язаних технологій, що формують єдину систему оброблення даних, яка забезпечує постійне зберігання інформації на серверах в інтернеті з можливістю кешування на персональних комп'ютерах і пристроях [3, с.152].

- інтернет речей (IoT, Internet of Things) — це мережа взаємопов'язаних пристроїв, які можуть збирати, обмінюватися та передавати дані між собою через інтернет без участі людини. Завдяки вбудованим сенсорам, програмному забезпеченню та підключенню до мережі, пристрої IoT можуть автоматично реагувати на зміну умов та забезпечувати реальний моніторинг у багатьох галузях, включно з бухгалтерським обліком, виробництвом, логістикою і продажами.

- блокчейн — це розподілена технологія зберігання даних, де інформація записується в послідовність блоків, пов'язаних між собою. Ця технологія забезпечує високий рівень безпеки та прозорості, адже кожен блок містить унікальну мітку часу, зашифровану інформацію і посилання на попередній блок, створюючи незмінний ланцюг даних. Блокчейн став основою для криптовалют, але його використання значно ширше: технологія знаходить застосування в фінансах, логістиці, медицині та особливо буде корисним у використанні для бухгалтерського обліку.

- інструменти для візуалізації — сприяють покращенню сприйняття фінансової інформації та дають змогу бухгалтерам та фінансовим аналітикам зрозуміло відображати дані. Отже, інструменти для візуалізації графічно підсилюють бухгалтерський облік,

полегшуючи сприйняття, аналіз і використання фінансової інформації для прийняття обґрунтованих рішень.

- технології безконтактної ідентифікації інформації, зокрема QR-коди та пристрої для їх зчитування. QR-коди є простим, зручним та інтерактивним способом розповсюдження і отримання інформації. Перевагами цього коду є значний обсяг інформації, яку можна закодувати, та швидкий доступ до неї за допомогою сканування і розпізнавання сучасними цифровими пристроями.

Термін «QR-code» є аббревіатурою від англійського «Quick Response code» (код Швидкого Відгуку). Вони застосовуються для передачі інформації від носія до пристрою і можуть містити таку інформацію як: нагадування, телефонні номери, описи продукції, текстові повідомлення, повідомлення електронної пошти та багато що інше. Коды можуть бути використані на пакуванні, вітринах, дошках оголошень, вивісках, візитках або рекламних буклетах, а також для відстежування товарів, продукції та ідентифікування об'єктів [4].

В рамках цього дослідження треба також звернути увагу на загрози, які несе модернізація бухгалтерського обліку та аудиту. В. Височан та У. Грицеляк вказують, що цифрова трансформація облікових процесів створює такі загрози, як несанкціонований доступ до даних інтелектуальних додатків та програм для комунікаційних пристроїв; викривлення даних в документах; маніпуляції з обліковими даними та інформаційний тероризм. [1, с.136].

Отже, в умовах збільшення інформаційного потенціалу цифрового економічного простору модернізація бухгалтерського обліку в Україні є актуальним і необхідним завданням для забезпечення стабільності та розвитку економіки країни. Відтак, модернізація українського бухгалтерського обліку в цифровому економічному просторі є важливим кроком у розвитку фінансових ринків країни та буде сприяти підвищенню міжнародної конкурентоспроможності українських компаній.

Список використаних джерел

1. Височан О. С., Грицеляк У. І. Передумови та проблеми цифрової трансформації обліково-комунікаційного процесу. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 3. С.132–138. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2020-69-22>.
2. Крюкова І. О., Руденко С. В., Накісько О. В. Цифровізація як інструмент забезпечення сталого обліку. *Причорноморські економічні студії*. 2022. № 7. С. 178–184. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.77-29>.
3. Пилевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3. С.149–157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2020_3_19.
4. Діброва Т. Г., Цуканова І. В. Особливості застосування QR-коду в інтегрованих маркетингових комунікаціях. URL: <http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/10820/1/72.pdf>

УДК 657

Буравська Валерія,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Сафарова А. Т., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ: СУТНІСТЬ, КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

У процесі виробництва людина, використовуючи різноманітні засоби праці, створює матеріальні блага. Готова продукція є невід'ємною складовою виробничого процесу, що визначає завершення циклу обробки сировини та матеріалів. Це кінцевий результат діяльності підприємства, який має відповідати стандартам якості, технічним умовам і бути готовим до реалізації чи використання. Вивчення сутності, критеріїв оцінки та класифікації

готової продукції є важливим аспектом управління виробничими процесами, що забезпечує конкурентоспроможність і економічну ефективність підприємства.

Готова продукція відображає завершення виробничих етапів, під час яких сировина та матеріали переходять у статус виробничих запасів. Навіть якщо продукція не завжди має сталі якісні чи кількісні характеристики, її оцінка завжди здійснюється у вартісному вираженні.

В економічній літературі існують різні визначення поняття «готова продукція». Згідно з одними дослідниками, такими як Г. В. Шостак і В. В. Черниш, готова продукція включає вироби, напівфабрикати, роботи чи послуги, які відповідають встановленим стандартам та технічним умовам. Інші, наприклад, В. М. Глібо, пропонують розмежовувати готову продукцію та виконані роботи й послуги.

Готову продукцію класифікують за різними критеріями, що дозволяє більш детально систематизувати її для аналізу, управління та реалізації.

За формою: продукція поділяється на матеріальну та нематеріальну. Матеріальна форма включає вироби, які мають фізичну форму, наприклад, запчастини, вікна чи цукор. Нематеріальна форма представлена результатами виконаних робіт або наданих послуг, такими як перевезення вантажів чи ремонт.

За ступенем готовності: вироби можуть бути готовою продукцією, напівфабрикатами або незавершеним виробництвом. Готова продукція пройшла всі етапи обробки і є завершеним результатом. Напівфабрикати – це продукція, яка потребує подальшої обробки. Незавершене виробництво включає вироби, що ще не пройшли всі етапи обробки та не підлягають технологічному прийманню.

За технічною складністю: розрізняють просту та складну продукцію. Проста включає лише основний продукт виробництва, який є кінцевою метою підприємства. Складна продукція передбачає наявність супутніх або побічних виробів. Супутня продукція, наприклад, віск у бджільництві, утворюється одночасно з основною. Побічна продукція, як-от меласа при виробництві цукру, виникає як додатковий результат виробничого процесу і може використовуватися в інших галузях.

За сферою використання: продукція може бути промисловою або споживчою. Промислова використовується для створення інших товарів, тоді як споживча призначена для безпосереднього кінцевого споживання.

За призначенням: виділяють продукцію, призначену для продажу, яка реалізується на ринку, та продукцію для внутрішнього використання, що задовольняє потреби самого підприємства.

За технологічними особливостями: продукція може виготовлятися вручну або з використанням автоматизованих технологій. Ручна праця передбачає мінімальне застосування машин, тоді як автоматизоване виробництво забезпечує високу швидкість та ефективність.

За галузями економіки: готова продукція класифікується залежно від галузі, де вона була створена. У сільському господарстві це може бути зерно, молоко чи овочі, а в промисловості – вироби машинобудування, будівельні матеріали або харчова продукція.

За видами продукції: розрізняють технічну продукцію, яка використовується в будівництві або технічному виробництві, та харчову, що призначена для споживання.

Ця класифікація дозволяє підприємствам враховувати різні характеристики готової продукції, адаптуватися до умов ринку, а також забезпечувати ефективність управління ресурсами та виробничими процесами.

Вивчення критеріїв оцінки готової продукції відіграє вирішальну роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства. Технічні характеристики виробів, якість їх виготовлення та відповідність стандартам формують репутацію компанії серед споживачів. Крім того, аналіз ринкових тенденцій дозволяє своєчасно адаптувати виробничі потужності до потреб клієнтів, створюючи продукцію, яка матиме попит у перспективі.

Оцінка готової продукції є важливим етапом у виробничій діяльності, оскільки відображає її вартість, якість і відповідність встановленим стандартам. Основними критеріями оцінки є:

Технічні показники: відповідність виробу стандартам якості, технічним умовам і технологічним характеристикам.

Вартісний вираз: оцінка у грошовому еквіваленті, яка враховує витрати на виробництво, ринкову ціну та інші економічні чинники.

Ступінь готовності: завершення всіх етапів технологічного циклу, що дозволяє використовувати продукцію без додаткової обробки.

Відповідність споживчим вимогам: продукція повинна задовольняти потреби споживачів або виконувати свою функцію у виробничому процесі.

Маркетингові характеристики: конкурентоспроможність продукції на ринку, відповідність трендам та споживчим запитам.

Ці критерії дозволяють забезпечити ефективний контроль якості, визначити рентабельність виробництва та прогнозувати успішність реалізації готової продукції.

Аналіз і систематизація готової продукції дозволяють підприємствам підвищувати ефективність управління виробничими процесами, адаптуватися до змін у ринковому середовищі та забезпечувати конкурентоспроможність. Класифікація продукції за різними критеріями допомагає визначати її ключові характеристики, оптимізувати ресурси та задовольняти потреби споживачів.

Крім того, оцінка готової продукції у вартісному вираженні є основою для формування цінової політики підприємства, визначення його прибутковості та розробки стратегії подальшого розвитку.

Готова продукція є ключовим елементом виробничого процесу, що відображає завершення технологічного циклу. Її вивчення має важливе значення для ефективного управління виробництвом, реалізації стратегічних і тактичних цілей підприємства.

Класифікація готової продукції сприяє кращому розумінню її характеристик, допомагає адаптувати виробництво до вимог ринку та забезпечує ефективне використання ресурсів. Оцінка готової продукції є основою для прийняття рішень, орієнтованих на підвищення рентабельності та конкурентоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Артем'єва О. О., Бурдега К. О., Вавілов В. В., Грищук Є. С. Розвиток бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Rozdymakha_Iryna/Rozvytok_bukhhalterskoho_obliku_ta_opodatkuвання_v_Ukraini.pdf?PHPSESSID=dhugbiv8lck0l7ffb5botsff6 (дата звернення: 02.11.2024).
2. Баланюк І. Ф., Григорів О. О., Іванюк Т. Л. Організація обліку і контролю готової продукції підприємства інноваційна економіка. *Інноваційна економіка*. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/522> (дата звернення: 01.11.2024).

УДК 657

Бурець Олександра,
бакалавр спец. 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І. Б., д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ

Формування статутного капіталу є одним із основних аспектів фінансової діяльності підприємств, що визначає їхню стабільність, конкурентоспроможність та здатність до розвитку. У контексті України, де існує різноманітність форм власності, виникає потреба в детальному аналізі особливостей формування статутного капіталу для кожної з цих видів.

Термін «статутний капітал» (далі СК) позначає виділені підприємству або залучені ним на засадах, визначених чинним законодавством, фінансові ресурси у вигляді грошових коштів або вкладень у майно, матеріальні цінності, нематеріальні активи, цінні папери, які

закріплені за підприємством на праві власності або повного господарського відання [3]. Ці вклади є оборотними коштами товариства.

Формування статутного капіталу можливе 3-ома способами: грошовим (безготівками і готівковими коштами), майновим (рухоме чи нерухоме майно, цінні папери, обладнання, об'єкти інтелектуальної вартості), змішаним (грошовий разом з майновим).

Розмір статутного фонду, а також порядок його створення, збільшення чи зменшення, залежить від організаційно-правової форми підприємства, розгляньмо їх детальніше.

Обмежень щодо мінімального та максимального розміру статутного фонду Товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) законом не встановлено. Розмір СК товариства визначається як сукупність номінальної вартості часток, що належать його учасникам, і виражається в національній валюті України. Частка кожного учасника може бути представлена також у відсотковому співвідношенні, що відображає пропорцію між номінальною вартістю його частки та загальною величиною СК товариства.

Статут товариства може містити певні обмеження щодо зміни співвідношення часток учасників. Будь-які зміни, доповнення або виключення таких положень можуть бути реалізовані лише на основі одноголосного рішення загальних зборів, в яких беруть участь усі учасники товариства [2].

Внески учасників Товариства з обмеженою відповідальністю можуть включати грошові кошти, цінні папери та інше майно, якщо інше не передбачено законодавством. Товариство не має права надавати кредити для покриття внесків учасників або виступати поручителем за кредитами, які треті особи надають для сплати цих внесків. Якщо внесок здійснюється в негрошовій формі, він повинен бути оцінений в грошовому еквіваленті, що затверджується одностайним рішенням загальних зборів, на яких присутні всі учасники товариства. При заснуванні товариства така оцінка визначається рішенням засновників.

Статтею 14 [Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII](#) передбачено обов'язок учасника товариства при формуванні статутного капіталу «повністю внести свій вклад протягом шести місяців з дати державної реєстрації товариства, якщо інше не передбачено статутом» [3].

У разі прострочення внесення вкладу виконавчий орган товариства зобов'язаний надіслати письмове попередження, яке міститиме інформацію про невнесений вклад та додатковий термін для погашення заборгованості, що не може перевищувати 30 днів. Якщо протягом шести місяців невнесено весь статутний капітал, то після прострочення терміну діяльності даного підприємства визначається, як нелегітимна.

Збільшення СК можливе лише після того, як усі учасники повністю внесуть свої вклади. Учасники можуть здійснити збільшення капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку без зміни пропорцій часток. Додаткові внески можуть бути зроблені як самими учасниками, так і третіми особами, при цьому кожен учасник має переважне право на внесок у межах загальної суми збільшення капіталу.

Товариства також мають право зменшити свій СК, зберігаючи пропорційність номінальної вартості часток. Виконавчий орган повинен протягом 10 днів повідомити кредиторів про таке рішення. Кредитори мають 30 днів для подання вимог щодо забезпечення своїх зобов'язань або для дострокового виконання. У разі невиконання вимог кредитори можуть звертатися до суду. Якщо кредитор не подає вимоги в установленний термін, вважається, що він не потребує додаткових дій з боку товариства.

Мінімальний обсяг статутного капіталу Акціонерного товариства визначається на рівні 1250 мінімальних заробітних плат на момент його заснування. Статутний капітал виконує функцію гарантії інтересів кредиторів і встановлює базовий обсяг активів товариства.

Власний капітал Акціонерного товариства характеризується як різниця між загальною вартістю активів та зобов'язаннями підприємства. Процес збільшення статутного капіталу може реалізовуватися через підвищення номінальної вартості акцій або шляхом емісії додаткових акцій. Акціонерне товариство має право на збільшення капіталу лише після

офіційної реєстрації звітів про попередні випуски акцій. Важливо зазначити, що збільшення капіталу є недопустимим у випадках, коли власний капітал є меншим за статутний, або у ситуаціях, коли існують викуплені акції [3].

Зменшення статутного капіталу може бути здійснене через зниження номінальної вартості акцій або анулювання викуплених акцій. Виконавчий орган товариства зобов'язаний протягом 30 днів інформувати кредиторів про намір зменшити капітал. Кредитори мають право вимагати забезпечення виконання зобов'язань протягом 30 днів з моменту отримання відповідного повідомлення.

Слід зазначити, що зменшення статутного капіталу нижче законодавчо встановленого мінімуму призводить до автоматичної ліквідації товариства.

Інші господарські товариства (Товариства з додатковою відповідальністю, командитні, повні) – облік СК аналогічний ТОВ [1].

Облік СК у приватних підприємствах має свої особливості. Основна відмінність полягає в тому, що відповідно до Інструкції № 291, СК обліковується на окремому субрахунку 403 «Інший зареєстрований капітал». Це дозволяє чітко відокремити облік статутного СК ПП від інших форм капіталу. При цьому, хоча ПП не підпадають під дію Закону № 1576, їх облік регулюється загальними нормами Господарського кодексу України (ст. 113) та статутом підприємства. Це означає, що правила формування та використання СК можуть варіюватися в залежності від специфіки кожного підприємства.

Для державних та комунальних підприємств, зокрема комунальних некомерційних підприємств (медзаклади – КНП), облік СК здійснюється аналогічно ТОВ, що свідчить про єдині підходи до обліку в рамках державного сектору.

СК є важливим елементом фінансової структури юридичних осіб, зокрема господарських товариств та приватних підприємств. У всіх самостійних юридичних особах, які мають форму господарського товариства (Товариство з обмеженою відповідальністю, Акціонерне товариство) або приватного підприємства, СК є обов'язковим. Важливо зазначити, що СК також існує у бюджетних установах, де він формується з внесків державного або комунального майна, що належить вищому розпоряднику бюджетних коштів.

Якщо СК відсутній у балансі суб'єкта господарювання, це свідчить про те, що ми маємо справу з філією або відокремленим підрозділом, які не є юридичними особами. У таких випадках статут взагалі відсутній, і замість нього використовується положення про філію або відокремлений підрозділ. Серед юридичних осіб існують винятки: кооперативні підприємства та кредитні спілки, де замість статутного капіталу функціонує пайовий капітал. Облік пайового капіталу ведеться на субрахунку 402 «Пайовий капітал» відповідно до Інструкції № 291.

Крім того, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), профспілки, політичні партії, творчі спілки, благодійні організації та інші непідприємницькі товариства також не мають СК. У цих випадках установчий документ називається статутом, але його сутність відрізняється від статутного капіталу в господарських товариствах. У господарських товариствах кількість голосів на зборах учасників залежить від частки внеску в загальному СК, тоді як у кооперативах діє правило «один учасник – один голос», а в ОСББ права голосу співвласників пропорційні площі квартир у загальній площі ОСББ.

Використання субрахунку 401 «Статутний капітал» не є можливим для кооперативів, кредитних спілок, ОСББ, профспілок та інших непідприємницьких товариств, оскільки Інструкція № 291 чітко вказує, що на ньому ведеться облік СК тільки господарських товариств, державних і комунальних підприємств [1]. Таким чином, СК мають усі товариства з обмеженою відповідальністю, акціонерні товариства, інші господарські товариства, приватні підприємства, а також державні та комунальні підприємства і бюджетні установи.

Для непідприємницьких товариств рекомендується обліковувати внески учасників на субрахунку 403 «Інший зареєстрований капітал», оскільки розмір СК є обов'язковою інформацією для реєстрації будь-якої юридичної особи в Єдиному державному реєстрі (ЄДР)

відповідно до пп. «15» ст. 9 Закону № 755 [1]. Таким чином, субрахунок 403 «Інший зареєстрований капітал» також слід використовувати для обліку внесків учасників непідприємницьких товариств, таких як ОСББ, профспілки, благодійні фонди та інші організації.

Таким чином, правильне використання субрахунків у бухгалтерському обліку є важливим для забезпечення прозорості і відповідності законодавству. Визначення структури капіталу в залежності від типу юридичної особи та організаційно – правової форми підприємства сприяє більш ефективному управлінню фінансами та дотриманню вимог реєстрації в Єдиному державному реєстрі.

Список використаних джерел

1. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навч. Посібник. Луцьк. 2023. 688 с.
2. Статутний капітал: внески, зменшення, збільшення фонду. URL: https://ua.prostopravo.com.ua/prava_biznesu/stvorenniya_biznesu/statti/statutniy_kapital_pidpriemstva_ta_yogo_formuvannya
3. Статутний капітал: формування, вимоги, відповідальність. URL: https://biz.ligazakon.net/analitics/227115_statutniy-kapital-formuvannya-vimogi-vdpovdalnst

УДК 657

Вавринюк Владислав,
*здобувач спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Тлущкевич Н.В., к.е.н.
доцент кафедри обліку і аудиту*

ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Елемент витрат – це сукупність економічно однорідних видів витрат. Відображення витрат за економічними елементами допомагає відповісти на запитання, що саме витрачено. Витрати операційної діяльності групують за такими елементами: матеріальні витрати, амортизація, витрати на оплату праці, інші операційні витрати, відрахування на соціальні заходи [1].

Сама назва матеріальних витрат говорить про спожиті в процесі виробництва матеріальні ресурси. Безліч найменувань матеріальних ресурсів об'єднуються в кілька груп: сировина (продукція промисловості або сільського господарства, яка вперше надходить у переробку на підприємстві), матеріали (предмети праці, які вже раніше зазнали промислової переробки), придбані комплектуючі вироби й напівфабрикати, паливо, енергія, тара й тарні матеріали, запасні частини тощо.

Витрати на оплату праці відображають участь у створенні продукції робочої сили. Вони складаються з витрат на виплату основної та додаткової (премії, заохочення тощо) заробітної плати працівників, гарантійних і компенсаційних виплат, пов'язаних з індексацією заробітної плати, із затримкою виплати заробітної плати, витрат на оплату відпусток, оплату простоїв не з вини працівників тощо.

Відрахування на соціальні заходи передбачають відрахування підприємством сум Єдиного соціального внеску (ЄСВ) у розмірах і порядку, визначених законодавством (в Україні від 01.01.2016 р. - 22%), відрахування на індивідуальне страхування робітників та інші соціальні заходи. ЄСВ із 01.01.2011 р. замінив окремі відрахування в Пенсійний фонд України (ПФУ), Фонд соціального страхування України.

Чабанюк О. і Лобода Н. провели дослідження і встановили, що «починаючи з 01.09.2013 року функції оподаткування і контролю за ЄСВ з ПФУ перейшли до Міністерства доходів та зборів України (з 2014 року Міністерство доходів України). Однак, Постановою Кабінету міністрів України «Про Державну фіскальну службу України» з 2014 р.

адміністрування ЄСВ покладено на Державну фіскальну службу України (ДФС), при цьому ПФУ не взаємодіє, або така взаємодія є слабкою, зі страхувальниками або застрахованими особами, тобто майбутніми пенсіонерами щодо сплати внеску» [3].

Амортизація – процес поступового перенесення вартості основних засобів на продукцію, що виготовляється. Тому важливо знати, яка вартість капітальних ресурсів витрачена. «МСБО 16 «Основні засоби» визначає амортизацію (Depreciation) як систематичний розподіл вартості об'єкта основних засобів, яка підлягає амортизації, протягом терміну його корисної експлуатації. Оскільки як НП(С)БО, так і МСФЗ ґрунтуються на тих самих концептуальних засадах, очікувалося, що між звітністю, складеною за МСФЗ та НП(С)БО, не повинно бути суттєвих розбіжностей, а перехід на нові стандарти і їх подальше застосування не викликатиме особливих складнощів. Податковим кодексом України прийнято застосовувати методи нарахування амортизації, передбачені НП(С)БО 7 «Основні засоби»: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий. Нарухування зносу за допомогою прямолінійного методу передбачає рівномірне зменшення вартості об'єкта, що амортизується протягом встановленого строку корисного використання. Суму зносу завдяки цьому методу можна визначити двома способами: у першому варіанті річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується на очікуваний період часу використання; у другому – річна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується на річну норму амортизації, яка визначається діленням одиниці на строк корисного використання. Метод зменшення залишкової вартості полягає в тому, що протягом періоду експлуатації основного засобу він має різну корисність та продуктивність. Так, на початку експлуатації об'єкт дає максимальну корисність, яка поступово зменшується і в останній рік нарахування амортизації буде найменшою. Це пов'язано не лише з фізичними можливостями основного засобу, а й більшою мірою життєвим циклом товарів. Метод прискореного зменшення залишкової вартості застосовують у разі, якщо планують, що ефективність об'єкта основних засобів на початок експлуатації буде набагато вищою, ніж на кінець експлуатації. Кумулятивний метод є одним із методів прискореної амортизації, який також забезпечує нарахування максимальної суми амортизації у перший рік експлуатації з поступовим зменшенням. Виробничий метод ґрунтується на передбаченні, що функціональна корисність об'єкта залежить не від часу, а від його результативності використання. Завдяки даному методу амортизація обчислюється шляхом розподілу вартості об'єкта, що амортизується, прямо-пропорційно кількості продукції (обсягу послуг), виготовленій за відповідний період протягом строку його корисного використання. Місячна сума амортизації за цим методом визначається за допомогою множення фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) на виробничу ставку амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, що амортизується на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити з використанням даного об'єкта. Спільними методами нарахування амортизації у НП(С)БО і у МСБО є: прямолінійний та виробничий (метод суми одиниць продукції). Проте, у НП(С)БО є ще три методи: зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, а МСБО включає в себе метод зменшення залишку. МСБО 16 не містить вичерпного переліку методів амортизації основних засобів, які слід використовувати для розрахунку. В ньому зазначено, що головне те, щоб використовуваний метод відображав схему за якої підприємство споживає економічну вигоду, отриману від активу. Поняття зносу основних засобів у даному стандарті взагалі не надається» [2,4].

До інших операційних витрат належать витрати, що не увійшли до складу названих вище елементів витрати, такі, що пов'язані з управлінням виробництвом (наприклад витрати на відрядження, послуги зв'язку, на придбання ліцензій, на охорону праці та техніку безпеки тощо), витрати на перевезення працівників виробництва до місця роботи та назад, витрати зі страхування ризиків, пов'язаних із виробничим процесом, податки, збори та інші обов'язкові платежі тощо [1].

Групування витрат за економічними елементами є базою для планування оборотних коштів підприємства, оскільки дозволяє проаналізувати, що витрачено за поточний звітний період, і пов'язати їх з іншими розділами плану: планом, матеріально-технічного постачання, фондом заробітної плати, планом зростання ефективності виробництва, балансом надходжень і витрат.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затв. Наказом МФУ від 19.01.2000 № 27/4248 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 28.10.2024).
2. Душна С.І. Методи амортизації основних засобів: порівняльна характеристика МСФЗ та НП(С)БО. *Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування: стан, проблеми та перспективи розвитку: матеріали XVIII Всеукр. науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених*, 2023. 204 с. С.27-28. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdzily/Naukovo_Doslidna_Chastyna/Docs/LTE_U-BUH-Zbirn_konf_XVIII_02.06.2023.pdf#page=28 (дата звернення 13.11.2024).
3. Чабанюк О., Лобода Н. Порядок і принципи оподаткування та контролю за сплатою єдиного соціального внеску. *Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці*: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22 листопада 2022 року). 528с. С. 330-333. URL: [Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці](#) (дата звернення 13.11.2024).
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Затв. Наказом МФУ від 27.04.2000 № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 28.10.2024).

УДК 657

Вакуліна Анастасія,
здобувач освіти 1-го освітнього рівня (бакалавр),
спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І. Б.,
завідувач кафедри обліку і оподаткування,
доктор економічних наук, професор

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ ВИРОБНИЦТВА

Зростання обсягів промислових відходів є гострою проблемою для сучасної економіки, оскільки неправильне поводження з ними призводить до забруднення навколишнього середовища та значних екологічних та фінансових втрат. Ефективний облік відходів дозволяє суб'єктам господарювання знижувати витрати та покращувати екологічні показники. Зменшення негативного впливу на довкілля є важливим аспектом сталого розвитку. В умовах інтеграції України до Європейського союзу підприємства мають адаптувати облік відходів відповідно до міжнародних стандартів, що підвищить їх конкурентоспроможність та екологічну ефективність, забезпечить сталий розвиток та зменшить екологічні ризики.

Дослідженням даного питання займались безліч українських науковців, зокрема П. С. Бойко[1], який вивчає економіку природокористування та екологічну бухгалтерію, зокрема облік екологічних витрат, О. М. Левченко[2], котра спеціалізується на обліку екологічних витрат і управлінні ними на підприємствах, та Л. М. Соколова[3], яка аналізує вплив виробничих відходів на довкілля та шляхи їх утилізації.

Метою написання даної роботи є вивчення особливостей обліку відходів виробництва з акцентом на розробці рекомендацій для оптимізації та підвищення ефективності облікових процесів на підприємствах.

Перш за все, виробничі відходи утворюються в процесі виготовлення продукції та можуть мати різні характеристики, залежно від типу виробництва та технологічних процесів. Відходи класифікують за кількома критеріями, а саме:

1) за походженням – залишки сировини, побічні продукти, що не підлягають використанню;

2) за рівнем небезпеки – небезпечні, безпечні та умовно безпечні (небезпечні відходи вимагають спеціальних умов зберігання та утилізації);

3) за можливістю повторного використання – ті, що можуть бути перероблені для вторинного використання (папір, пластик, метал), та ті, що не підлягають переробці.

Класифікація відходів має важливе значення для організації облікових процесів, оскільки облік витрат на утилізацію різних видів відходів ведеться з урахуванням їхньої специфіки.

Основна мета обліку відходів полягає в систематизації та контролі даних про їх кількість, вартість, витрати на утилізацію та можливості переробки. Основними методами даного обліку є кількісний, вартісний облік та облік витрат на екологічні заходи. Кількісний облік враховує обсяги відходів за вагою, об'ємом або іншими показниками, що дозволяє визначити частку відходів у загальному обсязі виробництва. Вартісний облік ведеться з метою визначення фінансових витрат на обробку та утилізацію відходів. Це дозволяє аналізувати витрати на утилізацію і знаходити шляхи оптимізації процесів. Облік витрат на екологічні заходи передбачає облік витрат на управління відходами, включаючи зберігання, утилізацію та рециклінг. Такий облік дозволяє підприємству контролювати та планувати витрати, пов'язані з екологічними зобов'язаннями.

Для обліку важливо використовувати спеціалізоване програмне забезпечення, яке дозволяє автоматизувати процеси та забезпечити точність даних. Наприклад, у великих компаніях використовуються екологічні модулі в системах ERP (SAP, Oracle).

У багатьох країнах з розвинутою економікою (наприклад, у ЄС, США, Японії) питання обліку відходів регулюється законодавчо та підпорядковується міжнародним стандартам, таким як:

- ISO 14001 – система екологічного управління, яка регламентує облік і утилізацію відходів з урахуванням екологічних ризиків. Цей стандарт сприяє формуванню екологічно відповідального управління на підприємствах[4].

- GRI (Global Reporting Initiative) – міжнародний стандарт звітності для організацій, який містить рекомендації щодо обліку відходів та відповідальності за збереження довкілля.

- IFRS (Міжнародні стандарти фінансової звітності) – регламентують відображення екологічних зобов'язань у фінансовій звітності, що особливо актуально для компаній, зареєстрованих на міжнародних фондових ринках.

Міжнародний досвід показує, що ефективний облік відходів не лише знижує екологічне навантаження, але й сприяє підвищенню конкурентоспроможності компаній на глобальних ринках.

Щодо складнощів та обмежень обліку утилізації відходів, то в Україні наявні серйозні проблеми, які ускладнюють ефективне впровадження обліку відходів. До них включаються:

1) недостатня законодавча база – законодавство лише частково регулює облік та утилізацію відходів, що створює правові прогалини та труднощі в управлінні відходами;

2) недостатнє фінансування екологічних програм – обмежені ресурси з боку держави і підприємств для впровадження сучасних технологій та методів обліку;

3) низький рівень екологічної свідомості серед управлінського та облікового персоналу, відсутність програм навчання з питань екологічного обліку та управління відходами.

4) недостатній розвиток інфраструктури рециклінгу, що призводить до того, що значна частина відходів не переробляється.

На мою думку, було б доречно розробити єдині стандарти обліку утилізації відходів, що відповідатимуть міжнародним стандартам та дозволятимуть гармонізацію облікових систем із законодавством ЄС, впроваджувати системи автоматизованого обліку, які інтегрують дані про відходи в загальні процеси бухгалтерського обліку, що дозволить поліпшити точність і зменшити людський фактор, створювати навчальні програми для персоналу з питань екологічного менеджменту та обліку відходів, аби підвищити екологічну свідомість на рівні підприємств, впроваджувати державні стимули для підприємств, що займаються рециклінгом та екологічними ініціативами, зокрема, шляхом зниження податків або надання грантів, створити сприятливі умови для залучення інвестицій у технології повторного використання відходів та розвивати інфраструктуру для вторинної переробки задля покращення обліку та управління відходами.

Отже, можна дійти висновку, що облік утилізації відходів є важливою складовою для розвитку екологічної відповідальності підприємств. Зокрема, гармонізація національних стандартів обліку з міжнародними, розвиток електронного обліку та підвищення екологічної свідомості дозволять зменшити екологічний слід промисловості та є важливими для покращення стану навколишнього середовища й сприяння сталому розвитку національної економіки.

Список використаних джерел

1. Бойко П. С. Облік екологічних витрат у системі управління підприємством. Київ: Науковий світ. 2021.
2. Левченко О. М. Економіка природокористування та екологічний менеджмент. Львів: Видавництво ЛНУ. 2020.
3. Соколова Л. М., Чумаченко Д. І. Особливості управління відходами в промисловості України. Економічний вісник. 2019.
4. ISO 14001: Environmental Management Systems – Requirements with Guidance for Use. International Organization for Standardization, 2015.

УДК 657.6.

Варич К.А.,
*студентка факультету економіки та управління підприємництвом,
3 курс, спеціальність 051 «Економіка»,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Артюх О.В., д.е.н.,
професор кафедри бухгалтерського обліку,
аналізу та аудиту*

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОПТИМІЗАЦІЇ АУДИТУ

В сучасних умовах швидкого розвитку бізнес-середовища та глобалізації інформаційних потоків аудит стає невід'ємною складовою ефективного управління компанією. Оптимізація процесів аудиту забезпечує прозорість, достовірність фінансової звітності та мінімізацію ризиків. Цього можна досягти використовуючи штучний інтелект (ШІ) - систему, яка в автоматизованому режимі поєднує великі обсяги даних з інтелектуальними алгоритмами обробки. ШІ надає інструменти для аналізу масиву інформації, автоматизації рутинних завдань та покращення точності виявлення ризиків і невідповідностей. Це дозволяє компаніям підвищити швидкість, точність і надійність аудиту.

Традиційний аудит складається з кількох основних етапів, які є стандартом у фінансовій перевірці та оцінці діяльності компаній. Аудитор аналізує інформацію про компанію, її організаційну структуру, основні види діяльності та фінансовий стан.

Під час аналізу та перевірки отриманих даних застосовуються різні підходи та аналітичні процедури для виявлення можливих помилок або невідповідностей.

Однак, традиційні методи аудиту мають низку суттєвих обмежень. Процес аудиту вимагає багато часу для збору та перевірки фінансових даних. Аудит значною мірою залежить від людського фактора, що підвищує ризик виникнення помилок. У ручному аналізі легко можуть трапитися арифметичні неточності, пропущення важливих деталей та ускладнення забезпечення абсолютної точності результатів. Базові підходи часто не здатні охопити всі операції та транзакції.

Такі обмеження роблять аудит менш ефективним і вимагають використання нових технологій для покращення процесу контролю. Порівняння традиційного та автоматизованого аудиту демонструє суттєві відмінності в підходах, ефективності та результатах, які впливають на якість аудиторської діяльності.

Автоматизований аудит значно лідирує за швидкістю обробки інформації. Системи вбудованого інтелекту здатні виконувати ті ж завдання за кілька годин чи днів, у той час як звичні методи вимагають тижнів або місяців для завершення перевірки. Завдяки точності алгоритмів та їх здатності до самооновлення, ШІ дозволяє отримувати більш достовірні

результати, виявляти потенційні загрози та формувати обґрунтовані рекомендації для поліпшення фінансових процесів.

Очікується, що до 2025 року 30% фінансових аудитів проводитиметься з використанням штучного інтелекту. Завдяки його інтеграції в аудиторські процеси, компанії можуть досягти більшої прозорості, об'єктивності та надійності в оцінці фінансової звітності [1].

Завдяки алгоритмам машинного навчання аудиторські компанії зможуть глибше занурюватися в деталі та швидко виявляти аномалії та тенденції.

Штучний інтелект мінімізує ймовірність людських помилок. Він автоматично перевіряє відповідність фінансових транзакцій, виявляє невідповідності або підозрілі операції.

Відмінність «аудиту майбутнього», в тому, що штучний інтелект змінює саме розуміння про обґрунтовану гарантію, оскільки здатний розуміти всю цілісність реєстру даних і виявляти в них аномалії, відштовхуючись не від прописаних правил, а від ризиків [2, с. 4].

Інтеграція ШІ з іншими технологіями відкриває нові можливості для підвищення ефективності та надійності аудиторської діяльності. Децентралізована технологія блокчейн забезпечує прозорість, незмінність та відстежуваність фінансових записів. У поєднанні зі ШІ ця система дозволяє аудиторам автоматично перевіряти автентичність транзакцій у реальному часі.

Для зберігання та обробки великих обсягів даних існують хмарні середовища. Це особливо важливо в умовах віддаленої роботи. Дана технологія в поєднанні з ШІ забезпечує швидкий доступ до необхідних даних та створення автоматизованих звітів незалежно від географічного розташування.

Змінюється підхід до комунікацій між аудиторами та клієнтами. Багато стандартних процесів стають прозорішими, а звітність – більш структурованою та зрозумілою. Штучний інтелект дає змогу заздалегідь виявляти потенційні проблеми та оцінювати ймовірність фінансових втрат за допомогою аналізу історичних даних та здатності робити прогнози.

Застосування штучного інтелекту в аудиті дозволяє оптимізувати роботу команд та підвищити загальну продуктивність. ШІ автоматизує рутинні процеси, та розвантажує аудиторів від виконання монотонних завдань. Це дає можливість працівникам більше зосередитися на складних аналітичних аспектах аудиту.

Ефективне використання людських ресурсів дозволяє аудиторським фірмам зосередитися на підвищенні кваліфікації персоналу та розвитку інноваційних підходів у роботі.

Інтеграція штучного інтелекту сприяє професійному розвитку співробітників. Аудитори можуть витрачати більше часу на стратегічний аналіз, створення нових методик та покращення якості консультацій для клієнтів.

Однак, при впровадженні таких технологій, варто врахувати ряд ризиків та недоліків.

Впровадження ШІ створює ризик скорочення традиційних робочих місць у сфері аудиту, що знижує потребу в молодших аудиторів або спеціалістах початкового рівня.

Важливою є надійна система захисту цих даних від несанкціонованого доступу або витоків. Публічно доступні додатки GenAI та ті, що створені в рамках організації, створюють нові та підвищені ризики для безпеки даних та інформації, конфіденційності, IP захисту та порушення авторських прав, а також довіри та надійності результатів [3].

Впровадження ШІ має в собі складність адаптації алгоритмів до специфіки конкретних організацій. Багато компаній мають неструктуровані інформаційні системи, в той час як машинний інтелект потребує точних даних для конкретної роботи.

Важливими перешкодами для використання штучного інтелекту в роботі аудиторами також є вартість експлуатації та відсутність явної вигоди.

Проте майбутнє автоматизованого аудиту є перспективним і обіцяє значні зміни в аудиторській сфері. Штучний інтелект відіграє важливу роль в оптимізації процесів аудиту, автоматизує рутинні завдання, покращує точність прогнозів та підвищує ефективність аналізу даних. Завдяки його впровадженню вдосконалюються процеси фінансового контролю та стратегічного управління компаніями. Штучний інтелект значно змінює сучасний аудит, й перетворює його з трудомісткого і часто обмеженого процесу на високотехнологічний, точний та ефективний інструмент фінансового контролю. Поточні

дослідження зосереджуються на удосконаленні алгоритмів ШІ для більш глибокого аналізу великих даних, інтеграції нових технологій та розв'язанні проблем, що виникають при їх впровадженні.

Список літератури

1. Використання технологій на основі штучного інтелекту в аудиті. *Kreston Ukraine*. URL: <https://kreston.ua/vykorystannia-tekhnologiy-na-osnovi-shtuchnoho-intelektu-v-audyti/> (дата звернення: 10.11.2024).
2. Кондратюк О. М., Руденко О. В., Чернобровкіна А. Є. Можливості та перспективи використання штучного інтелекту в аудиті. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8520> (дата звернення: 10.11.2024).
3. Аудит та ШІ ризики у 2024 році. *CoreWin*. URL: <https://corewin.ua/blog/opportunities-and-risks-of-generative-ai/> (дата звернення: 10.11.2024).

УДК 519.86

Вашук Анна,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНИХ ПОСЛУГ НА ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Підприємства транспорту здійснюють діяльність, пов'язану із забезпеченням пасажирських і вантажних перевезень (за розкладом або ні) залізничним, трубопровідним, автомобільним, водним або повітряним транспортом, а також допоміжну діяльність, таку як діяльність терміналів і автостоянок, вантажно-розвантажувальні, роботи, зберігання.

Обсяг реалізованих послуг є важливим показником діяльності підприємств у сфері транспорту, за динамікою якого можна робити висновки про ефективність діяльності підприємства, частку підприємства на ринку досліджуваних послуг та ін. На обсяг реалізованих послуг підприємств транспорту впливає багато факторів, з яких для дослідження ми вибрали вартість оборотних активів.

Таким чином, у нашому дослідженні вартість оборотних активів на підприємствах транспорту Волинської області є фактором, а обсяг реалізованих послуг підприємств транспорту Волинської області – показником.

Розглянемо статистичні дані, необхідні для того, щоб побудувати економетричну модель у формі парної лінійної регресії для підприємств транспорту Волинської області (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств транспорту
Волинської області за 2012-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (вартість оборотних активів), тис. грн.	Значення показника (обсяг реалізованих послуг), тис. грн.
1	2012	4203169572,5	2593346740,5
2	2013	4050214970,8	2468790246,8
3	2014	4170659906,3	2723971153,8

4	2015	5159067139,9	3215287871,0
5	2016	6237535213,5	3884617585,3
6	2017	7707935218,8	4872748142,2
7	2018	9206049545,7	5626457317,6
8	2019	9639730603,3	6301412174,5
9	2020	10049900000,0	6508169575,5
10	2021	13616800000,0	8570511059,6
11	2022	11033000000,0	7642534824,7

Джерело: [1-2].

Розрахунки, проведені методом найменших квадратів, дозволили отримати параметри парної лінійної регресії та встановити її аналітичний вираз:

$$Y = 1,03 \cdot X + 0,45, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізованих послуг на підприємствах транспорту Волинської області, тис. грн;

X – вартість оборотних активів на підприємствах транспорту Волинської області, тис. грн.

Згідно наших обчислень, розрахункове значення критерію Фішера (887,59) перевищує його табличне значення (4,67). Тому з ймовірністю 0,95 будемо вважати, що побудована економетрична модель адекватна статистичним даним і, відповідно, її можна використовувати для аналізу та прогнозування.

На рис. 1 представлено графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для транспортних підприємств Волинської області.

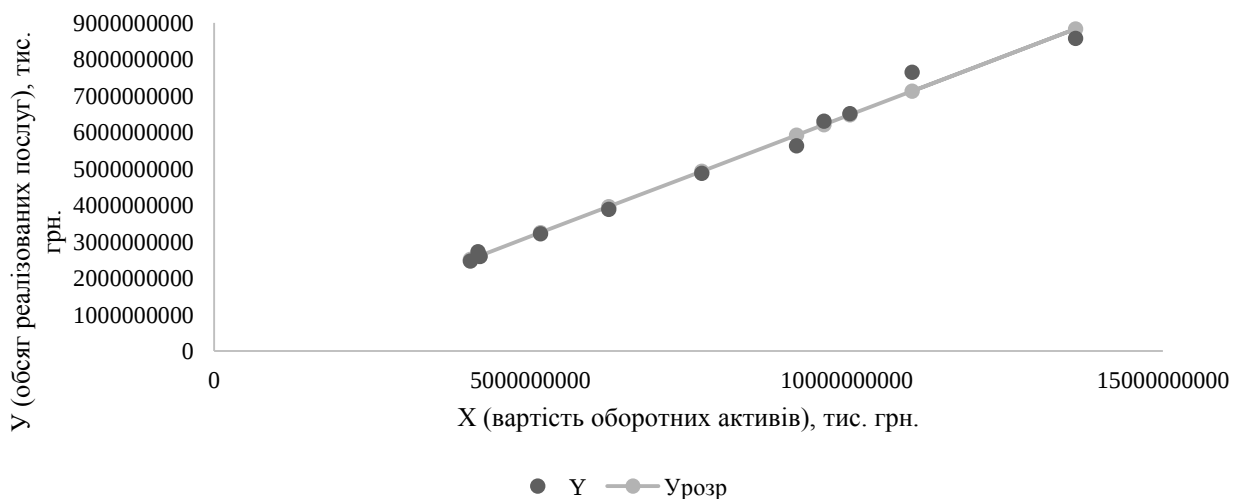

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для транспортних підприємств Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Нами здійснено розрахунок прогнозного значення показника (обсяг реалізованих послуг на підприємствах транспорту Волинської області) на основі побудованої економетричної моделі, для чого спочатку ми визначили прогнозне значення фактора (вартість оборотних активів на підприємствах транспорту Волинської області). Так, для

визначення прогнозного значення фактора ми провели дослідження його динаміки і обчислили ланцюгові темпи приросту (зменшення) за 2013-2022 роки.

Аналіз показав, що за винятком 2013 і 2022 років вартість оборотних активів на підприємствах транспорту Волинської області зростала. Зменшення вартості оборотних активів на підприємствах транспорту Волинської області у 2013 і 2022 роках пояснюється порушенням логістичних процесів у зв'язку з військовою агресією з боку росії. Враховуючи, що середні темпи зростання вартості оборотних активів на підприємствах транспорту Волинської області протягом періоду дослідження становлять 11,2%, визначено прогнозне значення фактора на рівні 12273442186,1 тис. грн.

Прогнозне значення показника було обчислене шляхом підстановки прогнозного значення фактора у формулу (1), тобто обсяг реалізованих послуг на підприємствах транспорту Волинської області у наступному періоді становить 7942522607,0 тис. грн.

Відхилення прогнозного значення показника становить 443539258,9 тис. грн., що дозволило визначити довірчий інтервал прогнозного значення показника (обсяг реалізованих послуг на підприємствах транспорту Волинської області). Отже, якщо у 2023 році вартість оборотних активів на підприємствах транспорту Волинської області становитиме 12273442186,1 тис. грн., то обсяг реалізованих послуг на підприємствах транспорту Волинської області з надійністю 0,95 буде потрапляти в проміжок значень [7498983348,0; 8386061865,9] тис. грн.

Список використаних джерел

1. Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємств за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_20.htm (дата звернення 11.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємств. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 11.10.2024).

УДК 519.86

Віннічук Єлизавета,
*бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту*

ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В ДОСЛІДЖЕННІ ВПЛИВУ КІЛЬКОСТІ ЗАЙНЯТИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ОБСЯГ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГО, ЛІСОВОГО ТА РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Діяльність підприємств сільського, лісового та рибного господарства передбачає «використання рослинних і тваринних природних ресурсів, у т.ч. діяльність з вирощування сільськогосподарських культур, вирощування та розведення сільськогосподарських тварин, одержування лісоматеріалів, лісових та інших рослин, тварин і продукції тваринного походження на фермах або в природному середовищі» [3].

На нашу думку, між кількістю зайнятих працівників на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства та обсягом виробленої та, відповідно, реалізованої продукції має існувати прямий зв'язок. Встановити наявність чи відсутність такого зв'язку можна з використанням економетричного моделювання.

Фактором у моделі парної регресії буде кількістю зайнятих працівників, а показником обсяг реалізованої продукції (робі, послуг) для підприємств сільського, лісового та рибного господарства Волинської області.

Необхідні статистичні дані для побудови економетричної моделі у формі парної лінійної регресії взято на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств сільського, лісового та рибного господарства Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість зайнятих працівників), осіб	Значення показника (обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), тис. грн.
1	2010	17575	1428655,4
2	2011	14960	1856830,2
3	2012	14240	2257784,1
4	2013	13356	2428378,1
5	2014	12934	3157122
6	2015	12782	5511851,4
7	2016	13292	6381834,4
8	2017	13100	7854400
9	2018	12268	10136473,3
10	2019	12192	9806987,9
11	2020	11736	12384663,2
12	2021	11403	15960211,3
13	2022	11440	16320632,8

Джерело: [1-2].

Наведемо аналітичний вираз, яким задається залежність між кількістю зайнятих працівників і обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) для підприємств сільського, лісового та рибного господарства Волинської області:

$$Y = -2461,63 \cdot X + 39777808,86, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізованих послуг на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області, тис. грн;

X – кількість зайнятих працівників на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області, тис. грн.

Провівши перевірку побудованої економетричної моделі на адекватність статистичним даним за критерієм Фішера, ми отримали такі результати: розрахункове значення критерію Фішера (19,28) більше, ніж табличне значення (4,67). Звідси з ймовірністю 0,95 можемо вважати побудовану економетричну модель адекватною статистичним даним.

На рис. 1 наведено графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств сільського, лісового та рибного господарства Волинської області.

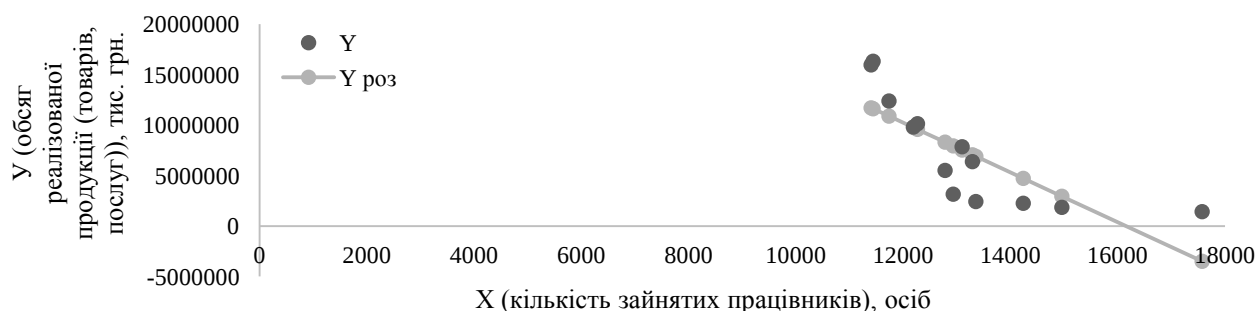

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для підприємств сільського, лісового та рибного господарства Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Проведемо аналіз побудованої економетричної моделі з використанням таких показників, як коефіцієнт кореляції, коефіцієнт детермінації та індекс кореляції (таблиця 2).

Таблиця 2

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для підприємств сільського, лісового та рибного Волинської області за 2010-2022 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	-0,79	Зв'язок між фактором і показником сильний і обернений
Коефіцієнт детермінації	R^2	0,62	Варіація фактора сильно впливає на варіацію показника, а саме варіація показника на 62% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	R	0,79	Точки поля кореляції достатньо близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

Для підприємств сільського, лісового та рибного господарства Волинської області оцінимо ступінь еластичності показника (обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)) за фактором (кількість зайнятих працівників), розрахувавши коефіцієнт еластичності для середніх значень фактора і показника для побудованої економетричної моделі. За значенням коефіцієнта еластичності ($K_{ел} = -2,16$) робимо висновок: якщо для підприємств сільського, лісового та рибного Волинської області фактор (кількість зайнятих працівників) збільшиться на 1%, то показник (обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)) зменшиться на 2,16%.

Отже, проведене дослідження показало, що між фактором (кількість зайнятих працівників) і показником (обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)) для підприємств сільського, лісового та рибного Волинської області існує обернений і сильний зв'язок. Варіація показника на 62% зумовлена варіацією фактора. При збільшенні фактора на 1% показник зменшується на 2,16%.

Список використаних джерел

1. Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/27_2.htm (дата звернення 18.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 18.10.2024).
3. Сервіс для визначення кодів видів економічної діяльності за КВЕД-2005 та КВЕД-2010. Державна служба статистики України. URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html (дата звернення 18.10.2024).

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ АУДИТУ ПІДПРИЄМСТВ БАНКРУТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану в Україні суттєво зростають виклики для ефективного функціонування як приватних, так і державних підприємств. Зокрема, підприємства, які опинилися на межі банкрутства або вже перебувають у процесі банкрутства, стикаються з численними проблемами у виконанні фінансових зобов'язань. Аудит підприємств-банкрутів під час війни стає особливо актуальним, оскільки доступ до документів, співробітників і фізичних ресурсів може бути обмеженим через бойові дії, релокацію або руйнування інфраструктури. У такому контексті ключовим інструментом для забезпечення надійності та прозорості процесів аудиту стає диджиталізація, яка вже багато років є трендом у бізнес-середовищі. Вона дозволяє проводити дистанційні перевірки, автоматизувати збір та аналіз даних, забезпечуючи при цьому захист інформації та прозорість процесів.

Використання цифрових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн і великі дані (Big Data), відкриває нові можливості для аудиту. Вони дозволяють аудиторським фірмам швидше виявляти проблеми, точніше аналізувати фінансовий стан підприємства, що перебуває на межі банкрутства, і надавати рекомендації щодо його стабілізації.

Однак, впровадження диджиталізації аудиту не є простим процесом. Багато підприємств стикаються з інфраструктурними обмеженнями, пов'язаними з пошкодженнями інтернет-мереж та відсутністю доступу до цифрових платформ. Крім того, недостатній рівень підготовки кадрів та відсутність відповідного законодавства можуть значно ускладнити процес переходу до цифрових аудиторських рішень.

Впровадження сучасних технологій в аудит підприємств-банкрутів є надзвичайно важливим кроком для забезпечення їхньої фінансової стабільності, особливо в умовах військового стану. У нинішніх умовах, коли традиційні методи аудиту стикаються з серйозними обмеженнями, хмарні платформи для дистанційного аудиту стають ключовими інструментами. Вони дозволяють аудиторам отримувати доступ до необхідних документів і інформації з будь-якої точки світу, що суттєво спрощує процес перевірки і підвищує оперативність реагування на фінансові проблеми. Наприклад, платформи, такі як Google Drive або Microsoft Azure, забезпечують безпечне зберігання даних і можливість спільної роботи над документами в режимі реального часу, що є особливо важливим, коли фізичний доступ до офісів підприємств може бути ускладнений через військові дії [1]. Завдяки цим технологіям аудитори можуть значно скоротити час, необхідний для збору та аналізу інформації, що, в свою чергу, підвищує ефективність процесу.

Когнітивні технології, які аналізують великі обсяги даних, також відіграють важливу роль в аудиторських процесах. Завдяки алгоритмам машинного навчання аудитори мають можливість виявляти аномалії та ризики, які потребують додаткового аналізу, а також швидше формувати висновки на основі отриманих даних. Наприклад, інструменти, такі як IBM Watson або Tableau, можуть використовуватися для візуалізації фінансових даних і виявлення трендів, що можуть свідчити про можливі фінансові труднощі [2]. Це не лише дозволяє аудиторам фіксувати факти, але й робити прогнози щодо подальшого фінансового стану підприємств, що є надзвичайно важливим у ситуаціях, коли підприємства знаходяться на межі банкрутства.

Крім того, технології штучного інтелекту здатні значно підвищити швидкість і якість проведення аудиту, економлячи при цьому людські ресурси. У контексті війни, коли доступність фахівців може бути обмеженою, використання штучного інтелекту в аудиторських процесах стає ще більш актуальним. Завдяки автоматизації рутинних завдань аудитори можуть зосередитися на більш складних аспектах аналізу, що дозволяє покращити якість прийняття рішень [3]. Впровадження таких технологій в аудиторські практики може значно полегшити процес перевірки фінансових звітів підприємств, які опинилися в кризовій ситуації.

Таким чином, інтеграція сучасних технологій у процес аудиту підприємств-банкрутів не лише підвищує їхню ефективність, але й забезпечує необхідну прозорість та швидкість у прийнятті рішень. Це створює можливості для своєчасного виявлення проблем і вжиття відповідних заходів для їх вирішення.

Не менш важливим аспектом диджиталізації є підвищення кібербезпеки, оскільки підприємства, що перебувають у кризі, часто є вразливими до кібератак. Забезпечення надійного захисту фінансових даних підприємств-банкрутів є критично важливим, оскільки втрата або компрометація даних може мати катастрофічні наслідки для всіх зацікавлених сторін. Розробка та впровадження ефективних заходів кібербезпеки повинні бути пріоритетом як для аудиторських фірм, так і для самих підприємств[2].

На основі проведеного аналізу можна виділити кілька ключових висновків. По-перше, впровадження диджитал-технологій в аудит підприємств-банкрутів значно підвищить прозорість і ефективність аудиторських процесів, що є критично важливим в умовах війни. Це дозволить аудиторам швидше і точніше реагувати на фінансові проблеми підприємств, що перебувають у кризовій ситуації.

По-друге, розробка регламентів для використання нових технологій є необхідною умовою для їх успішного впровадження. Важливо, щоб аудиторські фірми мали чіткі процедури та інструкції, що дозволить уникнути плутанини та забезпечити стандартизований підхід до аудиту. Чіткі регламенти також допоможуть забезпечити відповідність новим технологіям існуючим нормативним вимогам.

Рекомендується також забезпечити навчання аудиторів новим диджитал-технологіям, яке повинно стати частиною їхньої професійної підготовки. Це не лише підвищить кваліфікацію спеціалістів, але й сприятиме впровадженню інноваційних підходів у практику аудиту. Наприклад, проведення курсів і тренінгів з використання сучасних технологій в аудиті є необхідним для підвищення рівня компетенції аудитора в умовах диджиталізації.

Додатково, регуляторам варто розглянути можливість створення стандартів і рекомендацій для використання нових технологій в аудиті, що забезпечить їх широке впровадження та підвищить загальну ефективність роботи аудиторських фірм в умовах воєнного стану. Це може включати рекомендації щодо впровадження конкретних інструментів та платформ, а також розробку методичних матеріалів для підприємств, що потребують аудиту в умовах кризи.

Ці кроки дозволять зміцнити фінансову стабільність підприємств-банкрутів, а також забезпечити прозорість і ефективність процесів аудиту в Україні в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел

1. Цифрові технології в бухгалтерському обліку та аудиті. URL: [Цифрові технології в бухгалтерському обліку та аудиті](#) (дата звернення: 21.09.2024).
2. Internal Audit Technology and Digital Risk: Hot Topics 2024. Deloitte. URL: [Deloitte - Internal Audit Technology and Digital Risk](#) (дата звернення: 21.09.2024).
3. Ливч Д., Федчишин В., Хоменко І., Дяків А. Оцінка впливу війни : звіт. Травень, 2022. URL: <https://cutt.ly/nMr0J5L> (дата звернення: 21.09.2024).

УДК 657.6.

Вовтонюк Дарина,
*магістр спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Фатенок-Ткачук А. О., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Облікова політика підприємства повинна формуватися на основі аналізу сучасного рівня та динаміки розвитку інформаційних технологій. Досягти повної безпеки в захисті обліково-аналітичної інформації неможливо. Однак відповідальність кожного працівника бухгалтерії є першим і найпростішим фактором, що сприяє захисту цінної бухгалтерської інформації. Тому підприємство має створити конкретну програму дій, спрямовану на

побудову кібербезпеки обліково-аналітичної інформації. Механізм захисту обліково-аналітичної інформації, що має прослідковуватись в наказі про облікову політику відображено на рис. 1.

Рис. 1 Основні засади механізму захисту обліково-аналітичної інформації

Примітка: сформовано автором.

Фундаментальне питання, яке має бути вирішене в положеннях облікової політики, полягає в тому, скільки необхідно витратити для досягнення базового рівня кібербезпеки, беручи до уваги динамічний характер загрози. Загалом, на відміну від придбання традиційних форм захисту, де акцент робиться на фізичному обладнанні, ефективність кіберзахисту може більшою мірою залежати від обміну інформацією, співпраці та координації.

Кожен суб'єкт господарювання самостійно визначає перелік відомостей, які складають комерційну таємницю, керуючись при цьому положеннями Цивільного кодексу України [6], Господарського кодексу України [2], Податкового кодексу України [3], Закону України "Про інформацію" [5], Закону України "Про захист від недобросовісної конкуренції" [5], Постановою КМУ "Про перелік відомостей, що не складають комерційну таємницю" [4].

Предметом комерційної таємниці є відомості бухгалтерського обліку, пов'язані з господарською діяльністю підприємства, до яких можна віднести виробничу та технологічну інформацію, інформацію про управління, фінанси й іншу діяльність. Також до предмета комерційної таємниці підприємства можуть бути віднесені документи про переговори підприємства з потенційними контрагентами та методи ціноутворення; документи, пов'язані з маркетинговими дослідженнями ринку; відомості про організацію праці і підбір працівників; інформація про умови зберігання документів, тобто відомості, що містять комерційну цінність.

Суб'єкт господарювання повинен мати затверджений перелік конфіденційної інформації, Положення про режим конфіденційності з передбаченими детальними заходами щодо збереження конфіденційної інформації, з якими повинен бути ознайомлений кожен працівник під розписку. Доцільним вважаємо розробку Положення про комерційну таємницю, у якому чітко зазначено, які відомості є комерційною таємницею, порядок

віднесення їх до таких, умови зберігання, а також працівники підприємства, які можуть передавати закриті відомості представникам державних органів і організацій.

Таким чином, Положення захищає власника від втрати, несанкціонованого доступу, спотворення, псування або знищення конфіденційної інформації, а також обмежує коло осіб, які мають до неї доступ, повний або частковий, залежно від посади, яку вони обіймають. Доступ до відомостей, що становлять комерційну таємницю, надається працівнику виключно для виконання обов'язків згідно з трудовим договором або для виконання інших доручень роботодавця. Ступінь доступу кожного з працівників до такої інформації визначається роботодавцем самостійно, а умови користування – локальними нормативно-правовими актами і трудовим договором.

В останньому зазначаються зобов'язання щодо дотримання працівником нерозголошення комерційної таємниці і наслідки недотримання цього зобов'язання. Умови матеріальної відповідальності працівника за розголошення комерційної таємниці можуть бути передбачені як угодою, так і окремою угодою про матеріальну відповідальність.

Крім того, важливим є наявність посадових інструкцій, де визначається коло уповноважених працівників підприємства і відомості, що містять комерційну таємницю, з якими працівник має право працювати, порядок роботи з ними. У посадових інструкціях співробітників бухгалтерської служби підприємств, які мають справу з бухгалтерськими даними, що містять комерційну таємницю, важливо вказати види відповідальності за розголошення комерційної таємниці.

Завдання управлінського персоналу і бухгалтера, як суб'єкта, який формує інформаційне забезпечення системи управління, полягає в тому, щоб забезпечити адекватність політики управління загальній стратегії підприємства і / або адаптувати прийнятну стратегію до умов ринкового середовища та реальним фінансовим можливостям підприємства.

За таких умов слід відзначити необхідність розширення функцій спеціаліста з бухгалтерського обліку на підприємстві, що пов'язано не тільки з фіксацією даних про здійснені господарські операції і поданням відповідної інформації в звітності, а й з інтерпретацією представленої інформації, участю в її аналізі, розробці альтернативних варіантів управлінських рішень.

Інтерпретація інформації та її аналіз повинні здійснюватися з позиції можливості забезпечення результативності діяльності: максимізації розміру прибутку підприємства та його ресурсного потенціалу; зростання прибутку в динаміці; забезпечення рівня якості прибутку; формування за рахунок прибутку оптимального розміру власних джерел фінансування розвитку підприємства в майбутніх звітних періодах; розробки і реалізації програм за участю працівників і управлінського персоналу підприємства в розподілі прибутку; реалізації дивідендної політики щодо власників капіталу, інвестованого в розвиток підприємства; зростання ринкової вартості активів підприємства та ринкової вартості підприємства в цілому; формування оптимального розміру прибутку за результатами діяльності з урахуванням ризику; гарантування економічної безпеки підприємства в цілому [1].

У зв'язку з необхідністю врахування суб'єктного підходу до організації обліку мають бути змінені орієнтири організації бухгалтерського обліку на підприємстві в цілому та в частині формування оптимальної облікової політики з метою збереження бухгалтерської інформації та дотримання належного рівня економічної безпеки суб'єкта господарювання зокрема.

Список використаних джерел

1. Василюшин С.І. Обліково-аналітичне забезпечення в системі ризиків та загроз економічної безпеки аграрних підприємств України: монографія. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 419 с.
2. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р.: редакція від 03.09.2024, підстава - 3257-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р.: Редакція від 01.10.2024, підстава - 3706-IX, 3813-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці: постанова Кабінету Міністрів України № 611 від 09.08.1993 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF>.
5. Про захист від недобросовісної конкуренції: закон України № 236/96-BP від 07.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Про інформацію: закон України № 1703-IV від 11.05.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

7. Цаль-Цалко Ю.С., Мороз Ю. Ю. Облікова політика підприємства та її кібербезпека. *Облік, аналіз і контроль в умовах сучасних концепцій управління економічним потенціалом і ринковою вартістю підприємства: збірник наукових праць*, том IV, частина I, Житомир: ПП «Рута», 2017. С. 8-11.

УДК 519.86

Водяна Ірина,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ ВІД КІЛЬКОСТІ ЗАЙНЯТИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ МЕТОДАМИ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

Витрати на оплату праці є об'єктом дослідження науковців та практиків, оскільки вони становлять вагомий частку загальних витрат підприємства і беруть таким чином участь у формуванні собівартості продукції (товарів, робіт, послуг).

Витрати на оплату праці на підприємстві залежать від багатьох факторів, одним з яких є кількість зайнятих працівників.

Метою нашого дослідження є побудова та аналіз моделі у формі парної лінійної регресії для вивчення зв'язку між кількістю зайнятих працівників і витратами на оплату праці на підприємствах Волинської області.

Отже, при побудові моделі фактором буде кількість зайнятих працівників, а показником – витрати на оплату праці на підприємствах Волинської області.

Наше дослідження проводилось за період 2014-2022 роки відповідно до наявності статистичних даних на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств професійної, наукової та технічної діяльності Волинської області за 2014-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість зайнятих працівників), осіб	Значення показника (витрати на оплату праці), тис. грн.
1	2014	99582	2959193,3
2	2015	99250	3793077,3
3	2016	99514	4820900,5
4	2018	109727	8773785,3
5	2019	119302	11206250,0
6	2020	114320	11743323,5
7	2021	114150	14023302,3
8	2022	106964	15263551,9

Джерело: [1-2].

Провівши відповідні обчислення із використанням табличного редактора MS Excel, ми розрахували параметри моделі парної лінійної регресії та записали такий її аналітичний вираз:

$$Y = 4362,32 \cdot X - 40788552,96, \quad (1)$$

де Y – витрати на оплату праці на підприємствах Волинської області, тис. грн;
 X – кількість зайнятих працівників на підприємствах Волинської області, осіб.

Наступним етапом економетричного дослідження є перевірка побудованої економетричної моделі на адекватність статистичним даним, яка проводиться за критерієм Фішера і полягає у порівнянні розрахункового й табличного значення цього критерію.

Згідно наших обчислень, розрахункове значення критерію (8,30) більше за його табличне значення (5,99), тому з ймовірністю 0,95 можна вважати економетричну модель адекватною статистичним даним і використовувати її для аналізу та прогнозування.

Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств Волинської області представлено на рис. 1.

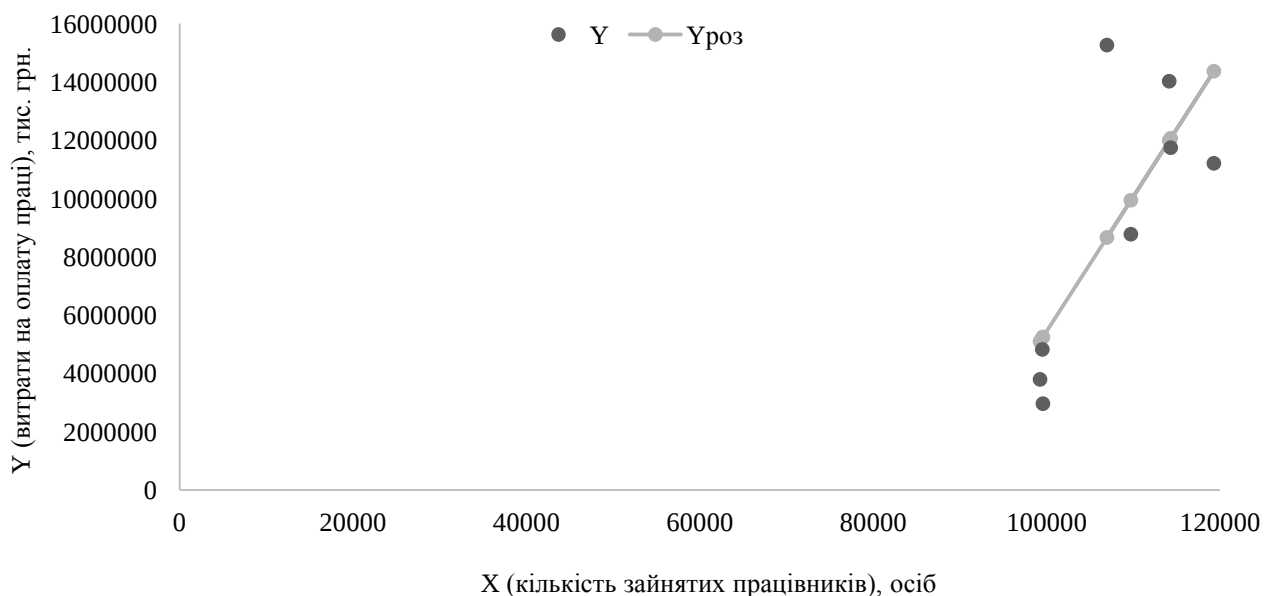

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Проведемо аналіз побудованої економетричної моделі (таблиця 2).

Таблиця 2

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для підприємств Волинської області за 2014-2022 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	0,76	Зв'язок між фактором і показником сильний і прямий
Коефіцієнт детермінації	R^2	0,58	Варіація фактора сильно впливає на варіацію показника, а саме варіація показника на 58% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	R	0,76	Точки поля кореляції достатньо близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

Оцінимо для підприємств Волинської області міру еластичності показника (витрати на оплату праці) за фактором (кількість зайнятих працівників) за допомогою коефіцієнта еластичності, розрахованого для середніх значень фактора і показника для побудованої економетричної моделі. За значенням коефіцієнта еластичності ($K_{ел} = 5,41$) робимо висновок: якщо фактор (кількість зайнятих працівників) збільшиться на 1%, то показник (витрати на оплату праці) збільшиться на 5,41%.

Таким чином, проведене нами дослідження показало, що для підприємств Волинської області між фактором (кількість зайнятих працівників) і показником (витрати на оплату праці) існує прямий і сильний зв'язок. Варіація показника на 58% зумовлена варіацією фактора. При збільшенні фактора на 1% показник збільшується на 5,41%.

Список використаних джерел

1. Кількість зайнятих працівників на підприємствах за видами діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_11.htm (дата звернення 22.10.2024).
2. Витрати на оплату праці підприємств з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_13.htm (дата звернення 22.10.2024).

УДК 657:336.717.12

Войтович Віталій,
*магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Скорук О. В., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ У 2024 РОЦІ

Розрахунки з постачальниками та підрядниками є важливою складовою господарської діяльності підприємств. У 2024 році актуальними стають нові вимоги до обліку таких операцій, що обумовлено змінами законодавства, активним впровадженням цифрових технологій та викликами сучасного економічного середовища.

Законодавча база, яка регулює розрахунки з постачальниками і підрядниками, включає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Він встановлює основні принципи обліку, такі як достовірність, надійність і відповідність. П(С)БО 16 «Витрати» та П(С)БО 11 «Зобов'язання». Ці стандарти регламентують порядок обліку витрат і зобов'язань, які виникають у процесі розрахунків. Податковий кодекс України, відповідно до оновлень у 2024 році, посилив вимоги до податкового обліку, зокрема в частині своєчасності та правильності відображення операцій у податковій звітності.

Особливу увагу слід приділити документальному оформленню угод із постачальниками та підрядниками, включаючи договори, акти виконаних робіт, рахунки-фактури та товарно-транспортні накладні. У 2024 році широке впровадження цифрових технологій значно спрощує процес обліку. ERP-системи забезпечують:

- Автоматичну генерацію рахунків і накладних.
- Ведення електронних реєстрів розрахунків з постачальниками та підрядниками.
- Інтеграцію з податковими системами для подання звітності.

Крім того, електронний документообіг дозволяє зменшити ризики втрати документів і прискорити процес узгодження розрахунків.

Основними проблемами в обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками є:

1. Несвоечасність оплат. Це призводить до нарахування штрафів і втрати довіри з боку контрагентів.
2. Недостатня автоматизація. Відсутність сучасних інформаційних систем ускладнює ведення обліку та контроль взаєморозрахунків.
3. Валютні ризики. При розрахунках у іноземній валюті виникають труднощі через коливання курсу.

Для подолання цих проблем доцільно запроваджувати системи внутрішнього контролю, що забезпечують моніторинг стану розрахунків у режимі реального часу.

У 2024 році розрахунки з постачальниками та підрядниками набувають нових особливостей у посиленні контролю. Податкові органи впроваджують автоматизовані перевірки операцій, що вимагає підвищення прозорості обліку. В умовах глобалізації підприємства все частіше впроваджують МСФЗ для обліку взаєморозрахунків. Окрім цього

зросла роль штучного інтелекту. Алгоритми на основі штучного інтелекту допомагають аналізувати великі обсяги даних і прогнозувати рух коштів.

Тонкощі обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками у 2024 році визначаються змінами у законодавстві, цифровізацією та новими підходами до контролю. Запровадження автоматизації, електронного документообігу та інноваційних технологій дозволяє підвищити ефективність облікових процесів і мінімізувати ризики.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 10.11.2024).
2. Витрати : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 09.11.2024).
3. Зобов'язання : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11, затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 січ. 2000 р. № 20. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 09.11.2024).
4. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 15.01.2024).
5. Ковальчук Л. М. Сучасні технології автоматизації обліку. *Економіка та управління*. 2023. № 4. С.45-53.
6. Дорош Н. І. Проблеми обліку розрахунків з постачальниками. *Бухгалтерський облік*. 2022. № 12. С. 23-28.

УДК 657.6:004

Гадзевич Андрій,
*здобувач третього освітнього рівня PhD
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Кулинич М.Б., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ТА МЕТОДИКУ АУДИТУ

Стрімке поширення інформаційно-комунікаційних систем та їх інтеграція в усі види взаємовідносин серед населення та бізнесу, активізували й темпи розвитку сфери електронної комерції, що в свою чергу знайшло своє відображення у бізнес-процесах. Зокрема, масштабне використання віртуального бізнес-середовища дозволяє суб'єктам господарювання знижувати свої витрати, диверсифікувати та інтенсифікувати діяльність, завойовуючи нові ринки шляхом виходу на глобальний рівень, і як логічний наслідок - підвищувати якість продукції та послуг.

Аудит в сфері електронної комерції є наданням достатніх гарантій того, що системи та процедури контролю ефективні при веденні комерційної діяльності в мережі Інтернет [1, с. 136].

Такі зміни вимагають від аудиторів глибоких знань як щодо використовуваних інформаційно-комунікаційних систем, так і щодо інформації, яка має бути зазначена у фінансово-бухгалтерських документах та у фінансовій звітності.

Таким чином, необхідно дати відповідь на такі питання:

1. Як поширення електронної комерції впливає на аудит підприємств?
2. Які особливості мають враховувати аудитори та які спеціальні знання необхідні для виконання завдань у сфері електронної комерції?
3. Які аудиторські ризики існують у сфері електронної комерції?
4. Які етапи аудиту зазнають змін при виконанні операцій у віртуальному середовищі?

Відповідь на ці питання допоможе аудиторам визначити потенційні проблеми, які можуть виникнути під час здійснення аудиторської діяльності, і вдосконалити необхідні навички відповідно до тенденцій розвитку сфери електронної комерції.

У світовій практиці аудиту питанням застосування інформаційних технологій приділяють значну увагу, зокрема, професійні організації. Про це свідчить, наприклад,

постійне оновлення фактично всіх Міжнародних стандартів аудиту, що видаються Міжнародною федерацією бухгалтерів, у яких найбільших змін зазнають саме стандарт і положення про Міжнародну аудиторську практику, що стосуються комп'ютеризації аудиту [2, с. 222]. Міжнародні стандарти аудиту вимагають від аудитора знання бізнесу клієнта в обсязі, необхідному для розуміння процесів і операцій, які суттєво впливають на фінансову звітність, у тому числі знань в області інформаційних технологій та електронного бізнесу. Положення з міжнародної практики аудиту 1013 «Електронна комерція: вплив на аудит фінансової звітності» надає рекомендації щодо МСА, якщо суб'єкт господарювання використовує загальнодоступну мережу, наприклад Інтернет, для електронної комерції. Дане положення надає допомогу аудиту при розгляді значущості електронної торгівлі в комерційній діяльності підприємства та її впливу на аудиторську оцінку ризику, формування думки щодо фінансової звітності [3].

Отже, з однієї сторони, аудит у сфері електронної комерції став необхідним для перевірки інформаційних потоків, систем і програм, що використовуються під час проведення операцій, а з іншої сторони, зросла необхідність аудиту достовірності інформації у документах, незалежно від їх формату: паперовий чи електронний. Очевидно, що технологічний прогрес стимулював не лише розробників програмного забезпечення та кінцевих користувачів, а й аудиторів, які не можуть виконувати поставлені перед ними завдання, не розуміючи, як суб'єкт господарювання використовує інформаційні технології для здійснення своєї діяльності. Розробка програмних додатків для електронної комерції та електронного бізнесу, пов'язаних з плануванням ресурсів підприємства, управлінням ресурсами клієнтів, управлінням ланцюгом поставок, визначили концепцію нової системи програмного забезпечення для фінансового обліку, розробленої та використовуваної у віртуальному середовищі. Завданням цього нового типу системи є не лише миттєвий запис і відстеження інформації про транзакції, але й автоматична перехресна перевірка внутрішніх і зовнішніх документів. Але в той же час, аудитори мають керувати важливим обсягом інформації, яку необхідно перевірити, що призводить до необхідності використання спеціалізованих програм, здатних допомогти їм під час аудиторської перевірки. Усі згадані вище зміни сприяли підвищенню інтересу спеціалістів до визначення нових стандартів аудиту та встановлення конкретних заходів для створення відповідного законодавчого середовища (AICPA та CICA 1999), що забезпечують необхідну безпеку для онлайн транзакцій та їх адекватну перевірку, включаючи домен.

Таким чином, можна виокремити наступні характеристики системи електронної комерції, що безпосередньо впливають на організацію та методику аудиту:

1. Електронні дані. Щоб зібрати необхідну для виконання завдання інформацію, аудитори мають бути ознайомлені із технологією аудиту IT-інфраструктури, а потім отримати дані аналізу та аудиту шляхом їх очищення та перетворення у базу даних.

2. Застосування технологій автоматизації аудиту (CAATs). Оскільки дані електронної комерції та операційні дані є повністю електронними, аудитори повинні використовувати технології автоматизованого аудиту, інакше вони не зможуть провести тести на відповідність, і як наслідок - не зможуть сформулювати аудиторський висновок.

3. Зміна контролю аудиторського ризику. Технологічні інновації використовуються як комерційна зброя, відповідно часто відбувається зростання аудиторського ризику в електронній комерції. Через постійні зміни аудитори не завжди можуть виявити нові ризики, оцінити їх, контролювати і визначити хто несе за них відповідальність. У той час як у традиційному аудиті управління ризиками орієнтоване на відповідність, аудит, який розвивається в електронній комерції, базується на ризиках, і управління ризиками передбачає створення повної системи їх контролю для ефективного попередження.

4. Новизна змісту аудиторського звіту (висновку). Окрім розкриття інформації про традиційний аудит, аудиторський звіт системи електронної комерції також має включати інформацію про безпеку та захищеність конфіденційної інформації, фінансових операцій, електронних платіжних систем, конфіденційних даних клієнтів, пропозиції щодо змін в системі внутрішнього контролю.

5. Безперервний аудит в реальному часі. Аудит у режимі реального часу – це режим аудиту, який використовує комп'ютерну технологію, мережу та комунікаційні технології, встановлюючи з'єднання в режимі реального часу з інформаційною системою об'єктів аудиту, постійно оновлюючи дані для аудиту та забезпечуючи процес аудиту у режимі реального часу. У сфері електронної комерції операції вимірюються та звітуються в

режимі реального часу без людського втручання. Відповідно, інформацію, яку створює система електронної комерції, потрібно перевіряти в режимі реального часу.

Зазначимо, що досить поширеними є ситуації, коли управлінці в повній мірі не розуміють важливість аспектів, пов'язаних з аудитом системи електронної комерції. У зв'язку з цим ризики, що виникають у сфері електронної комерції, є більш критичними для аудиторів, які мають менше часу, щоб сформулювати думку щодо реальної діяльності суб'єкта господарювання, включаючи аналіз великого обсягу інформації, наданої різними відділами, розробленої у різних середовищах і збережених у різних форматах. У таких умовах набуває актуальності безперервний аудит, що дозволяє безперервно оцінювати та контролювати операції та ризики.

Отже, вплив інформаційних технологій досить помітний у роботі сучасного аудитора та вимагає від нього глибокого розуміння усіх тенденцій та процесів, в тому числі: володіння специфічними інформаційно-технічними знаннями, захисту конфіденційної інформації, віртуальних транзакцій та використання електронних підписів, актуальною інформацією щодо нових видів шахрайства. Усі ці чинники призводять до змін в організації та методиці аудиту, зокрема на етапах оцінювання ризиків, контролювання та необхідності спеціального тестування.

Список використаних джерел

1. Рожельюк В. М. Сланецька, С. В. Особливості аудиту в електронній комерції. Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації : зб. тез доповідей XVII Міжнародної наук.-практ. конф. молодих вчених (Тернопіль, 14–15 травня 2020 року), Тернопіль, ТНЕУ, 2020. С. 136-137.
2. Вакаров, В. М., Щербан М. Д. Аудит у комп'ютерному середовищі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2010. С. 221-227.
2. IAPS 1013. Electronic Commerce – Effect on the Audit of Financial Statements. International Auditing Practice Statement. Issued December 2007. URL: <https://aasc.org.ph/downloads/isa/publications/pdfs/b009-2010-iaasb-handbook-iaps-1013.pdf>.

УДК 657.4

Гайдучик Михайло,
здобувач 2-го рівня вищої освіти
спец.071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник Кулинич М. Б., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ НА ПОСЛУГИ КАДРОВОГО АУТСОРСИНГУ

В умовах динамічного розвитку ринку та загострення конкурентної боротьби успішна діяльність будь-якого підприємства передбачає постійну оптимізацію його витрат. При цьому, для підвищення ефективності витрат, пов'язаних з утриманням персоналу, його обліково-аналітичного забезпечення, все більшим попитом користуються послуги аутсорсингу. І хоча правове регулювання їх надання в Україні є недостатнім, все більше підприємств бачать саме в аутсорсингові персоналу реальну можливість мінімізації витрат. З розвитком Інтернет-технологій та переходом до проектного управління, менеджери вирішують кадрові питання в організації наймаючи тимчасових працівників для виконання певних типів робіт. До таких, які найчастіше виносяться на аутсорсинг, відносяться ІТ- та телекомунікаційні послуги, дизайнерські і проектні розробки, підбір та оцінка персоналу, бухгалтерські послуги та фінансовий консалтинг - наймаючи зовнішніх підрядників, компанії розраховують на їх високий професіоналізм та вузьку спеціалізацію в певній галузі. Головними причинами поширення кадрового аутсорсингу в наш час стають: по-перше, перехід до проектного управління – за умов глобалізації, коли конкуренція набуває світових масштабів, актуальним стає залучення зовнішнього менеджера чи команди управління в проект замовника для забезпечення ефективності управління.

В залежності від об'єкту можна виділити три основних види аутсорсингу, а саме: аутсорсинг у сфері інформаційних технологій, аутсорсинг окремих бізнес-процесів та виробничий аутсорсинг.

Аутсорсинг у сфері інформаційних технологій (ІТ-аутсорсинг) передбачає передавання зовнішньому виконавцеві процесів з розробки, встановлення і супроводження програмних продуктів, обслуговування комп'ютерної техніки, створення і обслуговування баз даних; консалтинг послуг у сфері електронного бізнесу тощо. Аутсорсинг окремих *бізнес-процесів*, які не є основними у виробничо-господарській діяльності підприємства, зокрема: кадровий аутсорсинг, аутсорсинг постачально-збутових операцій, управління рекламними акціями, маркетингу, ведення бухгалтерського обліку, клінінгу, організації громадського харчування, охоронних послуг, озеленення території тощо.

Виробничий аутсорсинг, коли підприємство передає підряднику всі процеси з виробництва певної продукції чи доручає йому виготовляти окремі вузли, деталі або напівфабрикати, які є складовими основної продукції.

Аутсорсинг персоналу (кадровий аутсорсинг) – купівля не праці певного спеціаліста, а послуги, що необхідна компанії в конкретний період часу – об'єднує лізинг персоналу, temporary staffing (тимчасовий персонал), аутстафінг.

Лізинг персоналу – оренда персоналу на довгостроковій основі. Компанія-наймач оплачує тільки послуги агентства-лізингодавця, не пов'язуючи себе зі співробітником юридичними відносинами. Спеціаліст знаходиться в штаті компанії-лізингодавця.

Temporary staffing (тимчасовий персонал) – набір персоналу на короткостроковий період (зазвичай до 3-х місяців). Рекрутингове агентство підбирає спеціалістів і відповідає за них. Найчастіше дана послуга затребувана при проведенні маркетингових заходів або виконання невеликих проектів.

Аутстафінг (виведення персоналу за штат) – аутсорсингова компанія приймає у свій штат вже працюючого в клієнтській компанії спеціаліста. При цьому відповідальність несуть обидві сторони, а формальну роботу (оформлення трудової книжки, відрахування податків і т.д.) бере на себе аутсорсингова компанія [17].

З розвитком Інтернет-технологій та переходом до проектного управління, менеджери вирішують кадрові питання в організації наймаючи тимчасових працівників для виконання певних типів робіт. До таких, які найчастіше виносяться на аутсорсинг, відносяться ІТ- та телекомунікаційні послуги, дизайнерські і проектні розробки, підбір та оцінка персоналу, бухгалтерські послуги та фінансовий консалтинг - наймаючи зовнішніх підрядників, компанії розраховують на їх високий професіоналізм та вузьку спеціалізацію в певній галузі. Головними причинами поширення кадрового аутсорсингу в наш час стають: по-перше, перехід до проектного управління – за умов глобалізації, коли конкуренція набуває світових масштабів, актуальним стає залучення зовнішнього менеджера чи команди управління в проект замовника для забезпечення ефективності управління.

Операції, що пов'язані з аутсорсингом персоналу, знаходять своє відображення в обліку.

власну:

№ п\п	Зміст операції	Кореспонденція	
		Дт	Кт
Нарахування та оплата витрат щодо бухгалтерського аутсорсингу (післяплата)			
1.	Нараховані витрати із послуг аутсорсингу	92	84
		84	685
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	685
3.	Витрати списані на результат від операційної діяльності	791	92
4.	Перераховані кошти організації, яка надавала послуги	685	311
Відображення помилок, які ведуть за собою штрафні санкції, які має сплатити компанія-аутсорсер			
	Виставлено претензію компанії-аутсорсеру, яка була задоволена	374	719

		719	791
1.	Отримано гроші на рахунок	311	374
2.	Нарахована сума штрафної санкції відповідному державному органу	948	84
		84	685
		791	948
3.	Перераховано кошти	685	311

Список використаних джерел

1. Мамчин М. М. Аутсорсинг як інструмент управління персоналом. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: [збірник наукових праць]. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. С. 64-69.
2. Рудакова С. Г., Данилевич Н. С., Щетініна Л. В. Впровадження гнучких форм зайнятості на підприємствах України: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.m.nayka.com.ua/>
3. Сардак О.В. Кадровий аутсорсинг в умовах ринкової економіки [Електронний ресурс]. Режим доступу до матеріалу: http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Economics/59689.doc.htm 5.

УДК 657

Гринявський Сергій
аспірант, ННЦ «Інститут аграрної економіки»

УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ ВИТРАТАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА – ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ

Сьогодення диктує діяльність українських підприємств в умовах військових дій – це найскладніший етап в економіці держави загалом, яка має працювати за будь яких умов. Для підтримання діяльності одним із важливих елементів управління сучасним підприємством є стратегічний управлінський облік, ефективна та раціональна організація якого під час війни здатна сприяти розвитку бізнесу на основі прийняття необхідних прогнозованих, майбутніх в виконанні, управлінських рішень.

Система стратегічного управлінського обліку підприємств модернізується на вимогу сучасних умов господарювання: значно розширюються його межі, з'являються нові концепції та інструменти, ефективність впровадження.

Зважаючи на те, що стратегічний управлінський облік направлений на довгострокову діяльність суб'єкта господарювання, забезпечення його потреб на сільськогосподарському підприємстві, ефективне функціонування, якісного обслуговування споживачів доцільно використовувати якісну управлінську звітність. Завдяки цьому можна кількісно і якісно оцінити інформацію та відобразити результати операційної діяльності підприємства в управлінській звітності для прийняття якісних стратегічних рішень.

Не менш значущою в стратегічному управлінні є якість реалізації оперативних і тактичних рішень, оскільки якісно сформована управлінська звітність, в тому числі, за системами ключових показників ефективності діяльності підприємства, впливає на показники його результативності й продуктивності, конкурентоспроможності.

Під час підготовки звітності бухгалтерського обліку з метою стратегічного управління сільськогосподарським підприємством вище керівництво потребує лише повністю сформованих звітів, які не містять обтяжливих розрахунків. Однак алгоритм розрахунку кожного з ключових показників діяльності повинен бути зрозумілий фахівцям різних рівнів і однозначно визначений.

В контексті удосконалення інституцій облікової системи, коли облікова інформація зможе бути інформаційним забезпеченням реалізації стратегії підприємства та основою для прийняття стратегічних управлінських рішень для вирішення управління податковими витратами підприємства в короткостроковій і довгостроковій перспективі.

Стратегічне управління податковими витратами підприємства – це комплекс заходів, що дає змогу досягти оптимального рівня податкових платежів за умови дотримання норм податкового законодавства.

Чинник, який впливає на необхідність і інструменти управління податковими платежами є рівень податкового навантаження на діяльність підприємства, який можна визначити як величину податкових виплат у відсотках до суми отриманого прибутку.

В сучасних умовах господарювання, що характеризується значними змінами в податковому законодавстві для можливості планування ефективного розвитку суб'єктів аграрного господарювання на перспективу пропонуємо здійснювати плановий розподіл витрат в частині податку на додану вартість. Враховуючи той факт що більшість малих та середніх сільськогосподарських підприємств мають різну форму господарювання (ФГ, СГПП, СВК тощо) та знаходяться чи то на загальній системі оподаткування зі сплати податку на прибуток чи то єдиного податку третьої (сплата податку від отриманих доходів) чи спецгрупи четвертої спрощеного оподаткування яке залежить від об'єму сільськогосподарських угідь, більшість з них є платниками податку на додану вартість.

Податок на додану вартість (далі ПДВ) є непрямим податком, який включається в ціну товарів, робіт, послуг платниками цього податку [1], сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець. Сплата податкових зобов'язань з податку на додану вартість є достатньо значною та має найбільшу питому вагу (близько 40%) серед інших податкових надходжень до державного бюджету.

ПДВ є однією із важливих складових податкових надходжень до бюджету України.

Рівень податкового навантаження має тенденцію до зростання, тому визначення ролі податкового планування, у тому числі з ПДВ, на сільськогосподарському підприємстві є дуже актуальним. Результатом ефективного податкового планування є мінімізація податкових платежів, що сприятиме максимізації прибутку, що формулюватиме значну конкурентну перевагу на основі збереження отриманих фінансових заощаджень за рахунок економії на податкових платежах та забезпечення правильного їх використання для збільшення інших факторів.

Оптимізація податкових платежів передбачає вибір альтернативних видів сплати податків відповідно до чинного податкового законодавства.

Пропонуємо, для врегулювання даного питання як одного з основних конкурентоутворюючих чинників, за допомогою стратегічне управлінського обліку здійснювати плановий розподіл витрат як фактора зниження податкового навантаження. Для цього розглянемо основну сутність формування податкового зобов'язання з ПДВ до сплати в бюджет.

Скористаємося класичною формулою (1) податку на додану вартість для сплати:

$$\text{ПДВ} = \text{Податкове зобов'язання} - \text{Податковий кредит (1)},$$

З огляду на період звітування даного податку, враховується звітний період місяць в якому потрібно бухгалтерам чітко сформулювати дані для співставлення реалізації продукції та зменшення навантаження в статтях витрат як закупівлі сировини, необхідної продукції в таких же платників ПДВ для отримання податкового кредиту. Враховуючи життєвий цикл продукції на сільськогосподарському підприємстві, можна як короткостроково так і довгостроково спланувати статті своїх витрат на які можна вплинути. Пошук витрат починається саме з даного етапу. При огляді стратегічного плану витрат, в розрізі місячних сум можна вагомо уникнути фінансових витрат, адже підприємство самостійно має підлаштовувати свій бухгалтерський облік для вчасного надходження коштів на рахунки від покупців (професійно укладені договори з покупцями, вірно вказані терміни оплати в рахунках, графіки оплат, нагадування контрагентам тощо) дозволяє вірно спрямовувати кошти для отримання активів, а в тому числі податкового кредиту.

Для формування місячного розподілу витрат в частині ПДВ ключовим аспектом потрібно виділити те, що в перспективі потрібно оперативно контролювати постійну суму придбання товарів. Не витрачені, вчасно засвоєні кошти в звітному періоді спричинить надмірну сплату податку, та сформують фінансову втрату.

Отже, розроблена ефективна система стратегічного управлінського обліку розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість яка дозволить мінімізувати фінансові санкції контролюючих органів, забезпечить фінансову стійкість та економічне зростання підприємств, сприятиме розвитку сільськогосподарської діяльності, а саме основне за допомогою такого інструменту надасть пріоритетні можливості конкурентних переваг.

Результати проведеного дослідження свідчать про те, що впровадження в системі стратегічного управлінського обліку підприємств методики податкового розподілу витрат та планування на основі комплексного підходу, знизить податковий ризик при прийнятті управлінських рішень та сприятиме ефективному подальшому розвитку діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.

УДК 657:338.43:502.11

Гузьо Максим,
*здобувач освіти 1-го освітнього рівня бакалавр
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І.Б., д.е.н.,
професор кафедри обліку і оподаткування*

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПРИРОДООХОРОННИХ ВИТРАТ

У сучасному світі облікова політика природоохоронних витрат є важливим інструментом управління для підприємств, які прагнуть дотримуватися принципів сталого розвитку. В умовах зростаючих екологічних викликів, таких як забруднення довкілля та виснаження природних ресурсів, підприємства зобов'язані впроваджувати стратегії, які сприяють зменшенню негативного впливу на природу. Формування облікової політики у цій сфері дозволяє не лише забезпечити точність фінансової звітності, але й продемонструвати відповідальне ставлення до довкілля, що є важливим для інвесторів, суспільства та держави. У сучасних умовах промислові підприємства не лише виробляють товари та послуги, але й несуть відповідальність за вплив своєї діяльності на довкілля. Забезпечення прозорого та ефективного обліку витрат на природоохоронні заходи є необхідною складовою стратегії сталого розвитку, зокрема у галузях із підвищеним екологічним навантаженням, таких як металургія, енергетика, хімічна та гірничодобувна промисловість.

Питанням важливості обліку природоохоронних витрат займалися такі науковці: В. Сьомченко, Н. Букало, Л. Сахно та інші. Проте, на нашу думку ця частина бухгалтерської діяльності недостатньо висвітлена. Тому, метою дослідження є вираження важливості правильного складання облікової політики природоохоронних витрат.

Облікова політика, відповідно до українського законодавства та стандартів бухгалтерського обліку, визначається як сукупність принципів, методів і процедур, які застосовуються підприємством для ведення обліку та складання фінансової звітності. У контексті природоохоронних витрат вона має на меті не лише забезпечити точне відображення витрат на охорону навколишнього середовища, але й допомогти підприємству виконувати нормативні вимоги та стратегічні цілі. Правильно сформована облікова політика дозволяє підприємствам не лише забезпечувати прозорість звітності, але й підвищувати ефективність використання ресурсів.

Природоохоронні витрати включають усі видатки підприємства, спрямовані на зменшення шкоди довкіллю. Це може бути модернізація обладнання, що зменшує викиди, очищення стічних вод, утилізація небезпечних відходів або встановлення очисних споруд. Для промислових підприємств такі витрати є ключовим інструментом забезпечення екологічної відповідальності, оскільки вони допомагають дотримуватися стандартів і уникати можливих штрафів. Відповідно до НП(С)БО 16, такі витрати класифікуються як операційні або капітальні, залежно від їх характеру та впливу на майбутні економічні вигоди.

Як зазначала науковиця В. Сьомченко, витрати на охорону навколишнього природного середовища – фактичні витрати на охорону навколишнього природного середовища, спрямовані на запобігання або зведення до мінімуму збитку якості навколишнього природного середовища, а також необхідні витрати на усунення негативних наслідків (збитку) погіршення якості навколишнього природного середовища або компенсації за них [1].

З іншого боку, науковиця Н. Букало наголошує, що екологічна діяльність на підприємстві пов'язана, насамперед, з відповідними витратами, доходами та зобов'язаннями, які впливають на економічні показники роботи підприємства. Це зумовлює сьогодні вести бухгалтерський облік екологічних наслідків. Виокремлення доходів, витрат, зобов'язань, що пов'язані з природоохоронними заходами призведе до достеменних облікових даних про розміри, напрями та їх види [2].

Формування облікової політики природоохоронних витрат є складним процесом, який має враховувати численні фактори. Насамперед, облікова політика повинна відповідати стандартам бухгалтерського обліку, згідно з НП(С)БО, ян МСФЗ, залежно від підприємства. Крім того, до уваги беруться специфічні особливості діяльності підприємства, зокрема галузеві умови, масштаби виробництва та потенційний вплив на довкілля. Ефективна облікова політика допомагає чітко визначити, які витрати можна вважати природоохоронними, а також вибудувати прозорі механізми їх відображення у звітності. Цей процес є особливо актуальним для промислових підприємств, які зазвичай мають високий рівень впливу на екосистему та потребують значних інвестицій на екологічні заходи. Облікова політика повинна враховувати не лише фінансові аспекти, але й юридичні ризики, пов'язані з недотриманням екологічного законодавства, та репутаційні наслідки, які можуть виникнути через невиконання екологічних зобов'язань.

Облікова політика природоохоронних витрат є своєрідним компасом для підприємства, що бажає ефективно управляти своїм екологічним слідом. Вона визначає, як саме підприємство буде ідентифікувати, вимірювати, обліковувати та звітувати про кошти, які воно витрачає на охорону довкілля. Визначення кола витрат – це перший і найважливіший крок у формуванні такої політики. Адже без чіткого розуміння, які саме витрати відносяться до природоохоронних, неможливо побудувати ефективну систему обліку. До таких витрат відносять як прямі витрати, безпосередньо пов'язані з охороною довкілля (наприклад, платежі за викиди, очищення стічних вод), так і непрямі, які включаються до собівартості продукції (витрати на енергозбереження, використання екологічно чистої сировини). Методи оцінки витрат дозволяють визначити їхню вартість. Найбільш точним є метод оцінки за фактичною вартістю, тобто за тією сумою, яку підприємство фактично сплатило. Однак, для прогнозування майбутніх витрат може використовуватися метод оцінки за плановою вартістю. Період визнання витрат визначає, в якому саме звітному періоді будуть відображені витрати. Це може бути період їх нарахування або період фактичної оплати. Вибір того чи іншого методу залежить від особливостей облікової політики підприємства. База розподілу витрат є необхідною для розподілу непрямих витрат на різні види продукції або виробничі процеси. Найчастіше використовують такі бази розподілу, як обсяги виробництва або площа виробничих приміщень. Ведення аналітичного обліку дозволяє детально проаналізувати структуру природоохоронних витрат, їх динаміку та ефективність використання коштів. Для цього створюється спеціальний облік, в якому відображаються витрати за видами заходів, відповідальними особами тощо. Розкриття інформації у фінансовій звітності є обов'язковою вимогою для будь-якого підприємства. Природоохоронні витрати повинні відображатися окремим рядком у звітності, а в поясненнях до неї надається детальна інформація про природоохоронні заходи, їх ефективність та вплив на фінансові результати підприємства.

Отже, підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що облікова політика природоохоронних витрат є важливим інструментом для різноманітних підприємств. Вона не тільки сприяє прозорості фінансової звітності, але й дозволяє покращувати ефективність екологічних заходів. У довгостроковій перспективі така політика допомагає мінімізувати ризики, створити довіру серед зацікавлених сторін та підтримувати сталий розвиток.

Список використаних джерел

1. Somchenko V., Romanova A. ANALYSIS AND ACCOUNTING OF EXPENDITURE ON ENVIRONMENTAL ACTIVITIES IN THE AGRICULTURAL SECTOR. *Market Infrastructure*. 2019. № 37. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct37-113> (дата звернення: 19.11.2024).
2. Bukalo N. ЕКОЛОГІЧНІ ВИТРАТИ, ЇХ ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ТА СТАН. *Economic journal of Lesia Ukrainka Eastern European National University*. 2019. Т.1, №17. С.128–137. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-01-128-137> (дата звернення: 19.11.2024).

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В НОРВЕГІЇ У ПЕРІОД ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Промислова революція в Норвегії, що почалася наприкінці XIX століття та тривала на початку XX століття, стала поворотним моментом у становленні її економічної системи. На виключно від провідних країн Західної Європи, де промисловий прорив почався раніше, Норвегія зіткнулася з безліччю об'єктивних викликів. Географічні особливості країни, такі як її гірський рельєф та холодний клімат, ускладнювали будівництво інфраструктури та розвиток сільського господарства. Брак значних покладів вугілля та заліза, ключових ресурсів для промисловості 19 століття, змусив Норвегію шукати альтернативні шляхи для економічного зростання. [3]

Крім того, чисельність населення Норвегії була значно меншою, ніж у сусідніх європейських державах, що створювало певні обмеження щодо доступної робочої сили. Норвегія залишалася переважно аграрною країною з невеликими містами та обмеженим внутрішнім ринком, що в свою чергу сприяло повільнішому розвитку індустріальних секторів порівняно з іншими європейськими країнами. Однак ці обмеження стали чинником, який стимулював уряд і підприємців шукати та використовувати особливі переваги, які мала країна. Багаті водні ресурси, величезні ліси, продуктивні рибні запаси та вигідне географічне розташування для судноплавства стали важливими стратегічними активами. Ці природні ресурси, разом із розвитком інфраструктури, поклали основу для економічного прориву Норвегії. Спочатку орієнтуючись на аграрні галузі та рибальство, країна поступово розширювала свою промислову базу, зокрема в суднобудуванні, обробці деревини та виробництві електроенергії. Це стало основою для поступової трансформації Норвегії з аграрної в індустріальну країну, здатну конкурувати на європейському та світовому ринках. [1]

Уряд Норвегії відіграв важливу роль у стимулюванні переходу до нових економічних умов, активно підтримуючи інфраструктурні проекти, які мали велике значення для розвитку промисловості. Завдяки значним інвестиціям у транспортну інфраструктуру, зокрема будівництво залізниць і гідроелектростанцій, уряд створив умови для ефективного розвитку ключових галузей економіки. Цей процесуальний рух сприяв бурхливому розвитку таких галузей, як суднобудування, обробка деревини, видобуток корисних копалин і виробництво електроенергії, що дозволило значно зміцнити економічну потужність країни. Водночас модернізація не оминула і фінансово-управлінські аспекти, зокрема бухгалтерський облік, що став ключовим елементом у забезпеченні прозорості і ефективності нових економічних процесів. Розвиток стандартизованих методів обліку дозволив підприємствам краще управляти своїми фінансами, зменшити корупційні ризики та підвищити довіру до фінансової звітності, що стало необхідним для подальшого економічного зростання країни. До ключових галузей економіки того часу належали видобуток руди, міді, срібла, рибальство, суднобудування та лісове господарство. Енергетика також відіграла важливу роль: будівництво гідроелектростанцій стало каталізатором електрифікації промислових підприємств. Значення цих галузей для економіки країни стимулювало потребу у вдосконаленні систем управління, зокрема в бухгалтерському обліку [3].

Наприкінці XIX століття уряд Норвегії активно сприяв стандартизації бухгалтерського обліку, оскільки розвиток економіки та зростання податкової системи вимагали впровадження більш точних і ефективних методів обліку. У той період Норвегія переживала значні економічні зміни, що включали розвиток важливих галузей, таких як рибна та суднобудівна промисловість. Це створювало потребу у впровадженні структурованого і детального фінансового обліку для забезпечення прозорості фінансових операцій і належного контролю за витратами та доходами. Однією з основних інновацій стало введення систем фінансової звітності, які замінили традиційні облікові книги, що

раніше використовувалися для запису фінансових операцій. Водночас уряд активно підтримував розробку методів обліку витрат і доходів, зокрема в таких специфічних галузях, як рибальство та суднобудування, де облік був важливим для оцінки ефективності бізнесу та забезпечення належного фінансового моніторингу. Впровадження цих нововведень стало важливим кроком до подальшого розвитку норвезької економіки, оскільки дозволяло зменшити фінансові ризики, підвищити ефективність підприємств і забезпечити більш точне оподаткування. Паралельно з внутрішнім розвитком бухгалтерського обліку, Норвегія активно переймала європейські практики ведення обліку, зокрема з Німеччини та Великобританії. Це сприяло адаптації міжнародних стандартів до місцевих потреб і розвитку зовнішньої торгівлі. У 1900–1920-х роках стали помітні перші спроби інтеграції елементів екологічного обліку, що було обумовлено залежністю економіки країни від природних ресурсів [2].

Система обліку цього періоду поступово почала враховувати не лише фінансові, але й соціальні та екологічні аспекти. Уряд та підприємці усвідомлювали важливість раціонального використання природних ресурсів, оскільки країна, що розвивалася завдяки своїм природним багатствам, потребувала більш сталого підходу до їхнього використання. Це усвідомлення спонукало до розробки нових методів обліку, які дозволяли не лише відстежувати економічну діяльність підприємств, а й враховувати їхній вплив на навколишнє середовище та соціальну сферу. Введення таких підходів дало змогу більш ефективно оцінювати, як підприємства впливають на довкілля, а також сприяло впровадженню практик сталого розвитку. Це стало важливим кроком для забезпечення довготривалої економічної стійкості, адже дозволяло гармонізувати економічний прогрес з екологічними та соціальними вимогами, що в подальшому забезпечувало стабільний розвиток країни в умовах глобальних змін. [2]

Серед досягнень Норвегії у сфері бухгалтерського обліку можна виділити такі:

1. Стандартизація обліку доходів, витрат і капіталу для промислових галузей.
2. Адаптація європейських практик ведення обліку до потреб норвезької економіки.
3. Інтеграція елементів екологічного обліку в управлінські системи.
4. Розробка прозорих фінансових звітів, що сприяло розвитку зовнішньої торгівлі.
5. Впровадження нових підходів до обліку імпортно-експортних операцій у ключових галузях, таких як рибальство та суднобудування [3].

Таким чином, промислова революція в Норвегії не тільки сприяла розвитку галузей економіки, а й дала поштовх до формування сучасної системи бухгалтерського обліку. Прогрес у цій сфері став основою для подальшого економічного зростання та інтеграції країни в міжнародну економіку.

Список використаних джерел

1. Грюттен О.Х. Бухгалтерський облік і економічне зростання в Норвегії в період промислової революції. 2020. Ст. 89-90. (2)
2. Твейт Штайнер. Гідроенергетика і бухгалтерський облік в Норвегії (1900–1930). *Журнал енергетичних досліджень*. 2018. 46 с. (3)
3. Чернишова Г.І. [Scandinavian Economic History Review](#). "Розвиток бухгалтерського обліку в Скандинавських країнах". 1998. № 3. (1)

УДК 519.86

Денисюк Максим,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДО ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГО, ЛІСОВОГО ТА РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ОСНОВІ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ

Підприємства сільського, лісового та рибного господарства здійснюють діяльність, пов'язану із забезпеченням населення продовольством та сировиною. Зокрема, підприємства

сільського господарства займаються вирощуванням рослин і розведенням тварин для отримання харчових продуктів, кормів, сировини для промисловості.

Абсолютні показники фінансових результатів показують суму доходів, витрат і фінансових результатів від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства, а також прибуток (збиток) до оподаткування і чистий прибуток (збиток). Досліджуючи ці показники в динаміці, можна визначити тенденції у розвитку підприємства та оцінити ефективність його діяльності на даному етапі та з певною ймовірністю в майбутньому.

Серед факторів, які впливають на фінансові результати до оподаткування, для підприємств досліджуваного виду економічної діяльності важливими є кількість працюючих.

Тому в нашому дослідженні фактором є кількість зайнятих працівників, а показником фінансові результати до оподаткування на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області.

У таблиці 1 наведено статистичні дані, які були нами використані для побудови економетричної моделі у формі парної лінійної регресії для підприємств сільського, лісового та рибного господарства Волинської області за 2010-2022 роки.

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств сільського, лісового та рибного господарства Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість зайнятих працівників), осіб	Значення показника (фінансові результати до оподаткування), тис. грн.
1	2010	16812	13874,0
2	2011	14887	214628,3
3	2012	13912	291778,1
4	2013	12657	211349,7
5	2014	12244	300535,1
6	2015	12092	1085041,2
7	2016	12696	1067564,6
8	2017	11900	52374,5
9	2018	10868	1303369,6
10	2019	11155	1061385,6
11	2020	10780	2012653,9
12	2021	10359	4256244,9
13	2022	11240	2519908,9

Джерело: [1-2].

Здійснені методом найменших квадратів обчислення дали можливість одержати значення параметрів парної лінійної регресії, а також її аналітичний вираз:

$$Y = -435634,18 \cdot X + 6522312605,85, \quad (1)$$

де Y – фінансові результати до оподаткування на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області, тис. грн;

X – кількість зайнятих працівників на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області, тис. грн.

Як показали розрахунки, розрахункове значення критерію Фішера (8,19) більше, ніж табличне значення цього критерію (4,84). З чого з ймовірністю 0,95 робимо висновок про

адекватність економетричної моделі статистичним даним і доцільності її подальшого дослідження та прогнозування.

Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств сільського, лісового та рибного господарства Волинської області наведено на рис. 1.

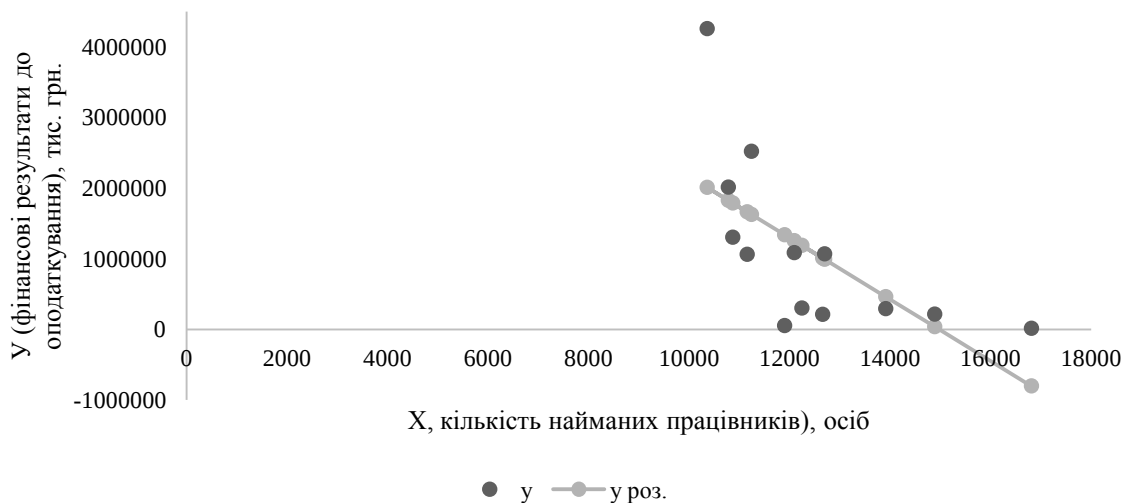

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств сільського, лісового та рибного господарства Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Прогнозне значення показника (фінансові результати до оподаткування на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області) визначено нами на основі побудованої економетричної моделі. Для цього спочатку ми визначили прогнозне значення фактора (кількість зайнятих працівників на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області). Для визначення прогнозного значення фактора ми дослідили його динаміку й розрахували ланцюгові темпи приросту (зменшення) за 2011-2022 роки. Як показали розрахунки, що за винятком 2016, 2019 і 2022 років кількість зайнятих працівників на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області зменшувалась із середньорічним темпом зменшення 3,13%. Це дозволило розрахувати прогнозне значення фактора на рівні 10888 осіб.

Щоб визначити прогнозне значення показника, ми отримане прогнозне значення фактора підставили у формулу (1) і отримали фінансові результати до оподаткування на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області у 2023 році 1779182,3 тис. грн. Відхилення прогнозного значення показника становить 219964,2 тис. грн., що дозволило визначити його довірчий інтервал. Отже, якщо у 2023 році кількість зайнятих працівників на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області становитиме 10888 осіб, то фінансові результати до оподаткування на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області з надійністю 0,95 будуть належати проміжку значень [1559218,1; 1999146,6] тис. грн.

Список використаних джерел

1. Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/27_2.htm (дата звернення 11.10.2024).
2. Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_19ut.htm (дата звернення 11.10.2024).

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В ІНСТИТУЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА

Розвиток управлінського обліку в умовах сучасного інституційного середовища є однією з ключових умов забезпечення ефективного управління підприємствами. Інституційна стабільність і адаптація до змін стають важливими детермінантами організації управлінського обліку, що спрямований на підтримку стратегічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності [1].

Інституційне середовище виступає регулятором, який формує рамки для організації управлінського обліку. Це охоплює: нормативно-правові аспекти, соціально-економічні фактори, технологічний прогрес. Важливою є інтеграція облікових методик у відповідності до законодавства. Зокрема, впровадження міжнародних стандартів обліку, що дозволяє забезпечити узгодженість методик на національному та міжнародному рівнях. Також відслідковування змін у попиті на прозорість фінансової звітності та акцент на нефінансових показниках та активне впровадження інформаційних систем, що змінюють підхід до збору, обробки та аналізу інформації.

Відповідність організації управлінського обліку вимогам інституційного середовища дозволяє підприємствам зберігати гнучкість, підвищувати якість управлінських рішень і забезпечувати стабільний розвиток [5].

Організація управлінського обліку включає такі ключові елементи:

1. Формування облікової політики підприємства, тобто визначення підходів до класифікації витрат, обліку запасів, калькуляції собівартості, аналізу фінансових і нефінансових показників.

2. Розподіл функцій, тобто забезпечення чіткого розмежування обов'язків між підрозділами, що беруть участь в облікових процесах. Це включає співпрацю фінансових, виробничих, логістичних і маркетингових відділів.

3. Систематизація даних, де в основі лежить створення єдиної інформаційної бази, яка дозволяє інтегрувати дані з різних видів обліку. Наприклад, використання ERP-систем для централізації інформації.

4. Підготовка персоналу та навчання працівників новим підходам до обліку та використання сучасних технологій обробки інформації.

Методика управлінського обліку в умовах сучасного інституційного середовища акцентує увагу на багатьох аспектах. До них можемо віднести автоматизацію облікових процесів, облік нефінансових показників, інтеграційний підхід, аналіз ризиків. Практично це означає: впровадження сучасних інформаційних систем, що дозволяють автоматизувати збір, обробку та аналіз даних; впровадження методик, що допомагають оцінювати екологічні, соціальні та управлінські аспекти на рівні з фінансовими для досягнення цілей сталого розвитку; поєднання традиційних і новітніх методик, що дозволяють об'єднувати фінансовий, управлінський, стратегічний і операційний облік у єдиній системі; впровадження методи оцінки ризиків, пов'язаних із діяльністю підприємства, та формування заходів для їх мінімізації.

Водночас важливу роль відіграє регуляторний аспект. Зокрема, ухвалення міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IFRS) забезпечує гармонізацію методик, але водночас викликає труднощі в адаптації для невеликих підприємств через ресурсні обмеження. Важливим компонентом є впровадження системи внутрішнього контролю, яка дозволяє своєчасно виявляти недоліки в облікових процесах і забезпечувати їх коригування [6].

Ще одним перспективним напрямом розвитку управлінського обліку є персоналізація облікових процесів залежно від потреб конкретного бізнесу. В умовах зростаючої конкуренції важливо, щоб система управлінського обліку враховувала галузеві особливості. Наприклад, у компаніях сфери ІТ акцент робиться на облік витрат, пов'язаних із розробкою програмного забезпечення, тоді як у сільському господарстві – на сезонність витрат і доходів.

Як зазначалось вище, зростає попит на індивідуальне навчання персоналу. Курси, які адаптовані під конкретні завдання підприємства, дозволяють співробітникам ефективніше використовувати сучасні аналітичні інструменти. Це, своєю чергою, сприяє підвищенню точності управлінських рішень і оптимізації ресурсів.

Організація і методика управлінського обліку постійно адаптуються до нових викликів. До них можемо віднести зміни в законодавстві, що несуть за собою необхідність швидкої адаптації до нових регуляторних вимог, потребу у прозорості звітності, використання великих даних., брак кваліфікованих кадрів, недостатність фінансових ресурсів для автоматизації. Наприклад, для малих і середніх підприємств автоматизація часто залишається недосяжною через високу вартість впровадження сучасних систем.

Глобалізація також впливає на організацію управлінського обліку. Підприємства, які працюють на міжнародних ринках, стикаються з необхідністю враховувати багатовалютні операції, різні системи оподаткування та специфічні регуляторні вимоги. Це ускладнює побудову універсальних підходів до обліку та вимагає від підприємств інвестицій у спеціалізовані облікові програми.

Попри ці виклики, глобалізація створює нові можливості для обміну передовими практиками. Участь у міжнародних конференціях і форумах з управлінського обліку дозволяє підприємствам впроваджувати найкращі інноваційні рішення, що підвищують ефективність їхньої діяльності.

Сучасне інституційне середовище, яке часто характеризується економічною нестабільністю, вимагає від підприємств впровадження ефективних інструментів антикризового управління. Управлінський облік тут виступає ключовим компонентом, який забезпечує оперативний аналіз фінансових і нефінансових показників. Наприклад, розробка антикризових бюджетів дозволяє підприємствам планувати витрати в умовах дефіциту ресурсів, а системи раннього попередження, засновані на облікових даних, допомагають ідентифікувати можливі ризики на ранніх етапах.

Розвиток управлінського обліку відкриває широкі перспективи для підприємств, які готові інвестувати в інновації, навчання персоналу та модернізацію облікових процесів. Розвиток управлінського обліку в сучасному інституційному середовищі залишається не лише викликом, а й стратегічною можливістю для підприємств. Інституційна стабільність у поєднанні з адаптацією до динамічних змін створює підґрунтя для вдосконалення підходів до організації облікових процесів. Управлінський облік, зокрема, стає інструментом, який допомагає підприємствам не лише аналізувати діяльність, а й вибудовувати стратегію сталого розвитку.

Управлінський облік в інституційному середовищі є важливим інструментом стратегічного управління. Його організація і методика повинні відповідати сучасним викликам, зокрема вимогам до прозорості, автоматизації та інтеграції новітніх технологій. Впровадження цих підходів дозволяє підприємствам не лише адаптуватися до змін, а й формувати конкурентні переваги.

Список використаних джерел

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>)
2. Sadovska I., Tuchkevych N., Nahirska K., Nuzhna O., Shulha O., Safarova A., Skorukh O., Melnyk K. Praxeology of the engineering theory of management accounts in enterprises of the agricultural sector: a system of derived balances (in Ukrainian context). AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2023. Vol. 13(2). Special Issue XII. URL: <https://www.magnanimitas.cz>. (<https://www.magnanimitas.cz/>)
3. Семенишина Н., Хорунжак Н., Садовська І. Оцінка впливу адаптованості наукових теорій для розвитку управлінського обліку. Інтелектуальна економіка. 2020. № 1. С. 113–129. DOI: 10.13165/IE-20-14-1-07. (<https://doi.org/10.13165/IE-20-14-1-07>)
4. Жук В.М. Наукова інтерпретація трактування бухгалтерського обліку як соціально-економічного інституту. Облік і фінанси. 2012. № 2. С. 14–22. URL: <https://magazine.faaf.org.ua>. (<https://magazine.faaf.org.ua/>)
5. Kaplan R., Norton D. The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. Boston: Harvard Business Review Press, 1996.
6. Drury C. Management and Cost Accounting. 10th ed. Cengage Learning, 2018.

Дмитрук Іванна,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Кулинич М.Б.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗВІТУВАННЯ

Останнє десятиліття можна охарактеризувати такими явищами, як інновації, екоактивізм, боротьба за рівність, права та свободи. Дані тенденції формують в суспільстві такі цінності, дотримання яких люди очікують від інших. Ці зміни не оминули економічну сферу, компанії розуміють : щоб задовольнити потреби споживачів, необхідно провадити соціально-відповідальну політику. В умовах війни український бізнес почав все більше реалізувати заходи, які прийнято вважати аспектами сталого розвитку. Серед такої діяльності є волонтерство, фінансова та психологічна підтримка працюючих, захист екології та інше. Проте не всі підприємства здогадуються, наскільки важливо систематизувати результати їх роботи та публікувати звіти щодо них. Соціальне звітування важливе, як для підвищення репутації та розширення клієнтської бази, так і для залучення інвесторів, в тому числі з-за кордону. Тож проблема нефінансового звітування та його особливостей потребує освітлення та подальших роз'яснень.

Соціальний звіт – це документ, в якому підприємство відображає результати своєї соціально-відповідальної діяльності з метою надання інформації для зацікавлених користувачів. В Україні немає строго регламентованого законодавства щодо подання нефінансової звітності, проте розроблені рекомендації щодо Звіту з управління, та визначені критерії тих, хто змушений його подавати. На світовому рівні існує велика кількість стандартів та методик, їх запроваджують з метою вирішення важливих проблем людства. Розглянемо декілька видів соціальних звітів:

Таблиця 1

Характеристика соціальних звітів

	Звіти	Стандарти	Хто складає	Наповнення
1	Звіт зі сталого розвитку (звіт GRI). Також називається звітом ESG	Global Reporting Initiative (Глобальна ініціатива звітності)	Учасники ініціативи	Структура складається з принципів Глобальної ініціативи
2	Звіт про Прогрес реалізації принципів Глобального договору (COP – Communication on Progress)	UN Global compact (Глобальний договір ООН)	Підприємства, що подали заяву та стали учасниками Глобального договору ООН	Структура звіту розробляється на базі принципів договору
3	Звіт CDP	Carbon Disclosure project	Його особливістю є те, що він створений організацією Carbon Disclosure project на основі даних, які подають компанії в форматі анкетування. Для участі потрібно добровільно зареєструватись	Анкетування складається з трьох розділів : зміни клімату, водна безпека та вирубка лісів
4	Звіт з КСВ	Довільні	Підприємства, які бажають розрекламувати себе та свій продукт	У вигляді буклетів, презентацій, з графічною складовою, показники обираються самостійно
5	Звіт про управління	Методичні рекомендації Міністерства фінансів України	Великі компанії, що формують фінансову звітність за МСФЗ	Сукупність фінансових та нефінансових показників, в числі яких соціальні та екологічні

Розроблено автором на основі джерел : [1;2;3;4;6]

У звіті повинна міститись інформація, що буде корисна для споживачів, працівників, громадян та суспільства. До неї належить :

- Загальна інформація про підприємство;
- Дані про виготовлену продукцію чи надані послуги;
- Перспективи діяльності, мета, та попередні здобутки;
- Охорона здоров'я;
- Вплив на екологію;
- Робота з персоналом;
- Суспільні питання;
- Стягнення, штрафи, недоліки діяльності компанії та інше [5 с.285; 7].

Компанія має право обирати необхідну інформацію самостійно, якщо інакше не передбачено стандартами, якими вона керується. Варто звернути уваги не лише на текст та показники, а й на оформлення. Документ повинен бути не надто громіздким, містити графіки, таблиці, фотографії для простішого сприйняття, приємну кольорову палітру. Має бути зміст, де пронумеровано розділи, якщо це веб-версія, то зробити швидкий перехід зі змісту на необхідну сторінку.

Окрім підготовки публічної звітності, важливий етап її популяризації. Виділимо можливі способи розповсюдження :

- Розміщення на офіційному веб-сайті компанії;
- Поширення друкованих екземплярів;
- Підготовка мультимедійних презентацій;
- Конференція із залучення працівників чи інвесторів, де буде представлено звіт;
- Залучення соціальних мереж (допоможе привернути увагу молоді аудиторії);
- Замовлення реклами в ЗМІ.

Після проведеної кампанії підприємству варто зібрати відгуки стейкхолдерів, у вигляді опитування чи іншому форматі, та проаналізувати отримані результати. Це допоможе в подальшому розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Звітний період зазвичай становить 1-2 роки, цього достатньо, щоб прослідкувати прогрес.

Отже, соціальне звітування – це складний процес, як публікування результатів відповідальної підприємницької діяльності з однієї сторони, так і заохочування до неї зі сторони міжнародних організацій. Щоб не відставати від закордонних колег, український бізнес повинен зрозуміти, що соціальне звітування важливе та сприяти його розвитку на теренах нашої держави.

Список використаних джерел

1. The Carbon Disclosure Project (CDP) – what you need to know. *sweep.net*: веб-сайт. URL: <http://surl.li/mpxncn> (дата звернення: 18.11.2024).
2. The global leader for impact reporting. *globalreporting.org* : веб-сайт. URL: <https://www.globalreporting.org/> (дата звернення: 18.11.2024).
3. Замула І.В., Іщенко А.О. Нефінансова звітність аграрних підприємств України. Економіка, управління та адміністрування: електронне фахове видання. 2021. №2(96). С.54-60 URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/236857> (дата звернення 18.11.2024).
4. Звітування щодо прогресу для компаній-учасниць. *globalcompact.org.ua* : веб-сайт. URL: <http://surl.li/kuzmyw> (дата звернення: 18.11.2024).
5. Озеран А.В. Інформація про сталий розвиток у звіті про управління. Сталий розвиток економіки: електронне фахове видання. 2024. №2(49). С.282-287 URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/975> (дата звернення 18.11.2024).
6. Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління. Наказ від 07.12.2018. № 982. Міністерство фінансів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text> (дата звернення : 18.11.24).
7. Шаповал Г.М., Косяк А.П. Соціальний звіт як інструмент діалогу з суспільством. Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова: електронне фахове видання. 2021. №1(290). С.270-276 URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=6677> (дата звернення 18.11.2024).

Дорошенко Назар
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ (ТОВАРІВ, РОБІТ, ПОСЛУГ) НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТРАНСПОРТУ, СКЛАДСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА, ПОШТОВОЇ ТА КУР'ЄРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ОСНОВІ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ

Підприємства транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності забезпечують ефективний рух товарів, інформації та людей, сприяючи розвитку торгівлі, послуг і зв'язку, відіграючи при цьому ключову роль в економічній інфраструктурі країни.

Обсяг наданих послуг підприємствами транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності в динаміці показує тенденції щодо руху товарів, інформації та людей. Цей економічний показник залежить від багатьох чинників, серед яких важливим є вартість необоротних активів, оскільки вони представляють ресурси підприємства, які використовуються протягом тривалого часу і дають можливість здійснювати господарську діяльність.

Для побудови економетричної моделі в якості фактора оберемо вартість необоротних активів, а показником обсяг наданих послуг на підприємствах транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності Волинської області.

Для побудови економетричної моделі нами використано статистичні дані Волинського обласного управління статистики для підприємств транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності Волинської області за 2010-2022 роки.

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (вартість необоротних активів), тис. грн.	Значення показника (обсяг наданих послуг), тис. грн.
1	2010	320350,9	839592,0
2	2011	379360,6	769622,0
3	2012	453628,8	925724
4	2013	428225,6	871631,5
5	2014	391565,2	917772,3
6	2015	433768,2	1460202,8
7	2016	755693,7	4692300,0
8	2017	998108,8	5996096,7
9	2018	1404251,6	7275448,4
10	2019	1718260,3	7719480,3
11	2020	1980623,2	9483051,0
12	2021	2505586,2	10122072,0
13	2022	320350,9	839592,0

Джерело: [1-2].

Наведемо аналітичний вираз моделі парної лінійної регресії для підприємств транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності Волинської області, отриманий в результаті розрахунку параметрів моделі:

$$Y = 4,80 \cdot X - 452343,95, \quad (1)$$

де Y – обсяг наданих послуг на підприємствах транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності Волинської області, тис. грн;

X – вартість необоротних активів на підприємствах транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності Волинської області, тис. грн.

Аналіз показав, що з ймовірністю 0,95 побудована економетрична модель адекватна статистичним даним, оскільки обчислене значення критерію Фішера (138,35) перевищує його табличне значення (4,96). Тому цю економетричну модель можна досліджувати та використовувати для прогнозування.

Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності Волинської області (рис. 1) показує, що точки поля кореляції достатньо близько розміщені по відношенню до лінії регресії

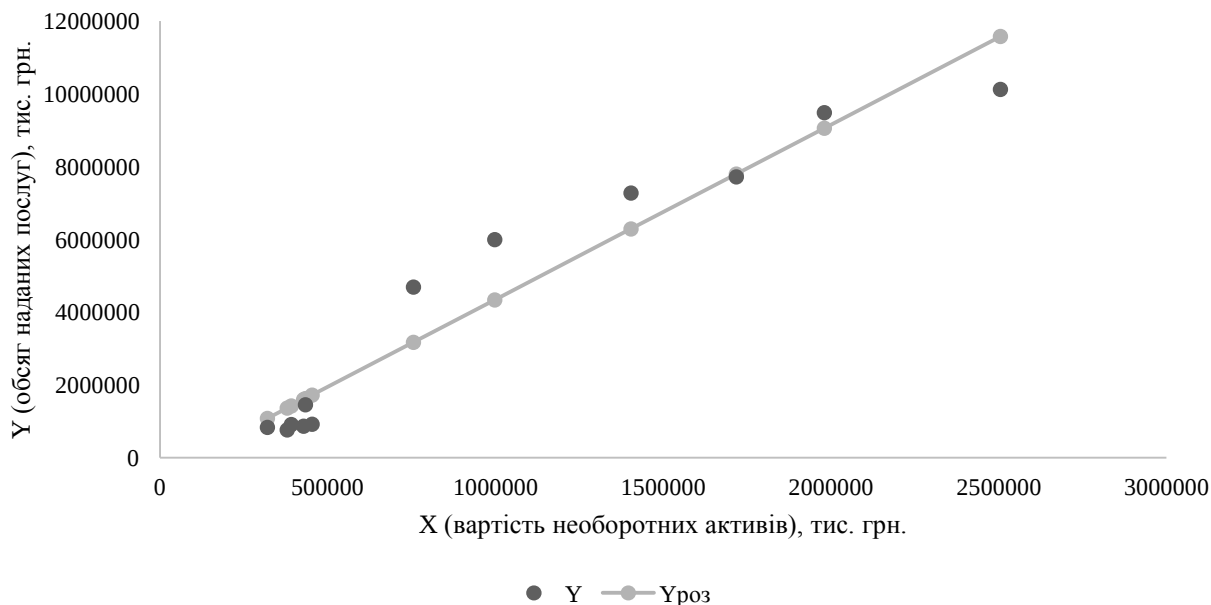

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Також нами проведено прогнозування на основі побудованої економетричної моделі.

Для цього попередньо досліджено динаміку фактора і встановлено, що вартість необоротних активів підприємств транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності Волинської області протягом періоду дослідження збільшувалась (за винятком 2013-2014 років) із середнім темпом приросту 22,34%. Зважаючи на динаміку фактора, обрано його прогнозне значення ($X_{\text{прогн}}=3065324,2$ тис. грн.) і розраховано прогнозне значення показника $Y_{\text{прогн}}=14263267,1$ тис. грн.

Отже, якщо у 2023 році для підприємств транспорту, складського господарства та поштово-кур'єрської діяльності Волинської області вартість необоротних активів становитиме 3065324,2 тис. грн., то згідно наших розрахунків обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) досліджуваних підприємств становитиме 14263267,1 тис. грн.

Враховуючи те, що наші розрахунки носять не достовірний, а ймовірнісний характер, ми також визначили відхилення прогнозного значення показника ($\Delta Y_{\text{прогн}}=4361668,6$) та його довірчий інтервал ([9901598,54; 18624935,72] тис. грн.).

Список використаних джерел

1. Вартість необоротних активів. Волинське обласне управління статистики. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 11.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств транспортного, складського господарства та -кур'єрської діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 11.10.2024).

Дубінчин Назар
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

МОДЕЛЬ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ В ПРОГНОЗУВАННІ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Підприємства торгівлі здійснюють свою діяльність, сутністю якої є продаж без перероблення, а метою якої є забезпечення споживчого попиту населення та організованих споживачів на товари різного призначення.

Фінансові результати діяльності підприємств оптової та роздрібною торгівлі залежать від обсягів продажу, різниці ціни купівлі та продажу товарів та інших вагомих чинників.

Метою нашого дослідження є встановити наявність кореляційного зв'язку між обсягом реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і чистим прибутком для підприємств оптової і роздрібною торгівлі Волинської області.

Отже, фактором у нашій економетричній моделі є обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а показником, відповідно, чистий прибуток на підприємствах оптової і роздрібною торгівлі Волинської області.

Для побудови економетричної моделі нами використано статистичні дані Волинського обласного управління статистики для підприємств оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів Волинської області за 2010-2022 роки.

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств оптової і роздрібною торгівлі Волинської області за 2010–2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)), тис. грн.	Значення показника (чистий прибуток), тис. грн.
1	2010	25378726,0	177609,0
2	2011	19953036,1	329776,7
3	2012	30370149,2	689425,6
4	2013	34753229,2	614801,6
5	2014	40075509,4	2245417,9
6	2015	52948203,0	2939295,6
7	2016	66341809,9	1835849,7
8	2017	111628800,0	539678,2
9	2018	125546395,1	524721,9
10	2019	135095093,3	3272473,8
11	2020	122389473,9	1952089,4
12	2021	160012352,7	1628755,5
13	2022	160867108,2	1980325,8

Джерело: [1-2].

Аналітичний вираз моделі парної лінійної регресії для підприємств оптової і роздрібною торгівлі Волинської області:

$$Y = 0,01 \cdot X - 848484,76, \quad (1)$$

де Y – чистий прибуток на підприємствах оптової і роздрібно торгівлі Волинської області, тис. грн;

X – обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах оптової і роздрібно торгівлі Волинської області, тис. грн.

Як засвідчили розрахунки, з ймовірністю 0,95 побудована економетрична модель адекватна статистичним даним, тому що значення критерію Фішера (5,77) більше ніж табличне значення критерію Фішера (4,67). Отже, отриману економетричну модель можна аналізувати і здійснювати на її основі прогнозування.

Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств оптової і роздрібно торгівлі Волинської області (рис. 1) показує, що точки поля кореляції достатньо розкидані навколо прямої.

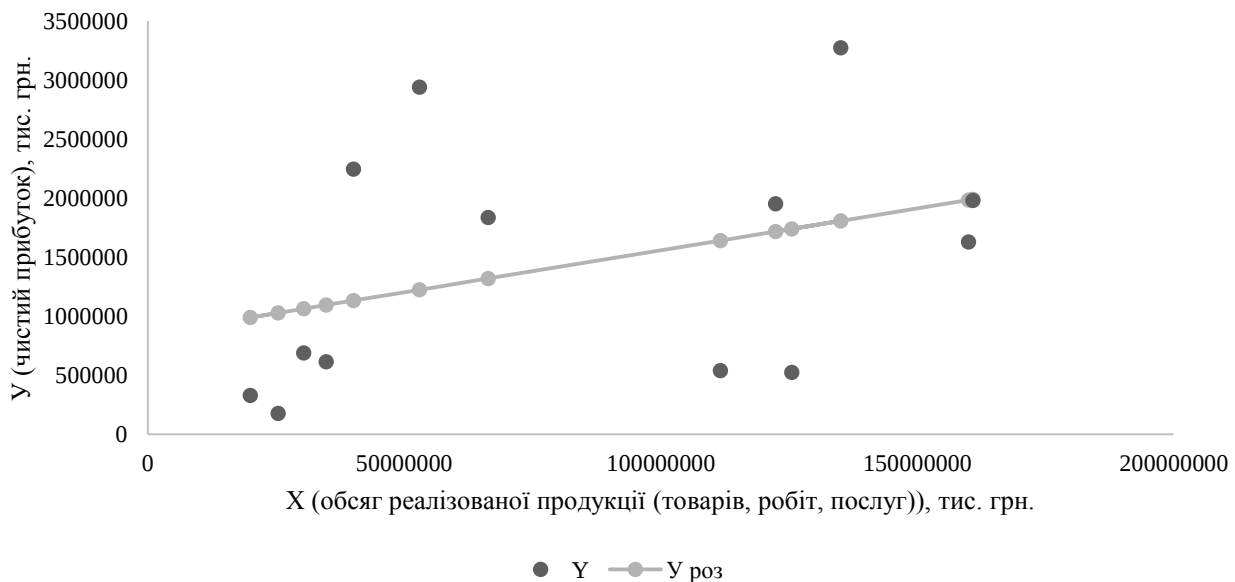

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств оптової і роздрібно торгівлі Волинської області
Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Наведемо результати прогнозування на базі отриманої економетричної моделі парної лінійної регресії.

Розрахувавши ланцюгові абсолютні та відносні прирости значення фактора, ми з'ясували, що обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах оптової і роздрібно торгівлі Волинської області протягом періоду дослідження збільшувалась (за винятком 2011 і 2020 років) із середнім темпом приросту 12,49%.

Зважаючи на динаміку фактора, обрано його прогнозне значення ($X_{\text{прогн}}=180960352,6$ тис. грн.) і розраховано прогнозне значення показника $Y_{\text{прогн}}=2132280,2$ тис. грн.

Отже, якщо у 2023 році для підприємств оптової і роздрібно торгівлі Волинської області обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) становитиме 180960352,6 тис. грн., то згідно наших розрахунків чистий прибуток досліджуваних підприємств становитиме 2132280,2 тис. грн.

Враховуючи те, що наші розрахунки носять не достовірний, а ймовірнісний характер, ми також визначили відхилення прогнозного значення показника ($\Delta Y_{\text{прогн}}=115125,0$) та його довірчий інтервал ($[2017155,1; 2247405,2]$ тис. грн.).

Таким чином, наше дослідження дозволило на основі статистичних даних побудувати економетричну модель у формі парної лінійної регресії, яка описує вплив обсягу реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на чистий фінансовий результат підприємств оптової і роздрібно торгівлі Волинської області, і провести на основі побудованої моделі прогнозування.

Список використаних джерел

1. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 11.10.2024).

2. Чистий прибуток підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики.
URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_02.htm (дата звернення 11.10.2024).

УДК 657.1

Засць Вікторія
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Кошець О.В., к.е.н.,
професор кафедри аудиту

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ

Ефективне управління запасами на підприємствах відіграє важливу роль у підвищенні продуктивності та фінансової стійкості, оскільки значна частина активів таких підприємств складається саме з виробничих запасів. Це зумовлює потребу в ефективному контролі та обліку запасів, особливо в умовах нестабільної економіки та підвищеної конкуренції на ринку. Дослідження та розвиток використання сучасних методів управління активами та на підприємствах проводились вітчизняними та закордонними науковцями, серед яких: Колодізев, О., Азізова, К. [1], Бруханський Р., Спільник І. [2], Король С., Ключко А. [3], Кузь В.І. [4], Пуцентейло П., Довбуш А., Бінчаровська Т., Гомотюк В. [5] та іншими, які обґрунтували значення інтеграції новітніх технологій для оптимізації управління запасами в сучасних умовах господарювання та розвитку цифрових технологій.

Для українських суб'єктів господарювання основними завданнями в управлінні запасами є оптимізація обсягів зберігання, зниження витрат, забезпечення своєчасності поставок та покращення якості управлінських рішень. Це сприяє економії ресурсів, підвищенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Досягнення цих цілей стає можливим завдяки інтеграції сучасних методів управління активами, серед яких основними є: автоматизація облікових процесів, використання штучного інтелекту та машинного навчання, інтеграція екологічних підходів у систему управління запасами та впровадження системи внутрішнього контролю та аудиту. Розглянемо окремо кожен метод.

Автоматизація облікових процесів а саме використання ERP-систем та спеціалізованих програмних продуктів дозволяє значно підвищити точність та оперативність даних про залишки на складах, їх переміщення та використання. Автоматизований облік забезпечує підприємство можливістю постійного моніторингу, відображаючи всі етапи руху запасів у реальному часі. Це допомагає уникнути затримок у прийнятті рішень, скоротити час на обробку інформації та забезпечує прозорість операцій, що є важливим для досягнення фінансової стабільності [4].

Використання штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання дозволяють точно прогнозувати обсяги закупівель, що мінімізує ризик надлишкових запасів, які є економічно невигідними для зберігання. Прогнозування потреби в запасах, оптимізація їх обсягів і точний підбір часу закупівлі — ключові напрямки, у яких застосування машинного навчання сприяє підвищенню ефективності. Наприклад, алгоритми машинного навчання здатні аналізувати історичні дані щодо споживання запасів, сезонних коливань попиту та умов ринку, що дає можливість швидко реагувати на зміни попиту, оптимізуючи витрати на закупівлі та утримання запасів [5].

Інтеграція екологічних підходів у систему управління запасами в умовах сучасної економіки є одним із важливих аспектів діяльності підприємства, що прагне зменшити свій екологічний слід та оптимізувати операційні витрати. У бухгалтерії це впроваджується шляхом обліку витрат, пов'язаних з екологічними ініціативами та процесами, які дозволяють зменшити вплив діяльності підприємства на довкілля та сприяють відповідальному управлінню ресурсами [6].

Одним із прикладів екологічного обліку є відображення витрат на утилізацію та переробку відходів, якщо підприємство реалізує програми з переробки вторинної сировини чи відходів виробництва. Наприклад, витрати на утилізацію матеріалів або оплату послуг з переробки включаються до загальних операційних витрат, тим самим підвищуючи

прозорість екологічних зобов'язань компанії. Цей підхід не лише сприяє екологічній відповідальності, але й створює позитивний імідж для підприємства серед інвесторів та партнерів.

Впровадження системи внутрішнього контролю та аудиту у бухгалтерії має важливе значення для забезпечення точності, надійності та відповідності облікових даних вимогам законодавства і внутрішніх стандартів. Система внутрішнього контролю та регулярний аудит дозволяють не лише вчасно виявляти помилки або можливі порушення, але й підвищують ефективність операційної діяльності та сприяють ухваленню обґрунтованих управлінських рішень. [2].

На практиці внутрішній контроль починається з ретельної перевірки всіх первинних документів, які стосуються запасів, зокрема накладних, рахунків-фактур, актів списання. Наприклад, коли надходить накладна, вона автоматично реєструється в системі, і бухгалтерія перевіряє, чи відповідає вона даним, внесеним раніше у систему. Це дозволяє уникнути дублювання даних або їх втрати. За наявності будь-яких невідповідностей система одразу генерує сповіщення для відповідального бухгалтера, що дозволяє своєчасно виправити помилку.

Особливості управління запасами у вітчизняних промислових підприємствах також включають адаптацію сучасних облікових підходів відповідно до специфічних умов національного ринку. Наприклад, низька інвестиційна активність та нестабільність валютного курсу роблять процеси закупівлі й зберігання запасів ризикованими, що підвищує актуальність використання методів хеджування та страхування. При цьому важливо також враховувати особливості інфляційних коливань, що впливають на собівартість запасів та вартість їх утримання.

Таким чином, ефективне управління запасами на підприємствах має стратегічне значення для забезпечення конкурентоспроможності та фінансової стійкості. Впровадження сучасних методів обліку, таких як автоматизація, штучний інтелект і аналітичні системи, дозволяє промисловим підприємствам України адаптуватися до змінного ринку, підвищуючи оперативність і точність прийняття рішень. Особлива увага приділяється інструментам аудиту запасів, що забезпечують прозорість операцій та покращують управлінські рішення. У майбутньому інтеграція цифрових технологій у процеси обліку й управління активами відкриває нові перспективи для підвищення ефективності роботи підприємств.

Список використаних джерел

1. Колодізев О., Азізова К. Управління оборотними активами промислових підприємств: сучасні підходи // Економіка та суспільство. 2021. Вип. 23. С. 64-71.
2. Бруханський Р.Ф., Спільник І.В. Цифровий облік: поняття, витоки та актуальний дискурс // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Вип. 3-4. С. 7-20.
3. Король С.Я., Клочко А.О. Цифрові технології в обліку й аудиті // Держава та регіони. Серія: економіка та підприємництво. 2020. № 1. С. 170-176.
4. Кузь В.І. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифровізації господарських та управлінських процесів // Бізнес-інформ. 2021. № 6. С. 197-204.
5. Пуцентейло П.Р., Довбуш А.В. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки // Інноваційна економіка. 2021. № 3-4 (87). С. 140-151.
6. Томашук І.В., Сусіденко Ю.В., Бурдяк М.І. Глобальні тенденції розвитку світової економіки в умовах цифровізації: екологічний аспект // Бізнес-навігатор. 2024. Вип. 2 (75). С. 15-28.

УДК 657:004.8

Захарчук Ілля,
здобувач освіти 1-го освітнього рівня бакалавр,
071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Фатенок-Ткачук А. О.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ

Глобалізація спричинила збільшення обсягів інформації та швидкість її оновлення, що відобразилося на всіх сферах економічної діяльності. Це підштовхнуло до автоматизації

процесів, зокрема, через застосування штучного інтелекту (ШІ) для обміну, аналізу та обліку даних. ШІ сприяє пришвидшенню роботи завдяки здатності до навчання, прийняття рішень та адаптації.

ШІ використовується в різних сферах, включаючи бізнес, фінанси та менеджмент. В українській науковій літературі існує кілька підходів до визначення ШІ, але всі вони підкреслюють його здатність виконувати завдання, що потребують інтелектуальних здібностей людини.

Основою ШІ є машинне навчання, яке дозволяє алгоритмам покращувати продуктивність на основі даних. Одним із важливих аспектів є обробка природної мови, що дозволяє комп'ютерам аналізувати і розуміти людську мову. ШІ досягнув рівня, на якому він може використовуватися як експертна система для підтримки прийняття рішень у різних сферах.

Дослідження, проведене у 2023 році, виявило, що до половини завдань, виконуваних американськими працівниками, можуть бути автоматизовані за допомогою ШІ, що дозволяє скоротити витрати та зменшити помилки. Це особливо актуально в бухгалтерській сфері, де автоматизація облікових процесів сприяє підвищенню ефективності підприємств [1].

Існує декілька ключових напрямів, де ШІ може бути впроваджено в бухгалтерський облік:

- Обробка рахунків-фактур. Інструменти, такі як Rossum, дозволяють автоматизувати введення даних з рахунків-фактур [3].
- Управління витратами. Системи на зразок Expensify автоматизують класифікацію витрат та виявлення аномалій⁴.
- Аналіз фінансової звітності. За допомогою MindBridge можливо швидко виявляти приховані тенденції у фінансових звітах.
- Інвентаризація заборгованостей. Використання програм YayPay дозволяє автоматизувати контроль заборгованостей.
- Дотримання податкового законодавства. Інструменти, такі як Blue J Legal, спрощують роботу з податковими нормами [2].
- Виявлення шахрайства. Системи на зразок Sift Science допомагають аналізувати великі обсяги даних для виявлення аномалій та шахрайських дій [4].

Ми вважаємо, що на сьогодні, основним зосередженням ШІ є виявлення шахрайських дій і зменшенні ризиків шляхом аналізу величезних обсягів даних для виявлення надзвичайних моделей або аномалій.

Але не варто вважати, що штучний інтелект є рішенням для вирішення всіх проблем, пов'язаних із функцією бухгалтерського обліку, як це пропонується в наукових статтях, це лише спосіб, який, ймовірно, допоможе вирішити деякі питання.

Коли керівництво компанії має потребу в провадженні ШІ, воно може використовувати етапи, які ми структурували на рис. 1.

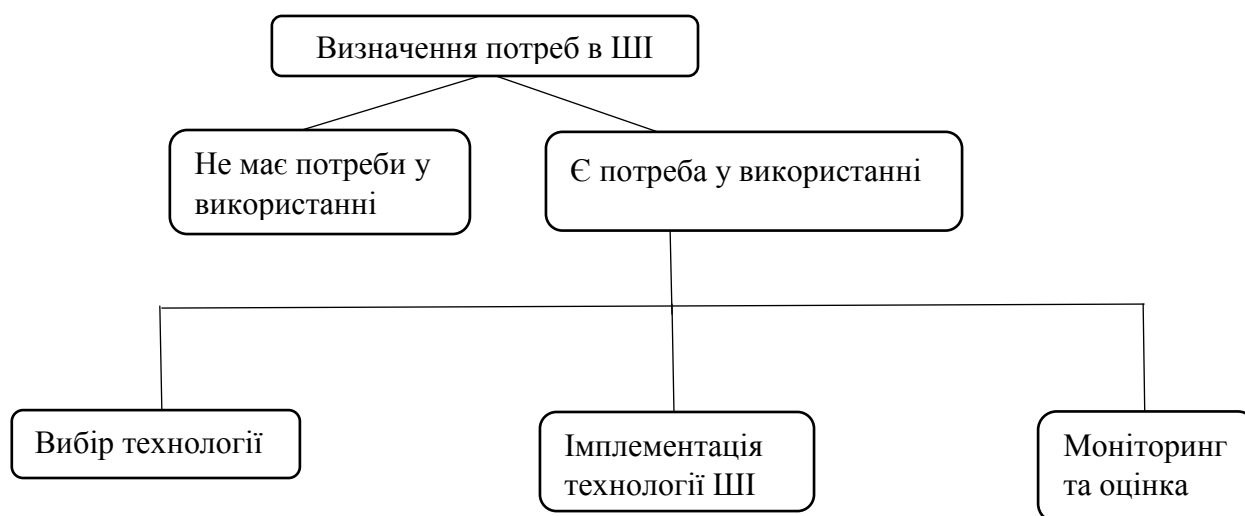

Рис. 1. Визначення підприємством потреб у використанні ШІ

Джерело: Використано з джерела [4]

Використання штучного інтелекту в обліково-аналітичних процесах значно підвищує ефективність роботи, особливо в умовах зростання обсягів інформації та необхідності швидкого її аналізу. ШІ забезпечує автоматизацію рутинних завдань, що дозволяє оптимізувати процеси, зменшити кількість помилок та скоротити витрати. Його впровадження у бухгалтерський облік охоплює різні аспекти, від обробки рахунків-фактур до виявлення шахрайства. Це сприяє зниженню ризиків та покращенню фінансової звітності.

Однак ШІ не є універсальним рішенням для всіх проблем у бухгалтерській сфері. Хоча він здатний автоматизувати багато процесів і знизити навантаження на працівників, експертний аналіз залишається важливим для розуміння контексту та прийняття стратегічних рішень. Застосування ШІ слід розглядати як інструмент, що допомагає вирішувати конкретні завдання, а не як заміну людського інтелекту.

Ефективність ШІ залежить від правильного вибору інструментів та чіткого розуміння потреб підприємства. Компаніям варто ретельно оцінювати можливості та ризики перед впровадженням ШІ, орієнтуючись на свої стратегічні цілі та специфіку діяльності.

Список використаних джерел

1. Manyika J., Sneider K. AI, automation, and the future of work: Ten things to solve for. *McKinsey & Company*. URL: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/ai-automation-and-the-future-of-work-ten-things-to-solve-for> (дата звернення: 14.11.2024).
2. How Rossum is Changing the Way Accounts Payable Works with AI. *Cognitive Data Capture | Rossum*. URL: <https://rossum.ai/blog/accounts-payable-ai/> (дата звернення: 14.11.2024).
3. How to Use AI in Fraud Detection | Artificial Intelligence. *Sift*. URL: <https://sift.com/blog/how-to-use-ai-in-fraud-detection> (дата звернення: 14.11.2024).
4. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ / А. Фатенок-Ткачук та ін. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2024. Т. 2, № 38. С. 21–29. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-02-21-29> (дата звернення: 15.11.2024).

УДК 336.717.1:005.95/.96”364”

Іванина Катерина,

*бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Фатенок-Ткачук А. О., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ У ПЕРІОД ВІЙНИ

Війна в Україні внесла значні зміни у всі аспекти соціально-економічного життя, зокрема, в систему розрахунків із персоналом. Питання своєчасності виплати заробітної плати, компенсацій, а також забезпечення прав працівників є критично важливими, оскільки від них залежить фінансова стабільність та соціальний захист громадян, які перебувають у складних умовах.

Основною метою дослідження є аналіз шляхів удосконалення розрахунків із персоналом під час воєнних дій та розробка рекомендацій для удосконалення виплат у кризових ситуаціях. Дослідження має на меті виявити ключові проблеми, з якими стикаються працівники та роботодавці, з'ясувати ефективні методи нарахування та виплати заробітної плати, компенсаційних виплат, а також розробити ефективні механізми для підтримки стабільності розрахунків у майбутньому.

В умовах військового стану на території України, питання своєчасних та стабільних розрахунків з персоналом набуває особливої актуальності. Війна призвела до значних економічних труднощів, що впливають на платоспроможність багатьох підприємств, ускладнюючи їхню здатність забезпечувати своєчасні виплати працівникам. Виходячи з

цього, вдосконалення процесів розрахунків і матеріальних виплат є критично важливим аспектом для підтримки стабільності трудових відносин та мотивації персоналу. Ми виокремили шляхи удосконалення та проаналізували методичні рекомендації професіональних консультантів та практиків [3; 5; 6].

1. Необхідно оптимізувати процедури списання витрат на матеріальні виплати та прострочені платежі. Одним із рішень цього є створення підприємствами окремих резервних рахунків для непередбачуваних витрат, зокрема для виплат, пов'язаних із ризиками воєнного стану, таким чином будуть забезпечені базові потреби та мінімальний соціальний захист. На нашу думку такий резерв може бути сформовано на рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів», ввести субрахунок 474 «Забезпечення інших витрат і платежів» або додатковий субрахунок цього рахунку. Це можуть бути витрати на матеріальні виплати працівникам, які втратили житло, сімей загиблих працівників, покриття витрат на вимушений переїзд, виплати на лікування і так далі. Заздалегідь запланований резерв дозволяє компаніям уникати фінансового навантаження на загальний бюджет та ефективніше керувати виплатами під час кризових ситуацій.

2. Запровадити гнучкий графік роботи в умовах війни. Працівники можуть потребувати адаптації графіків через непередбачувані обставини, а саме відключення світла чи нестабільність зв'язку. Можливим рішенням є запровадження дистанційної роботи або змінних графіків для підвищення зручності і забезпечення безпеки. Ми вважаємо за доцільне в наказ про облікову політику та колективних договорах прописати додаткові виплати у нічні зміни, які раніше не практикувалися.

3. Передбачити можливість виплати ключовим працівникам компенсації за період простою не з вини працівника. Альтернативні завдання або навчання для працівників на час простою збережуть їхню мотивацію і залученість.

4. Розробити систему бальної оцінки за участь у соціальних чи волонтерських проєктах. За результатами таких оцінювань має бути передбачена додаткова мотивація у вигляді додаткових відпусток, вихідних, нематеріальної та матеріальної винагороди.

5. Запровадити інструменти інформаційних технологій, телеграм канали для управління виплатами, які забезпечать прозорість і безпеку в розрахунках. Дозволить працівникам відстежувати свої доходи та витрати в реальному часі, що підвищить довіру до системи управління розрахунків з персоналом.

Розрахунки з персоналом у період війни потребують гнучких, швидких та чітко регульованих рішень. Адаптація до нових умов, включаючи перегляд підходів до виплати та організацію роботи, може сприяти збереженню продуктивності, мотивації працівників та стабільності підприємств. Ефективне управління цими аспектами є важливим для підтримки життєдіяльності підприємств і захисту інтересів їхніх працівників у складні часи.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про оплату праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text>. (дата звернення 01.11.2024 р.)
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення 02.11.2024 р.)
3. Петришак А., Казак К. Оплата праці під час війни: що робити підприємствам, що вимушено зупинили роботу. URL: <http://surl.li/clorsg>. (дата звернення 02.11.2024 р.)
4. НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ (СТАНДАРТ) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 "Виплати працівникам" від 25.11.2014 р. №1163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-12#Text>. (дата звернення 03.10.2024 р.)
5. Гришанова Н. Оплата праці в умовах воєнного стану: що передбачено в законодавстві. URL: <http://surl.li/vnnkbm>. (дата звернення 04.11.2024 р.)
6. Нагірська Х. Методи утримання та мотивації персоналу під час війни. URL: <http://surl.li/aclocr>. (дата звернення 04.11.2024 р.)

Іванюк О. М.,
*аспірантка ф-ту ОПМ, 2 курсу,
спец. 071 Облік і оподаткування,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Ловінська Л.Г., професор,
завідувач кафедри податкового менеджменту
та фінансового моніторингу*

АУДИТ УПРАВЛІНСЬКИХ ТВЕРДЖЕНЬ ЩОДО НАДЗВИЧАЙНИХ ПОДІЙ

Фінансово-господарська діяльність підприємств формується під впливом численних внутрішніх та зовнішніх факторів, що відображаються на фінансовій звітності у вигляді певних операцій та подій. В умовах звичайної роботи такі операції є передбачуваними й ритмічними, проте іноді виникають ситуації, які вимагають особливої уваги через їхній нестандартний та значний вплив на підприємство. Такі випадки класифікують як надзвичайні події, оскільки вони суттєво відрізняються від регулярних операцій, часто є непередбачуваними й можуть викликати значні фінансові ризики або втрати. Аудит надзвичайних подій є необхідним для забезпечення об'єктивності фінансової звітності, що містить відомості про події, які призвели до істотних змін у діяльності суб'єкта господарювання, його активах або зобов'язаннях.

Аудит надзвичайних подій базується на перевірці управлінських тверджень, які покликані гарантувати об'єктивне і достовірне відображення таких подій у звітності.

Основна роль управлінських тверджень полягає у наданні конкретних відомостей про подію, її зміст та вплив на активи, пасиви та капітал підприємства. У цьому контексті важливими є твердження, що стосуються визнання надзвичайної події, її класифікації, оцінки впливу на вартість активів, відображення зобов'язань, що виникають або зникають унаслідок такої події, та відповідного розкриття інформації у звітності. Надзвичайні події можуть мати різний характер і вплив: вони можуть спричинити визнання нових активів, таких як компенсації від страхових компаній, або ж необхідність зниження вартості вже наявних активів. Події, що мають ознаки надзвичайності, також можуть призвести до втрати юридичних прав на частину активів або вимагають формування резервів для покриття можливих збитків. Усе це потребує детальної перевірки тверджень управлінського персоналу на предмет достовірності інформації, що розкривається у фінансовій звітності.

Для забезпечення об'єктивності управлінських тверджень аудиторі використовують низку процедур, що дозволяють підтвердити реальність і правильність подання інформації про надзвичайні події. Одним з головних методів аудиту є інспектування, яке передбачає вивчення документації підприємства та активів, що зазнали впливу надзвичайної події.

Інспектування забезпечує аудитора підтвердженням факту настання надзвичайної події, що відображається в офіційних документах, таких як акти про пошкодження майна, договори страхування або інші документи, які підтверджують наявність впливу події на активи або зобов'язання підприємства. Паралельно з цим аудитор може використовувати спостереження за процесом виконання облікових процедур, пов'язаних із фіксацією надзвичайних подій. Це дозволяє підтвердити дотримання відповідальними особами вимог стандартів обліку та аудиту, що стосуються відображення надзвичайних подій у звітності. Спостереження, як аудиторська процедура, включає нагляд за діями працівників, які здійснюють інвентаризацію пошкодженого майна або оцінку збитків. Такий процес сприяє перевірці ефективності внутрішніх облікових процедур та оцінки відповідності підприємства встановленим стандартам і правилам.

Зовнішнє підтвердження також є важливою процедурою, за допомогою якої аудитор може отримати додаткові докази реальності управлінських тверджень про надзвичайні події. Таке підтвердження може бути отримане через запити до третіх сторін, зокрема страхових компаній, банків або інших зацікавлених суб'єктів, що володіють інформацією щодо наявних активів чи зобов'язань. Наприклад, страхова компанія може підтвердити факт та розмір компенсації за втрачене чи пошкоджене майно. Це сприяє об'єктивному оцінюванню інформації та знижує ризик викривлення даних у фінансовій звітності. Крім того, аудитор може застосовувати аналітичні процедури для аналізу фінансової інформації та виявлення аномалій, що свідчать про вплив надзвичайних подій. Наприклад, аналіз динаміки витрат до

та після настання надзвичайної події може виявити, наскільки суттєво відхиляються витрати від звичайного рівня та яким чином це впливає на фінансовий результат. Аналітичні процедури дозволяють виявити невідповідності між очікуваними та фактичними результатами, що може слугувати додатковим доказом наявності впливу надзвичайної події.

Отримання додаткової інформації за допомогою запитів до управлінського персоналу підприємства є не менш важливою частиною аудиту. Запити дають змогу з'ясувати позицію керівництва щодо визнання, класифікації та відображення події в системі обліку. Відповіді на запити можуть надати інформацію про зміст подій, а також уточнити, чи вважає керівництво за необхідне відображати подію у звітності, як і вплив події на майбутні періоди. Це сприяє виявленню всіх суттєвих аспектів події, зокрема щодо прав і зобов'язань, пов'язаних із новими активами, резервами або зобов'язаннями.

Надзвичайні події мають суттєвий вплив на звітність підприємства, що може потребувати перегляду вартості активів або навіть їхнього списання. В окремих випадках доцільно також формувати резерви для покриття ймовірних збитків, пов'язаних із наслідками таких подій.

Правильне відображення надзвичайних подій у звітності вимагає також встановлення конкретного періоду, в якому були визнані їхні наслідки. Оскільки надзвичайні події мають дискретний характер, це означає, що їхні наслідки можуть впливати на діяльність упродовж декількох звітних періодів, залежно від типу події та характеру її впливу на діяльність підприємства. Тому необхідним є чітке розкриття інформації про події, їхні наслідки і фінансовий вплив у відповідності до вимог облікових стандартів. Це забезпечує прозорість звітності та сприяє покращенню довіри користувачів до фінансової інформації підприємства.

Отже, аудит надзвичайних подій, орієнтований на об'єктивну перевірку управлінських тверджень, забезпечує достовірність фінансової звітності, що сприяє підвищенню довіри користувачів до облікових даних. Ретельне застосування аудиторських процедур допомагає визначити реальний вплив надзвичайних подій на фінансовий стан підприємства і надає корисну інформацію для прийняття управлінських рішень та забезпечення фінансової стійкості суб'єкта господарювання в умовах нестабільності.

Список використаних джерел

1. Міклуха О. Л. Облік та аудит надзвичайних доходів і витрат підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Київ, 2006. 32 с.
2. Поляк К. Ю. Бухгалтерський облік та економічний аналіз наслідків надзвичайних ситуацій : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Житомир, 2017. 23 с.
3. Шульга С. В. Аудиторська діяльність в Україні в умовах євроінтеграції: теорія, методологія, організація : автореф. дис.... д-ра екон. наук : 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Київ, 2020. 40 с.
4. Кожушко О. В., Лядова Ю. О. Вдосконалення методики проведення аудиту нематеріальних активів. Ефективна економіка. 2021. № 12.

УДК 657

Ільницька Маргарита,
*магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Сиротенко Н. А., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЮ В ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Своєчасна та якісна доставка вантажів відіграє ключову роль в міжнародних та внутрішніх перевезеннях, особливо в умовах воєнних дій. Відносини в транспортно-експедиторській діяльності (далі – ТЕД) регулюються Законом України «Про транспортно-експедиторську діяльність», згідно з яким учасниками ТЕД є: замовники послуг, перевізники, митні брокери, експедитори, страхувальники, порти, залізничні станції, спеціалізовані підприємства з наданням послуг перевезення різними видами транспорту, – залізничним, авіаційним, автомобільним, річковим і морським, інші особи, що можуть бути

здіянні в процесі перевезення вантажів. [1] Розгляд питань контролю на різних етапах надання послуг в умовах форс-мажорних обставин має важливе значення. Метою роботи є висвітлення актуальних проблем контролю у суб'єктів ТЕД та надання рекомендацій.

Основні аспекти ТЕД складаються з: *організації перевезення вантажів*, що полягає в визначенні оптимального маршруту та виду перевезення (автомобільне, залізничне, морське, авіаційне чи комбіноване) на основі вимог клієнта, характеристик вантажу та термінів доставки; *митного та документального оформлення перевезення*, що включає в себе підготовку та оформлення всіх необхідних документів для організації легального переміщення вантажу через кордони та безперешкодного проходження необхідних митних процедур; *логістичного планування і контролю* – полягає в організації складського зберігання, пакування, розподілу вантажу та контролю за всіма етапами транспортування для збереження цілісності та неушкодженості вантажу й своєчасної доставки у місце призначення; *страхування вантажу*, що дозволяє мінімізувати ризики під час транспортування (включає страхування вантажу, відповідальності експедитора, відповідальності перед третіми особами); *комунікації з учасниками процесу* взаємодія з відправником і отримувачем, сторонніми організаціями (перевізниками, митними органами, державними інстанціями, страховими компаніями), що допомагає запобігати виникненню різного роду проблем при перевезенні або швидко вирішувати проблеми, що вже виникли.

На сьогоднішній день транспортно-експедиторські компанії стикаються з жорсткою конкуренцією, яка змушує їх прагнути знижувати витрати та підвищувати результативність їхньої діяльності. Чітко налагоджена система обліку та належний контроль дають змогу компаніям відстежувати витрати, оптимізувати маршрути, ефективно керувати ресурсами та забезпечувати безперервність постачань. З метою спрощення бухгалтерських процесів, підвищення швидкості отримання даних про фінансовий стан та забезпечення точності і надійності звітності, сучасні підприємства намагаються прискорити впровадження автоматизованих систем обліку та контролю. Ефективність впровадження контролю досягається лише тоді, коли на підприємстві є чіткий розподіл посадових обов'язків та налагоджені взаємовідносини між усіма суб'єктами контролю, які спільно здійснюють контрольні процедури за господарськими процесами, в числі коректності та повноти відображення господарських операцій в обліку. [2]

Таким чином, проблемою ділянкою в даній сфері діяльності можна виділити контроль за якістю облікових даних. Велика кількість транзакцій та операцій може призводити до помилок, дублювання або втрати облікових даних, особливо якщо компанія використовує різні облікові системи або недостатньо автоматизовані процеси. Крім цього, компетенція співробітників компанії грає велику роль в достовірності внесених ними облікових даних. Це створює необхідність регулярного проведення аудиту та внутрішнього контролю, що потребує додаткових ресурсів і часу. Дані аспекти вимагають організацію посиленого контролю за всіма операціями, які проводяться на підприємстві, особливо важливим є контроль за відповідністю номенклатури, сум і ставок ПДВ внесених надходжень первинним документам щодо цих надходжень. Заради запобігання подібних проблем, підприємствам слід вчасно проводити підвищення кваліфікації персоналу, щоб забезпечити їх розуміння господарських процесів та зменшити кількість помилок при внесенні даних. Також необхідно створити систему контролю внесених облікових даних з чітко визначеними відповідальними особами на кожному етапі провадження господарської діяльності.

Важливою є проблема контролю за вчасністю та ступенем завершеності послуг. Враховуючи значну кількість сторонніх учасників процесу, складно вчасно проконтролювати час доставки, раптові затримки та інші серйозні фактори, що впливають на якість наданих послуг. Відстеження ступеня виконання послуг для своєчасного виставлення рахунків і нарахування оплати може бути ускладнено через несвоєчасність отримання всіх необхідних первинних документів від постачальників послуг, що в свою чергу, є необхідними для визначення понесених витрат в ході організації доставки вантажу до пункту призначення, що може впливати на коректність перевиставлення понесених витрат, особливо в частині ставок ПДВ у клієнтських рахунках компанії та призводити до неточності подальших розрахунків з клієнтами. Зазвичай контроль за цими процесами покладено на менеджерів (зі збуту, з логістики), а також на бухгалтера.

Ще однією проблемою є оперативний контроль за дебіторською заборгованістю. У сфері ТЕД клієнти мають можливість відстрочки платежів. Відсутність належного контролю за своєчасністю розрахунків клієнтів за отримані послуги може призвести до погіршення

ліквідності та фінансових втрат. Також рекомендуємо на етапі укладання договору за допомогою аналітичної системи YouControl зібрати історичне досвід на контрагента.

Крім цього транспортна та логістична галузі стикаються з постійними змінами в митному та податковому законодавстві. Тому контроль за змінами в нормативних стандартах є дуже важливим для уникнення штрафних санкцій, що підвищує репутацію компанії та довіру з боку клієнтів. Також клієнти вимагають прозорості щодо виконання замовлень, дотримання термінів та забезпечення безпеки вантажу, що змушує звертатися за сторонньою допомогою до юридичних та консалтингових фірм.

Отже, можна дійти висновку, що система внутрішнього контролю на підприємствах ТЕД залежить від визначення об'єктів контролю, розподілу контрольних функцій між суб'єктами та наявності структури служби внутрішнього контролю. Її побудова повинна базуватися на системному підході, який враховує особливості діяльності кожного центру відповідальності і передбачає визначення об'єктів контролю та розробку аналітичного забезпечення для проведення контрольних процедур, складання робочих документів, що дало б змогу оперативно виявляти недостовірні облікові дані та інші проблемні ділянки й мінімізувати їх вплив на кінцеві результати господарської діяльності. [2].

Таким чином, слід вчасно приділяти увагу зовнішнім загрозам, – можливим законодавчим змінам, змінам на ринку експедиторських послуг, проблемним ділянкам на самому підприємстві, які можуть призводити до зниження якості облікових даних та напряду або опосередковано впливати на результати господарської діяльності в цілому. Ефективний контроль на транспортно-експедиторських підприємствах не тільки покращить операційну діяльність, але і сприятиме фінансовій стабільності, мінімізації ризиків, зміцненню конкурентоспроможності компанії на ринку та розвитку транспортної галузі.

Список використаних джерел

1. Про транспортно-експедиторську діяльність : Закон України від 01.07.2004 № 52 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1955-15#Text> (дата звернення: 10.11.2024).
2. Марценюк Р. А., Чік М. Ю. Внутрішній контроль транспортно-експедиторської діяльності: організаційний та проблемний аспект. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. № 69. С. 59-65. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1266/1193> (дата звернення: 16.11.2024).

УДК 657:336:004

Ільчук Андрій,
*здобувач освіти другого (магістерського) рівня,
спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Шматковська Т.О., к.е.н.,
доц. кафедри обліку і оподаткування*

СУТНІСТЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЗНАЧЕННЯ ЇХ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Грошові кошти є основним елементом фінансових ресурсів підприємства та відіграють ключову роль у забезпеченні його стабільного функціонування. Вони представляють собою ліквідні активи, які можуть бути використані для здійснення різних фінансових операцій, таких як оплата поставальникам, виплата заробітної плати, інвестування та покриття інших витрат. Грошові кошти включають як готівкові кошти, що зберігаються в касі підприємства, так і безготівкові кошти на банківських рахунках, які можуть бути оперативно використані для розрахунків і платежів. Сутність грошових коштів полягає в їх функції обміну та платежу, що забезпечує безперервність господарської діяльності підприємства та дозволяє оперативно реагувати на зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищі.

Обліково-аналітичне забезпечення грошових коштів включає систематичне відображення та аналіз руху коштів для контролю їх використання, прогнозування грошових потоків і забезпечення платоспроможності. Завдяки обліково-аналітичним процедурам підприємство має можливість контролювати наявність коштів для здійснення необхідних

платежів, знижувати ризики дефіциту ліквідності та ухвалювати ефективні управлінські рішення щодо розподілу фінансових ресурсів. Облік грошових коштів ведеться на підставі первинних документів, таких як касові ордери, банківські виписки, платіжні доручення, які забезпечують прозорість та повноту відображення фінансових операцій [1; 2]. Аналітичне забезпечення включає оцінку грошових потоків, аналіз ліквідності та управління оборотними коштами, що дозволяє підприємству підтримувати фінансову стабільність і ефективно використовувати свої ресурси.

Значення обліково-аналітичного забезпечення грошових коштів особливо актуальне в умовах ринкової економіки, де конкуренція та нестабільність зовнішнього середовища вимагають оперативних і зважених управлінських рішень. Аналіз руху грошових коштів дозволяє визначити джерела надходження та напрямки використання фінансових ресурсів, оцінити ефективність інвестиційних проектів та розробити заходи для покращення фінансових показників. Завдяки аналізу можна виявити проблеми, пов'язані з нестачею оборотних коштів або надмірним їх використанням, що може призвести до дефіциту ліквідності та фінансових труднощів. Окрім того, обліково-аналітичне забезпечення грошових коштів допомагає підприємству планувати свої фінансові потоки, зменшувати ризики та підвищувати ефективність використання фінансових ресурсів, що позитивно впливає на його загальну конкурентоспроможність і стійкість на ринку.

Загальновідомо, що для забезпечення платоспроможності необхідно мати достатню кількість ліквідних активів, що можна швидко конвертувати у грошові кошти. Це вимагає регулярного контролю за станом грошових коштів, ефективного планування та управління ними. Втрата платоспроможності може призвести до фінансової кризи на підприємстві, зниження його кредитного рейтингу, погіршення відносин з контрагентами та навіть до банкрутства. Тому підтримка належного рівня грошових коштів є ключовою умовою для забезпечення стабільної фінансової діяльності та зростання підприємства.

Важливим аспектом обліково-аналітичного забезпечення є управління грошовими потоками, що охоплює як короткострокове, так і довгострокове планування руху коштів. Управління грошовими потоками дозволяє підприємству оцінити поточні та майбутні потреби в коштах, запобігти виникненню дефіциту або надлишку ліквідних активів та забезпечити їх раціональне використання. Основна мета управління грошовими потоками — підтримка балансу між надходженнями та витратами, що дозволяє підприємству підтримувати фінансову стабільність і своєчасно виконувати свої зобов'язання. Для цього необхідно здійснювати постійний моніторинг і аналіз грошових потоків, визначати ключові фактори, що впливають на рух коштів, та розробляти заходи для їх оптимізації.

Завдяки точному обліку грошових коштів підприємство може розробляти реалістичні фінансові плани, що враховують його поточний фінансовий стан, прогнози щодо змін у зовнішньому середовищі та стратегічні цілі. Аналіз відхилень фактичних даних від запланованих показників дозволяє оперативно виявляти проблеми, коригувати фінансові плани та ухвалювати ефективні управлінські рішення. Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення грошових коштів є необхідним інструментом для підтримки фінансової стабільності підприємства та забезпечення його успішного розвитку в довгостроковій перспективі.

Одним із ключових завдань обліково-аналітичного забезпечення грошових коштів є оптимізація їх використання для забезпечення максимальної ефективності діяльності підприємства. Оптимізація означає не лише підтримку достатнього рівня коштів для покриття поточних зобов'язань, але й мінімізацію надлишкових резервів, які могли б бути використані для інвестування або розвитку бізнесу. Надлишок грошових коштів може свідчити про неефективне управління фінансами, оскільки такі кошти не приносять додаткового доходу, якщо вони не вкладені в активи з вищою дохідністю. З іншого боку, дефіцит грошових коштів може спричинити затримки з платежами, що впливає на відносини з контрагентами та постачальниками. Ефективне управління грошовими потоками включає регулярний аналіз потреб підприємства в ліквідних коштах, оцінку можливостей залучення додаткових ресурсів та розробку фінансових стратегій, що дозволяють підтримувати оптимальний баланс між надходженнями та витратами.

Інша важлива складова обліково-аналітичного забезпечення грошових коштів — це контроль та аудит фінансових операцій, пов'язаних з рухом грошових коштів. Контроль за грошовими коштами передбачає перевірку відповідності фінансових операцій чинному законодавству, внутрішнім правилам підприємства та загальноприйнятим стандартам бухгалтерського обліку. Проведення регулярних аудитів дозволяє виявити можливі помилки

чи порушення в облікових записах, запобігти фінансовим зловживанням та забезпечити точність фінансової звітності. Це особливо важливо для великих підприємств, де відбувається значний обсяг фінансових операцій і контроль за їх законністю є критичним для підтримки довіри інвесторів і партнерів. Завдяки ретельному контролю та аудиторам підприємство може вчасно виявляти ризики, пов'язані з некоректним відображенням грошових операцій, і вживати заходів для їх усунення, що сприяє підвищенню фінансової прозорості та стабільності.

Таким чином, системний підхід до обліку та аналізу грошових коштів забезпечує не лише оперативну фінансову стійкість, але й створює основу для довгострокового розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах мінливого ринкового середовища.

Список використаних джерел

1. Патута М., Шматковська Т. Особливості використання та реєстрації РРО та ПРРО в системі розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. *Галицький економічний вісник*. Т. : ТНТУ, 2023. Том 81. № 2. С. 58–70.
2. Патута М., Шматковська Т. Особливості бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану в Україні / М. Патута, Т. Шматковська. *Галицький економічний вісник*. Т. : ТНТУ, 2022. Том 77. № 4. С. 53–63.

УДК 657.6.

Іщенко Олег,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Скорук О. В., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ

В умовах постійних змін економічного середовища, високої конкуренції та глобальних викликів, таких як пандемії, економічні кризи або вплив міжнародних санкцій, для малих підприємств важливим є впровадження ефективних інструментів прогнозування фінансових результатів. Прогнозування дозволяє оптимізувати управлінські процеси, своєчасно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та забезпечити стійкий розвиток. Це сприяє зниженню невизначеності, підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень та забезпеченню фінансової стабільності.

Малі підприємства, які становлять понад 90% суб'єктів господарювання в Україні, є основою економіки країни, створюючи робочі місця та забезпечуючи економічне зростання. Однак вони стикаються з низкою викликів, таких як обмеженість фінансових ресурсів, нестабільність ринкових умов, значний податковий тиск, недостатній рівень фінансової грамотності управлінського персоналу та складність доступу до сучасних інформаційних технологій. У цьому контексті прогнозування фінансових результатів набуває особливої актуальності, адже дає можливість малим підприємствам не лише виживати, але й успішно конкурувати на ринку [1].

Економіко-математичні моделі дозволяють:

- оцінити вплив зовнішніх факторів (економічної кон'юнктури, інфляції, податкового тиску) та внутрішніх змінних (виробничі витрати, ціноутворення, обсяги продажів);
- визначити оптимальні сценарії розвитку підприємства;
- визначити оптимальні сценарії розвитку підприємства;
- спрогнозувати фінансові ризики та шляхи їх мінімізації.

До переваг використання економіко-математичних моделей належить їх здатність проводити багатофакторний аналіз, який дозволяє одночасно враховувати декілька ключових змінних, що впливають на фінансові результати підприємства. Це забезпечує більш глибоке розуміння взаємозв'язків між різними показниками та дає можливість точніше прогнозувати майбутні результати. Ще однією важливою перевагою є автоматизація розрахунків, яка

значно підвищує швидкість і точність виконання прогнозів, зменшуючи ризик людської помилки. Крім того, економіко-математичні моделі характеризуються високою адаптивністю, що дозволяє оперативно налаштовувати їх під зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства. Завдяки цьому керівники можуть швидко реагувати на нові виклики та приймати обґрунтовані рішення. Важливою складовою цих моделей є також візуалізація даних, яка включає створення графіків, діаграм та інших інструментів, що дозволяють наочно представляти результати аналізу. Такий підхід сприяє кращому розумінню інформації та її ефективному використанню в управлінському процесі.

Для практичного застосування малими підприємствами найефективнішими є наступні методи:

- Регресійний аналіз – використовується для моделювання залежності прибутку від ключових змінних, таких як витрати, ціни та обсяги продажів. Наприклад, ця методика дозволяє визначити, як зростання витрат на 10% вплине на чистий прибуток підприємства.
- Моделі часових рядів – дозволяють аналізувати сезонні коливання доходів, прогнозувати зміну прибутку залежно від часових показників. Вони особливо ефективні для підприємств, що працюють у сфері роздрібної торгівлі або сезонного виробництва.
- Методи оптимізації – ефективні для розрахунку оптимальної структури витрат з метою максимізації прибутку. Наприклад, оптимізація виробничих процесів може зменшити витрати на 15-20%.
- Моделі машинного навчання – для підприємств, які мають доступ до великих обсягів даних, ці моделі надають точніші прогнози на основі трендів і закономірностей. Такі підходи активно застосовуються в логістиці, фінансах та маркетингу [2].

Крім того, економіко-математичні моделі дозволяють ефективно управляти ресурсами, зменшувати витрати та приймати стратегічні рішення, орієнтовані на довгостроковий розвиток. Наприклад, за допомогою моделей оптимізації мале підприємство може виявити неефективні статті витрат та перенаправити кошти на більш перспективні напрямки.

Наукові дослідження підтверджують, що застосування таких підходів допомагає малим підприємствам уникати фінансових втрат. Зокрема, впровадження регресійних моделей дає можливість передбачити зростання витрат та заздалегідь вжити заходів для їх скорочення [3].

Прогнозування є важливим інструментом не лише для управління ризиками, але й для досягнення фінансової стабільності малих підприємств у сучасному економічному середовищі. Це підтверджує необхідність розвитку методик, адаптованих до умов малого бізнесу, та інтеграції економіко-математичних моделей у системи управління.

Таким чином, прогнозування фінансових результатів за допомогою економіко-математичних моделей є перспективним напрямом, який відкриває широкі можливості для малих підприємств. Використання таких моделей дозволяє не лише підвищувати конкурентоспроможність у складних ринкових умовах, але й забезпечувати оптимальне управління ресурсами та адаптацію до змін у зовнішньому середовищі. Завдяки точному аналізу й прогнозуванню фінансових показників, підприємства можуть зменшувати ризики, пов'язані з фінансовими втратами, вдосконалювати бізнес-процеси та ухвалювати стратегічно обґрунтовані рішення. Це сприяє досягненню довгострокової стабільності, створенню резервів для інноваційного розвитку та зміцненню позицій на ринку. У сучасних умовах економічної невизначеності застосування економіко-математичних моделей стає не просто перевагою, а необхідною складовою ефективного управління, яка гарантує підприємствам стійкий розвиток і нові перспективи.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф. Ф., Петрик О. І., Жиглей І. В. Організація обліку і аудиту: теорія та практика. Житомир: Рута, 2021. 340 с.
2. Мних Є.В. Економіко-математичні методи і моделі в управлінні: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2020. 288 с.
3. Гончаренко Л. П. Прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства. *Фінансовий простір*. 2021. № 4. С. 75–83.

Кабак Софія,
студентка, ФЕУП, 3 курс,
спец. 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Артюх О.В., д. е. н.,
проф. кафедри бухгалтерського аналізу та аудиту

ТЕХНОЛОГІЇ BIG DATA У ПОДАТКОВОМУ КОНТРОЛЮ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Цифрова трансформація охоплює всі сфери людської діяльності, і цей процес є незворотним, створюючи нові виклики для бізнесу [1, с. 334]. У сучасних умовах цифрові технології мають вирішальне значення для розвитку бізнесу та управління фінансовими процесами. Аналітика даних стає незамінним компонентом ефективного управління в умовах постійних змін і складних економічних умов.

Цифрові технології в Україні, як і в усьому світі, стають потужним інструментом для оптимізації фінансових процесів, що дозволяє підвищити точність, швидкість і забезпечити прогностичну аналітику. Дані, які генеруються в цифровому середовищі, мають величезний потенціал для глибокого розуміння ринкових тенденцій, виявлення фінансових ризиків і ухвалення обґрунтованих стратегічних рішень. У цьому контексті ефективне використання аналітики даних виступає вирішальним фактором успіху для компаній та організацій, які функціонують у фінансовому секторі України.

За останні 10–15 років відзначається надзвичайне зростання обсягів електронних даних у різних сферах діяльності та зростаючий інтерес до технологій обробки великих даних (Big Data). Це явище можна пояснити двома основними чинниками [2, с. 64]:

1. Швидке поширення комп'ютерів та цифрових пристроїв не лише у бізнес-середовищі, а й у повсякденному житті великої кількості людей. У таких галузях, як транспорт, промисловість, торгівля та охорона здоров'я, дедалі частіше використовуються датчики та сенсорні пристрої для збору і передачі даних про рух товарів, транспортні умови та стан пацієнтів. Це сприяє створенню нового середовища, в якому об'єкти реального та віртуального світів взаємодіють через дротові та бездротові комунікаційні канали, що відомо під назвою Інтернет речей.

2. Популярність великих даних зростає через збільшення інформаційних потоків в Інтернеті, до яких належать твіти, публікації у соціальних мережах, запити до пошукових систем, а також дані від сенсорів та контролерів мільйонів розумних пристроїв.

Технологія Big Data застосовується для визначення справедливої вартості об'єктів обліку через врахування специфічних характеристик оцінюваного об'єкта на основі аналізу слабо структурованих або повністю неструктурованих даних.

Так, Н. Салехуддін, С. Ібрагім і В.С. Русофф [3, с. 6] вдосконалили методику визначення справедливої вартості біологічних активів за допомогою використання Big Data, що охоплює дані про біологічні властивості та різноманітність зразків, класів і умов (аналітична інформація розумного землеробства).

Неджарі З. та Аамоум Х. [4] застосовували Big Data для виявлення додаткових організаційних операційних знань та інформації, спрямованих на підвищення ефективності оцінки вартості підприємства, зокрема для розрахунку показника VAIC, який забезпечує оцінку інтелектуального капіталу підприємства.

Загалом, впровадження Big Data для покращення процесу здійснення професійних суджень бухгалтером підвищує достовірність і реалістичність фінансової звітності, забезпечуючи точніше врахування можливих ризиків діяльності підприємства через формування облікових резервів та використання більш консервативних облікових оцінок.

16 січня 2024 року Державна податкова служба України повідомила про продовження розробки IT-рішення "Автоматизована система роботи з великими масивами даних для проведення аналізу ризиків із трансфертного ціноутворення". Цей проєкт є частиною Національної стратегії доходів до 2030 року, метою якої є зміцнення економіки України, адаптація законодавства до стандартів ЄС та підтримка післявоєнного відновлення. IT-рішення спрямоване на автоматизацію податкового контролю за відповідністю умов

контрольованих операцій принципу «витягнутої руки» та підвищення ефективності виявлення податкових ризиків [5].

У рамках Проєкту EU4PFM для Державної податкової служби України триває робота над створенням IT-рішення «Автоматизована система роботи з великими масивами даних для проведення аналізу ризиків із трансфертного ціноутворення». Це рішення є частиною заходів, передбачених у Національній стратегії доходів до 2030 року.

Основна мета проєкту полягає в автоматизації процесів податкового контролю для забезпечення відповідності умов контрольованих операцій принципу «витягнутої руки».

На даний момент успішно завершені два важливі етапи:

- Ініціалізація та підготовка технічних специфікацій всіх функціональних модулів, з урахуванням вимог до системи захисту інформації.
- Проведення детального аналізу та проєктування модулів, а також розробка проєктно- експлуатаційної документації для захисту інформації [6].

Подальші етапи створення системи включатимуть її підготовку до промислової експлуатації.

Проєкт EU4PFM продовжує надавати підтримку ДПС у впровадженні сучасних європейських підходів та IT-рішень у її діяльність. Таким чином, втілення технологій Big Data дає змогу якісно й оперативно отримувати користь із величезного масиву інформації. З їх допомогою державні структури й представники бізнесу оптимізують різні процеси, а кінцеві споживачі отримують якісні послуги. Адекватне використання отриманих знань дозволить вирішувати широке коло завдань – від задоволення нових потреб людини в результаті появи і розвитку нових технологій до вирішення глобальних проблем збереження навколишнього середовища, розв’язання завдань бізнесу стосовно генерації прибутку.

Список використаних джерел

1. Bannikov, V., Lobunets, T., Buriak, I., Maslyhan O. & Shevchuk L. (2022). On the question of the role of project management in the digital transformation of small and medium-sized businesses: essence and innovative potential. *Revista Amazonia Investiga*, vol. 11, pp. 334–343.
2. Нікітенко К. С., Жосан Г. В. Визначення ролі великих даних у прийнятті рішень в економіці та фінансах. *Економічний простір*. 2020. № 161. С. 63–66
3. Salehuddin N., Ibrahim S., Yusoff W.S. Understanding Big Data-Fair Value Measurement Model Of Biological Assets. *Journal of Information System and Technology Management*. 2021. Vol 6 (24). P. 1–8.
3. Nejari Z., Aamoum H. Big Data Analytics Influence on Financial Performance and Market Value: Intellectual Capital as a Proxy. *E3S Web of Conferences*. 2021.
5. Продовжується створення IT-рішення для здійснення Державною податковою службою України аналізу ризиків із трансфертного ціноутворення. *AZONES*.
6. Трансфертне ціноутворення: триває розроблення IT-системи «Big data» для Державної податкової служби.

УДК 657

Калушка Валерія,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Кулинич Мирослава Богданівна, к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Агropідприємства відіграють ключову роль у розвитку економіки України, забезпечуючи населення продуктами харчування та сировиною для промисловості. Як і кожен бізнес, сільське господарство має свою специфіку діяльності та оподаткування. Складність агробізнесу полягає у сезонності виробництва та залежності від природно-кліматичних умов. Тому держава за рахунок податкового законодавства дозволяє сільськогосподарським підприємствам пристосуватися до сезонних коливань, ризиків природного та економічного характеру.

В Україні існує дві форми ведення бізнесу – фізична особа-підприємець (ФОП) та юридична особа (ЮО). Відповідно до податкового кодексу, ФОП чи ЮО може обрати систем оподаткування – загальну чи спрощену. При відкритті ФОП на загальній системі

оподаткування необхідно буде сплачувати податок на доходи – 18%, єдиний соціальний внесок – 22% (база оподаткування обмежена розміром мінімальної заробітної плати – не менше 1 МЗП та не більше 15 МЗП) та військовий збір – 1,5%. Такий варіант є найоптимальнішим для невеликих господарств, у яких великі витрати. Юридична особа окрім податків, які сплачує ФОП на загальній системі також зобов'язується платити податок на землю та податок на додану вартість (за умови реєстрації як платник ПДВ або перевищення ліміту 1 млн грн). Відкриття юридичної особи і реєстрація платником ПДВ більш вигідно для великих господарств, які планують співпрацювати з великими підприємствами.

Спрощена система поділяється на 4 групи. Часто агропідприємства обирають четверту групу єдиного податку. Платниками єдиного податку четвертої групи можуть бути юридичні особи з часткою сільськогосподарського виробництва не менше, ніж 75%. Для ФОПів вимогою є діяльність у межах сімейного фермерського господарства (СФГ). Проте щоб бути СФГ, фермерське господарство має відповідати таким критеріям: не використовувати найману працю (працювати можуть лише члени сім'ї), площа використовуваних угідь обмежується від 0,5 до 20 га, провадження діяльності лише за місцем податкової адреси. Податок залежить від площі власної або орендованої землі, що використовується у процесі здійснення діяльності, нормативної грошової оцінки 1 га і категорії сільськогосподарських угідь. У підпункті 291.5-1 ПКУ зазначені обмеження щодо діяльності 4 групи ЄП, а саме не можуть бути платниками єдиного податку четвертої групи:

1. суб'єкти господарювання, у яких понад 50% доходу становить дохід від реалізації декоративних рослин, диких тварин і птахів, хутряних виробів і хутра;
2. суб'єкти господарювання, що провадять діяльність з виробництва підакцизних товарів, крім виноматеріалів виноградних, вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства;
3. суб'єкт господарювання, який станом на 1 січня звітного року має податковий борг (за винятком безнадійного податкового боргу, який виник внаслідок дії обставин непереборної сили).

Оподаткування є важливим інструментом державного регулювання бізнесу і впливає на економіку країни та розвиток певної галузі. Складні умови функціонування сільськогосподарських підприємств вимагають від держави лояльності законодавства у даній сфері. Податкова політика аграрного сектору враховує специфіку діяльності підприємств та створена для забезпечення ефективної роботи, розвитку виробництва та експортного потенціалу сільськогосподарської продукції, а також підтримки конкурентоспроможності на ринку. Особливості оподаткування аграрних підприємств в Україні, такі як спрощена система оподаткування (4 група єдиного податку), пільги для дрібних фермерів та великих суб'єктів господарювання, спеціальні ставки ПДВ (14% на операції з постачання та ввезення на митну територію України продукції, що класифікується за такими кодами УКТ ЗЕД: 1001, 1003, 1005, 1201, 1205, 1206 00) дозволяють підприємцям успішно працювати в умовах сезонності та ризиків.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О. Єдиний податок 4 групи: платники, розрахунок, сплата. *Головбух*. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/8817-diniy-podatok-4-grupi-2021#ancex0> (дата звернення: 18.11.2024).
2. Грудзевич Ю. Як агропідприємству не злетіти з 4 групи єдиного податку | AVS. URL: <https://avstudy.com.ua/vebinary/agrosektor/problemni-kadrovi-pitannya-no-ofomlennya-kerivnika-vidryadzhennya-likarnyani-robota-z-volonterami-cory-cory-2-cory-cory-4/> (дата звернення: 19.11.2024).
3. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI : станом на 1 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.11.2024).
4. Смакота Я. Оподаткування фермерських господарств в Україні у 2024 - AgroApp: швидке кредитування для агробізнесу. *AgroApp: Швидке кредитування для агробізнесу*. URL: <https://agroapp.com.ua/uk/blog/opodatkuvannya-fermerskix-gospodarstv-v-ukraini-u-2023/#:~:text=У%20статті%20ми%20розглянемо,%20які%20податки%20сплачує%20ф%> (дата звернення: 19.11.2024).
5. Смакота Я. Сімейне фермерське господарство: що це таке, як оформити - AgroApp: швидке кредитування для агробізнесу. *AgroApp: Швидке кредитування для агробізнесу*. URL: <https://agroapp.com.ua/uk/blog/simejne-fermerske-gospodarstvo-shcho-ce-take-yak-oformiti/> (дата звернення: 20.11.2024).

Канцевич Катерина,
*здобувачка освіти спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Сафарова А. Т., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ ТА СИНТЕТИЧНИЙ ОБЛІК МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ВОЛИНСЬКА ФІЛІЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ АКАДЕМІЇ ШАГ»

ТОВ «Волинська філія комп'ютерної академії ШАГ» здійснює надання освітніх послуг у сфері інформаційних технологій і комп'ютерних систем, консультує з питань інформатизації, надає послуги комп'ютерного програмування та з ремонту комп'ютерів і периферійного устаткування.

Особливістю здійснення маркетингової діяльності ТОВ «Волинська філія комп'ютерної академії ШАГ» є те, що це підприємство, яке надає освітні послуги з комп'ютерних наук, тому економічне становище підприємства залежить в основному від попиту на ці послуги. Істотний вплив на господарську діяльність має саме кінцевий споживач – його потреби та бажання в необхідності підвищення рівня компетенцій з метою отримання додаткових благ.

Для обліку витрат на маркетингову діяльність, у тому числі рекламу, мотиваційні виплати, тощо при обчисленні об'єкта оподаткування необхідно доведення безпосереднього зв'язку таких витрат з господарською діяльністю платника податків та підтвердження первинними документами, обов'язковість ведення і зберігання яких передбачена правилами ведення бухгалтерського обліку та іншими документами, встановлених розділом II ПКУ [1].

Що стосується первинних документів, що підтверджують господарські операції проведення маркетингових заходів, то платникам податків забороняється формування показників податкової звітності на підставі даних, не підтверджених первинними документами. Підтверджуючі первинні документи складаються відповідно до вимог бухгалтерського обліку [2].

Основними підтверджуючими документами господарських операцій при здійсненні операцій, пов'язаних із маркетинговими заходами (замовлення маркетингових досліджень, створення власного продукту, розробка елементів дизайну, розміщення рекламної інформації, обслуговування веб-сайту, благодійні заходи та меценатство, проведення різноманітних акцій, участь у виставках тощо) є: договори на виготовлення та розміщення, договори на виготовлення і розміщення реклами, акти виконаних робіт та накладні, звіти про проведення маркетингових досліджень, касові чеки, примірники друкованого видання з розміщеним оголошенням, наказ про проведення маркетингової акції, програма та кошторис витрат на її проведення, звіт про проведення (у даних документах має обов'язково зазначатися рекламний характер акції) тощо.

Регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється Міністерством фінансів України, яке затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [2].

Основним документом що визначає сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності є облікова політика.

В основі створення фінансового плану, прогнозу збуту, фінансових результатів та інших показників тактичного і стратегічного прогнозування лежать бухгалтерський облік та маркетинг, які розглядаються як важливі інформаційні системи. Ці дві сфери взаємодіють як основні компоненти та забезпечують не лише надходження, а й обробку необхідної інформації. Використання їхніх функціональних можливостей сприяє ефективному

формуванню стратегій та тактик, спрямованих на досягнення бізнес-цілей. Цей взаємозв'язок визначає основи розробки та аналізу великої кількості планів та прогнозів, що в свою чергу допомагає управлінцям в прийнятті обґрунтованих рішень для оптимізації фінансового стану та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

При побудові аналітичного обліку доцільно враховувати наступні функціональні підвиди маркетингових витрат: витрати на маркетингові дослідження, витрати на розробку та впровадження нового продукту, витрати на формування попиту та стимулювання збуту, витрати на організацію та управління маркетинговою діяльністю.

Витрати на рекламу і просування продукції на ринку, витрати на створення торговельних марок (товарних знаків) не визнаються активом, а підлягають відображенню в складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені (п. 9 НП(С)БО 8).

Це ж стосується і вартості маркетингових досліджень. Незважаючи на те, що в довгострокової передоплати за рекламні послуги є очевидна схожість із витратами майбутніх періодів. В таких випадках дебетується рахунок 93, куди ставиться і вартість розробки оригінального дизайну продукції, тому що такі творчі рішення однозначно сприяють просуванню нового продукту на ринок [2].

Так, НП(С)БО 16 «Витрати» не виокремлює витрати маркетингової та витрати збутової діяльності. Пункт 19 НП(С)БО 16 «Витрати» визначає збутові витрати як витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції. Визначення маркетингових витрат у діючому стандарті відсутнє. Вони подаються лише як елементи збутових витрат, а саме: витрати на рекламу, дослідження ринку (маркетингові) [4].

В цілому для обліку витрат маркетингової діяльності в системі бухгалтерського обліку застосовують такі рахунки:

- рахунок 23 «Виробництво»: включає витрати допоміжних виробництв, такі як транспортні послуги для маркетингової служби, витрати на рекламу, пов'язані з розробкою ескізів, етикеток та інших рекламних матеріалів;
- рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів»: включає передплату періодичних видань та передбачені платежі до державних органів;
- рахунок 92 «Адміністративні витрати»: охоплює витрати на заробітну плату, службові відрядження, утримання приміщень маркетингової служби, матеріально-технічне забезпечення, оплату послуг сторонніх організацій та амортизаційні відрахування;
- рахунок 941 «Витрати на дослідження і розробки»: включає витрати на виробництво нових продуктів та витрати, пов'язані з їхнім освоєнням;
- рахунок 93 «Витрати на збут»: охоплює витрати на рекламу, передпродажну підготовку товарів, представницькі витрати, участь у виставках та вартість переданих зразків і моделей [2].

Отже, окремої статті для обліку маркетингових витрат не існує. Витрати на маркетингові заходи обліковуються у складі статей витрат господарської діяльності, що ускладнює ведення спеціалізованого обліку маркетингової діяльності суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Податковий Кодекс України України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 09.11.2024).
2. Національне положення(стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» Зареєстровано в МІОУ від 19 січня 2000 р. за N 27/4248. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00/print> (дата звернення: 10.11.2024).
3. Правдюк Н. Л. Облікове забезпечення управління маркетинговою стратегією підприємства. *ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 2. С. 100–115.
4. Пальчук О. В. Маркетинг і бухгалтерський облік маркетингової діяльності : навч. посіб. Кіровоград, Поліум. 2008. 228 с.

Карасюк Віталій,
*здобувач освіти спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Сафарова А.Т., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НАУКИ ТА ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бухгалтерський облік виконує дві основні функції: як наука він забезпечує теоретичну основу для розуміння й інтерпретації економічних процесів, а як практична діяльність – є важливим інструментом для управління підприємствами та ведення фінансової звітності.

Сучасний бухгалтерський облік виступає не тільки інструментом для відображення фінансових результатів діяльності підприємств, але й засобом для прогнозування та аналітичного управління. Важливість бухгалтерського обліку зростає у зв'язку з глобалізацією економіки, розвитком цифрових технологій та змін у вимогах до фінансової прозорості й відповідальності. Дана теза спрямована на аналіз сучасного стану та перспектив розвитку бухгалтерського обліку як науки і практичної діяльності.

Бухгалтерський облік як наукова дисципліна бере свій початок з античності, коли виникла потреба фіксації й контролю за економічними процесами. Однак формування сучасної теорії бухгалтерського обліку стало можливим лише в період промислової революції, коли зростання підприємницької активності потребувало ефективних методів обліку та звітності.

У ХХ столітті наука бухгалтерського обліку зазнала значної трансформації під впливом розвитку нових економічних моделей, появи корпорацій та потреби в регулюванні ринкових відносин. Сучасний бухгалтерський облік інтегрується з фінансовим менеджментом, аналізом ризиків та економічною статистикою, стаючи комплексною системою для управління підприємствами.

Наукові дослідження в цій сфері зосереджені на таких напрямках:

- Методологічна база. Вивчення принципів і методів ведення обліку, що постійно оновлюються через глобалізацію та міжнародну стандартизацію.
- Аналітичний облік. Використання облікових даних для прогнозування та стратегічного планування.
- Етика в бухгалтерії. Зростаюча увага до соціальної відповідальності та етичної складової обліку.

Практичний бухгалтерський облік має справу з повсякденною діяльністю підприємств, надаючи інформацію для прийняття рішень керівництвом, інвесторами та регуляторами. Одним із ключових аспектів бухгалтерії є забезпечення прозорості та достовірності фінансових звітів, що є критично важливим для розвитку ринкових відносин та довіри між суб'єктами економіки.

Основні тенденції в розвитку практичного обліку включають:

- Автоматизація і цифровізація. Швидкий розвиток інформаційних технологій призводить до автоматизації облікових процесів, що зменшує ризики людських помилок та покращує точність облікових даних. Програмні рішення, такі як ERP-системи, дозволяють інтегрувати облік з іншими бізнес-процесами.
- Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). Інтеграція української економіки в міжнародну спільноту викликає необхідність впровадження МСФЗ. Це дозволяє уніфікувати бухгалтерську звітність, полегшуючи залучення іноземних інвестицій та співпрацю з міжнародними партнерами.
- Боротьба з тіньовою економікою. Успішний розвиток бухгалтерського обліку також залежить від здатності системи забезпечити прозорість бізнес-процесів і зменшити рівень корупції та неофіційних операцій.

Бухгалтерський облік стикається з багатьма викликами, які пов'язані з швидкими змінами в економіці, появою нових видів бізнесу та вимогами до підвищення прозорості. У зв'язку з цим постає необхідність адаптації облікових систем до нових умов. Основні проблеми включають:

- Зміни законодавства. Часті зміни в законодавчій базі, зокрема в Україні, створюють труднощі для ведення обліку. Підприємства змушені постійно оновлювати облікові системи, що вимагає додаткових ресурсів.

- Підвищення вимог до кваліфікації бухгалтерів. Сучасні фахівці з обліку повинні не лише володіти технічними знаннями, але й розуміти економічну аналітику, міжнародні стандарти та працювати з новими технологіями.

- Екологічний та соціальний облік. У зв'язку з посиленням вимог до сталого розвитку зростає значення не тільки фінансового, але й нефінансового обліку, який включає показники екологічного впливу та соціальної відповідальності підприємств.

Перспективи розвитку бухгалтерського обліку передбачають інтеграцію нових технологій, таких як штучний інтелект і автоматизація фінансових операцій. Це дозволить створити більш прозору, ефективну та гнучку систему обліку, яка відповідатиме потребам глобалізованого світу.

Бухгалтерський облік, як наука і практика, продовжує еволюціонувати відповідно до вимог часу. Його наукові аспекти зосереджені на розробці нових методологічних підходів, а практична діяльність спрямована на впровадження новітніх технологій і стандартів. Основні виклики пов'язані з інтеграцією міжнародних стандартів, автоматизацією обліку та підвищенням кваліфікації фахівців. Впровадження новітніх технологій та вдосконалення облікових систем дають можливість бухгалтерському обліку стати ще більш гнучким та ефективним інструментом для управління економічною діяльністю.

Список використаних джерел

1. Крупка Я. Д. Бухгалтерський облік як наука і практична діяльність. *Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»*. 30 червня 2017 року. м. Тернопіль. С. 32-35.
2. Осмятченко В. О., Олійник В. С. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в контексті зміни технологічних укладів. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2018. Вип. 2. С 131-138.

УДК 657.1

Кириченко О.І.,
*магістр, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник: Акімова Н.М., к.е.н.,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування*

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Сучасні процеси глобалізації світової економіки, інтеграції України до світового господарства, активізація участі вітчизняних суб'єктів господарювання у різних видах міжнародного підприємництва суттєво підвищують роль і значення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) як важливої складової їх господарської активності [1].

В умовах інтеграційного процесу воєнного часу проблема складності обліку та оподаткування експортно-імпортних операцій є дуже гострою. Розрахунки в сфері зовнішньої торгівлі з початком війни значно змінилися. Зовнішньоторговельні операції стали одним із пріоритетних і зростаючих секторів української економіки [2].

Дослідження розвитку експортних операцій суб'єктів господарювання свідчить про відсутність системного підходу до організаційно-методичного забезпечення обліку та контролю експортних операцій, що призводить до серйозних порушень валютного, податкового і митного законодавства

Дослідження здійснення економічними суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності з різною діловою активністю підтверджує необхідність організації та ведення управлінського обліку та створення ефективної системи контролю на всіх етапах експорту продукції, товарів, робіт, послуг. Використання менеджментом організації для прийняття управлінських рішень інформації лише фінансового обліку дозволяє говорити про відсутність повної, оперативної та реальної картини експортних операцій. У зв'язку з цим основною метою ведення управлінського обліку експортних операцій є забезпечення

внутрішнього менеджменту максимально повною, зрозумілою, точною, достовірною та своєчасною інформацією.

Аналіз підходів до визначення поняття «управлінський облік», дозволив зробити висновок, що більшість авторів наголошують, що управлінський облік є підсистемою бухгалтерського обліку, яка в рамках однієї організації забезпечує її управлінський апарат інформацією, яка використовується для планування, власне управління та контролю за діяльністю організації.

М.-З. В. Задорожний та Я.Ф. Аверкина розкриваючи поняття управлінського обліку, стверджують, що «управлінський облік – це інтегрована система збору, обробки та передачі інформації внутрішнім користувачам щодо доходів і витрат підприємств з метою забезпечення ефективного управління собівартістю та отримання позитивного фінансового результату [3].

На нашу думку, до управлінського обліку крім обліку бухгалтерських витрат на виробництво входять оперативний облік, елементи планування, контролю та аналізу виробництва продукції, але одним з основних завдань управлінського обліку є визначення собівартості продукції. Тому що саме цей показник є основою прийняття управлінських рішень. Ступінь застосування управлінського обліку по сегментах діяльності організації-експортера індивідуальна, оскільки оптимальний варіант його застосування може бути знайдений тільки після детального аналізу конкретних умов діяльності підприємства і потреб користувачів в інформації.

Ми вважаємо, що при розробці системи управлінського обліку організацією-експортером основним системоутворюючим елементом є нерозривний зв'язок системи обліку з кожним видом діяльності, який здійснюється організацією. Такий підхід до організації управлінського обліку передбачає виділення як сегменти управлінського обліку кожного виду діяльності, які взаємопов'язані між собою. Інформація, що формується за сегментами управлінського обліку, визначає рівень його організованості та необхідності вдосконалення.

При цьому, правила управлінського обліку можуть базуватись на міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ), зарубіжних національних стандартах (US GAAP, UK GAAP тощо), українських стандартах бухгалтерського обліку.

Як було зазначено вище, на сьогодні в науковій літературі немає єдиного підходу до розуміння сутності управлінського обліку, що ускладнює реалізацію принципів останнього.

Саме з цією метою дві найбільші організації в сфері управління і обліку – СІМАі АІСПА – об'єдналися з метою представлення компаніям всього світу універсальних принципів управлінського обліку. СІМА і АІСПА опублікували документ, в якому були представлені 4 основні принципи управлінського обліку [3]:

- комунікація – основний компонент успіху. Відлагоджений управлінський облік розпочинається із спілкування і ним завершується, даючи змогу керівникам на основі розрізнених даних отримати цілісну картину;

- використання релевантної інформації. Одне з основних завдань управлінського обліку – своєчасне забезпечення керівництва необхідною інформацією;

- аналіз впливу різних чинників на вартість компанії. Потужну структуру управлінського обліку вирізняє здатність перетворювати інформацію на конкретні висновки через прогнозування наслідків змодельованих сценаріїв;

- управління, засноване на довірі. Необхідне активне управління відносинами і ресурсами для забезпечення безпеки фінансових і не фінансових активів, репутації та вартості компанії [4]

Варто вказати на той факт, що значна кількість науковців підходить до формулювання принципів управлінського обліку залежно від специфіки діяльності кожного підприємства чи конкретної ділянки управління, що впливає на особливості побудови цього обліку.

На нашу думку, наряду з універсальними принципами, найважливішими традиційними принципами, які повинні бути присутніми в системі управлінського обліку експортних операцій підприємства, є:

- принцип подвійного запису;
- принцип вартісної оцінки;
- принцип нарахування та відповідності;
- принцип суттєвості (значущості);
- принцип повноти відображення фактів господарської діяльності;

- принцип пріоритету змісту перед формою;
- принцип своєчасності;
- принцип відповідності.

Оскільки управлінський облік регулюється лише внутрішніми нормами економічного суб'єкта і призначений виключно для внутрішніх користувачів, то вважаємо за доцільне затверджувати зазначені вище принципи в наказі про облікову політику для цілей управлінського обліку та застосовувати їх як основні правила управлінського обліку.

Список використаних джерел

1. Болдовська К.П. Особливості та складові облікового забезпечення міжнародних операцій суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. Випуск # 35 / 2022 DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-33>
2. Плекан М., Мартинюк В. Особливості обліку та оподаткування експортно-імпортних операцій в умовах війни. *Економіка та суспільство*, (45). 2022. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-30>
3. Zadorozhnyy Z.-M. V., & Averkyn, Y. F.. Управлінський облік: особливості та принципи. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(28), 2019. с. 114–120. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i28.163931>
4. Global Management Accounting Principles [Electronic resource] / CGMA. — 2017. — Available at: <https://www.cgma.org/content/dam/cgma/resources/reports/downloadabledocuments/global-management-accounting-principles.pdf>.

УДК 519.86

Клімук Юлія,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ КІЛЬКОСТІ ЗАЙНЯТИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ОБСЯГ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Одним з вагомих чинників, який визначає обсяги виробництва і, відповідно, обсяги реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємстві, є кількість зайнятих працівників. Адже чим більше працівників задіяно на виробництві та в інших процесах, тим більше продукції (товарів, робіт, послуг) може бути виконано.

Саме з цих міркувань в процесі побудови економетричної моделі ми обрали фактором кількість зайнятих працівників, а показником обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах Волинської області.

Статистичні дані для побудови економетричної моделі було взято на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість зайнятих працівників), осіб	Значення показника (обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)), тис. грн.
1	2010	118032	37912026,0
2	2011	114801	37706140,4
3	2012	113907	52334595,5
4	2013	108208	56305542,6
5	2014	99582	64122606,4
6	2015	99250	83724711,1

7	2016	99514	104722664,9
8	2017	165300	165999200,0
9	2018	175246	190544709,8
10	2019	186797	206721230,7
11	2020	181553	199962825,7
12	2021	180513	269012909,2
13	2022	169203	267377013,4

Джерело: [1-2].

Отримано параметри моделі парної лінійної регресії та її формулу для підприємств Волинської області:

$$Y = 2090,05 \cdot X - 157733543,69, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах Волинської області, тис. грн;

X – кількість зайнятих працівників на підприємствах Волинської області, осіб.

Як показали наші розрахунки, побудована економетрична модель адекватна статистичним даним з ймовірністю 0,95, тому що розраховане значення критерію Фішера (39,85) більше порівняно із табличним значенням зазначеного критерію (4,84). Отже, побудовану економетричну модель можна аналізувати й використовувати в прогнозуванні.

Поведена перевірка побудованої економетричної моделі на адекватність статистичним даним показала, що наше припущення про існування прямого зв'язку між кількістю зайнятих працівників і обсягом реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах Волинської області підтвердилось.

Розміщення точок на графіку статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств Волинської області (рис. 1) свідчить про належну якість побудованої економетричної моделі.

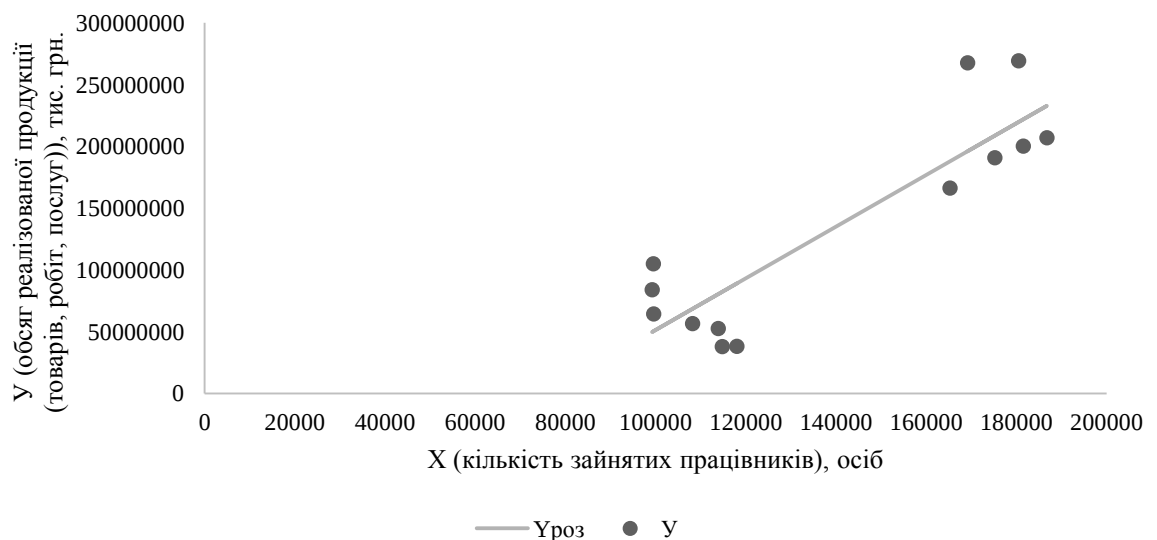

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Проведемо аналіз побудованої економетричної моделі (таблиця 2).

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для підприємств Волинської області за 2010-2022 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	0,89	Зв'язок між фактором і показником сильний і прямий
Коефіцієнт детермінації	R^2	0,78	Варіація фактора сильно впливає на варіацію показника, а саме варіація показника на 78% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	R	0,89	Точки поля кореляції достатньо близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

Оцінимо ступінь еластичності показника (обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) за фактором (кількість зайнятих працівників) за допомогою коефіцієнта еластичності, розрахованого для середніх значень фактора і показника для побудованої економетричної моделі. За значенням коефіцієнта еластичності ($K_{ел} = 1,75$) робимо висновок: якщо кількість зайнятих працівників на підприємствах Волинської області збільшується на 1%, то обсяг реалізованої продукції зростає на 1,75%.

Таким чином, проведене нами дослідження показало, що на підприємствах Волинської області між фактором (кількістю зайнятих працівників) і показником (обсягом реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) існує прямий і сильний зв'язок. Варіація показника на 73% зумовлена варіацією фактора. При збільшенні фактора на 1% показник збільшується на 1,75%.

Список використаних джерел

1. Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання за всіма видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/27_2.htm (дата звернення 11.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємств. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 11.10.2024).

УДК 657.4:332.871.3

Коваленко Юрій,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Запорізький національний університет
Науковий керівник: Сейсебаєва Н.Г., к.е.н., доцент

ОБЛІК ДОХОДІВ І ВИТРАТ ОСББ: ТИПОЛОГІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Облік доходів і витрат ОСББ є важливим елементом фінансового управління та прозорості в багатоквартирному будинку, що спрямований на ефективне використання коштів членів ОСББ. ОСББ – це юридична особа, створена співвласниками для управління спільним майном, утримання будинку, і поліпшення умов проживання. Основна задача такого об'єднання – забезпечення комфортного та безпечного середовища для всіх мешканців, де основну роль відіграє чіткий облік доходів і витрат, від якого залежить і здатність ОСББ виконувати свою функцію.

Доходи ОСББ формуються з різних джерел, основним з яких є членські внески. Це регулярні платежі, які сплачуються співвласниками для фінансування потреб об'єднання, таких як оплата комунальних послуг, утримання спільного майна, проведення ремонтів, а також створення резервних фондів. Наприклад, мешканці багатоквартирного будинку можуть щомісяця сплачувати певну суму для підтримки належного стану будівлі та її прилеглої території, що дозволяє накопичити кошти для дрібного ремонту, як-от заміни

лампочок у під'їздах або ремонту входних дверей. Іншими джерелами доходів можуть бути субсидії та гранти, надані державою або місцевою владою, які виділяються на спеціальні цілі, зокрема на енергомодернізацію будинків чи створення комфортного середовища для проживання.

Цікавою можливістю для ОСББ є надходження від оренди спільного майна, яке іноді може приносити вагомий дохід, сприяючи зменшенню фінансового навантаження на членів об'єднання. Це, наприклад, здача в оренду площ для рекламних конструкцій або телекомунікаційного обладнання, яке розміщується на даху або в технічних приміщеннях будівлі. Один із прикладів такої практики – оренда приміщень під кав'ярню або невеликий магазин на першому поверсі будинку, де, окрім регулярних членських внесків, ОСББ отримує додатковий дохід, що може використовуватися на інші потреби.

Витрати ОСББ включають різноманітні напрямки, які забезпечують стабільне функціонування об'єднання та підтримку спільного майна у належному стані. Одним з ключових напрямків є оплата комунальних послуг, зокрема електроенергії, водопостачання та водовідведення, газу та опалення для місць загального користування. Наприклад, ОСББ має сплачувати рахунки за освітлення під'їздів і прибудинкової території, а також за енергопостачання ліфтів, що є необхідними витратами для комфорту та безпеки всіх мешканців. Також значну частину бюджету ОСББ може займати проведення ремонтних робіт, які зазвичай поділяються на поточний і капітальний ремонт. Поточний ремонт передбачає регулярне технічне обслуговування, таке як оновлення фарбування стін, заміна розбитих вікон у під'їздах або ремонт входних дверей. Капітальні ремонти, на відміну від поточних, проводяться рідше, але потребують значних коштів. Прикладом може бути ремонт даху або заміна ліфтів, що не тільки забезпечує комфорт і безпеку мешканців, але й підвищує цінність та привабливість нерухомості загалом.

Крім того, ОСББ несе адміністративні витрати, які включають заробітну плату для обслуговуючого персоналу, витрати на канцелярські потреби, а також оплату за послуги юристів чи бухгалтерів, які забезпечують фінансову прозорість та відповідність законодавчим нормам. Наприклад, найнятий бухгалтер здійснює поточний облік доходів і витрат, готує звітність для співвласників, а також складає документи для контролюючих органів. Важливим елементом фінансового обліку є створення резервного фонду, що дозволяє мати фінансовий запас на випадок непередбачуваних ситуацій, таких як аварійні ремонтні роботи через прорив труб чи пошкодження даху внаслідок негоди.

Надходження коштів у вигляді внесків на утримання, обслуговування, ремонт будинку й інші надходження від мешканців відображаються за кредитом субрахунку 484 «Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень». До субрахунку 484 доцільно відкривати субрахунки четвертого порядку. Наприклад:

- 4841 «Внески і платежі співвласників»;
- 4842 «Кошти ремонтного фонду»;
- 4843 «Внески до резервного фонду»;
- 4844 «Внески до спецфонду»;
- 4845 «Орендна плата»;
- 4846 «Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень».

Для обліку дебіторської заборгованості доцільно відкрити субрахунки:

- 3771 «Розрахунки за внесками і платежами співвласників»;
- 3772 «Розрахунки за внесками до ремонтного фонду»;
- 3773 «Розрахунки за внесками до резервного фонду»;
- 3774 «Розрахунки за внесками до спецфонду»;
- 3775 «Розрахунки з орендарями»;
- 3776 «Розрахунки за іншими операціями».

Особливості ведення бухгалтерського обліку в ОСББ вимагають забезпечення прозорості фінансових операцій, щоб кожен член об'єднання міг ознайомитися зі звітами про надходження та витрати. Це досягається завдяки регулярним звітам, які надаються членам ОСББ для контролю за фінансами. Прозорий облік дозволяє уникнути непорозумінь, підвищує довіру між співвласниками та сприяє ефективнішому використанню коштів. Чіткий облік також забезпечує розмежування доходів і витрат, пов'язаних з утриманням спільного майна, що дає можливість зрозуміти, які ресурси потребують більше фінансування або які напрями можна оптимізувати для зменшення витрат.

Контроль за фінансовою діяльністю ОСББ може здійснюватися як внутрішнім, так і зовнішнім аудитом. Внутрішній аудит зазвичай проводиться управлінським складом ОСББ або наглядовою радою, яка перевіряє відповідність витрат до затвердженого бюджету та ефективність використання коштів. Наприклад, при проведенні внутрішнього аудиту рада може виявити недоліки в обліку певних витрат, що дозволить оперативно внести корективи. Зовнішній аудит передбачає залучення незалежних експертів або аудиторських фірм, які ретельно перевіряють відповідність витрат та доходів, ефективність управління коштами, а також відповідність облікової політики законодавчим вимогам. Такий підхід забезпечує підвищену прозорість та об'єктивність обліку, що особливо важливо для великих ОСББ із суттєвими доходами та витратами.

Для контролю за проведенням ремонтних робіт можуть проводитися додаткові перевірки, які дозволяють переконатися, що витрати відповідають обсягам фактично виконаних робіт. Наприклад, ОСББ може запросити незалежного спеціаліста для оцінки якості виконаних робіт та відповідності їх вартості, що допоможе уникнути перевитрат або неякісного виконання завдань. Такі дії підвищують рівень довіри співвласників до управління ОСББ та забезпечують належний рівень якості послуг, що надаються.

Таким чином, облік доходів і витрат ОСББ є основою для ефективного функціонування об'єднання, прозорого використання фінансових ресурсів та підтримки належного стану житлового фонду. Чітко визначені джерела доходів і напрямки витрат, регулярна звітність перед співвласниками, а також забезпечення контролю за обліком дозволяють забезпечити стабільність роботи ОСББ та комфорт мешканців багатоквартирних будинків.

Список використаних джерел

1. Облік доходів і витрат в ОСББ. URL: <https://proosbb.info/node/586> (Дата звернення: 29.10.2024)
2. Облік доходів і витрат в ОСББ: особливості організації та ведення. URL: <https://uteka.ua/> (Дата звернення: 29.10.2024)

УДК 657

Коваль-Лавок Олег,
*здобувач спец. 071 Облік і оподаткування,
ВСП «Ковельський промислово-економічний фаховий коледж
Луцького національного технічного університету»
Науковий керівник: Михалевич С. Г., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

СУТЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ЇЇ ФОРМУВАННЯ

Ефективність сучасного підприємства безпосередньо залежить від якості облікової інформації. Правильно обрані принципи та методи обліку допомагають підприємствам аналізувати свою фінансову діяльність та приймати стратегічно важливі рішення.

Поняття «облікова політика» офіційно введено у міжнародну практику обліку в 1975 році з виходом Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 1 «Розкриття облікової політики» [1].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності. Основною її метою є забезпечення одержання достовірної інформації про результати фінансово-господарської діяльності, необхідної для користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних управлінських рішень [2].

Облікова політика підприємства, поряд із тим, що вона ґрунтується на нормативно-правових актах, може бути виваженою лише тоді, коли при її формуванні враховано конкретний зміст вимог щодо організації бухгалтерського обліку і звітності на підприємстві.

Процес формування облікової політики полягає у виборі та застосуванні конкретних методичних прийомів, процедур і способів ведення бухгалтерського обліку з-поміж тих, що

дозволені законодавством. Цей вибір здійснюється з метою оптимальної організації обліку на підприємстві з урахуванням його індивідуальних особливостей.

І. Колос пов'язує облікову політику саме зі способом ведення бухгалтерського обліку, обраним підприємством відповідно до умов його господарської діяльності [3].

Мулик Т.О. розглядає облікову політику як інструмент управління бухгалтерським обліком на підприємстві. Однак значення облікової політики виходить за межі цього процесу. Як інструмент управління облікова політика підприємства має виконувати такі функції:

- 1) інформаційну, яка проявляється при аналізі форм фінансової звітності зовнішніми та внутрішніми користувачами;
- 2) захисну, при аудиторських і податкових перевітках, вирішенні судових спорів, тощо;
- 3) регулюючу, яка направлена на коректне відображення господарських процесів і зниження трудомісткості облікового процесу [4].

М. Радіонова зазначає, що підприємство переслідує власні інтереси, які найчастіше полягають у залученні нових інвестицій та підвищенні доходності. Таким чином, умовний за своєю природою вибір методики обліку призводить до реальних змін у складі вимог і зобов'язань підприємств. У зв'язку з цим важливого значення набуває дослідження та розробка моделі формування оптимальної облікової політики підприємства в ринкових умовах [5].

Документом, в якому фіксуються положення облікової політики, є наказ або розпорядження керівника підприємства, який затверджується на кожний наступний звітний рік і повинна бути єдиною на підприємстві, тобто принципи облікової політики застосовуються усіма філіями, представництвами, відділеннями і іншими відособленими підрозділами незалежно від місця розташування [8].

В процесі складання наказу про облікову політику виділяються наступні етапи:

1. Підготовчий етап.
2. Визначення об'єктів облікової політики.
3. Вибір елементів облікової політики за об'єктами, визначеними на попередньому етапі.
4. Документальне оформлення наказу.
5. Заключний етап – впровадження облікової політики на підприємстві, контроль за її дотриманням.

Підготовчий етап передбачає вивчення установчих документів, напрямів діяльності, бізнес-планів щодо нових напрямів; оцінка стратегії підприємства, визначення стратегічних та тактичних цілей; вивчення та оцінка стану бухгалтерського обліку; аналіз норм діючого законодавства з бухгалтерського обліку тощо.

На другому етапі визначаються основні об'єкти, на які буде поширюватися облікова політика. Це можуть бути такі елементи обліку як оцінка основних засобів, облік запасів, облік дебіторської та кредиторської заборгованості, облік доходів і витрат тощо.

На третьому етапі для кожного визначеного об'єкта обираються конкретні методи і процедури обліку. Наприклад, для оцінки основних засобів можна обрати лінійний метод амортизації, а для обліку запасів – метод ФІФО. Вибір конкретних елементів облікової політики залежить від особливостей діяльності підприємства та вимог чинного законодавства.

На четвертому передостанньому етапі формується наказ про облікову політику, який може складатися керівником, або уповноваженою ним особою, і затверджується його розпорядженням.

П'ятий заключний етап – впровадження облікової політики на підприємстві, контроль за її дотриманням.

Впровадження та контроль облікової політики – це заключний, але надзвичайно важливий етап, який визначає ефективність усієї попередньої роботи. Саме на цьому етапі теоретичні положення та практичні рішення, зафіксовані в наказі про облікову політику, починають працювати на підприємстві.

Слід зазначити, що досить важливим є формування облікової політики за етапами саме у встановленій послідовності. Кожен наступний етап неможливий без виконання попереднього. Таким чином вони є взаємопов'язаними.

Підсумовуючи викладений матеріал зазначимо, що головне призначення облікової політики — це визначення найвигідніші для конкретного підприємства методів ведення бухгалтерського обліку.

Саме від вибору принципів, методів і процедур обліку в значній мірі залежить достовірність показників господарської діяльності та фінансового стану підприємства. А тому питання формування облікової політики є важливим, не до кінця вивченим і таким, що потребує додаткових досліджень у даному напрямку.

Список використаних джерел

1. МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-01_ukr19.pdf
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. – Назва з титул. екрану..
3. Колос І. Особливості облікової політики для сучасного підприємства // Бухгалтерський облік і аудит, -2015-№2-3- с.40-52
4. Мулик Т.О. Облікова політика як інструмент управління оподаткуванням / Т.О. Мулик // Глобальні та національні проблеми економіки. – випуск № 4, березень 2015. – [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <http://global-national.in.ua>
5. Радіонова Н. Облікова політика як методологічна основа управління підприємством / Н. Радіонова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – №2-3. – С.53-60.
6. Карпушенко М.Ю. Організація обліку: Навч. пос.- Харків: Харківська академія міського господарства, 2011.-241 с.

УДК 657.3

Ковальчук Я.І.,
*здобувач вищої освіти,
факультет економіки та управління,
спеціальність «073 Менеджмент»,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І. Б., д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування*

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ЦИКЛІВ ТА ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ НА АУДИТОРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

В умовах військового стану економіка країни переживає значні виклики, які зумовлюють нестабільність підприємницької діяльності, порушення логістичних ланцюгів, зниження інвестиційної привабливості та загострення фінансових ризиків. Аудиторська діяльність, як механізм забезпечення прозорості та достовірності фінансової інформації, набуває критичного значення. Вона не лише сприяє підтриманню довіри серед інвесторів і партнерів, але й допомагає виявляти та мінімізувати ризики, що виникають у кризових ситуаціях.

Військові дії створюють специфічні проблеми для аудиторської діяльності такі, як обмежений доступ до об'єктів перевірки, ризики втрати документації, порушення фінансових процесів та необхідність оперативного аналізу впливу руйнувань на діяльність підприємств. В таких умовах зростає потреба в адаптації аудиторських процедур до умов військового часу, розробці нових методик оцінки ризиків та забезпеченні надійності фінансової звітності навіть у нестабільному середовищі [4].

Метою дослідження є аналіз впливу економічних циклів та глобальних криз, зокрема військового стану на аудиторську діяльність, а також визначення шляхів її адаптації до умов сучасних викликів задля підвищення ефективності та стійкості фінансового контролю.

Сучасний світ дедалі частіше стикається з глобальними кризами, які впливають на всі сфери економічного життя. Економічні цикли з їх періодичними підйомами та спадами, фінансові кризи та військові конфлікти докорінно змінюють підходи до управління бізнесом, а отже, і до аудиторської діяльності. Аудит, як ключовий інструмент забезпечення прозорості фінансової інформації, постає перед необхідністю оперативної адаптації до динамічних умов [1].

Військовий стан є екстремальним випадком кризи, що зумовлює унікальні виклики для аудиторської практики. Підприємства стикаються з порушенням господарської діяльності, зміною локацій, втратою активів, складнощами у доступі до документів і даних. У таких умовах аудитори зобов'язані не лише виконувати свою базову функцію – перевірку достовірності фінансової звітності, але й допомагати підприємствам у розробці ефективних стратегій управління ризиками та фінансовою стійкістю.

Військовий стан вносить значні корективи у проведення аудиту. Обмежений доступ до об'єктів перевірки та відсутність фізичних документів вимагають впровадження інноваційних підходів, таких як дистанційний аудит із застосуванням цифрових технологій. Використання автоматизації та штучного інтелекту стає необхідністю для аналізу великих масивів даних і виявлення аномалій у фінансовій звітності. Окрім технологічних інновацій, значна увага приділяється юридичному аспекту. Військові дії впливають на визнання форс-мажорних обставин, оцінку активів і зобов'язань підприємств, що змінює методики аудиторської перевірки [2]. Важливим завданням аудитора є розробка рекомендацій щодо мінімізації втрат та адаптації фінансових стратегій до умов невизначеності.

Не менш важливим аспектом є зміцнення довіри до фінансової інформації. Під час кризи потреба у прозорості фінансових процесів зростає, адже вона є фундаментом для залучення міжнародної допомоги, інвестицій і кредитів. Аудиторська діяльність у цих умовах виступає гарантом стабільності, сприяючи економічному відновленню. Проте адаптація аудиторської діяльності до кризових умов вимагає також змін на законодавчому рівні. Стандарти аудиту мають враховувати специфіку перевірок у військових умовах, а також включати рекомендації щодо роботи з підприємствами, які постраждали від війни.

Перш за все, необхідно активно впроваджувати сучасні цифрові технології у процес аудиторської перевірки. Використання хмарних платформ, аналітичних інструментів на основі штучного інтелекту та технології блокчейн дозволяє значно підвищити точність аналізу даних, забезпечити безпеку інформації та скоротити час на проведення перевірок. Цифрові інструменти також є ефективними для роботи в умовах обмеженого доступу до фізичних документів, що характерно для кризових періодів [3].

Законодавчі рекомендації також мають велике значення. Необхідно переглянути чинні стандарти аудиту з урахуванням специфіки роботи у кризових ситуаціях. Наприклад, слід передбачити спрощені процедури доступу до документів, адаптувати критерії оцінки активів та зобов'язань підприємств, які постраждали від форс-мажорних обставин. Законодавчі ініціативи мають також сприяти впровадженню дистанційного аудиту, що стане запорукою безперервності перевірок навіть у найскладніших умовах.

Особливу увагу слід приділити етичним аспектам аудиторської діяльності. В умовах зростання економічної нестабільності й недовіри до бізнесу аудитори повинні діяти максимально прозоро, незалежно та професійно. Дотримання етичних стандартів сприятиме підвищенню довіри з боку підприємств, інвесторів та міжнародних партнерів.

Важливо також враховувати психологічний фактор. У кризові часи, зокрема під час військових дій, працівники аудиторських компаній можуть стикатися з емоційним вигоранням та стресом. Для збереження високого рівня продуктивності необхідно забезпечити комфортні умови праці, підтримувати гнучкі графіки роботи та пропонувати психологічну підтримку.

Зрештою, аудиторам слід приділяти увагу розробці рекомендацій для підприємств, які вони перевіряють. Стратегії мінімізації ризиків, оптимізація витрат, залучення інвестицій і диверсифікація джерел доходу – це лише частина завдань, які аудитори можуть виконувати, щоб допомогти бізнесу адаптуватися до нових викликів [5].

Таким чином, аудит стає не лише інструментом контролю, а й важливим елементом економічної стійкості. Його здатність адаптуватися до нових умов, запроваджувати інноваційні технології та забезпечувати прозорість фінансових процесів визначатиме роль аудиторської діяльності у подоланні сучасних викликів. В умовах військового стану ефективність аудиту стає вирішальною для підтримки довіри, стабільності бізнесу та відновлення економіки.

Список використаних джерел

1. Ковальчук М. С. Аудит у кризових умовах: адаптація методик та стандартів. Вісник економічної науки України, 2022. № 3. С. 12–18.
2. Іваненко Л. С. Глобальні кризи та їх наслідки для аудиторської діяльності. Фінанси України, 2023. № 7. С. 61–67.

3. Сидоренко П. О. Роль цифрових технологій у фінансовому контролі. Економічний часопис, 2023. № 2. С. 25–30.
4. Мустаця І. В. Аудиторська діяльність в умовах воєнного стану: проблеми, виклики, шляхи вирішення. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту, 2023. С. 48–57.
5. Коб А. В., Міщенко Т. М. Ключові зміни аудиторської діяльності в Україні під час дії військового стану. Редакційна колегія, 2023. 169 с.

УДК 519.86

Ковлева Софія,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГУ НАДАНИХ ПОСЛУГ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗАЛЕЖНО ВІД КІЛЬКОСТІ ЗАЙНЯТИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЕКОНОМЕТРИЧНОЇ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ

Відповідно до Закону України «Про освіту», «заклад освіти – юридична особа публічного чи приватного права, основним видом діяльності якої є освітня діяльність» [3].

Заклади освіти відіграють важливу роль у галузі освіти і основна мета їх діяльності – надання освітніх послуг.

Сформулюємо гіпотезу про те, що кількість зайнятих працівників у закладах освіти впливає на обсяг наданих цими закладами послуг. Для перевірки цієї гіпотезу побудуємо економетричну модель у формі парної лінійної регресії та у випадку успішної перевірки моделі на адекватність статистичним даним використаємо її для прогнозування обсягу наданих послуг закладами освіти.

Таким чином, в нашому дослідженні фактором є кількість закладів освіти у Волинській області, а показником – обсяг наданих ними послуг.

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для закладів освіти у Волинській області взяті на сайті Волинського обласного управління статистики, подано в таблиця 1.

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для закладів освіти
Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість зайнятих працівників), осіб	Значення показника (обсяг реалізованих послуг), тис. грн.
1	2010	365	11397,6
2	2011	312	7402,4
3	2012	230	8997,0
4	2013	234	8124,2
5	2014	148	5021,0
6	2015	136	9702,7
7	2016	146	11366,1
8	2017	300	36800,0
9	2018	378	56200,6
10	2019	502	115757,9
11	2020	570	134000,5
12	2021	659	196785,4
13	2022	617	112292,4

Джерело: [1-2].

Із застосуванням методу найменших квадратів було обчислено параметри моделі парної лінійної регресії та її аналітичний вираз:

$$Y = 319,38 \cdot X - 58027,49, \quad (1)$$

де Y – обсяг наданих послуг закладами освіти Волинської області, тис. грн;

X – кількість зайнятих працівників у закладах освіти Волинської області, одиниць.

Виконавши перевірку побудованої економетричної моделі на адекватність статистичним даним за критерієм Фішера, ми з'ясували, що розрахункове значення критерію (56,90) перевищує табличне значення зазначеного критерію (4,84). Це дозволило з надійністю 0,95 зробити висновок про адекватність заданої формулою (1) економетричної моделі статистичним даним і її придатність для аналізу і прогнозування.

Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для закладів освіти Волинської області наведено на рис. 1.

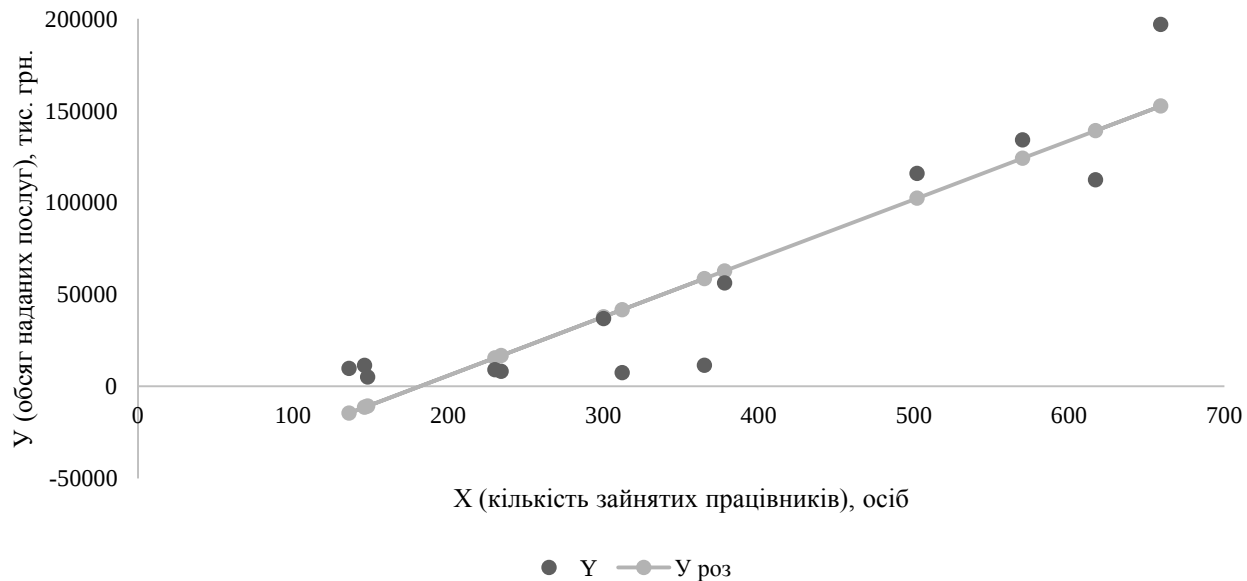

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для закладів освіти Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Нами проведено прогнозування показника (обсяг наданих послуг закладами освіти Волинської області) на основі побудованої економетричної моделі.

Щоб визначити прогнозне значення фактора, ми провели аналіз динаміки його значень та обчислили ланцюгові темпи приросту (зменшення) протягом періоду дослідження і встановили, що кількість зайнятих працівників у закладах освіти Волинської області загалом збільшується, за винятком 2011-2012, 2014-2015 і 2022 років. Середньорічний темп приросту фактора складає 8,50%.

З урахуванням отриманих результатів було розраховане прогнозне значення фактора, тобто кількість зайнятих працівників у закладах освіти Волинської області (669 осіб). Шляхом підстановки цього значення у формулу (1) отримане прогнозне значення показника, тобто обсяг наданих послуг закладами освіти Волинської області (155782,0 тис. грн.)

Відхилення прогнозного значення показника становить 33909,7 тис. грн., на основі чого ми визначили довірчий інтервал прогнозного значення показника (обсяг наданих послуг закладами освіти Волинської області). Отже, якщо у 2023 році кількість зайнятих працівників у закладах освіти Волинської області становитиме 669 осіб, то згідно наших розрахунків обсяг наданих послуг закладами освіти Волинської області з ймовірністю 0,95 належатиме проміжку значень [121872,3; 189691,7] тис. грн.

Список використаних джерел

1. Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/27_2.htm (дата звернення 21.10.2024).

2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/27_4.htm (дата звернення 21.10.2024).
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 21.10.2024).

УДК 657

Козак Віта,
*бакалавр спец. 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І. Б., д.е.н.,
професор кафедри обліку і оподаткування*

ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Оподаткування діяльності підприємств є багатограним та складним процесом, який зіштовхується з багатьма проблемами, але у свою чергу має хороші перспективи для розвитку. Однією із проблем є складна податкова система та високі ставки оподаткування. Податкове навантаження, щодо діяльності підприємств зазнало чимало змін. Серед змін: з 1 жовтня 2024 зросте військовий збір з 1,5% до 5%. З 1 січня 2025 р. для ФОПів 1, 2 та 4 груп запроваджено військовий збір у розмірі 10% від мінімальної зарплати, встановленої на 1 число звітного місяця; для ФОПів 3 групи та юридичних осіб 3 групи єдиний податок сплачуватиметься у розмірі 1% від доходу у вигляді військового збору; для банків збільшено податок на прибуток за ставкою 50% за 2024 рік. Небанківські фінансові установи (крім страхових компаній) сплачуватимуть податок на прибуток у розмірі 25% замість 18 %. Також для IV групи втрата спрощеної системи, якщо борг по мінімальному податковому зобов'язанню понад 2 квартали. АЗС встановлено щомісячні авансовані внески з податок на прибуток (якщо власник юридична особа) та ПДФО (якщо власник фізична особа) у розмірі 30, 45 або 60 тис. грн. Збільшено мінімальний податок на землю – 700 грн і 1400 грн за гектар. Збільшено мінімальні роздрібні ціни на вина і виноробну продукцію на 50%. Також рента на видобуток гірських порід для щебеню, граніту та піску - не менше 5 доларів за тонну. Всі ці впровадження вплинуть на підприємства, адже доведеться адаптуватися до нових умов. Підвищене податкове навантаження вплине на розвиток, конкурентноспроможність підприємств [1].

Зі збільшенням податкового навантаження працівниками Державної податкової служби України здійснюється моніторинг фінансових операцій, що пов'язані з ухиленням від оподаткування. Найпоширенішими є ухилення від оподаткування ПДВ шляхом проведення безтоварних операцій. Механізм ухилення від сплати податків полягає в тому, що підприємства укладають «фіктивні угоди» на поставку товарів/послуг, походження яких не відслідковується по ланцюгу постачання (так звана «скрутка»). Також використовують під час ухилення від оподаткування «паперовий» кредит для мінімізації податкових зобов'язань постачальників при постачанні ТМЦ за завищеними цінами. Механізм проявляється в тому, що штучно завищується очікувана вартість закупівлі в умовах попередньої змови потенційного постачальника та посадових осіб замовника з метою незаконного збагачення та привласнення бюджетних коштів. Згідно підвищення ставки податків підприємства у своїй діяльності спонукаються до ухилення від сплати податків, через фіктивні угоди, безтоварні операції та інші зловживання, що спричиняє ризики для бюджету держави [2].

В сьогоденні України податкове законодавство є високодинамічне, адже постійно вносяться зміни до Податкового кодексу та інших нормативно-правових актів. Підприємствам потрібно бути уважними до змін у податковому навантаженні. Платникам податку на прибуток, ПДВ, платникам акцизного податку, платникам ренти, екологічного та земельного податку, податку на майно, відмінне від земельної ділянки, та особливо тим платникам, які здійснювали або продовжують здійснювати свою діяльність на тимчасово окупованих територіях, мають відокремлені підрозділи, майно або майнові права на

відповідних територіях. Також зазначені платники податків не мають ніякого правового захисту: відсутня практика Верховного Суду з питань практичного застосування внесених змін до ПК України на період воєнного стану. Часті зміни в податковому законодавстві без попереднього обговорення з бізнесом призводять до непередбачуваності, що є перешкодою для планування бізнесу [3, с. 583-586].

Проблеми оподаткування діяльності підприємства мають негативні наслідки. Тому, важливим є перспективи розвитку. Згідно з наведених проблем перспективою розвитку є використання спрощеної податкової системи. Спрощена система передбачає поділ платників податків на чотири групи, де кожен з може знайти свою нішу. Прикладами податкових переваг є локальні податкові ставки (єдиний податок, який сплачується відноситься до місцевих податків); позбавлення сплати обов'язкових податків: ПДВ (для всіх, окрім платників єдиного податку 3-ї групи, які вирішили сплачувати ПДВ, та платників 4-ої групи). Спрощення адміністрування – зменшення ризику порушень податкових правил завдяки спрощеній системі адміністрування. Гнучкість податкових зобов'язань – різні платники єдиного податку в різних містах можуть мати різні податкові зобов'язання, що сприяє адаптації до особливостей територіальних громад та потреб споживачів суспільних послуг. Ці переваги стимулюють розвиток підприємств, підвищують їх конкурентоспроможність і роблять податкове середовище більш сприятливим для ведення бізнесу [4].

Важливим для розвитку є також впровадження нових моделей оподаткування. Однією із цікавих нововведень є Національна стратегія доходів до 2030 р. Згідно цієї стратегії йдеться про модернізацію та підвищення спроможності Податкової та Митної служб та зміни їхнього ставлення до бізнесу. Зміни: велика реформа спрощеної системи оподаткування: нові ставки для ФОП та виключення юросіб; податок на доходи фізосіб: прогресивна шкала повернеться; пільги для ПДВ, підвищення акцизів, податок на надприбутки та нерухомість [5].

Однією із перспектив розвитку є зміцнення контролю за ухиленням від податків. Для запобігання ухиленню від оподаткування, фахівці Державної податкової служби реалізують різні превентивні заходи. Якщо платник податків відповідає критеріям ризику, його можуть включити до переліку ризикових осіб. Також проводяться контрольні перевірки та аналітичні дослідження на предмет виявлення ознак правопорушень, пов'язаних із легалізацією доходів, які можуть бути передані до правоохоронних органів для подальшого розгляду відповідно до кримінального процесуального законодавства України [2]. Оподаткування діяльності підприємств в Україні має низку проблем, які вимагають невідкладного вирішення. Слід активно працювати над спрощенням податкової системи, зміцненням контролю та залученням бізнесу до процесу формування податкової політики. Це дозволить не лише підвищити надходження до бюджету, а й створити сприятливі умови для розвитку підприємництва.

Список використаних джерел

1. Тімонов А. І. Підвищення податків в Україні: ключові положення Закону та ризику. *Liga Zakon. Веб-сайт*. URL: https://biz.ligazakon.net/analitics/231164_pdvishchennya-podatkv-v-ukran-klyuchov-polozhennya-zakonu-ta-riziki (дата зверення: 31.10.2024);
2. Ухилення від оподаткування ПДВ. *Державна податкова служба України. Офіційний сайт*. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist/-rezalt/660569.html> (дата зверення: 31.10.2024);
3. Татьянченко О.А. Проблеми податкового законодавства в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. Ужгород, 2023. № 80. С. 582-587. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/01/91.pdf> (дата зверення: 31.10.2024);
4. Добрунік Т. П. Спрощена система оподаткування: фіскальна значимість та пріоритети розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. С. 11. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3543/3473> (дата зверення: 31.10.2024);
5. Шевчук С. В. Навчитися жити за власний рахунок. Уряд планує реформу спрощеної системи для ФОП і компаній, сумнівається у «Дія.City» і думає над податком на багатство. Головне з Національної стратегії доходів до 2030-го. *Журнал Forbes Ukraine. Веб-сайт*. URL: <https://forbes.ua/money/ukraina-zhitime-za-vlasniy-rakhunok-uryad-planue-reformu-sproshchenoi-sistemi-dlya-fop-i-kompaniy-sumnivaetsya-u-diyacity-i-dumae-nad-podatkom-na-bagatstvo-golovne-z-natsionalnoi-strategii-dokhodiv-do-27122023-18174> (дата зверення: 31.10.2024).

КІБЕРЗАХИСТ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКИ ЦИФРОВИХ ДАНИХ

Стан у якому на сьогодні працюють суб'єкти господарювання супроводжується постійними кібератаками як на самі підприємства так і сукупність їх цифрових даних в сфері обліку та оподаткування. Визнання підприємства частиною критичної інфраструктури спрощує військовий облік та сприяє безперервному випуску продукції важливої для існування громадян України. У зв'язку з виникненням нового формату підприємств виникла необхідність нормативного забезпечення їх діяльності та обліку. Так у 2019 році Кабміном було прийнято постанову про затвердження «Загальних вимог до кіберзахисту об'єктів критичної інфраструктури» [1]. Саме вони є основою організації захисту обліково-аналітичної інформації на сьогодні.

Критичні бізнес/операційні процеси об'єкта критичної інфраструктури – процеси організації функціонування об'єктів критичної інфраструктури, реалізація загроз на які призводить до виведення з ладу або порушення функціонування самого об'єкта критичної інфраструктури та відповідно справляє негативний вплив на стан національної безпеки і оборони України, навколишнього природного середовища, заподіює майнову шкоду та/або становить загрозу для суспільства, життя і здоров'я людей; для організації функціонування цього процесу можуть використовуватися декілька інформаційно-комунікаційних систем.

Система інформаційної безпеки – сукупність організаційних та технічних заходів, а також засобів і методів захисту інформації, які впроваджуються на об'єкті критичної інформаційної інфраструктури об'єкта критичної інфраструктури з метою запобігання кіберінцидентам, виявлення та захисту від кібератак, порушення конфіденційності, цілісності та доступності інформаційних ресурсів, що обробляються (передаються, зберігаються), запобігання порушенню режиму функціонування та/або недоступності служб (функцій) об'єкта критичної інформаційної, порушенню функціонування компонентів об'єкта; забезпечення спостережності за діями користувачів та функціонуванням засобів захисту об'єкта критичної інформаційної інфраструктури.

На таких об'єктах має діяти політика інформаційної безпеки. Політика інформаційної безпеки – політика, що визначає підхід підприємства, установи та організації, які відповідно до законодавства віднесені до об'єктів критичної інфраструктури, до інформаційної безпеки, вимоги, правила, обмеження, рекомендації, що регламентують порядок дотримання та забезпечення інформаційної безпеки.

Організаційні та технічні заходи з кіберзахисту, які впроваджуються на об'єкті критичної інформаційної інфраструктури об'єкта критичної інфраструктури, повинні забезпечувати:

- формування на об'єкті критичної інфраструктури загальної політики інформаційної безпеки;

- управління доступом користувачів та адміністраторів до об'єктів захисту об'єкта критичної інформаційної інфраструктури об'єкта критичної інфраструктури;

- ідентифікацію та автентифікацію користувачів та адміністраторів об'єкта критичної інформаційної інфраструктури об'єкта критичної інфраструктури;

- реєстрацію подій компонентами об'єкта критичної інформаційної інфраструктури об'єкта критичної інфраструктури та їх періодичний аудит;

- мережевий захист компонентів та інформаційних ресурсів об'єкта критичної інформаційної інфраструктури об'єкта критичної інфраструктури;

- доступність та відмовостійкість компонентів та інформаційних ресурсів об'єкта критичної інформаційної інфраструктури об'єкта критичної інфраструктури;

- визначення умов використання змінних (зовнішніх) пристроїв та носіїв інформації на об'єкті критичної інформаційної інфраструктури об'єкта критичної інфраструктури;

- визначення умов використання програмного та апаратного забезпечення об'єкта критичної інформаційної інфраструктури об'єкта критичної інфраструктури;

визначення умов розміщення компонентів об'єкта критичної інформаційної інфраструктури об'єкта критичної інфраструктури.

Під час доповнення переліку базових вимог із забезпечення кіберзахисту об'єктів критичної інфраструктури для кожної загрози об'єкта критичної інформаційної інфраструктури передбачаються захід або комплекс заходів, що забезпечують блокування однієї чи декількох загроз або знижують ризик її реалізації, та враховуються умови функціонування

Формування додаткових заходів із забезпечення кіберзахисту розробник комплексної системи захисту інформації здійснює з урахуванням вимог нормативних документів у сфері технічного захисту інформації, міжнародних стандартів з питань інформаційної безпеки.

Об'єкт критичної інфраструктури повинен мати у своєму складі підрозділ або посадову особу з інформаційної безпеки, що відповідають за політику інформаційної безпеки, прийняту на підприємстві та контроль за її дотриманням. Під час визначення відповідальних за інформаційну безпеку перевага повинна надаватися особам, які мають фахову освіту та досвід роботи у сфері технічного захисту інформації або інформаційної безпеки. Крім того мають бути визначені права та обов'язки всіх категорій користувачів та адміністраторів інформаційної інфраструктури, обов'язки адміністраторів з обслуговування компонентів та забезпечення її інформаційної безпеки, які оформлюються окремим рішенням.

Рекомендовано для підприємств мати визначений перелік інформаційних, програмних та апаратних ресурсів об'єкта критичної інформаційної інфраструктури об'єкта, рівень їх критичності та можливий рівень наслідків у випадку порушення конфіденційності, цілісності та доступності інформації, недоступності служб (функцій) об'єкта критичної інформаційної інфраструктури об'єкта критичної інфраструктури, порушення функціонування компонентів об'єкта.

На об'єкті критичної інфраструктури повинно бути затверджено політику управління ризиками інформаційної безпеки і методику їх оцінювання та оброблення. Методичною основою для вибору методики є стандарт ДСТУ ISO/IEC 27005.

Виконання переліку обов'язкових правил кібербезпеки сприятимуть захисту обліково-аналітичної інформації підприємства.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Загальних вимог до кіберзахисту об'єктів критичної інфраструктури: постанова КМ від 19 червня 2019 р. № 518. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/518-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 17.11.2024 р.).
2. Про прийняття національних стандартів, зміни до національного стандарту та скасування національних стандартів: наказ ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» № 210 від 17.08.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0210774-23#Text> (дата звернення 17.11.2024 р.).
3. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці: постанова Кабінету Міністрів України № 611 від 09.08.1993 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF>.
4. Про захист від недобросовісної конкуренції: закон України № 236/96-ВР від 07.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про інформацію: закон України № 1703-IV від 11.05.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

УДК 657.6

Коновалова А.В.,

*Запорізький національний університет
Науковий керівник: Пушкар І.В., к. наук з держ. упр., доцент,
професор кафедри обліку та оподаткування*

МСБО ТА КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: ЇХ РОЛЬ У ЗАПОБІГАННІ ФІНАНСОВИМ МАХІНАЦІЯМ

Глобалізація сучасної економіки та зростаюча інтеграція України у світовий економічний простір вимагають підвищеної уваги до прозорості та достовірності фінансової звітності підприємств. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСБО) та корпоративне

управління є ключовими інструментами для забезпечення надійності фінансової інформації, захисту прав інвесторів і запобігання зловживанням. Сучасні тенденції у сфері корпоративного управління свідчать, що країни із сильною системою корпоративного контролю, чітко визначеними стандартами фінансової звітності й незалежним аудитом значно знижують ризики фінансових махінацій і корпоративного шахрайства

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку сприяють підвищенню прозорості фінансової інформації. Відповідно до МСБО, фінансова звітність повинна бути зрозумілою, релевантною, достовірною та порівнянною, що дозволяє уникнути маніпуляцій з показниками звітності [1]. Наприклад, стандарти передбачають використання принципу справедливої вартості, який виключає заниження або завищення активів і зобов'язань, що часто є інструментом махінацій у фінансових документах.

Також, одним з ключових принципів МСБО є принцип повного розкриття, який передбачає надання максимально повної інформації про активи, зобов'язання та результати діяльності підприємства. Це знижує можливості для маніпуляцій з фінансовими показниками та забезпечує зрозумілість звітності для інвесторів, кредиторів і регуляторних органів. Наприклад, стандарти МСБО щодо обліку справедливої вартості активів та зобов'язань зобов'язують підприємства вказувати реальну вартість своїх активів, що виключає можливість завищення або заниження фінансових показників для введення в оману інвесторів.

У свою чергу, МСБО також зобов'язує компанії надавати повну інформацію про всі трансакції з пов'язаними сторонами, що є важливим для виявлення потенційних конфліктів інтересів. Це правило стає особливо актуальним у світлі останніх скандалів, де компанії приховували операції з пов'язаними особами, щоб уникнути оподаткування або маніпулювати фінансовими показниками.

Корпоративне управління також відіграє значну роль у створенні ефективної системи запобігання фінансовим махінаціям. Під ефективним корпоративним управлінням розуміють наявність незалежної ради директорів, аудиторського комітету, внутрішнього контролю та інших органів, що забезпечують підзвітність і контроль за фінансовою діяльністю підприємства. Зокрема, незалежна рада директорів є ключовим елементом, оскільки вона сприяє встановленню балансу між менеджментом та акціонерами, зменшуючи ризик конфліктів інтересів. Такий баланс особливо важливий для великих державних підприємств, де корупційні ризики є вищими через залучення політичних і фінансових груп до управління.

Система корпоративного управління в Україні формується під впливом міжнародних стандартів, таких як Кодекс корпоративного управління Організації Економічного співробітництва та Розвитку (ОЕСР) [2]. Основними елементами цієї системи є ради директорів, ревізійні комітети, зовнішні аудитори та механізми внутрішнього контролю. Важливість ради директорів полягає у забезпеченні ефективного контролю за діями менеджменту, що дозволяє уникнути маніпуляцій із фінансовими ресурсами. Ревізійні комітети, у свою чергу, здійснюють регулярні перевірки фінансової звітності та аудит ризиків, пов'язаних з діяльністю компанії.

Іншим ключовим компонентом корпоративного управління є прозорість та підзвітність менеджменту перед акціонерами, що зменшує ризики для фінансових махінацій. Впровадження прозорих процедур ухвалення рішень дозволяє контролювати дії менеджерів і зменшувати ймовірність шахрайства.

Також, важливим елементом корпоративного управління є зовнішній аудит, який сприяє забезпеченню достовірності фінансової звітності. Зовнішній аудит дозволяє стороннім організаціям оцінювати фінансовий стан компанії незалежно від її керівництва. Зазвичай цей аудит здійснюється сертифікованими фахівцями, які проводять оцінку фінансових звітів і внутрішнього контролю, що дозволяє виявляти потенційні порушення або шахрайства. Особливе значення зовнішній аудит має для публічних компаній, оскільки він сприяє підвищенню довіри інвесторів і зменшенню ризиків шахрайства.

Внутрішній аудит, на відміну від зовнішнього, здійснюється спеціалістами самої компанії та спрямований на виявлення ризиків і порушень, що можуть призвести до фінансових махінацій. Ця функція є важливою, оскільки дозволяє швидко реагувати на можливі порушення та приймати превентивні заходи. Особливо ефективним є внутрішній аудит у великих корпораціях, де обсяг фінансових операцій значний і ризики шахрайства зростають.

В Україні ці механізми поступово впроваджуються у великих акціонерних товариствах та державних компаніях, однак є проблеми, пов'язані з недосконалістю нормативної бази, недостатнім досвідом застосування МСБО та браком відповідних фахівців. Успішне запровадження МСБО та систем корпоративного управління продемонстрували такі транснаціональні компанії, як Unilever та Nestlé, які наочно показали, як прозора фінансова звітність і відповідальний менеджмент знижують ризик фінансових махінацій. Прикладом ефективного корпоративного управління та дотримання МСБО є також таке українське підприємство, як «Нафтогаз України», яке намагається дотримуватися міжнародних стандартів, що дозволяє їм залучати іноземних інвесторів та підвищувати рівень довіри до їх діяльності.

У свою чергу, впровадження МСБО та принципів корпоративного управління в Україні стикається з низкою проблем. Одна з основних проблем – це недостатня підготовленість фахівців, що мають глибокі знання в галузі МСБО, а також складність адаптації окремих положень до національної специфіки. Крім того, нормативна база України потребує вдосконалення для більш повної відповідності міжнародним стандартам, особливо у сфері аудиту та внутрішнього контролю.

Іншою проблемою є низький рівень довіри до корпоративного управління через високий рівень корупції та впливу політичних інтересів. Відсутність ефективного контролю з боку державних органів і недостатня незалежність зовнішніх аудиторів можуть створити умови для маніпуляцій і шахрайства. Крім того, в Україні досі немає усталеної практики оприлюднення фінансової звітності за міжнародними стандартами серед малих і середніх підприємств, що знижує рівень прозорості ринку в цілому.

Отже, упровадження МСБО та належне корпоративне управління є важливими інструментами, що можуть значно підвищити прозорість фінансової звітності українських підприємств та знизити ризик фінансових махінацій. Єдині стандарти фінансової звітності дозволяють краще розуміти реальний стан підприємства, а ефективне корпоративне управління зміцнює контроль за фінансовою діяльністю. Подальше впровадження цих інструментів в українській практиці вимагає комплексного підходу, зокрема вдосконалення нормативно-правової бази, підготовки кадрів та посилення контролю з боку державних органів, що є запорукою економічної стабільності та розвитку національної економіки.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ). Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. 2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text (дата звернення: 15.11.2024).
2. Кодекс корпоративного управління, його ключові вимоги і рекомендації. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України. 2020. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2020/03/corporate-governance-code_final_ukr.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

УДК 657.4

Корець Петро,
здобувач освіти третього рівня спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Кулинич М. Б., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ ЗАКУПІВЕЛЬ

Управління закупівлями компанії, підприємства або організації один з найбільш важливих процесів, від ефективності і якості виконання якого залежить конкурентоспроможність бізнесу і його фінансовий стан. На даний час закупівлі стають однією із стратегічних функцій в операційній діяльності будь-якої компанії і займають ключове місце в ланцюжку створення цінності для своїх клієнтів. Автоматизація закупівель є істотним внеском у побудову оптимальної операційної моделі підприємства.

Ті компанії, які використовують програмні рішення для автоматизації своїх закупівельних процесів, створюють єдину інформаційну закупівельну систему і базу даних,

отримують очевидну конкурентну перевагу на ринках, що швидко змінюються, удосконалюють систему управлінського обліку. Саме вони можуть набагато швидше і ефективніше управляти ризиками і реагувати на нові ринкові виклики.

SRM-система APS SMART - це комплексне рішення класу Supplier Relationship Management, яке автоматизує управління закупівлями будь-якого бізнесу [1].

Розроблене спеціально для підприємств всіх форм власності України, APS SMART являє собою автоматизовану систему управління бізнес-процесами закупівель повного циклу: від планування закупівель і оптимального вибору постачальників до своєчасного постачання на склад.

APS SMART включає також власний електронний тендерний майданчик, що призначений для корпоративних торгів і забезпечує оптимізацію та прозорість всіх закупівельних процедур на будь-якому етапі.

Головними перевагами системи є повний контроль витрат і зниження витрат на постачання, більш ніж 20% фінансової економії за рахунок підвищення оборотності, зниження складських запасів і економії робочого часу.

Одним із аспектів управлінського обліку взаємовідносин з постачальниками, на якому базується SRM стратегія – це класифікація і сегментація постачальників [2].

Поділ постачальників на стратегічних (тих, на кого лягає забезпечення основних бізнес-процесів) і операційних (заміна яких не зіграє істотної ролі) допомагає правильно розподілити функції та порядок взаємодії осіб, відповідальних за організацію і проведення закупівель, узагальнити і регламентувати закупівельні процедури, аналізувати і своєчасно реагувати на зміни в діяльності ключових постачальників.

У SRM APS SMART є спеціалізований модуль «Управління постачальниками», який забезпечує:

- поетапний контроль і моніторинг постачальників: перевірка при реєстрації, контроль і моніторинг в процесі роботи;
- рейтинги постачальників, оцінки ризиків;
- вбудовані методики і інструменти аналізу (матриця Краліча, операційна оцінка, баланс «ціна-якість» і т.п.);
- єдиний контроль над різними підприємствами структури;
- автоматична звітність і статистика постачальників (контрагентів);
- готові набори критеріїв оцінки контрагентів, статуси їх роботи;
- можливість отримання досьє на контрагента з 40а державних реєстрів (YouControl).

При автоматизації закупівельної діяльності характерним є «повний цикл».

«Повний цикл» у закупівлях - це коли в єдиній (автоматизованій) закупівельній системі об'єднані всі можливості і робочі інструменти для операційної та стратегічної діяльності компанії в сфері закупівель: консолідація і узгодження потреб, багатоформатні торги, контракція і замовлення, контроль оплат і постачання, взаємодія з постачальниками, моніторинг KPI закупівельного персоналу, аналітика закупівель, тощо. А також є можливості інформативного та аналітичного розширення даних на суміжні бізнес-процеси: управління запасами, планування і бюджетування, логістику, платежі і т.п. При цьому має зберігатися конфіденційність і безпека роботи користувачів з даними та електронними документами, в т.ч. юридично значущими.

Поняття «управління повним циклом закупівельної діяльності» дуже широке, воно охоплює не тільки закупівлі, а й суміжні сфери діяльності компанії, а також, якщо буде потрібно, то і інші області життєдіяльності компанії. І що б розгортати рішення подібного роду, потрібен досвід, кваліфікація та постійна інноваційна діяльність. Вирішенням «автоматизації» SRM-системи є продукт APS SMART.

Ключовими переваги SRM APS SMART є :

- гнучке налаштування продукту під існуючі бізнес-процеси і організаційну структуру компанії;
- підтримка холдингової структури бізнесу, покриття всіх юридичних осіб, регіональних підрозділів, забезпечення (де-) централізованої функції закупівель;
- швидке розширення функціональності продукту для автоматизації всього ланцюжка закупівель в компанії: від появи потреби до отримання товару на складі;
- розміщення продукту як на серверах Замовника, так і у «хмарі» з керуванням доступами з боку Замовника для співробітників та третіх осіб;
- робота як з номенклатурними довідниками Замовника, так і у прив'язці до CPV-довідника;

- робота з одиничними номенклатурними позиціями (ERP архітектура);
 - 100% електронний закупівельний документообіг (включаючи КЕП) з гнучкою системою узгодження рішень у закупівлях; наявність Telegram бота для мобільного узгодження документів;
 - повний набір всіх необхідних закупівельних процедур з кваліфікацією постачальників і необмеженою кількістю турів, лотів, номенклатурних позицій;
 - повністю автоматизована комплексна оцінка пропозицій постачальників (з будь-якої ієрархією цінових і нецінових критеріїв), включаючи наведену вартість;
 - набір багатфакторних онлайн торгів і комбінаторика при виборі постачальників по позиціях, лотах, всьому тендеру, з поділом обсягів між постачальниками і т.п.;
 - створення всіх наступних закупівельних процедур в один клік (інтелектуальний досвід);
 - широка база перевірених постачальників з інтелектуальним пошуком, інтеграція з YouControl;
 - управління власною базою постачальників з перевіркою Служби безпеки;
 - повна онлайн аналітика закупівель в будь-якому розрізі і за будь-який період часу;
 - безшовна інтеграція продукту з будь-якими обліковими системами Замовника.
- Використання цих програмних рішень у сфері закупівлі на підприємствах дасть можливість розширити коло постачальників і удосконалити та управлінський облік процесу придбання ресурсів.

Список використаних джерел

1. APS SMART - стандарт професійного управління закупівлями. Режим доступу: <https://www.aps-smart.com/>
2. Автоматизація закупівель APS SMART – системний прорив на агроринку України. Режим доступу: <https://www.seeds.org.ua/avtomatizaciya-zakupivel-aps-smart-sistemnij-proriv-na-agrorinku-ukra%D1%97ni/>

УДК 657.6

Кошіль Анна,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Кулинич М. Б., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ІНТЕГРАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ТА КОНТРОЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ В УПРАВЛІННІ ЗАПАСАМИ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасна економіка характеризується інтенсивними змінами і високим ризиком, для неї важливими є максимально швидке ухвалення обґрунтованих стратегічних рішень і створення адекватної системи управління.

Одним з ефективних напрямів удосконалення процесу управління запасами є розроблення та впровадження сучасних інформаційно-управляючих систем і технологій. Упровадження інформаційних технологій спричиняє істотні організаційні зміни, трансформуючи структуру організацій та характер бізнес-процесів, механізми управління виробничими та трудовими процесами.

Нові інформаційні технології управління запасами є важливим і необхідним засобом, який дає змогу:

- швидко, якісно і надійно виконувати отримання, облік, зберігання й обробку інформації;
- значно скоротити управлінський персонал підприємства, який задіяний у процесах збирання, обробки, обліку, зберігання інформації;
- забезпечити у потрібні терміни керівництво й управлінсько-технічний персонал підприємства якісною інформацією;

– своєчасно та якісно вести аналіз і прогнозування господарської діяльності підприємства; швидко і якісно приймати рішення по всіх питаннях управління підприємством.

Інтеграція облікових та контрольних процесів є ключовим напрямом вдосконалення системи управління запасами машинобудівних підприємств. В умовах високої конкуренції, динамічних змін на ринку та необхідності швидкої адаптації до попиту прозорість і точність інформації про запаси стає однією з основних передумов ефективної діяльності підприємств. Інтеграція дозволяє поєднати облік запасів, контроль їх руху та прогнозування у єдину систему, спрямовану на зменшення витрат і підвищення ефективності роботи [1, 5].

Машинобудівні підприємства мають справу зі складними ланцюгами постачання та виробничими циклами, що вимагає максимальної точності обліку та швидкого контролю запасів. Наприклад, затримка у постачанні комплектуючих може зупинити виробництво, а надлишкові запаси призводять до зайвих витрат на зберігання. На багатьох підприємствах облікові та контрольні функції досі виконуються окремо, що створює розриви у передачі інформації, дублювання даних або помилки у їх оновленні [3].

Інтеграція цих процесів дозволяє вирішити такі проблеми:

- Відсутність актуальної інформації про залишки у реальному часі.
- Нemoжливiсть швидкого доступу до даних іншими відділами (виробництво, логістика, закупівлі).
- Втрати ресурсів через неефективний облік або контроль (наприклад, закупівля зайвих матеріалів).

Сучасні інтегровані системи вирішують ці проблеми шляхом впровадження єдиної бази даних, що оновлюється в реальному часі [6].

Одним із найважливіших інструментів інтеграції є ERP-системи (Enterprise Resource Planning). Ці програми дозволяють створити єдину платформу для об'єднання всіх підрозділів підприємства.

Переваги ERP-систем:

1. Синхронізація даних: ERP забезпечує актуальність інформації про рух запасів. Наприклад, коли відділ постачання додає дані про нову партію матеріалів, ця інформація автоматично стає доступною для виробничого та логістичного підрозділів [6, 7].
2. Прогнозування потреб: Завдяки аналітичним модулям ERP аналізує історичні дані та розраховує майбутні потреби у запасах. Наприклад, у високий сезон система може запропонувати збільшення замовлень, щоб уникнути дефіциту [5].
3. Зниження помилок: Автоматизація обліку зменшує ризик людських помилок, таких як некоректний ввід даних чи дублювання [7].

Інтеграція забезпечує прозорість даних для всіх відділів, які працюють із запасами. Наприклад, якщо виробничий відділ бачить точну кількість сировини, це дозволяє коригувати плани виробництва. Водночас відділ закупівель може зменшити витрати, закуповуючи лише необхідну кількість матеріалів [1, 9].

Прозорість також мінімізує ризик шахрайства чи помилок. Наприклад, у традиційних системах можливе приховування надлишкових запасів для уникнення перевірок. Інтегровані системи реєструють усі операції, і ці дані доступні для аналізу в режимі реального часу [10].

Сучасні технології значно розширюють можливості інтеграції.

Зокрема:

- IoT (Інтернет речей) дозволяє автоматизувати моніторинг запасів. Наприклад, датчики на складі автоматично оновлюють дані про кількість матеріалів у системі, коли запаси зменшуються.
- Штучний інтелект (AI) аналізує поточні дані та пропонує оптимальні стратегії управління. Наприклад, AI може визначити, коли найкраще робити замовлення постачальникам, щоб уникнути пікових цін [6, 10].

Інтеграція облікових та контрольних процесів має такі позитивні наслідки:

1. Зниження витрат на зберігання: Оптимізація запасів дозволяє уникнути надлишків.
2. Збільшення оборотності запасів: Прискорення руху матеріалів зменшує потребу у великих складах.

3. Прискорення процесів прийняття рішень: Завдяки доступу до актуальних даних підприємства можуть швидше реагувати на зміни ринку [4, 7].

Інтеграція облікових та контрольних процесів у системі управління запасами на машинобудівних підприємствах є необхідною умовою їх ефективної роботи. Впровадження сучасних ERP-систем, використання IoT та штучного інтелекту забезпечує злагоджену роботу всіх підрозділів, зменшує витрати і підвищує продуктивність підприємств [1, 6]. У майбутньому такі підходи залишатимуться основним напрямом розвитку машинобудівної галузі.

Список використаних джерел

1. Василенко, В.О. Ефективне управління запасами: теоретико-практичний аспект. – Київ: Економічна думка, 2020. – 256 с.
2. Зятковський, Л.І. Обліково-аналітичні системи на машинобудівних підприємствах. – Львів: Видавництво ЛНУ, 2019. – 312 с.
3. Діденко, А.М. Інноваційні підходи до управління виробничими запасами. – Донецьк: Донбас-Прес, 2021. – 198 с.
4. Коваль, П.О., Сидоренко, І.Г. Інформаційні системи в управлінні підприємствами. – Харків: НТУ "ХПІ", 2020. – 276 с.
5. Попов, М.В. Впровадження ERP-систем у виробничих процесах: методологія та практичні рішення. // Економіка і управління підприємствами, 2022. – №3. – С. 54–62.
6. Smirnov, I., & Ivanov, P. Optimization of Inventory Management in Manufacturing Enterprises Using IoT Technologies. // Journal of Industrial Management, 2021. – Vol. 45, No. 2. – P. 120–132.
7. Шкарупа, Т.В. Автоматизація обліку запасів у промисловості. – Одеса: Видавництво ОНУ, 2022. – 224 с.
8. Ткаченко, Л.М. Контрольні системи управління запасами в машинобудівному секторі. // Вісник економіки та менеджменту, 2021. – №2. – С. 78–85.
9. Kaplan, R.S., & Norton, D.P. The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. – Boston: Harvard Business Review Press, 1996.
10. Савченко, О.В. Розвиток технологій обліку і контролю в контексті індустрії 4.0. // Наукові записки Національного університету, 2020. – №4. – С. 45–50.

УДК 658.155:[637.5:005.936.3]

Кропивницький Микола,
*здобувач освіти другого (магістерського) рівня,
спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І.Б., д.е.н.,
проф., завідувач кафедри обліку і оподаткування*

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У ФУНКЦІОНУВАННІ ПІДПРИЄМСТВА

Операційні витрати відображає обсяг коштів, які підприємство витрачає на здійснення своєї основної операційної діяльності. Вони є невід'ємною частиною бізнес-процесу та можуть включати витрати на виробництво, реалізацію продукції, надання послуг, обслуговування клієнтів, адміністративні потреби, а також інші витрати, що не є капітальними або фінансовими. Сутність операційних витрат полягає у забезпеченні процесу отримання доходу від основної діяльності, тобто витрати такого типу мають ключове значення для підтримання життєдіяльності підприємства та його конкурентоспроможності на ринку.

Відповідно до концепції операційних витрат, підприємства мають витрачати ресурси, які залучаються для досягнення основної мети бізнесу — отримання прибутку. Це можуть бути витрати на придбання сировини, матеріалів, оплату праці співробітників, комунальні платежі, а також інші витрати, що виникають у процесі виробництва та реалізації продукції або надання послуг. Хоча кожна галузь має свої особливості у структурі

операційних витрат, загалом ці витрати є незмінним супутником будь-якого бізнесу. Наприклад, у виробничій сфері значну частку операційних витрат становлять матеріальні витрати, а в сфері послуг — витрати на оплату праці.

Зміст операційних витрат охоплює різноманітні види витрат, які можна віднести до операційної діяльності. Серед основних елементів цих витрат варто виокремити витрати на матеріальні ресурси, які використовуються у процесі виробництва. Це можуть бути як прямі витрати на сировину, напівфабрикати, комплектуючі, так і непрямі витрати на допоміжні матеріали, такі як мастила, енергія, вода. Важливо враховувати витрати на оплату праці, які включають заробітну плату працівників, нарахування на фонд оплати праці, відрахування на соціальні та пенсійні фонди. До операційних витрат також належать амортизаційні відрахування, що відображають зношування основних засобів підприємства.

Функція операційних витрат полягає в забезпеченні ефективного використання ресурсів підприємства, їх оптимізації та підвищенні продуктивності діяльності. Оптимізація операційних витрат є важливим завданням для підприємств, оскільки висока частка цих витрат у структурі собівартості продукції може призводити до зниження прибутковості. У зв'язку з цим виникає необхідність аналізу, контролю та планування операційних витрат, що дозволяє підприємству підтримувати свою конкурентоспроможність, зберігати фінансову стійкість та підвищувати рентабельність.

Якщо такі витрати занадто високі, це може призвести до зменшення прибутку або навіть до збитків. Навпаки, раціональне управління витратами дозволяє підвищити ефективність виробництва, знизити собівартість продукції та, відповідно, підвищити рівень прибутковості. По-друге, операційні витрати є основою для формування ціни на продукцію або послугу. Від їх обсягу та структури залежить те, наскільки конкурентоспроможною буде продукція на ринку. Якщо підприємство зуміє оптимізувати свої витрати, це надасть змогу встановлювати більш привабливі ціни для споживачів, що сприятиме зростанню попиту та збільшенню обсягів реалізації.

Важливо також відзначити, що операційні витрати відображають ефективність управління ресурсами на підприємстві. Наприклад, висока питома вага витрат на матеріали може свідчити про неефективне використання сировини або високі ціни на неї. Аналіз структури операційних витрат дозволяє виявити слабкі місця в організації виробничого процесу та визначити напрямки для їх зниження. Це може включати впровадження сучасних методів управління витратами, таких як система «lean production» (бережливе виробництво), використання автоматизації процесів, зменшення витрат у виробництві тощо. Зниження операційних витрат без шкоди для якості продукції є одним із головних завдань керівництва будь-якого підприємства.

За допомогою своєчасного аналізу витрат підприємство може виявити відхилення від планових показників та прийняти оперативні рішення для коригування діяльності. Це може бути необхідним у випадку зміни економічної ситуації, підвищення цін на ресурси або зниження попиту на продукцію. Здатність оперативно реагувати на зміни в ринкових умовах є ключовим фактором успішного функціонування підприємства.

Операційні витрати також відіграють важливу роль у процесі прийняття управлінських рішень. Керівництво підприємства повинно враховувати не тільки обсяг витрат, але й їх ефективність. Наприклад, зменшення витрат на оплату праці може знизити загальні витрати підприємства, але водночас може призвести до зниження мотивації персоналу та якості виконуваної роботи. Тому важливо знаходити баланс між оптимізацією витрат і підтримкою належного рівня якості продукції та послуг.

Операційні витрати мають значення у визначенні загальної стратегії розвитку підприємства. Вони формують базу для оцінки ефективності управлінських рішень та надають змогу прогнозувати майбутні фінансові результати. Для підприємства важливо не лише враховувати поточний рівень операційних витрат, а й аналізувати тенденції їх змін у часі. Це дозволяє виявити закономірності та розробити заходи для зниження витрат у довгостроковій перспективі. Завдяки глибокому аналізу операційних витрат підприємство може скорегувати свою діяльність, зосередившись на найбільш витратних процесах, що

відкриває можливості для оптимізації виробничих циклів і підвищення конкурентоспроможності.

Ще одним важливим аспектом операційних витрат є їх вплив на фінансову звітність підприємства. Операційні витрати безпосередньо відображаються у звіті про фінансові результати, впливаючи на показники прибутковості. Велика частка витрат може суттєво знизити валовий та чистий прибуток, що, своєю чергою, може негативно вплинути на інвестиційну привабливість підприємства. Інвестори та кредитори уважно оцінюють рівень операційних витрат, оскільки їх збільшення може свідчити про зниження ефективності діяльності або необхідність додаткових капіталовкладень для покриття витрат. Таким чином, контроль і управління операційними витратами є критично важливими для збереження фінансової стабільності та залучення інвестицій.

Для підприємств важливо не лише контролювати рівень операційних витрат, але й розуміти причини їх змін, щоб оперативно реагувати на виклики зовнішнього середовища та адаптувати свою діяльність.

Успішне управління операційними витратами можливе лише за умови комплексного підходу, що включає як аналіз витрат, так і впровадження інноваційних методів зниження витрат. Наприклад, використання цифрових технологій, автоматизація виробничих процесів і запровадження систем управління ефективністю (ERP-систем) дозволяють оптимізувати витрати, зменшити вплив людського фактора та підвищити прозорість обліку витрат. Впровадження сучасних методик управління витратами дає змогу підприємствам більш гнучко реагувати на зміни ринку та забезпечувати стабільне зростання, зберігаючи водночас високу якість продукції чи послуг.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що операційні витрати є основою фінансової діяльності підприємства, забезпечуючи його здатність виробляти та реалізовувати продукцію або послуги. Рациональне управління цими витратами дозволяє підприємству не лише зберігати свою фінансову стабільність, але й підвищувати рентабельність, покращувати якість продукції та зміцнювати свої позиції на ринку. В умовах сучасної економіки, де конкуренція є досить жорсткою, зниження операційних витрат стає важливим фактором для досягнення успіху. Це вимагає від підприємств активного впровадження нових технологій, постійного моніторингу витрат та впровадження ефективних методів управління витратами.

УДК 657.6.

Лапеченков Володимир,
*магістр спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Фатенок-Ткачук А. О., к. е. н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

ОБ'ЄКТИ ОБЛІКУ НА ЕТАПАХ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

У процесі формування стратегії розвитку важливим рішенням підприємства є вибір його місії. Це і є першим етапом цього процесу. Місія – це основне призначення підприємства, що характеризується чітко обумовленими причинами його існування та визначає головні напрямки та орієнтири його діяльності. На її формування впливають зовнішні та внутрішні чинники (рис. 1). На цьому етапі об'єктами обліку є цінності підприємства, імідж підприємства, орієнтація на вітчизняні та іноземні ринки, потреби, які підприємство має задовольнити тощо.

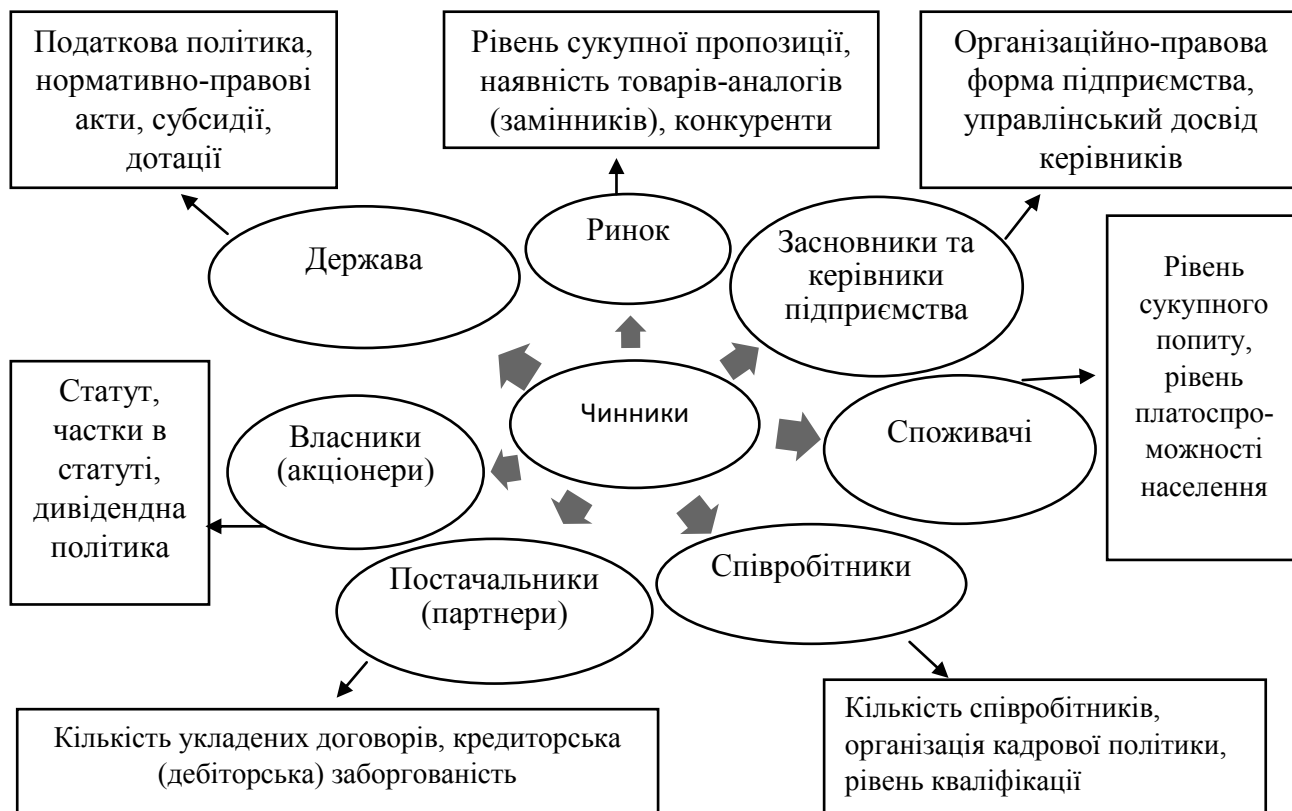

Рис. 1. Чинники, що впливають на місію підприємства та їх об'єкти обліку
Примітка: розроблено авторами

На етапі формування цілей об'єктами обліку є кількість впроваджених інновацій, життєвий цикл підприємства, рівень конкурентоспроможності продукції, додаткові резерви підприємства, обсяги реалізації товару, витрат на виробництво продукції тощо. На базі однієї загальної цілі (мети, місії) формуються більш деталізовані одиничні цілі, стратегії, тактики та політики для того, щоб досягнути бажаний результат. Слід виділити три типи цілей: стратегічні (підвищення конкурентоспроможності товару, вихід підприємства на нові ринки збуту тощо), тактичні (перекваліфікація кадрів, введення інноваційного продукту тощо) та оперативні (розробка та фінансування програми, збільшення доданої вартості продукції на 10 % тощо).

Чим краще підприємство розрізняє небезпеки, тим більше шансів на досягнення бажаного результату. Тому наступним кроком стратегічного планування є аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища. Об'єктами виступають податкова політика держави, кон'юнктура окремих сегментів ринку, соціально-політична ситуація в країні, кадрова політика підприємства, амортизаційна політика, рентабельність, фінансова стійкість, платоспроможність тощо. Оцінювання та аналізування внутрішнього середовища передбачають виявлення сильних та слабких сторін підприємства.

Наступним кроком є формування набору альтернативних стратегій. Основними об'єктами обліку виступають показники розвитку підприємства. На цій основі вище керівництво приймає рішення, яку стратегію доцільніше обрати.

Реалізація стратегії завершується її оцінкою. Це і буде завершальний етап стратегічного планування. Тут важливо перевірити правильність відбору методів внутрішнього та зовнішнього аналізу, виявити відповідність наявних показників діяльності підприємства до очікуваних.

Стан стратегічного планування в Україні досить низький. Це пов'язано з деякими помилками управлінців, невідповідністю управлінської філософії до вимог сучасного ринкового середовища, відсутністю досвіду керівників, а також з тим фактом, що методи стратегічного планування, які є широко використовуваними у зарубіжній практиці, не адаптовані до нашого вітчизняного ринку і, тому результати використання не завжди задовільні. У зв'язку з цим, ми виділили пріоритетні напрямки вдосконалення щодо здійснення стратегічного планування та управління:

- використання послуг фахівців із розробки стратегії, формування конкурентних переваг та ін.;
- проведення якісного аналізу всіх галузей підприємства;
- встановлення конкретних термінів виконання стратегічних і тактичних цілей;
- проведення ретельного контролю над ефективним розподілом ресурсів;
- використання сучасних інструментів та підходів до формування стратегії та її реалізації;
- збільшення переліку документів, що регламентують процес стратегічного планування;
- введення нових документів, які будуть базою для планування діяльності підприємства;
- нормативно-правове забезпечення чіткої та прозорої процедури розроблення документів стратегічного напрямку.

Отже, перспективним підходом до формування обліково-аналітичного забезпечення стратегічного планування підприємства буде інтеграція всіх наявних на підприємстві видів облікової діяльності з процедурами попередньої аналітичної обробки первинних даних, набутками дисципліни менеджменту знань й принципами ситуаційного управління.

Список використаних джерел

6. Плоскіна А. А., Фатенок-Ткачук А. О. Деякі аспекти облікового забезпечення стратегічного планування розвитку підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки.* 2022. № 4. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-4-7983>
7. Проект Закону України «Про державне стратегічне планування» від 05.12.2017. URL: <http://surl.li/dgaili> (дата звернення 10.03.2024).
8. Стратегічний план діяльності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України на 2020–2024 роки. МЕРТСГ. URL: <http://surl.li/sbmify> (дата звернення 10.03.2024).
4. Фатенок-Ткачук А. О. Обліково-аналітичне забезпечення стратегічного управління розвитком підприємства (тренінг-курс): навч. пос. Луцьк : Вежа-друк, 2023. 220 с.
5. Фатенок-Ткачук А. О. Організація обліково-аналітичного забезпечення процесу формування стратегії розвитку підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки* : журнал. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. № 2. С. 82-90.

УДК 657.37:330.341.1

Лахтюк Тетяна,
студентка факультету економіки та управління
спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
студентка факультету права та економіки
за напрямом «Бухгалтерський облік і податки»
Університету Яна Длугоша в Ченстохові, Республіка Польща
Науковий керівник: Скорук О. В., к. е. н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ІННОВАЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ: БЛОКЧЕЙН У ФІНАНСОВИХ ЗВІТАХ

Блокчейн-технології є інноваційними рішеннями, які відкривають нові можливості для розвитку інформаційних технологій і мають значний вплив на еволюцію багатьох сфер економіки. Ця технологія ґрунтується на створенні розподіленого реєстру, в якому дані зберігаються у вигляді ланцюга блоків. Кожен блок містить не лише інформацію, а й хеш-суму попереднього блоку, що гарантує безпеку та незмінність даних. Основні характеристики блокчейн-технології – це децентралізованість, прозорість, незмінність та відсутність необхідності в посередниках. Завдяки цим властивостям блокчейн знаходить застосування в фінансовій сфері та бухгалтерії. Крім того, блокчейн має великий потенціал у

сферах, де важливе надійне відстеження даних та перевірка їх достовірності, зокрема в аудиті [1, с. 274].

За допомогою блокчейн-технології компанії можуть записувати свої транзакції безпосередньо в єдиний реєстр, замінюючи традиційне зберігання окремих записів на основі квитанцій. Це дозволяє створити інтегровану систему надійних облікових записів. Всі дані зберігаються в розподіленому вигляді та захищені за допомогою криптографії, що робить практично неможливими будь-які спроби їх змінити чи приховати певну інформацію. Цей процес можна порівняти з підтвердженням транзакції нотаріусом, але в даному випадку роль нотаріуса виконують автоматизовані електронні системи. [2, с. 34].

Ці особливості блокчейн-технології надають бухгалтерським службам кілька важливих переваг:

1. Скорочення кількості помилок – завдяки впровадженню інтелектуальних контрактів, багато облікових функцій автоматизуються, що значно знижує ймовірність людських помилок;

2. Зниження витрат – блокчейн підвищує ефективність роботи бухгалтера, зменшує кількість помилок і, в середньостроковій перспективі, сприяє зниженню витрат на ведення бухгалтерського обліку та перевірку його точності;

3. Зменшення ймовірності шахрайства – щоб змінити запис у блокчейні, потрібно одночасно змінити його у всіх копіях розподіленої мережі, що фактично неможливо;

4. Скорочення часу на аудит – за допомогою інтелектуальних контрактів можна автоматизувати багато функцій аудиту, що значно зменшує час, необхідний аудитором для перевірки записів.

Блокчейн має величезний потенціал у сучасному бізнесі, особливо в сфері бухгалтерії, де він стає надійним джерелом довіри. Впровадження цієї технології в бухгалтерські процеси дає змогу автоматизувати аудит, значно підвищуючи ефективність і точність перевірок. Завдяки блокчейну всі бухгалтерські записи стають незмінними і постійно доступними для перевірки, що забезпечує їхню достовірність і надійність. Крім того, документи, зафіксовані в блокчейні, не можна змінити чи фальсифікувати протягом всього їхнього життєвого циклу. Це також дозволяє повністю відстежувати бізнес-процеси, які охоплюють різні підрозділи чи компанії. Смарт-контракти на основі блокчейн можуть автоматизувати багато операцій, таких як оплата рахунків після підтвердження отримання товару, що ще більше підвищує ефективність та знижує ймовірність помилок [2, с. 34].

Водночас активне впровадження блокчейн-технології в бухгалтерію ставить питання підвищення кваліфікації бухгалтерів. Оскільки завдяки автоматизації обліку значно скорочується кількість операцій з первинною документацією, а блокчейн забезпечує більшу прозорість та достовірність даних, бухгалтер повинен змінити свій підхід до роботи.

Окрім того, що бухгалтери витратимуть менше часу на внесення даних і реєстрацію господарських операцій, вони зможуть більше часу присвячувати аналізу економічних процесів, підготовці професійних суджень та правильному відображенню операцій в обліку й звітності.

Для ефективною адаптації до нових умов бухгалтер повинен стати не лише фахівцем з обліку, а й аналітиком, здатним оцінювати економічний зміст операцій та вміло використовувати технології для прийняття обґрунтованих рішень. Це вимагає не лише підвищення кваліфікації, а й перебудови мислення бухгалтерів для більш глибокого розуміння технологічних змін у сфері обліку.

Найперспективнішими напрямками застосування технології блокчейн у бухгалтерському обліку є:

1. Розрахунки з контрагентами – використання блокчейну дозволяє забезпечити прозорість і надійність фінансових транзакцій між підприємствами та їх контрагентами.

2. Оперативний облік та звітність у режимі реального часу – блокчейн дозволяє автоматично оновлювати облікові записи та фінансові звіти, що робить облік більш точним і актуальним.

3. Робота з документами та їх зберігання – блокчейн забезпечує безпечне і незмінне зберігання документів.

4. Рух активів всередині підприємства – технологія блокчейн дозволяє точно відстежувати переміщення та зміни в вартості активів компанії.

5. Розрахунок і сплата податків – блокчейн може спростити процеси податкової звітності та сплати податків, оскільки всі транзакції автоматично фіксуються в реєстрі. Це дозволяє зменшити кількість помилок у податкових розрахунках, забезпечити прозорість у взаємодії з податковими органами та значно скоротити час на підготовку і подачу податкових декларацій.

6. Оплата дебіторської та кредиторської заборгованості – за допомогою блокчейн-технологій можна автоматизувати процеси оплати боргів. Смарт-контракти можуть бути налаштовані таким чином, щоб автоматично здійснювати платежі при виконанні певних умов, що знижує ризики затримок і помилок при оплатах, а також спрощує управління грошовими потоками [3, с. 141].

Отже, технологія блокчейн має потенціал кардинально змінити бухгалтерський облік, забезпечуючи високу прозорість, безпеку та незмінність даних. Вона дозволяє автоматизувати багато процесів, зменшуючи ймовірність помилок та шахрайства, що підвищує ефективність і точність фінансових звітів. Завдяки розподіленому реєстру, блокчейн спрощує розрахунки з контрагентами, управління активами та документообіг, роблячи ці процеси більш зручними та надійними. Впровадження блокчейн-технологій у бухгалтерії не лише знижує витрати та час на обробку даних, а й відкриває нові можливості для розвитку бізнесу, підвищуючи рівень довіри до фінансової інформації та забезпечуючи більшу прозорість у веденні обліку.

Список використаних джерел

1. Лукановська І. Р. Особливості блокчейн-технології та можливості її застосування в аудиторській діяльності. *Облік і аудит*. 2024. С. 273-278.
2. Ярошук О., Белова І. Технологія блокчейн в бухгалтерському та аудиті. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. Випуск 3-4. С. 28-44.
3. Попівняк Ю. М. Технологія блокчейн у бухгалтерському обліку й аудиті: сучасний стан, можливості та перспективи застосування. *Економіка, управління та адміністрування*. Львів: 2019. С. 137-144.

УДК 657.44:334.72

Лебедь Катерина,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Скорук О. В., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Раціональне управління доходами і витратами підприємства є ключовим фактором забезпечення його економічної стабільності та конкурентоспроможності. Ефективне обліково-аналітичне забезпечення дозволяє не лише систематизувати інформацію про фінансові результати, але й зробити її основою для прийняття стратегічних рішень.

Облік доходів підприємства здійснюється на основі П(С)БО 15 «Дохід» [3]. Основна увага приділяється операційним доходам, які є базою для визначення загальної ефективності діяльності. Аналітичне забезпечення доходів охоплює:

Горизонтальний і вертикальний аналіз доходів. Дозволяє визначити динаміку і структуру доходів, а також виявити тенденції розвитку. Сегментація доходів за видами продукції або ринками збуту. Це дає можливість визначити найперспективніші напрями діяльності. Порівняльний аналіз з конкурентами. Визначення позиції підприємства на ринку допомагає адаптувати стратегію збуту. Також важливим є моніторинг дебіторської заборгованості, яка безпосередньо впливає на фінансові потоки підприємства.

Згідно з П(С)БО 16 «Витрати» [2], витрати класифікуються за економічними елементами та статтями калькуляції. Аналіз витрат забезпечується такими інструментами:

- АВС-аналіз (Activity-Based Costing). Дозволяє розподілити витрати відповідно до конкретних бізнес-процесів.
- Аналіз точки беззбитковості. Визначення критичного обсягу виробництва, що дозволяє уникнути фінансових втрат.
- Контроль над постійними і змінними витратами. Забезпечує можливість оптимізації витратної частини бюджету.

Окрему увагу слід приділити аналізу рентабельності продукції, оскільки це ключовий індикатор ефективності управління витратами. В сучасних умовах автоматизація обліково-аналітичних процесів стає необхідністю. ERP-системи (наприклад, SAP, 1C, Microsoft Dynamics) забезпечують:

- збір, обробку і збереження великих обсягів даних;
- швидке формування управлінської звітності для різних рівнів менеджменту;
- інтеграцію фінансових і виробничих даних для комплексного аналізу.

Використання таких систем дозволяє зменшити людський фактор і підвищити точність прогнозування фінансових результатів.

У сучасному динамічному бізнес-середовищі підприємства стикаються з новими викликами, які вимагають адаптації їхніх обліково-аналітичних систем. Основним трендом останніх років є впровадження цифрових технологій, які дозволяють удосконалити процес збору, обробки та аналізу даних. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню швидкості й точності прийняття управлінських рішень.

Розглянемо декілька інноваційних інструментів аналізу:

- Технології Big Data:

Використання великих даних дозволяє виявляти приховані закономірності у фінансових потоках, прогнозувати можливі ризики та знаходити точки зростання прибутковості. Завдяки інтеграції з ERP-системами Big Data забезпечує глибший рівень аналізу як внутрішніх, так і зовнішніх факторів.

- Штучний інтелект і машинне навчання:

Ці інструменти допомагають автоматизувати процеси обробки великих обсягів інформації, а також прогнозувати доходи та витрати з урахуванням змін у ринковому середовищі. Наприклад, алгоритми можуть аналізувати поведінку споживачів для формування ефективніших стратегій збуту.

- Хмарні технології:

Перехід до обліково-аналітичних систем у хмарному середовищі забезпечує підприємствам доступ до даних у режимі реального часу, а також знижує витрати на підтримку ІТ-інфраструктури. Хмарні рішення особливо ефективні для компаній, що працюють на глобальних ринках.

Ефективне обліково-аналітичне забезпечення доходів і витрат підприємства створює передумови для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Використання сучасних інформаційних систем і інструментів аналізу дозволяє підприємствам адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, оптимізувати витрати та підвищувати рентабельність. Успішне функціонування підприємств у сучасних умовах значною мірою залежить від ефективності їх обліково-аналітичного забезпечення. Інтеграція сучасних цифрових технологій дозволяє не тільки оптимізувати витрати та підвищити рентабельність, а й забезпечити конкурентну перевагу на ринку. Водночас підприємствам важливо враховувати можливі ризики, пов'язані з впровадженням новітніх технологій, такі як кіберзагрози та потреба у висококваліфікованих фахівцях.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 10.11.2024).
2. Витрати : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 12.11.2024).
3. Дохід : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15, затв. наказом Міністерства фінансів України від 29 листоп. 1999 р. № 290. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 12.11.2024).

4. Дорош Н.І. Інформаційне забезпечення обліку та аналізу на підприємствах. *Економіка та управління*. 2022. №3. С. 12-18
5. Ковальчук Л. М. Сучасні інформаційні системи в обліково-аналітичному процесі. *Фінанси підприємств*. 2021. №5. С. 35-40

УДК 657.6.33

Левашук Сергій,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І. Б.,
д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Внутрішньогосподарський контроль за розрахунками з оплати праці є важливим аспектом забезпечення ефективного управління підприємством. Поліпшення якості цього процесу сприяє підвищенню прозорості та надійності управлінських рішень, зменшенню непродуктивних витрат, а також підвищенню загальної продуктивності праці та задоволеності працівників. Запровадження ефективної системи контролю за розрахунками з оплати праці дозволяє забезпечити відповідність законодавчим вимогам, оптимізувати використання ресурсів та створити конкурентоспроможне середовище для розвитку підприємства.

Основною метою внутрішньогосподарського контролю є передбачення та запобігання можливим помилкам, порушенням, зловживанням, безгосподарності та іншим негативним явищам. Внутрішньогосподарський контроль розрахунків забезпечує дотримання підприємством чинного законодавства з оплати праці та правильність відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку [1].

Внутрішньогосподарський контроль за розрахунками з оплати праці має на меті поліпшення якості процесу управління розрахунками з оплати праці підприємства. Основними завданнями є забезпечення достовірності даних шляхом впровадження механізмів перевірки правильності розрахунків заробітної плати, включаючи контроль за обліком робочого часу та виплатами, контроль своєчасності виплат через регулярний моніторинг строків виплат для уникнення затримок, а також виявлення та виправлення помилок шляхом регулярного аналізу даних для виявлення невідповідностей та оперативного внесення коригувань.

Документування процесів в автоматизованому вигляді створює та покращує керованість процедур розрахунків, моніторинг відповідності законодавству забезпечує гармонізацію всіх дій та процедур актуальному законодавству та нормативно-правовим актам України, а періодична оцінка ефективності впроваджених заходів контролю дозволяє вносити зміни для покращення процесів.

Організовуючи систему внутрішнього контролю на підприємстві необхідно дотримуватися системного підходу, що забезпечує його найбільшу результативність та, в свою чергу, визначає раціональність контрольної діяльності [2].

Основними методами внутрішнього контролю є:

- проведення регулярних внутрішніх аудитів для перевірки відповідності розрахунків з оплати праці встановленим стандартам;
- формування та аналіз регулярних звітів про стан розрахунків;
- впровадження автоматизованих систем для розрахунків заробітної плати та управління персоналом;
- регулярне навчання та підвищення кваліфікації працівників, відповідальних за розрахунки;
- впровадження системи зворотного зв'язку для виявлення проблем та пропозицій щодо покращення процесів.

Розширена модель внутрішньогосподарського контролю включає:

- стратегічне планування впровадження методів внутрішнього контролю та організацію праці та оплати відповідно до них;

- формулювання стратегічних цілей внутрішньогосподарського контролю та деталізація на тактичному та оперативних рівнях;
- створення організаційної структури, яка є адаптивною до зон відповідальності працівників;
- регулярний аналіз і прогнозування потреб та недоліків діючої системи контролю праці та її оплати.

Головними підсистемами даної моделі є:

1) Контроль якості праці та продуктивності здійснюється через впровадження стандартів якості ISO, інтеграцію всіх аспектів управління якістю у єдину систему (QMS) та впровадження принципів постійного вдосконалення процесів на всіх рівнях організації (Kaizen).

2) Розширена система оплати праці включає диференціацію оплати, надання комплексних соціальних пільг, таких як медичне страхування та пенсійні програми, а також впровадження програм участі у прибутках. Мотивація, розвиток та утримання персоналу передбачають визначення і розвиток ключових компетенцій працівників, створення індивідуальних планів розвитку кар'єри, впровадження програм наставництва та коучингу.

3) Інформаційні системи та автоматизація включають впровадження сучасної ERP-системи, використання HRMS для автоматизації обліку праці, заробітної плати та управління талантами, а також застосування бізнес-аналітики та технологій Big Data для аналізу ефективності праці. Контроль та аудит охоплюють проведення внутрішніх та зовнішніх аудитів, управління ризиками та контроль витрат.

Метою аудиту витрат та розрахунків з оплати праці є дослідження дотримання чинного законодавства; достовірності даних в обліку і звітності з оплати праці; оцінка; аналіз системи соціально-трудових показників та виявлення проблем економного та ефективного використання трудових ресурсів; дослідження їх причин; надання необхідних рекомендацій з їх усунення [3].

Висновки зовнішнього та внутрішнього аудиту праці та оплати компліуються та приймається управлінське рішення для ліквідації вузьких місць у бізнес процесах.

4) Моніторинг, аналіз та коригування передбачають встановлення ключових показників ефективності (KPI), регулярне збирання, аналіз та звітування про результати роботи, а також впровадження коригуючих заходів на основі аналізу даних.

5) Комунікація та зворотний зв'язок включають організацію регулярних зустрічей та обговорень для обміну інформацією між різними рівнями управління, використання методів збору зворотного зв'язку від працівників та підтримку корпоративної культури.

6) Інновації та вдосконалення передбачають систематичний пошук та впровадження нових технологій та методів роботи, реалізацію програм вдосконалення процесів, таких як Lean та Six Sigma, а також оцінку та управління змінами для мінімізації негативних наслідків. Впровадження цієї комплексної моделі внутрішньогосподарського контролю охоплює всі аспекти управління працею та її оплатою, забезпечуючи систематичний підхід до підвищення ефективності підприємства та задоволеності працівників.

Отже, запровадження ефективної системи внутрішньогосподарського контролю за розрахунками з оплати праці сприятиме підвищенню прозорості та надійності управлінських рішень на підприємстві. Це дозволить забезпечити відповідність законодавчим вимогам, оптимізувати використання ресурсів, усунути непродуктивні витрати, покращити трудову дисципліну та підвищити рівень мотивації працівників. У кінцевому рахунку, така система сприятиме стійкому розвитку та конкурентоспроможності бізнесу на ринку, забезпечуючи високу якість продукції, робіт і послуг та створення здорової корпоративної культури.

Список використаних джерел

1. Ходаківська Л. Внутрішньогосподарський контроль розрахунків з оплати праці. Економіка І суспільство. 2018. № 17. С. 668–673. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/99.
2. Поліщук Т. В. Вдосконалення системи внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці на підприємствах в сучасних умовах господарювання. International Electronic Scientific Journal "Science Online". 2020. URL: <https://nauka-online.com/wp-content/uploads/2019/11/Polishhuk.pdf>.
3. Білобровенко Т. В., Шквара Д. О. Шляхи удосконалення організації та методики аудиту розрахунків з оплати праці. Вісник НТУ «ХПІ». 2023. Т. 6. С. 23–27. URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/298884/291452>.

ОСОБЛИВОСТІ УТРИМАННЯ ТА ОБЛІКУ ВІЙСЬКОВОГО ЗБОРУ

У 2014 році у зв'язку з російською агресією (під час проведення антитерористичної операції) в Україні було тимчасово запроваджено військовий збір, цільовим призначенням якого передбачалося фінансування заходів з підвищення обороноздатності держави, а строк його дії встановлено – до моменту набрання чинності рішенням Верховної Ради України про завершення реформи Збройних Сил України, чого так і не відбулося до сьогодні. Незважаючи на збереження і нині тимчасового статусу військового збору, скасування його найближчим часом є неможливим, оскільки про нього детально йдеться у Національній стратегії доходів до 2030 року.

Платниками військового збору у 2024 році є:

- фізособи-резиденти при отриманні доходу з джерел їхнього походження в Україні, а також з іноземних доходів. Це як звичайні фізособи, так і підприємці загальної системи оподаткування;
- фізособи-нерезиденти при отриманні доходів з джерел їхнього походження в Україні;
- податкові агенти фізосіб, що сплачують збір за них та від їхнього імені з зарплати, доходів згідно за цивільно-правовими договорами (ЦПД) та інших доходів (аналогічно з ПДФО).

На період дії воєнного стану не підлягають оподатковуванню військовим збором доходи у вигляді грошового забезпечення військовослужбовців та працівників:

- ЗСУ;
- Нацгвардії України;
- працівників правоохоронних органів;
- СБУ;
- Служби зовнішньої розвідки України;
- Державної прикордонної служби України;
- осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців, працівників МВС, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань;
- інших осіб на період їхньої безпосередньої участі в здійсненні заходів із забезпечення нацбезпеки і оборони, відсічі і стримуванні збройної агресії рф [2]

Ставка військового збору складає 1,5 % від нарахованих доходів фізичним особам, хоча ще з квітня 2022 року постійно виникають ініціативи щодо збільшення його розміру до 3 %.

Міністерством фінансів України і профільними комітетами ВРУ підтримується позиція щодо зобов'язання у перспективі сплачувати військовий збір юридичними особами – платниками податку на прибуток підприємств (у розмірі 0,1 % прибутку підприємств) і платниками єдиного податку третьої та четвертої груп, а також фізичними особами-підприємцями – платниками єдиного податку першої, другої, третьої та четвертої груп. Крім того, додатковий військовий збір планується поширити на покупців банківських металів, легкових автомобілів (у розмірі 10 % від вартості), що підлягають першій державній реєстрації в Україні, продавців нерухомості, роздрібних продавців ювелірних виробів із золота, платини й дорогоцінного каміння (1,5 % – від вартості дорогоцінних металів, 30 % – від вартості ювелірних виробів), а також операторів стільникового зв'язку.

Крім того, військовий збір може набути ознак непрямого податку, такого як податок на додану вартість, а, як відомо, один і той же податок (збір) не може бути одночасно прямим і непрямим. Як видно з наведеного вище, зусилля Міністерства фінансів України спрямовані, по-перше, на розширення переліку об'єктів обкладення військовим збором і, відповідно, бази оподаткування і, по-друге, на упровадження досить високого рівня його ставок, проте проблемним і надалі залишається легальність запровадження і стягнення

такого збору, тобто визначення його місця у податковій системі України, яка, у розумінні ч. 3 ст. 6 ПКУ, є сукупністю «загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому цим Кодексом порядку» [1].

Законотворці планують підвищити ставку військового збору з 1,5 % до 5 % для всіх операцій, за якими утримується ПДФО. Тож підвищення ставки військового збору з 1 жовтня торкнеться зарплати, оренди, дивідендів, операцій із рухомим та нерухомим майном та інших доходів.

Для ФОП — платників єдиного податку першої, другої та четвертої групи планується встановлення щомісячної сплати військового збору у розмірі 10 % від мінімальної зарплати станом на 1 січня. У 2024 році це 710 грн на місяць, а з січня 2025 року — 800 грн на місяць. Сплачувати військовий збір ФОП мають щомісяця не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця. Дозволяється оплатити військовий збір авансовим внеском за весь податковий період (квартал, рік), але не більш як до кінця року.

Платникам єдиного податку третьої групи доведеться сплачувати військовий збір в розмірі 1 % від доходу. Строк сплати військового збору співпадає з терміном сплати єдиного податку — протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації.

Пільги по сплаті військового збору з 01.10.2024 не передбачаються.

Отже, у дослідженні розглянуто особливості запровадження та розвитку військового збору в Україні, який з'явився у 2014 році через військову агресію росії. Спочатку його цільовим призначенням було фінансування обороноздатності держави, проте його статус залишається тимчасовим і дотепер, а відміна збору найближчим часом малоймовірна. Військовий збір, з початковою ставкою 1,5 % від доходів фізичних осіб, розглядається як один з основних інструментів фінансування армії, і в майбутньому його застосування планується розширити, зокрема, збільшити ставку до 5 % та поширити його на нові категорії платників. Передбачається, що зміни торкнуться доходів ФОП, операцій з нерухомістю, дорогоцінними металами та іншими сферами, що може мати вплив на економічну ситуацію в країні. Зазначено ризики, пов'язані з потенційним зниженням надходжень через підвищення ставок, що підтверджується досвідом зміни ставок інших податків в Україні.

Список використаних джерел

1. Солдатенко О. В. Військовий збір у податковій системі України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2024. № 1. С. 224-229. URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2024/43.pdf
2. Онищенко В., Бондаренко О. Військовий збір: коли вираховувати за ставкою 5 %. *Головбух*. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7401-vyskoviy-zbr>
3. Крутова А. С., Нестеренко О. О., Коробкіна І. С. Особливості нарахування та обліку військового збору. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/1227/1/esprstp_2015_1_4.pdf

УДК 519.86

Ліпич Каріна,
*бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту*

МОДЕЛЮВАННЯ ЗВ'ЯЗКУ МІЖ КІЛЬКІСТЮ ЗАКЛАДІВ МИСТЕЦТВА, СПОРТУ, РОЗВАГ ТА ВІДПОЧИНКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ОБСЯГОМ РЕАЛІЗОВАНИХ НИМИ ПОСЛУГ

Згідно класифікації видів економічної діяльності (КВЕД-2010) секція R охоплює підприємства та організації, які спеціалізуються на організації культурних і спортивних заходів, а також надають послуг для дозвілля. Підприємства цієї сфери діяльності займаються проведенням спортивних змагань, організацією концертів, театральних вистав, а також забезпечують роботу парків розваг, кінотеатрів, фітнес-центрів.

На нашу думку, кількість закладів досліджуваного виду економічної діяльності має прямий вплив на обсяг наданих ними послуг. Для перевірки висловленого нами припущення використаємо метод економетричного моделювання.

У нашому дослідженні фактором є кількість закладів мистецтва, спорту, розваг та відпочинку Волинської області, а показником обсяг реалізованих ними послуг.

Статистичні дані для побудови економетричної моделі було взято на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для закладів мистецтва, спорту, розваг та відпочинку Волинської області за 2010-2021 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість закладів), одиниць	Значення показника (обсяг реалізації послуг), тис. грн.
1	2010	16	2793,7
2	2011	14	7994,2
3	2012	12	7995,3
4	2013	19	15544,7
5	2014	15	6113,7
6	2015	15	9119,7
7	2016	17	14343,0
8	2017	20	40800,0
9	2018	25	71069,7
10	2019	29	94082,0
11	2020	32	92312,6
12	2021	25	151580,4

Джерело: [1-2].

Шляхом відповідних розрахунків було одержано значення параметрів моделі парної лінійної регресії та її формулу для закладів мистецтва, спорту, розваг та відпочинку Волинської області:

$$Y = 8392,38 \cdot X - 124335,77, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізації послуг в закладах мистецтва, спорту, розваг та відпочинку Волинської області, тис. грн;

X – кількість закладів мистецтва, спорту, розваг та відпочинку Волинської області, од.

Аналіз показав, що побудована економетрична модель адекватна статистичним даним з ймовірністю 0,95, адже розраховане значення критерію Фішера (43,06) перевищує табличне значення критерію (4,96). Звідси робимо висновок, що побудовану економетричну модель можна аналізувати й використовувати в прогнозуванні.

Поведена перевірка побудованої економетричної моделі на адекватність статистичним даним показала, що наше припущення про існування прямого зв'язку між кількістю закладів мистецтва, спорту, розваг та відпочинку Волинської області і обсягом наданих ними послуг підтвердилось.

Розташування точок на графіку відносно прямої – лінії парної лінійної регресії (рис. 1) свідчить про належну якість побудованої економетричної моделі.

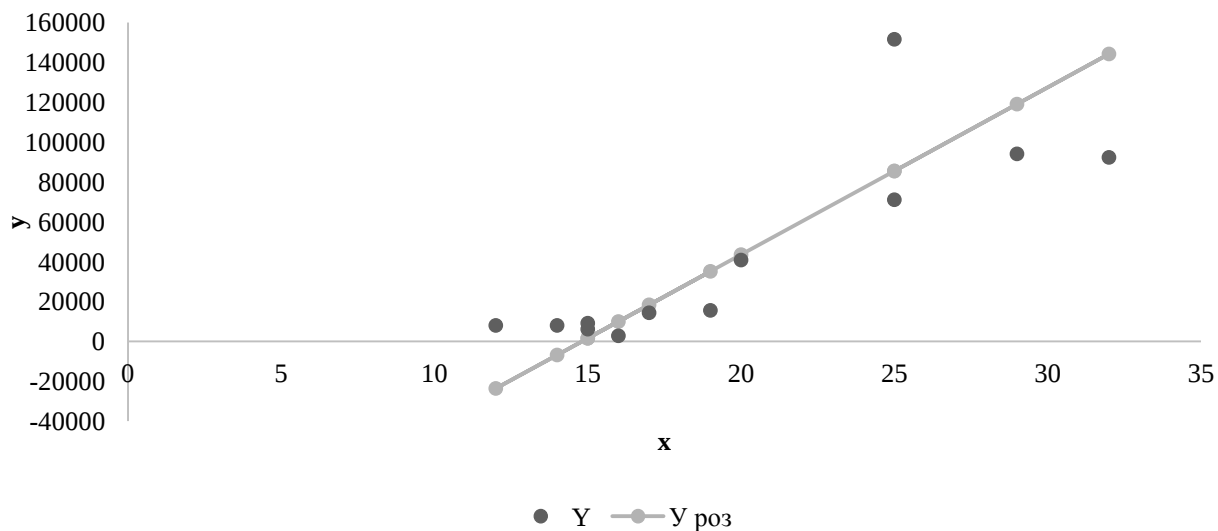

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для закладів мистецтва, спорту, розваг та відпочинку Волинської області
Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Проведемо аналіз побудованої економетричної моделі (таблиця 2).

Таблиця 2

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для закладів мистецтва, спорту, розваг та відпочинку Волинської області за 2010-2021 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	0,83	Зв'язок між фактором і показником сильний і прямий
Коефіцієнт детермінації	R^2	0,69	Варіація фактора сильно впливає на варіацію показника, а саме варіація фактора на 69% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	R	0,83	Точки поля кореляції достатньо близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

Оцінимо ступінь еластичності показника (обсяг реалізованих послуг) за фактором (кількість закладів) за допомогою коефіцієнта еластичності, розрахованого для середніх значень фактора і показника для побудованої економетричної моделі. За значенням коефіцієнта еластичності ($K_{\text{ел}} = 2,26$) робимо висновок: якщо кількість закладів мистецтва, спорту, розваг та відпочинку у Волинській області збільшується на 1%, то обсяг реалізованих ними послуг зростає на 2,26%.

Таким чином, проведене нами дослідження показало, що для закладів мистецтва, спорту, розваг та відпочинку Волинської області між фактором (кількість закладів) і показником (обсяг реалізованих послуг) існує прямий і сильний зв'язок. Варіація показника на 69% зумовлена варіацією фактора. При збільшенні фактора на 1% показник збільшується на 2,26%.

Список використаних джерел

1. Кількість діючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_10.htm (дата звернення 11.10.2024).

2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 11.10.2024).

УДК 519.86

Лісовчук Анастасія,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ПОБУДОВА ТА АНАЛІЗ МОДЕЛІ ЗАЛЕЖНОСТІ ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ ВІД ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Підприємства промисловості забезпечують виробництво товарів і послуг на масовому рівні. Діяльність промислових підприємств передбачає значну кількість виробничих процесів для створення продукції в межах масштабного виробництва.

На підприємствах промисловості зайнята значна частина працездатного населення країни, тому важливим є дослідження щодо вивчення зв'язку між оплатою праці та обсягом реалізованої продукції на підприємствах даної галузі економіки.

Тому для дослідження було обрано витрати на оплату праці на підприємствах промисловості в якості фактора і обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) зазначених підприємств в якості показника.

Необхідні для побудови економетричної моделі статистичні дані ми брали на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств промисловості Волинської області за 2010-2020 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (витрати на оплату праці), млн. грн.	Значення показника (обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)), млн. грн.
1	2010	1878,25	8126,48
2	2011	2352,02	10492,69
3	2012	2779,12	11298,24
4	2013	2803,63	10906,26
5	2014	2959,19	13682,92
6	2015	3793,07	19425,75
7	2016	4820,9	23378,32
8	2017	6717,07	29214,7
9	2018	8773,78	33423,17
10	2019	11206,25	34410,92
11	2020	11743,32	35523,39

Джерело: [1-2].

Виконавши обчислення із застосування формул на основі методу найменших квадратів, ми визначили параметри моделі парної лінійної регресії та отримали її формулу для промислових підприємств Волинської області:

$$Y = 2,83 \cdot X - 5531,51, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) на промислових підприємствах Волинської області, млн. грн;

X – витрати на оплату праці на промислових підприємствах Волинської області, од.

Розрахункове значення критерію Фішера (95,54) більше, ніж табличне значення критерію (5,32). Тому з ймовірністю 0,95 можемо стверджувати, що побудована економетрична модель придатна для аналізу й прогнозування.

Проведена перевірка побудованої економетричної моделі на адекватність статистичним даним показала, що наше припущення про існування зв'язку між витратами на оплату праці на промислових підприємствах Волинської області і обсягом реалізованої ними продукції (товарів, послуг) підтвердилось.

Розташування точок на графіку відносно прямої – лінії парної лінійної регресії (рис. 1) свідчить про належну якість побудованої економетричної моделі.

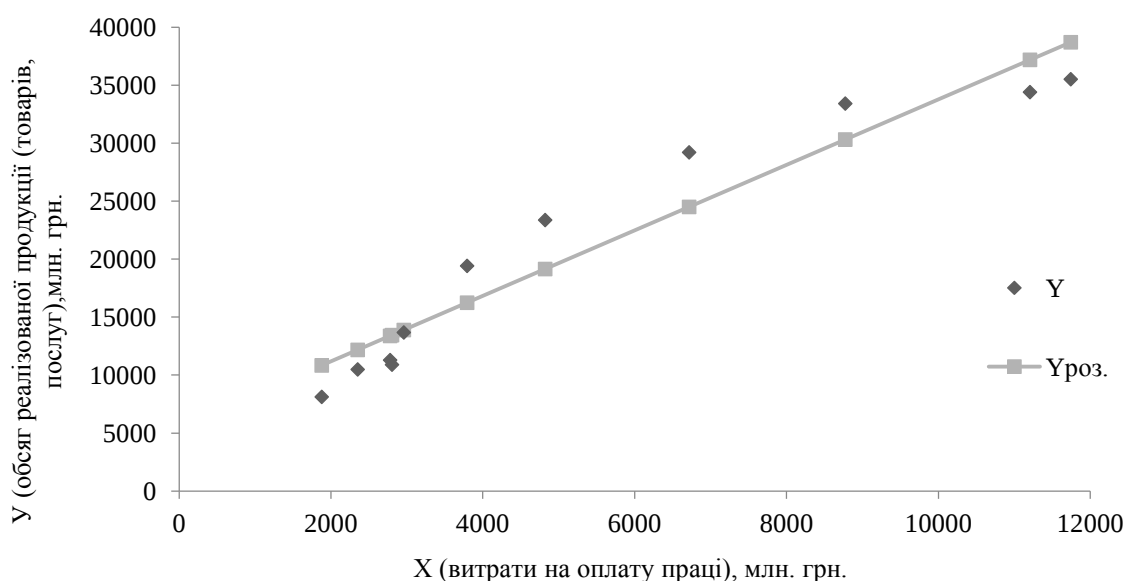

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для підприємств промисловості Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

У таблиці 2 подано інтерпретацію значень показників, які було використано для аналізу побудованої економетричної моделі.

Таблиця 2

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для підприємств промисловості Волинської області за 2010-2020 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	0,96	Зв'язок між фактором і показником сильний і прямий
Коефіцієнт детермінації	R^2	0,91	Варіація фактора сильно впливає на варіацію показника, а саме варіація показника на 91% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	R	0,96	Точки поля кореляції достатньо близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

Оцінімо ступінь еластичності показника (обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)) за фактором (витрати на оплату праці) за допомогою коефіцієнта еластичності, розрахованого для середніх значень фактора і показника для побудованої економетричної моделі. За значенням коефіцієнта еластичності ($K_{ел} = 0,88$) робимо висновок: якщо витрати на оплату праці на промислових підприємствах Волинської області збільшуються на 1%, то обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) цих підприємств зростає на 0,88%.

Таким чином, проведене нами дослідження показало, що для підприємств промисловості Волинської області між фактором (витрати на оплату праці) і показником (обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)) існує прямий і сильний зв'язок. Варіація показника на 91% зумовлена варіацією фактора. При збільшенні фактора на 1% показник збільшується на 0,88%.

Список використаних джерел

1. Витрати на оплату праці підприємств з розподілом на малі, середні та великі підприємства (2010-2020). Волинське обласне управління статистики. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/fin_new/vopp_blue_reg_10_20_ue.xlsx (дата звернення 07.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності промисловості (2010-2020). Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/3_10ut.htm (дата звернення 23.10.2024).

УДК 657.6

Літвінчук Володимир,
*здобувач освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська Ірина, д.е.н.,
професор кафедри обліку і оподаткування*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПДВ В СФЕРІ РОСЛИННИЦТВА В УКРАЇНІ

Податок на додану вартість (ПДВ) є одним із ключових податків у податковій системі України, оскільки він забезпечує значну частину доходів державного бюджету. Його роль особливо важлива в аграрному секторі, який є стратегічно значущим для економіки країни. У сфері сільського господарства, зокрема у рослинництві, застосування ПДВ має свої особливості, які враховують специфіку галузі. Рослинництво є основою продовольчої безпеки країни, забезпечуючи як внутрішні потреби у продуктах харчування, так і експортні поставки, що формують валютні надходження. Саме тому держава активно впроваджує податкові механізми, спрямовані на підтримку сільськогосподарських підприємств. Зокрема, законодавством передбачено пільгові ставки ПДВ для окремих видів продукції, а також спеціальні режими оподаткування для сільгоспвиробників.

Загальні положення щодо ПДВ у рослинництві в Україні регулюються Податковим кодексом України (ПКУ), зокрема розділом V. У рослинництві цей податок має кілька аспектів, що впливають на порядок його адміністрування.

Базова ставка ПДВ в Україні становить 20%. Однак для сільськогосподарської продукції застосовується пільгова ставка 14%, яка була запроваджена Законом України № 1115-IX від 17 грудня 2020 року. Ця ставка поширюється на операції з постачання окремих видів продукції рослинництва, до них належать:

- пшениця;
- жито (меслин);
- ячмінь;
- кукурудза;
- соєві боби;
- ріпак;
- інші.

Об'єктом ПДВ у рослинництві є операції з постачання товарів (продукції рослинництва) і послуг, пов'язаних із вирощуванням, збором та обробкою врожаю [1].

Впровадження пільгової ставки податку для окремих видів сільськогосподарської продукції спрямоване на:

- зменшення податкового навантаження на аграріїв;
- підвищення конкурентоспроможності української сільськогосподарської продукції на міжнародному ринку;
- дегінізацію аграрного сектору;
- стимулювання розвитку галузі;
- створення сприятливих умов для інвестицій.

Рослинництво є одним із основних експортних напрямів України, особливо постачання зернових і олійних культур. При експорті продукції ставка ПДВ дорівнює 0%, що дає право на відшкодування ПДВ із бюджету. Це стимулює експорт, але водночас є джерелом фінансових ризиків через можливі затримки з поверненням коштів або спроби шахрайства.

Законодавство передбачає підтримку об'єднань дрібних виробників, сільськогосподарських кооперативів. ПДВ у таких об'єднаннях може адмініструватися централізовано, що знижує витрати на податковий облік для малих фермерів.

Серед викликів сучасності в сфері ПДВ для аграріїв можна виділити такі:

1. Адміністративне навантаження – сільськогосподарські підприємства, особливо малі фермерські господарства, стикаються зі значними труднощами у веденні податкового обліку через складність законодавства та вимог щодо подання звітності. Для правильного адміністрування ПДВ необхідно дотримуватися численних правил щодо реєстрації податкових накладних, розрахунків із постачальниками та покупцями, а також формування податкових зобов'язань і кредиту. Багато малих фермерів не мають спеціалізованого бухгалтерського персоналу, що змушує їх звертатися до зовнішніх консультантів, збільшуючи витрати. Крім того, відсутність автоматизації у звітності та використання застарілих методів обліку часто призводить до помилок, що може стати причиною фінансових штрафів або додаткових перевірок з боку контролюючих органів.

2. Затримки з відшкодуванням ПДВ – процес повернення експортного ПДВ залишається болючим питанням для сільгоспвиробників. Незважаючи на законодавчо встановлені строки відшкодування, багато аграріїв стикаються зі значними затримками. Це пов'язано з необхідністю проходження тривалих перевірок з боку податкових органів, а також бюрократичними перешкодами. У результаті таких затримок підприємства змушені шукати додаткові фінансові ресурси для забезпечення своєї діяльності, що збільшує їх витрати та створює ризик ліквідності. Особливо гостро проблема проявляється під час активних сезонів, коли сільгоспвиробникам потрібні обігові кошти для закупівлі добрив, насіння чи пального.

3. Ризик зловживань – запровадження пільгової ставки ПДВ у 14% для окремих видів продукції має на меті підтримку аграрного сектору, але також створює ризики для зловживань. Деякі учасники ринку можуть свідомо маніпулювати класифікацією продукції, аби скористатися пільгами. Наприклад, продукцію, що не підпадає під пільгову ставку, можуть оформляти як таку, що належить до зернових чи технічних культур. Це створює нерівні умови для сумлінних платників податків і може призвести до втрат бюджету. Крім того, складність у визначенні меж між різними видами сільськогосподарської продукції іноді призводить до правових колізій і суперечок із контролюючими органами.

4. Вплив воєнних дій – повномасштабна агресія Росії проти України мала катастрофічний вплив на аграрний сектор, зокрема на рослинництво. Значна частина родючих земель опинилася в зоні бойових дій або тимчасово окупована, що зробило неможливим проведення посівних і збиральних робіт. Також були знищені або пошкоджені склади, техніка та інфраструктура, необхідні для вирощування та транспортування продукції. У регіонах, які постраждали найбільше, сільгоспвиробники втратили доступ до кредитних ресурсів, що ще більше ускладнило виконання податкових зобов'язань, зокрема адміністрування ПДВ. До того ж порушення логістичних ланцюгів і обмеження експорту негативно вплинули на можливість отримання доходів, з яких сплачуються податки.

Податок на додану вартість відіграє важливу роль у підтримці рослинництва, зокрема через пільгову ставку 14% для окремих видів продукції, що сприяє зменшенню податкового навантаження, підвищенню конкурентоспроможності та стимулюванню розвитку галузі. Водночас сільгоспвиробники стикаються з такими викликами, як адміністративне навантаження, затримки з відшкодуванням ПДВ, ризики зловживань пільгами та негативний вплив воєнних дій. Це підкреслює необхідність удосконалення

законодавства та процедур адміністрування податку для забезпечення стабільності та розвитку аграрного сектору.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115-20#Text>

УДК 657.6

Лішук Тетяна,
аспірант спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Шматковська Т.О., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

За реалій сучасності значна частина підприємств України перебуває на спрощеній системі оподаткування, тому варто надати значну увагу вивченню особливостей бухгалтерського обліку для саме цих господарських суб'єктів. Серед цих підприємств, підприємства юридичної сфери, в сфері туризму, вантажних і пасажирських перевезень, навчальні послуги, надання інформаційних послуг та послуг в сфері комп'ютерних технологій та інші.

Суб'єкти спрощеної системи оподаткування мають допустимий ліміт обороту та визначені види діяльності за якими можна працювати на спрощеній системі. При цьому заборонені види діяльності передбаченні і статті 295.4 Податкового Кодексу України.

Допустимий ліміт обороту станом на 2024 рік на рік 8285700 грн, важливо пам'ятати що це саме оборот а не чистий дохід. Юридичні особи можуть перебувати виключно на 3 тій групі спрощеної системи оподаткування, але можуть обрати ставку 5% без ПДВ, чи 3% з ПДВ. Також дана сума податку обчислюється відповідно обороту а не чистого доходу підприємства[1]. Для присвоєння новоствореною юридичною особою спрощеної системи оподаткування керівник підприємства має подати заяву про спрощену систему оподаткування протягом 10 днів після реєстрації. У випадку бажання стати платником пдв, це можна здійснити лише подавши заяву за 15 днів до початку наступного кварталу на практиці юридичні особи спочатку стають платниками єдиного податку за ставкою 5 та потім переходять на 3% з ПДВ з наступного кварталу.

Щодо ведення бухгалтерського обліку підприємств спрощеної системи оподаткування є основне визначення, що бухгалтерський облік є спрощеним, але обов'язковим. На практиці досить часто підприємства даної системи оподаткування не надають уваги бухгалтерському оформленню витрат, що насправді є досить важливим для підприємства.

Основними перевагами спрощеної системи є:

1. мінімізація податкового зобов'язання;
2. відсутність обов'язку ставати платником ПДВ після перевищення обороту 1 млн гривень за послідовні 12 місяців.
3. ефективність роботи, в сфері послуг з невеликими витратами.
4. економія часу та ресурсів.

Недоліками спрощеної системи є:

1. обмеження на розмір доходу та види діяльності, якими може займатись підприємство;
2. значні обмеження щодо операцій взаємозаліку, які досить ефективні в діяльності підприємств, наслідком чого можуть бути значні штрафні санкції;
3. ризики переходу на загальну систему оподаткування, при перевищенні лімітів.

Бухгалтерський облік на підприємствах України базується на Національних стандартах бухгалтерського обліку (НП(С)БО), зокрема НП(С)БО 25, що регламентує облік та подання звітності у спрощеній формі. Основною особливістю є, те що підприємства на спрощеній системі оподаткування складають фінансову звітність раз на рік та за формою 1-мс, «Фінансова звітність мікропідприємства». Статті балансу даної форми узагальнені та розділи максимально короткі, які дозволяють максимально скоротити час на складання даної звітності [2].

До мікропідприємств можна віднести підприємства, які мають балансову вартість активів менше за еквівалент 350 тис. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) менше ніж 700 тис. євро та середню кількість працівників до 10 осіб.

Основною проблемою, для підприємств України, пов'язаної з веденням бух обліку, є те що на сьогодні є програми для ведення обліку. Але не всі працюють досить ефективно, та вірно. Основними програмами для ведення обліку в Україні є: «MASTER: Бухгалтерія», Dilovod, Дебет Плюс, SMARTFIN.UA, BOOKKEEPER. Багато хто користується польською версією BAS, хоча вона фактично побудована на алгоритмі роботи колишньої 1С, програми створеної країною-агресором. Регістри бухгалтерського обліку, які використовуються підприємствами спрощеної системи такі ж як і на підприємствах загальної системи оподаткування. На сьогодні всі регістри розміщені в сучасних програмних рішеннях та деякі можуть бути доопрацьовані самостійно.

Господарські операції на бухгалтерських рахунках відображають взаємопов'язано, тобто якщо записується сума на один рахунок, то вона одночасно повинна бути записана і на другий рахунок, і взаємообумовлена, тобто якщо операція записана на дебет одного рахунку, то вона повинна бути записана в цій самій сумі на кредит іншого рахунку, або навпаки. Тобто відбувається подвійний запис.

Взаємозв'язок між рахунками, що виникає в результаті відображення на них господарських операцій, називається кореспонденцією. Рахунки, які між собою кореспондують, називають кореспондуючими. Спосіб подвійного запису в бухгалтерському обліку полягає в тому, що кожна господарська операція одночасно відображається на дебеті одного і на кредиті іншого рахунків в однакових сумах. Необхідність подвійного запису зумовлюється чотирма типами змін, що відбуваються в балансі внаслідок господарських операцій, які мають характер подвійного відображення. Подвійний запис - це елемент методу бухгалтерського обліку, його методичний прийом, який забезпечує двоїстість відображення кожної господарської операції на рахунках. Для запису операції на рахунку потрібно її класифікувати, а потім провести контрирування, тобто розмітку рахунків, які дебетуються і які кредитуються.

Загальновідомо, що запис змісту господарської операції під її номером із зазначенням рахунків, які дебетуються і кредитуються, а також суми, називається бухгалтерською проводкою, або бухгалтерською статтею (проведенням). При простій проводці операції здійснюються тільки з двома рахунками, з яких один дебетують, а другий кредитують на однакову суму. При складній проводці операції здійснюються більш як з двома кореспондуючими рахунками, із яких один дебетується на загальну суму, а інші кредитуються на часткові суми, або навпаки [3].

Використання спрощеної системи оподаткування надає для підприємств як багато переваг, так і недоліків, тому для того щоб підприємство ефективно працювало потрібно зважити всі моменти діяльності та прорахувати податкове навантаження, щоб розуміти ефективність перебування на спрощеній системі. Підсумовуючи зауважимо, що юридичні особи на спрощеній системі оподаткування керуються Національними стандартами бухгалтерського обліку (НП(С)БО), зокрема НП(С)БО 25. Це надає змогу вести облік та подавати звітність у спрощеній формі, а тому в підсумку – затратити значно менше ресурсів на його забезпечення.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 18.03.2020 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 14.11.2024).
2. Дерій В. А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2010. Вип. 2(17). С. 77–83.

3. Бухгалтерський облік / Т. В. Давидюк, О. В. Манойленко, Т. І. Ломаченко, А. В. Резніченко. Харків, 2016. 392 с. (Міністерство освіти і науки України Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»).
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. No 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14/> (дата звернення: 14.11.2024).

УДК 519.86

Лопатюк Максим,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ПОБУДОВА ПРОГНОЗУ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСЛУГ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ОСНОВІ КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ

Функціонування підприємств у галузі інформації та телекомунікацій пов'язане з виробництвом і поширенням інформації та культурного продукту, забезпеченням способу передавання та поширення цих продуктів, а також даних та інформації, діяльністю у сфері інформаційних технологій, обробленням даних та іншою діяльністю у сфері інформаційних послуг.

У нашому дослідженні ми плануємо встановити наявність чи відсутність зв'язку між фактором (кількістю зайнятих працівників) і показником (обсягом реалізованих послуг) для підприємств у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області, застосувавши метод моделювання.

Відповідні статистичні дані для побудови економетричної моделі у формі парної лінійної регресії розміщено на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість зайнятих працівників), осіб	Значення показника (обсяг реалізованих послуг), тис. грн.
1	2010	769	54142,4
2	2011	928	93651,1
3	2012	955	119601
4	2013	833	83527,8
5	2014	842	82718,6
6	2015	791	99070,3
7	2016	704	120140
8	2017	2300	894600
9	2018	2762	1178547,7
10	2019	3271	1525825,1
11	2020	3604	2016685,7

12	2021	4344	2861902
13	2022	4576	326506,8

Джерело: [1-2].

Визначивши параметри парної лінійної регресії, ми вивели її аналітичний вираз, яким задається залежність між кількістю зайнятих працівників і обсягом реалізованих послуг для підприємств у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області:

$$Y = 475,83 \cdot X - 249047,83, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізованих послуг на підприємствах у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області, тис. грн;

X – кількість зайнятих працівників на підприємствах у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області, тис. грн.

Важливим кроком у економетричному моделюванні є перевірка побудованої економетричної моделі на адекватність статистичним даним за критерієм Фішера. Розрахункове значення критерію Фішера (19,28) більше, ніж табличне значення критерію (4,67), тому з ймовірністю 0,95 можна вважати побудовану економетричну модель адекватною статистичним даним. Отже, модель можна використовувати для аналізу та прогнозування.

На рис. 1 наведено графік довірчої зони парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області. Графік показує, що найкращі припущення є в околі точки, координатами якої є середні значення фактора і показника.

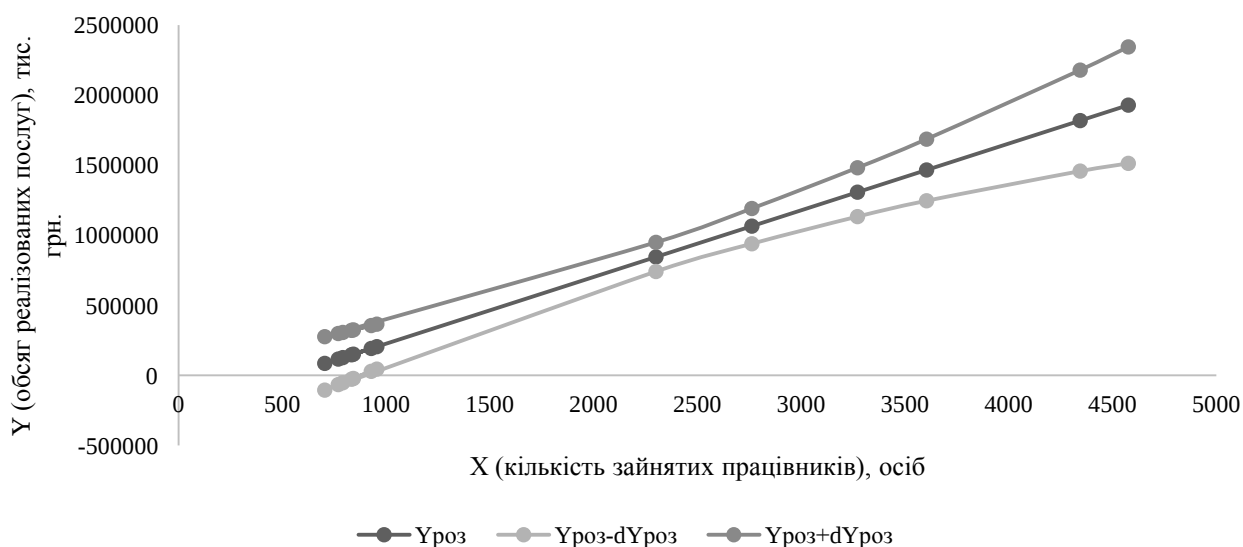

Рис. 1. Графік довірчої зони парної лінійної регресії для підприємств у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

На основі побудованої економетричної моделі визначено прогнозне значення показника (обсяг реалізованих послуг на підприємствах у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області). Для цього спочатку визначено прогнозне значення фактора (кількість зайнятих працівників на підприємствах у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області), для чого досліджено динаміку фактора й розраховано ланцюгові темпи приросту (зменшення) за 2011-2022 роки.

Як показали розрахунки, що за винятком 2013 і 2015-2016 років кількість зайнятих працівників на підприємствах у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області збільшувалась із середньорічним темпом приросту 24,68%. На підставі цього визначено прогнозне значення фактора – кількість зайнятих працівників на підприємствах у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області у 2023 році (5705 осіб).

Шляхом підстановки прогнозного значення фактора у формулу (1) було визначено прогнозне значення показника – обсяг реалізованих послуг на підприємствах у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області у 2023 році (2465613,0 тис. грн.). Щоб визначити довірчий інтервал прогнозного значення показника, нами розраховано відхилення прогнозного значення показника (164797,2 тис. грн.).

Отже, якщо у 2023 році кількість зайнятих працівників на підприємствах у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області становитиме 5705 осіб, то обсяг реалізованих послуг на підприємствах у галузі інформації та телекомунікацій Волинської області з ймовірністю 0,95 буде належати проміжку значень [2300815,8; 2630410,2] тис. грн.

Список використаних джерел

1. Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/27_2.htm (дата звернення 11.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 11.10.2024).

УДК 657.1

Лупинко Надія,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Сафарова А. Т. к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МСФЗ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[1] підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами.

Метод трансформації використовують більшість підприємств при підготовці фінансових звітів за МСФЗ внаслідок економічності та простоти цього методу. Трансформація – це сукупність процедур перетворення фінансової інформації, складеної за одними правилами (наприклад, за НП(С)БО), у звітні дані, складені за іншими правилами (у даному випадку за правилами МСФЗ)[3].

Нормативну базу укладання фінансової звітності в міжнародному аспекті складають Міжнародні стандарти фінансової звітності, які у широкому розумінні представляють собою комплекс документів, який містить:

- Концептуальну основу фінансової звітності;
- Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ/IFRS), розроблені Радою Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО/IASB).
- Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, розроблені КМСБО (МСБО/IAS);
- Тлумачення, розроблені постійним комітетом з тлумачень стандартів (ПКТ/SIC), який функціонував з 1997 р. по 2001 р.;
- Тлумачення, розроблені Комітетом з тлумачень міжнародної фінансової звітності (КТМФЗ/IFRIC), прийняті після 2001 р.

Таким чином процес трансформації вимагає від бухгалтера наявності фахових компетентностей щодо знання складу, змісту та практичного застосування Міжнародних стандартів обліку та звітності.

Відповідно до вимог законодавства «підприємства, які складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами, зобов'язані забезпечити ведення бухгалтерського обліку відповідно до облікової політики за міжнародними стандартами після подання першої фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами, що визнається такою у порядку, визначеному міжнародними стандартами» [1].

На жаль, більшість підприємств зважаючи на нестабільне фінансове становище не ведуть паралельного обліку за НП(С)БО та МСБО і тому при складанні звітності за МСФЗ користуються саме процедурою трансформації.

В порівнянні з паралельним обліком у процесі трансформації є певні переваги:

- 1) трансформація менш витрат в порівнянні із паралельним обліком;
- 2) трансформація суттєво полегшує процес звіряння звітності за МСФЗ із звітністю за НП(С)БО;

- 3) трансформація виступає додатковим інструментом внутрішньогосподарського контролю достовірності обліково-звітної інформації, суттєво зменшує ймовірність ризиків фальсифікації та помилковості звітних даних.

Трансформація фінансової звітності – трудомісткий процес, який ускладняється відсутністю дієвого методологічного інструментарію, неефективністю системи контролю та розбіжностями в системі облікової оцінки за національними та міжнародними стандартами. Як бачимо, якість та ефективність процесу трансформації можна забезпечити лише за наявності дієвого контролю за такими напрямками:

- 1) на рівні держави – контроль дотримання норм діючого законодавства;
- 2) незалежного контролю – через незалежне аудиторське підтвердження достовірності показників фінансової звітності та дотримання вимог МСБО та МСФЗ;
- 3) корпоративного контролю дотримання вимог корпоративної політики щодо укладання, подання та оприлюднення фінансової звітності за МСФЗ;
- 4) внутрішньогосподарського (аудиторського) контролю застосування облікової політики трансформації фінансової звітності, дотримання встановленої послідовності та методології трансформації [4].

З метою вдосконалення процесу трансформації та забезпечення його якості на рівні підприємства ефективним є:

- 1) розробка та впровадження корпоративної політики укладання фінансової звітності за МСФЗ із визначенням змісту, послідовності та методологічного забезпечення трансформації;

- 2) повна автоматизація бухгалтерського обліку та процесів трансформації;

- 3) створення каталогів ймовірних помилок в системі бухгалтерського обліку; каталогу несуттєвих статей, які можна списати в процесі трансформації; каталогу розбіжностей оцінки статей за НП(С)БО та МСБО та МСФЗ;

- 4) запровадження системи корпоративного контролю додержання встановленої послідовності трансформаційного процесу.

Зрозуміло, що дотримання стандартів фінансової звітності є ключовим чинником для забезпечення достовірності та порівняності фінансової інформації. Підприємства, які строго дотримуються стандартів, забезпечують більшу впевненість зацікавлених сторін у якості їхньої фінансової звітності.

Отже, зміст трансформації полягає у проведенні відповідних коригувань показників фінансової звітності, укладеної за П(С)БО, проведення яких ускладняється за відсутності відповідного методичного інструментарію, низьким рівнем контролюваності та недостатнім рівнем підготовки облікових працівників. Також цікаво було б дослідити, як використовуються базові положення процесу трансформації при складанні консолідованої та інтегрованої звітності за МСФЗ.

Дослідження вказує на необхідність постійного оновлення та вдосконалення фінансових процесів у відповідності до змін у законодавстві та міжнародних стандартах. Важливість дотримання цих вимог не тільки сприяє підвищенню якості фінансової звітності,

але й створює умови для ефективного управління ризиками та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 року № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
3. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ) №929_010. Редакція 12.03.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text
4. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність. К. : Алерта, 2013. 981 с.

УДК 519.86

Люшук Олександра,
*бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту*

ПОБУДОВА ОБґРУНТОВАНОГО ПРОГНОЗУ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (ТОВАРІВ, ПОСЛУГ) НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПРОМИСЛОВОСТІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ МЕТОДАМИ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

До промислових підприємств відносяться заводи, фабрики, шахти та електростанції. Ці підприємства виробляють товари широкого вжитку, будівельні матеріали, техніку, харчову продукцію, а також забезпечують енергією, водою та іншими необхідними ресурсами.

За КВЕД-2010 галузь «Промисловість» охоплює чотири секції:

- 1) «В» – Добувна промисловість і розроблення кар'єрів;
- 2) «С» – Переробна промисловість;
- 3) «D» – Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря;
- 4) «Е» – Водопостачання; каналізація, поводження з відходами.

Обсяги виробництва продукції (товарів, послуг) на промислових підприємствах залежать від значної кількості чинників, одним з яких є вартість необоротних активів. Чи більша вартість засобів виробництва, до яких входять також основні засоби, тим більше продукції (товарів, послуг) може виробити підприємство. Перевіримо це теоретичне припущення на основі реальних статистичних даних, які опрацюємо методами економетричного моделювання.

Отже, для проведення дослідження нами обрано фактор – необоротні активи і показник – обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) на підприємствах промисловості Волинської області. Наше дослідження проводилось за період 2010-2022 роки, оскільки саме за цей період наявні статистичні дані на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств промисловості Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (необоротні активи), тис. грн.	Значення показника (обсяг реалізації продукції), тис. грн.
1	2010	5819937,4	8405236,5

2	2011	25947887,3	10865316,4
3	2012	6419403,5	11546196,2
4	2013	6618891,2	11444890,0
5	2014	6985207,4	14403969,9
6	2015	9231474,0	20324723,2
7	2018	13286375,2	36937656,7
8	2019	19331922,3	38811354,1
9	2020	21123558,3	37381961,5
10	2021	22832833,0	57700914,7
11	2022	23520387,4	64648247,4

Джерело: [1-2].

Методом найменших квадратів визначено параметри моделі парної лінійної регресії, що дозволило записати такий аналітичний вираз:

$$Y = 1,66 \cdot X + 4023037,00, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) на підприємствах промисловості Волинської області, тис. грн;

X – вартість необоротних активів на підприємствах промисловості Волинської області, тис. грн.

Необхідним етапом економетричного моделювання є перевірка побудованої моделі на адекватність статистичним даним, яку ми провели згідно критерію Фішера. Оскільки розрахункове значення критерію (7,20) більше за табличне значення зазначеного критерію (5,12), ми з надійністю 0,95 визнали економетричну модель адекватною статистичним даним і придатність для прогнозування.

Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств промисловості Волинської області наведено на рис. 1.

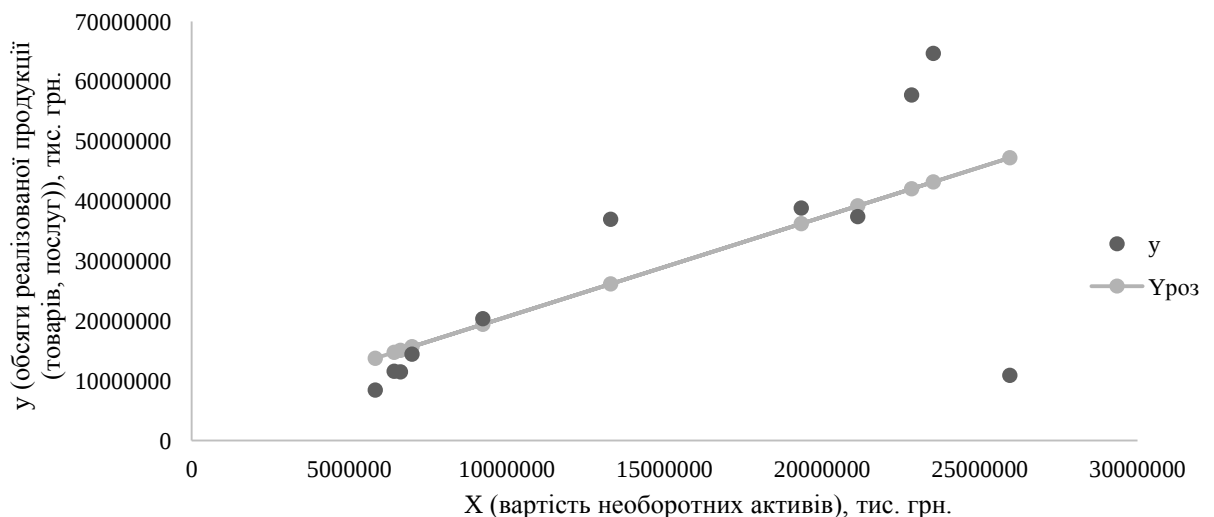

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств промисловості Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Наведемо результати прогнозування показника (обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) на підприємствах промисловості Волинської області) згідно побудованої економетричної моделі.

Для визначення ймовірного прогнозного значення фактора нами досліджено його динаміку та розраховано ланцюгові темпи приросту (зменшення) протягом періоду дослідження. Аналіз показав, що вартість необоротних активів на підприємствах промисловості Волинської області збільшується, за винятком 2012 року, із середньорічним темпом приросту 42,12%.

На основі цього нами було обчислене прогнозне значення фактора, тобто вартість необоротних активів на підприємствах промисловості Волинської області у 2023 році (33426733,4 тис. грн.). Відповідно, було отримано прогнозне значення показника, тобто обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) на підприємствах промисловості Волинської області у 2023 році (59669376,9 тис. грн.)

Визначивши відхилення прогнозного значення показника (7322894,4 тис. грн.), ми отримали довірчий інтервал прогнозного значення показника (обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) на підприємствах промисловості Волинської області). Отже, якщо у 2023 році вартість необоротних активів на підприємствах промисловості Волинської області становитиме 33426733,4 тис. грн., то обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) на досліджуваних підприємствах з ймовірністю 0,95 буде належати проміжку [52346482,5; 66992271,3] тис. грн.

Список використаних джерел

3. [Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємств за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2023 року](http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/27_2.htm). Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/27_2.htm (дата звернення 11.10.2024).
4. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 11.10.2024).

УДК 657.1

Ляпустіна Тетяна,
*здобувач освіти другого (магістерського) рівня
спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І.Б., д.е.н.,
проф., завідувач кафедри обліку і оподаткування*

ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ: ОСНОВНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Готова продукція є одним з ключових об'єктів обліку на підприємстві, оскільки саме вона представляє кінцевий результат виробничого процесу і є джерелом отримання доходів від основної діяльності. Виробництво готової продукції включає різні етапи перетворення сировини та матеріалів у кінцевий товар, що відповідає встановленим стандартам і вимогам замовника. Поняття готової продукції охоплює запаси, які повністю завершені у виробничому процесі та готові до реалізації на ринку або передачі замовнику. Це можуть бути як матеріальні об'єкти, такі як вироби або товари, так і результати надання послуг, які відповідають критеріям готовності. Відображення готової продукції у бухгалтерському обліку є важливим етапом, що забезпечує достовірну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства.

Облік готової продукції на підприємстві здійснюється з метою забезпечення повної та достовірної інформації про її наявність, рух і реалізацію. Важливим аспектом обліку є визначення вартості готової продукції, яка відображає собівартість виробництва, включаючи витрати на матеріали, оплату праці, амортизацію обладнання та інші витрати, пов'язані з виробничим процесом. Точність і повнота відображення цих даних є запорукою правильного визначення фінансових результатів підприємства, оцінки рентабельності продукції та

прийняття управлінських рішень. Для цього на підприємствах використовуються різні методи оцінки готової продукції, які залежать від специфіки виробництва, облікової політики та інших вимог. Ефективний облік готової продукції сприяє оптимізації процесів управління виробництвом, контролю витрат і підвищенню загальної ефективності господарської діяльності.

Аналіз готової продукції займає важливе місце в управлінні підприємством, оскільки НАдає змогу оцінити ефективність виробничої діяльності та виявити можливості для підвищення рентабельності. Аналіз включає оцінку обсягів виробництва, динаміки запасів готової продукції, а також співвідношення між обсягами виробництва і реалізації. Важливим аспектом є визначення факторів, що впливають на рівень запасів готової продукції. Надмірні запаси можуть свідчити про проблеми з реалізацією або плануванням виробництва, що може призводити до додаткових витрат на зберігання та зниження оборотності капіталу. З іншого боку, недостатні запаси можуть стати причиною втрати потенційних продажів і зниження рівня задоволення попиту споживачів. Таким чином, ефективне управління запасами готової продукції є важливою умовою для забезпечення стабільної діяльності підприємства.

Рентабельність готової продукції залежить від багатьох факторів, зокрема від собівартості виробництва, ціни реалізації та рівня попиту на ринку. Тому аналіз реалізації продукції включає оцінку змін у цих показниках, виявлення можливостей для зниження собівартості або підвищення цінової конкурентоспроможності.

Ефективна система обліку дозволяє не лише відстежувати запаси готової продукції, але й забезпечує інформацію для контролю якості та відповідності продукції встановленим стандартам. Це є ключовим аспектом у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства, оскільки якість продукції є одним з основних факторів, що визначають попит на неї на ринку. За допомогою регулярного аналізу якості та витрат на виробництво можна виявити проблеми у виробничому процесі та своєчасно вжити заходів для їх усунення. Це сприяє підвищенню якості продукції, зниженню відсотка браку та покращенню репутації підприємства серед споживачів.

Також слід зазначити, що облік готової продукції повинен враховувати вимоги податкового законодавства, оскільки операції з реалізації продукції є об'єктом оподаткування. Правильне відображення у бухгалтерському обліку реалізації продукції та визначення доходів від цієї діяльності є основою для розрахунку податкових зобов'язань підприємства. Невідповідність даних обліку вимогам податкового законодавства може призвести до штрафних санкцій, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства. Тому важливо забезпечити відповідність облікових процедур вимогам законодавства та проводити регулярний моніторинг змін у нормативно-правовій базі, щоб уникнути ризиків, пов'язаних з податковими зобов'язаннями.

Готова продукція є одним із ключових активів підприємства, від управління яким залежить не лише фінансовий результат, а й стабільність його функціонування. Ефективне управління запасами готової продукції передбачає встановлення оптимального рівня запасів, який дозволить підприємству зберегти баланс між достатньою наявністю продукції для задоволення попиту та уникненням надлишкових витрат на її зберігання. У разі надмірних запасів підприємство може зіткнутися з додатковими витратами, такими як витрати на оренду складських приміщень, витрати на обслуговування та страхування. Також важливо враховувати ризик морального зношення продукції, особливо в умовах швидко змінюваного ринку. З іншого боку, дефіцит готової продукції може призвести до втрати клієнтів і зниження рівня продажів, що негативно позначиться на доходах і репутації підприємства.

Особливу увагу варто приділити питанням оцінки якості готової продукції. Висока якість продукції є одним із головних чинників, що забезпечує конкурентні переваги підприємства на ринку. Облік і контроль якості готової продукції дозволяють підприємству вчасно виявляти дефекти, бракувати неякісну продукцію та запобігати її надходженню до споживача. Це сприяє збереженню репутації підприємства та формуванню довіри клієнтів. Важливу роль у забезпеченні якості продукції відіграє аналіз зворотного зв'язку від споживачів, що дозволяє підприємству оперативно реагувати на зауваження та

впроваджувати необхідні зміни у виробничий процес. Окрім того, підвищення якості готової продукції дає змогу збільшити її додану вартість, що позитивно впливає на ціну реалізації та рентабельність.

В умовах сучасної економіки важливим елементом управління готовою продукцією є впровадження цифрових технологій та автоматизованих систем обліку. Використання сучасних програмних рішень, таких як ERP-системи, дозволяє підприємствам інтегрувати процеси обліку, аналізу та управління запасами готової продукції, підвищуючи прозорість і точність даних. Завдяки автоматизації можна значно скоротити час на ведення облікових операцій, мінімізувати помилки в обліку та забезпечити актуальну інформацію для прийняття управлінських рішень. Використання цифрових інструментів також дозволяє проводити аналіз великих масивів даних у режимі реального часу, що сприяє оперативному реагуванню на зміни в попиті, оптимізації виробничих процесів та плануванню продажів. Впровадження таких технологій підвищує ефективність управління і сприяє покращенню фінансових результатів підприємства.

Таким чином, ефективний облік і аналіз готової продукції не лише допомагають оптимізувати внутрішні процеси підприємства, але й сприяють адаптації до нових вимог ринку, зокрема щодо сталого розвитку та соціальної відповідальності.

Узагальнюючи можна стверджувати, що облік і аналіз готової продукції є невід'ємними елементами ефективного управління виробничою діяльністю підприємства. Вони забезпечують інформаційну базу для прийняття рішень, спрямованих на оптимізацію виробничих процесів, підвищення якості продукції, зниження витрат і збільшення доходів. Ефективний облік готової продукції дозволяє контролювати її запаси, уникати зайвих витрат на зберігання та забезпечувати своєчасну реалізацію продукції. Аналіз результатів діяльності підприємства на основі даних обліку дає змогу оцінити ефективність виробництва, виявити сильні та слабкі сторони і визначити напрямки для вдосконалення та розвитку. Таким чином, облік і аналіз готової продукції є важливими інструментами управління, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємства та забезпечують його стабільний розвиток у сучасних ринкових умовах.

УДК 519.86

Маїло Катерина,
*бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту*

МОДЕЛЮВАННЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНИХ ПОСЛУГ ВІД ВАРТОСТІ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ФІНАНСОВОЇ ТА СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Основною метою діяльності підприємств фінансової та страхової діяльності є забезпечення фінансової стабільності та захисту клієнтів від можливих ризиків і непередбачуваних обставин. До таких підприємств відносяться банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, кредитні спілки та фінансово-лізингові компанії, які займаються залученням депозитів, наданням кредитів, інвестиційною діяльністю, страхуванням життя, майна та здоров'я, а також управлінням активами.

Обсяг реалізації послуг підприємств фінансової та страхової діяльності залежить від великої кількості чинників, в тому числі можемо висловити припущення про вплив необоротного капіталу на цей показник. Перевірити наше припущення допоможе метод економетричного моделювання.

Саме тому для дослідження нами обрано фактор – вартість необоротних активів і показник – обсяг реалізованих послуг на підприємствах фінансової та страхової діяльності Волинської області.

Відповідно, потрібні для побудови економетричної моделі статистичні дані було взято на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств фінансової та страхової діяльності Волинської області за 2010-2020 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (вартість необоротних активів), тис. грн.	Значення показника (обсяг реалізованих послуг), тис. грн.
1	2011	131964	20207,6
2	2012	118080,9	14471,1
3	2013	367043,4	21497,6
4	2014	451541,1	19963,8
5	2015	541149,9	25914,9
6	2016	124629,3	27105,5
7	2018	42667,2	101169
8	2019	55580,7	137622,2
9	2020	37465,8	20054,9
10	2021	31457,5	165287

Джерело: [1-2].

Шляхом розрахунків із застосування формул на основі методу найменших квадратів нами визначено параметри моделі парної лінійної регресії та її аналітичний вираз для підприємств фінансової та страхової діяльності Волинської області:

$$Y = 0,03 \cdot X + 9204,06, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізованих послуг на підприємствах фінансової та страхової діяльності Волинської області, млн. грн;

X – вартість необоротних активів на підприємствах фінансової та страхової діяльності Волинської області, од.

Оскільки розрахункове значення критерію Фішера (7,10) перевищує табличне значення критерію (5,32), то з ймовірністю 0,95 ми впевнились, що побудована економетрична модель придатна для аналізу й прогнозування. Окрім того, проведена перевірка побудованої економетричної моделі на адекватність статистичним даним показала, що наше припущення про існування зв'язку між вартістю необоротних активів на підприємствах фінансової та страхової діяльності Волинської області і обсягом реалізованих послуг підтвердилось.

Як видно з рис. 1, точки поля кореляції розміщені достатньо близько відносно прямої – лінії парної лінійної регресії (рис. 1).

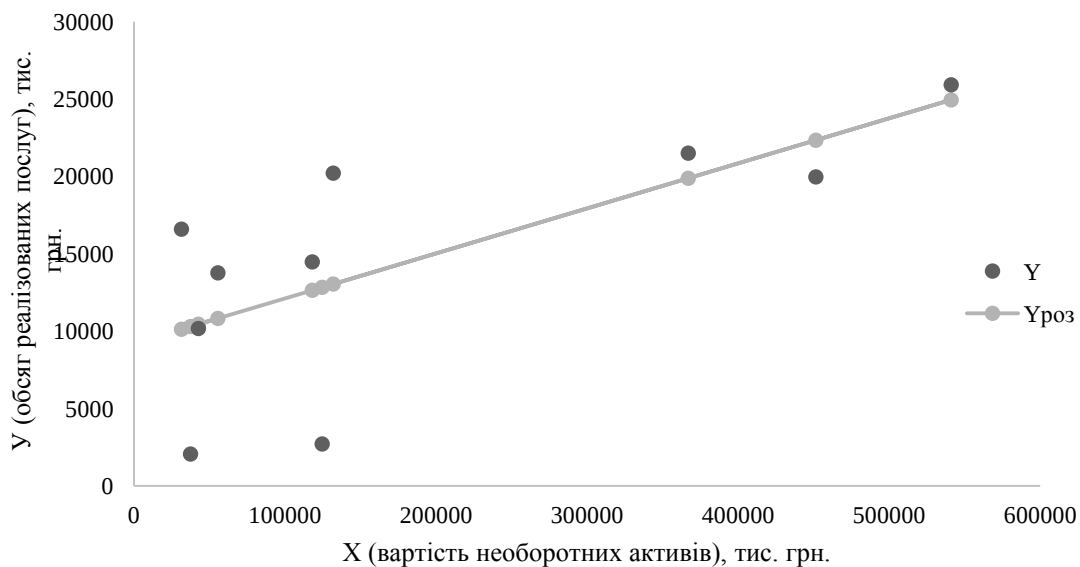

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для підприємств фінансової та страхової діяльності Волинської області
Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].
 Результати аналізу побудованої економетричної моделі наведено у таблиця 2.

Таблиця 2

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для підприємств фінансової та страхової діяльності Волинської області за 2010-2020 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	0,7002	Зв'язок між фактором і показником сильний і прямий
Коефіцієнт детермінації	R^2	0,49	Варіація фактора помірно впливає на варіацію показника, а саме варіація показника на 49% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	R	0,70	Точки поля кореляції достатньо близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

Подамо оцінку міри еластичності показника (обсяг реалізованих послуг) за фактором (вартість необоротних активів) за значенням коефіцієнта еластичності, обчисленого для середніх значень фактора і показника для побудованої економетричної моделі. Згідно значення коефіцієнта еластичності ($K_{ел} = 0,10$) робимо висновок: якщо вартість необоротних активів на підприємствах фінансової та страхової діяльності Волинської області збільшуються на 1%, то обсяг реалізованих послуг цих підприємств зростає на 0,10%.

Отже, дослідження показало, що для підприємств фінансової та страхової діяльності Волинської області між фактором (вартість необоротних активів) і показником (обсяг реалізованих послуг) існує прямий і сильний зв'язок. Варіація показника на 91% зумовлена варіацією фактора. При збільшенні фактора на 1% показник збільшується на 0,88%.

Список використаних джерел

1. Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємств за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 11.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 11.10.2024).

Малофєєв Олександр,
*здобувач освіти третього освітньо-наукового рівня
спец. 071 Облік оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Сафарова А. Т., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ

Аудиторська перевірка розрахунків з дебіторами має вирішальне значення для забезпечення достовірності фінансової звітності підприємства. Цей процес дозволяє оцінити реальність і обґрунтованість заборгованості, яка прямо впливає на ліквідність та фінансову стійкість підприємства. Оскільки дебіторська заборгованість часто займає значну частку в оборотних активах, її неправильне відображення може спотворити показники фінансового стану.

Ключовими ризиками при проведенні аудиту дебіторської заборгованості є: сумнівна заборгованість (виникає через ненадійність контрагентів або тривалі строки погашення боргів), помилки класифікації (неправильне відображення короткострокових боргів як довгострокових або навпаки), шахрайські дії (можливе приховування проблемних боргів або маніпуляції з даними для штучного покращення фінансових показників), ризик неповного обліку (пропуск операцій з дебіторами через недоліки у внутрішньому контролі). Аудитор повинен виявити потенційні помилки, шахрайство або маніпуляції з дебіторськими залишками.

Основними етапами аудиторської перевірки дебіторської заборгованості є:

1. Планування аудиту. Зокрема, визначення обсягів дебіторської заборгованості в структурі активів, ідентифікація зон ризику (значні залишки, тривалі строки погашення, відсутність резервів), визначення процедур перевірки.
2. Оцінка системи внутрішнього контролю. Це, зокрема, аналіз політик і процедур управління дебіторською заборгованістю, оцінка ефективності внутрішніх перевірок і звітності.
3. Тестування облікових даних. До цього етапу належить перевірка первинних документів (договорів, актів, рахунків), зіставлення даних обліку з реєстрами та звітністю тощо.
4. Застосування вибіркового методу, який передбачає вибір ключових контрагентів для детального аналізу та аналіз великих або нестандартних операцій.
5. Підтвердження дебіторської заборгованості через надсилання запитів контрагентам для підтвердження залишків, аналіз відповідей на запити або альтернативних процедур (звірка банківських виписок, судових документів).

Розглянемо детальніше планування аудиторської перевірки дебіторської заборгованості, яке є одним із ключових етапів аудиторського процесу. Воно забезпечує визначення мети, обсягу, підходів і процедур аудиту для досягнення високої якості перевірки та зменшення ризиків.

Основними етапами планування аудиту є:

1. Розуміння бізнесу клієнта. Аудитор вивчає специфіку діяльності підприємства, його політику управління дебіторською заборгованістю, внутрішній контроль і ризики; аналізує умови кредитної політики, що визначають строки та способи розрахунків з дебіторами; досліджує особливості укладених договорів із покупцями та замовниками; вивчає вплив галузевих і економічних факторів на оборот дебіторської заборгованості.
2. Ідентифікація зон ризику. Під час планування аудитор звертає увагу на такі ризикові аспекти: велика частка простроченої або сумнівної заборгованості; значні залишки заборгованості у певних контрагентів; відсутність резерву сумнівних боргів або його недостатність; операції з пов'язаними особами, які можуть бути недостовірними; некоректна класифікація заборгованості (коротко- чи довгострокова).
3. Оцінка системи внутрішнього контролю. Аудитор аналізує, як компанія контролює облік дебіторської заборгованості: чи здійснюється регулярна інвентаризація

залишків; чи є чіткий порядок створення резерву сумнівних боргів; чи існує ефективний механізм моніторингу своєчасності розрахунків; чи розроблено процедури роботи з проблемними боргами.

Аудитор визначає обсяг даних і документів, які підлягають перевірці: реєстри розрахунків із дебіторами; первинні документи (договори, рахунки, акти виконаних робіт); звіти про інвентаризацію дебіторської заборгованості; бухгалтерські записи щодо резерву сумнівних боргів.

Одним з етапів планування аудиту є розробка програми аудиту. Програма аудиту включає детальний перелік процедур, які будуть виконані. Основні процедури: аналітичні тести (динаміка дебіторської заборгованості, аналіз коефіцієнтів); тестування на відповідність (перевірка дотримання процедур обліку); підтвердження дебіторів (запити контрагентам); перевірка адекватності резерву сумнівних боргів.

При проведенні аудиту дебіторської заборгованості використовуються аналітичні процедури. Аудитор використовує такі аналітичні інструменти: коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості (оцінка швидкості інкасації), середній період інкасації (аналіз тривалості періоду між продажем і погашенням боргу), аналіз резервів (перевірка створення резерву для покриття сумнівних боргів та оцінка його адекватності), динаміка дебіторської заборгованості (порівняння залишків за періоди, виявлення відхилень і тенденцій).

Під час планування аудитор формує: попередній огляд фінансової звітності; оцінку ризиків та ідентифікацію суттєвих аспектів; програму аудиту, яка визначає підходи, строки та відповідальних осіб.

Етап планування забезпечує аудитору чітке розуміння структури дебіторської заборгованості, її потенційних ризиків і підходів до перевірки. Якісне планування допомагає зосередитися на суттєвих аспектах та підвищує ефективність аудиту загалом.

Проведення аудиту дебіторської заборгованості передбачає врахування етичних аспектів. Зокрема, аудитор має дотримуватися принципів незалежності та об'єктивності. У процесі перевірки можуть виникати ситуації, що викликають етичні дилеми, наприклад, конфлікт інтересів через особисті зв'язки з контрагентами. У таких випадках аудитору слід керуватися міжнародними стандартами етики (Кодекс МФБА).

Після завершення перевірки аудитор надає рекомендації щодо: поліпшення кредитної політики підприємства, оптимізації роботи з дебіторами (чітке визначення строків оплати, застосування штрафних санкцій), створення резерву сумнівних боргів на основі обґрунтованих критеріїв, посилення контролю за оформленням і зберіганням первинних документів.

Отже, аудиторська перевірка розрахунків з дебіторами – це складний і багатогранний процес, що вимагає високого рівня професіоналізму, використання сучасних інструментів і дотримання етичних стандартів. Її результати мають вирішальне значення для формування достовірної фінансової звітності та забезпечення прозорості господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності». URL: <http://surl.li/oogqog> (дата звернення: 13.11.2024).

УДК 657

Маслій Сергій,
*здобувач освіти третього освітньо-наукового рівня
спец. 071 Облік оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І.Б., д.е.н.,
професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування*

ОБЛІКОВИЙ БАЗИС ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека підприємства є важливою складовою його стійкості та здатності ефективно функціонувати в умовах мінливого економічного середовища. Для забезпечення

економічної безпеки необхідно враховувати різноманітні фактори, серед яких важливу роль відіграє обліковий базис. Облік, як система збору, обробки та аналізу фінансової інформації, є основою для прийняття управлінських рішень, що впливають на стабільність підприємства та його здатність адаптуватися до змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі.

Обліковий базис економічної безпеки підприємства охоплює систему первинного документування господарських операцій та фінансових показників, які дають змогу оцінити фінансовий стан і здатність підприємства, провести свого роду первинний фінансовий моніторинг, і таким чином протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам. Обліковий базис включає як внутрішню інформацію, так і зовнішні дані, що мають вплив на дотримання правил, законів, інших нормативних актів задля забезпечення економічної діяльності підприємства. В систему облікового базису входять: бухгалтерський облік, управлінський облік, податковий облік, як основні елементи, а також зовнішня інформація про ринкове середовище, прогнози розвитку світової економіки в умовах сталості.

Бухгалтерський облік є важливим елементом в системі облікового базису, оскільки він дозволяє фіксувати всі господарські операції підприємства в послідовності бізнес-процесів, і забезпечує необхідну фінансову, правову і економічну прозорість діяльності. Завдяки ефективній організації бухгалтерського обліку підприємство забезпечує: 1) збереження та контроль активів і пасивів, що проявляється через зрозуміле, вчасне, об'єктивне і точне відображення засобів, власного капіталу і зобов'язань підприємства, що в результаті допомагає уникнути фінансових ризиків; 2) формування інформаційної бази для аналізу господарської діяльності та фінансових результатів, оцінки прибутковості, рентабельності, ліквідності та платоспроможності підприємства; 3) надає інформаційні ресурси для прогнозування фінансових потоків, що дозволяє вчасно виявити негативні тренди у фінансовій ситуації та здійснювати коригування для попередження банкрутства або серйозних фінансових проблем.

Управлінський облік, на відміну від бухгалтерського та фінансового, орієнтований на внутрішнє використання інформації менеджментом підприємства для прийняття стратегічних та оперативних рішень. Важливими аспектами управлінського обліку в системі облікового базису є: 1) операційний та стратегічний аналіз витрат і доходів, що дозволяє детально вивчити структуру витрат, задля виявлення непродуктивних витрат, скорочення непотрібних витрат і зниження ризиків, пов'язаних з їх зростанням; 2) оцінка ефективності бізнес-процесів, що дозволяє визначити неефективні процеси, оптимізувати виробництво та покращити використання ресурсів; 3) планування, бюджетування та прогнозування, яке включає аналіз тенденцій, що можуть вплинути на діяльність підприємства, та сприяти довгостроковому стратегічному плануванню та мінімізації зовнішніх ризиків.

Обліковий базис економічної безпеки підприємства також включає в себе ідентифікацію та оцінку ризиків, що можуть впливати на фінансовий стан підприємства. Важливими на наш погляд, є наступні види ризиків: фінансові ризики, зокрема, ризики зміни валютних курсів, коливання процентних ставок, нестабільність на ринку капіталів; ринкові ризики, зокрема, зміни попиту на продукцію, конкуренція, зміни в законодавстві; операційні ризики, які проявляються через неефективність виробничих процесів, збитки через аварії або природні катастрофи.

Завдяки даним бухгалтерського та управлінського обліку підприємство може вчасно виявити загрози і розробити стратегії для їх нейтралізації.

Одним із основних механізмів підтримки облікового базису економічної безпеки є аудит і внутрішній контроль. Аудит забезпечує незалежну перевірку правильності ведення обліку та оцінки фінансової діяльності, що допомагає виявити можливі фінансові зловживання та помилки в обліку. Внутрішній контроль сприяє забезпеченню виконання облікових стандартів і запобігає можливим фінансовим порушенням.

Таким чином, обліковий базис економічної безпеки підприємства є дієвою системою та основою для прийняття ефективних управлінських рішень, прогнозування фінансових результатів і мінімізації ризиків. Чітка організація бухгалтерського та управлінського обліку, разом із системою внутрішнього контролю і аудиту, дозволяє не тільки підвищити ефективність діяльності підприємства, а й забезпечити його фінансову стійкість в умовах нестабільного економічного середовища. Підприємства, що мають на меті підтримку високого рівня економічної безпеки, повинні приділяти значну увагу розвитку облікових систем і постійному вдосконаленню методів управлінського обліку для мінімізації загроз і досягнення стійкого розвитку підприємств на локальному рівні та економіки загалом, на глобальному.

Список використаних джерел

Губарик, О., Геркіял, Н. (2023). Проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*, (54). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-91>

УДК 657.1

Матвійчук В. О.,

*магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І. Б., д. е. н.,
професор кафедри обліку і оподаткування*

ОБЛІК І АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ: МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ

Фінансові інвестиції є важливим елементом стратегічного управління будь-яким підприємством. В умовах постійних змін у фінансовому середовищі, розвитку ринкової економіки і глобалізаційних процесів, підприємства все більше зосереджують увагу на ефективному використанні фінансових ресурсів. Облік та аналіз фінансових інвестицій є невід'ємною складовою управлінської діяльності, що дозволяє не тільки мінімізувати ризики, але й максимізувати прибутковість підприємства. Вдосконалення методики обліку та організації аналізу фінансових інвестицій має велике значення для досягнення стабільності і зростання економічної ефективності підприємства.

Облік і аналіз фінансових вкладень базується на декількох важливих принципах, які визначають основи бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Відповідно з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) і національними стандартами бухгалтерського обліку фінансові вкладення класифікуються за цілою низкою критеріїв, включаючи короткострокові і довгострокові, прямі і непрямі, а також інвестиції в цінні папери, акції, облігації, похідні фінансові інструменти і т.д.

Визначення мети інвестування, оцінка фінансових продуктів і вибір методів бухгалтерського обліку є важливими етапами в управлінні фінансовими інвестиціями. Фінансові інвестиції можуть бути пов'язані з різними рівнями ризику, тому врахування цих аспектів може допомогти вам більш точно оцінити ефективність вашої інвестиційної стратегії та забезпечити надійність фінансової звітності.

Методологія обліку фінансових вкладень включає в себе кілька процедур, які дозволяють коректно відобразити операції з інвестиціями в бухгалтерії підприємства. Основними методами обліку є оцінка інвестицій за справедливою вартістю, метод амортизованої вартості та метод початкової вартості. Вибір цього методу залежить від характеру інвестицій, умов обслуговування і стратегічних цілей підприємства.

Крім того, важливим аспектом є визнання доходу від фінансових вкладень у вигляді дивідендів, відсотків або курсових різниць. Це вимагає точного визначення моменту визнання доходу і точного відображення відповідних операцій у фінансовій звітності. Наприклад, виручка від фінансових вкладень може бути визнана в залежності від умов контракту і ринкової кон'юнктури.

Також важливим фактором є облік витрат, пов'язаних з придбанням фінансових вкладень, таких як брокерські збори, податки та інші витрати, пов'язані з операціями з фінансовими інструментами.

Аналіз фінансових вкладень є важливим інструментом для оцінки ефективності використання інвестиційних ресурсів. Основними аспектами аналізу є оцінка прибутковості інвестицій, ризику, ліквідності та можливостей для диверсифікації інвестиційного портфеля. Для аналізу фінансових інвестицій використовуються різні методи, включаючи аналіз

прибутковості, аналіз витрат та оцінку з використанням факторів ліквідності та фінансової стабільності.

Одним з важливих інструментів є використання показників фінансової стабільності та рентабельності інвестицій, таких як рентабельність інвестиційного капіталу (ROIC), рентабельність активів (ROA) та коефіцієнт ринкової ліквідності інвестицій. Оцінка ризиків, що виникають при інвестуванні в той чи інший фінансовий інструмент, проводиться шляхом аналізу коливань доходів з використанням методів стрес-тестування або аналізу чутливості.

Аналіз також включає в себе вивчення ефективності вибору інвестиційного портфеля, оцінку взаємозв'язку між різними активами, що дозволяє підприємству знизити загальний рівень ризику.

Організація обліку та аналізу фінансових вкладень на підприємстві спрямована на забезпечення точності, достовірності та своєчасності інформації для прийняття управлінських рішень. Для цього важливо створити систему внутрішнього контролю, яка включає в себе чітко визначені процедури проведення операцій з фінансовими вкладеннями і використання сучасних автоматизованих систем обліку, що сприяють зниженню людського фактора і помилок. Крім того, важливою складовою організації є забезпечення належної взаємодії між бухгалтерією та іншими підрозділами підприємства, зокрема фінансовим відділом та інвестиційним відділом, для ефективного планування та управління інвестиційною діяльністю.

Використання автоматизованих програмних продуктів, таких як системи управління фінансовими ресурсами, знижує ризик виникнення бухгалтерських помилок і забезпечує своєчасне отримання аналітичної інформації для прийняття стратегічних рішень.

В області обліку та аналізу фінансових вкладень досягнутий значний прогрес, але існує безліч проблем, які необхідно вирішити. Однією з основних проблем є відсутність автоматизації процесу ведення бухгалтерського обліку, що забирає багато часу на виконання бухгалтерських операцій і збільшує ймовірність виникнення помилок.

Іншою проблемою є складність визначення справедливої вартості фінансових вкладень, особливо коли мова йде про інвестиції в неліквідні активи або нові фінансові інструменти з неясними ринковими цінами.

Удосконалення методології обліку та аналізу фінансових вкладень включає в себе впровадження більш ефективних підходів до оцінки активів, вдосконалення процесу звітності, а також інтеграцію новітніх інформаційних технологій для вдосконалення процедур обліку та аналізу.

Облік і аналіз фінансових вкладень є важливим елементом фінансового менеджменту підприємства. Розробка та впровадження методологій, що забезпечують точний облік і всебічний аналіз інвестиційних ресурсів, є необхідними умовами для підвищення ефективності використання фінансових активів і зниження інвестиційного ризику. Проблеми, що виникають в процесі обліку та аналізу фінансових вкладень, вимагають постійного вдосконалення методологічних підходів і технологій, що дозволяють компаніям ефективно управляти своїми інвестиційними портфелями і досягати високих результатів на ринку.

Список використаних джерел

1. Грінспан А. Фінансові інвестиції: теорія та практика обліку. — К.: Вид-во "Юніверситет", 2020.
2. Колеснікова Т.І., Коваленко О.В. Облік фінансових інвестицій. — К.: МАУП, 2019.
3. Дячук Н.А. Аналіз фінансових інвестицій в умовах ринку. — Харків: Право, 2018.
4. Гуторова І.М. Фінансовий облік і аналіз: підручник. — Львів: Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2021.
5. Іванов В.М. Методи оцінки та аналізу фінансових інвестицій в Україні. Вісник Національного університету. — 2022. — № 3. — С. 45–56.
6. Савченко А.Ю. Інвестування в цінні папери: фінансовий облік і аналіз. Фінансові дослідження. — 2021. — № 4. — С. 112–118.
7. Федоренко О.П. Облік інвестицій в умовах глобалізації: теоретичний і практичний аспекти. Економічна теорія та практика. — 2020. — № 1. — С. 22–30.

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЯКІСТЬ АУДИТУ

Технології на основі штучного інтелекту стають дедалі важливішими у різних сферах життя, зокрема в інформаційній галузі, де вони допомагають ефективніше обробляти та аналізувати великі обсяги даних.[1]. Штучний інтелект полегшує процеси, які раніше вимагали значної людської праці, і дозволяє виявляти приховані закономірності, полегшувати певні завдання та забезпечувати вчасну й точну обробку інформації. Його використання поширює можливість для ухвалення обдуманих рішень, зменшує кількість помилок та підвищує продуктивність у різних сферах галузі – від медицини та фінансів до засобів масової інформації та маркетингу.

Також ця сфера не обійшла стороною і аудит. Більшість розвинених країн світу вже склали та розробили спеціальні національні та міжнародні стратегії для реалізації штучного інтелекту у різні сфери. Наприклад, такі документи були прийняті Європейською комісією, а також урядами США, Канади, Франції, Великобританії, Німеччини, Китаю, Японії, Південної Кореї та Швеції. Україна також бере активну участь у міжнародних проєктах у цій сфері, ставши членом Спеціального комітету зі штучного інтелекту при Раді Європи. Крім того, у 2019 році Україна приєдналася до Організації економічного співробітництва і розвитку, що працює над питаннями, які пов'язані зі штучним інтелектом.

З метою об'єднання праці державних органів, наукових установ, бізнесу та громадських організацій у сфері розвитку штучного інтелекту, Міністерство цифрової трансформації України створило Експертний комітет. Цей орган допомагає координувати дії й пропонує нові ідеї для розвитку технологій. Одним із важливих кроків стало представлення проєкту розпорядження Кабінету Міністрів «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні», щоб спонукати громадськість до обговорення та участі в його вдосконаленні.[2]

Цифрові технології змінюють не тільки комунікацію та обмін фінансовою інформацією, але й створюють нові форми та перспективи для розвитку в певній діяльності. Зі змінами в економічних відносинах і методах управління підприємницькою діяльністю, відбувається модернізація способів створення бухгалтерської інформації. Це означає, що фінансові звіти стають більш комплексними: у них з'являється більше предметів для оцінки, використовуються різні показники для бізнесу, а також включаються нефінансові дані для задоволення потреб інвесторів. Метою залучення штучного інтелекту до аудиторських перевірок полягає у підвищенні ефективності контролю. Це досягається завдяки кільком функціям: покращена обробка даних: штучний інтелект аналізує не тільки найголовнішу і помітну інформацію, але й менш очевидні, невеликі або навіть малопомітні деталі, щоб краще зрозуміти загальну картину і знайти істину. Друга функція - збільшення продуктивності: штучний інтелект може безперервно аналізувати дані, працюючи цілодобово з високою швидкістю, не втомлюючись і не відволікаючись, що підвищує ефективність аудиторської системи. Також швидка адаптація до змін: завдяки можливості враховувати різні чинники, що впливають на об'єкт перевірки, штучний інтелект швидко реагує на зміни в інформаційному середовищі і зменшує ризик помилок через застарілі дані.

Виконання цих функцій залежить від сфери і кількості завдань і характеристик об'єкта аудиту, таких як його обсяг і масштаб.[3]. В сучасному світі ми часто довіряємо штучному інтелекту, і навіть можемо не підозрювати про проблеми, які порушені в цій темі. Однією з них є так звана проблема "супер-людини", коли алгоритми стають настільки довершеними, що їхні дії виходять за межі передбачуваного. Це створює певний ризик, коли ми вже не можемо наперед знати результати їхньої роботи або контролювати можливі дії та наслідки. Ідея нагадує сюжет популярних науково-фантастичних фільмів, де машини повстають проти людей через надмірну автономію та ефективність. Інша проблема, яку можна назвати поведінкою "недо-людини", пов'язана з тим, що, незважаючи на видиму

інтелектуальність алгоритмів, їхні дії можуть призвести до абсолютно непередбачуваних і навіть абсурдних ситуацій. Наприклад, люди, які надто сильно довіряють GPS-системам, іноді потрапляють у небезпечні ситуації, коли вказівки були застарілими або неправильними. Є випадки, коли користувачі, слідуючи неточним координатам, втрачалися у віддалених і небезпечних місцевостях, таких як Долина Смерті в США. Третя проблема — поведінка "поганої людини". Це трапляється, коли алгоритми машинного навчання можуть переймати негативні риси від даних, на яких вони навчені. Наприклад, були випадки, коли алгоритми ставали інструментами розповсюдження мовленнєвої ненависті та дискримінаційних ідей через те, що їх тренували на непорядних даних або зловмисники свідомо використовували їх для маніпуляцій. Усі ці аспекти характеризують необхідність не лише розробки ідеальних алгоритмів, а й встановлення механізмів контролю та етичних норм їхнього застосування. Для того, щоб штучний інтелект став справжньою рушійною силою бізнесу та людства, важливо, щоб його дії були сприйнятливі. Це забезпечить довіру до технології, що надає величезні можливості, але має потребу в грамотному та відповідальному підході для уникнення негативних наслідків.[4].

Використання штучного інтелекту в управлінні бізнес-процесами, бухгалтерському обліку, аудиті та фінансах безперечно має сенс. За допомогою його можливостей можна якісно та швидко обробляти великі обсяги цифрових даних. Це сприяє покращенню моніторингу та виявленню важливих фактів, допомагає реєструвати та аналізувати інформацію, а також узагальнювати та групувати дані. Застосування ШІ підвищує точність обчислень, знижує кількість помилок, зберігає великі обсяги даних, а також підвищує швидкість аналізу. Крім того, покращується узгодженість роботи та стає можливим аудит онлайн.[5]

Штучний інтелект значно підвищує якість аудиту, забезпечує більш ефективну обробку даних, виявлення ризиків та зниження кількості помилок. Його здатність досліджувати великі обсяги інформації в реальному часі дозволяє аудиторам замислитися над стратегічними завданнями і приймати більш обмірковані рішення. Завдяки цьому аудит стає прозорішим, швидшим і надійнішим, що зміцнює довіру клієнтів і підвищує професійні стандарти.

Список використаних джерел

1. "Команда Kreston Ukraine". Використання технологій на основі штучного інтелекту в аудиті. Електронний ресурс. 2023. С. – 1.
2. Кондратюк О.М., Руденко О.В., Чернобровкіна А.Є. Можливості та перспективи використання штучного інтелекту в аудиті. Електронний ресурс. Фахове видання "Ефективна економіка". 2021. С-3.
3. Мельниченко О.В. Використання штучного інтелекту в системах контролю господарської діяльності. Електронний ресурс. Матеріали конференції Житомирської політехніки. 2019. С - 1,2
4. KPMG Україна. Як штучний інтелект впливає на аудит. Електронний ресурс. 2018
5. Козаченко Л.А., Предчук О.А. Використання штучного інтелекту у сфері бухгалтерського обліку, аудиту та фінансів. Електронний ресурс. Матеріали конференції Миколаївського національного аграрного університету. 2019. С-2

УДК 657

Михалевич Софія, Яшук Катерина,
студентки 1 курсу спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Фатенок-Ткачук А. О., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ЛУКА ПАЧОЛІ: ВПЛИВ ПРАЦЬ НА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Після відкриття Колумбом в 1492 р. Америки наступив великий новий час. Кінець середньовіччя відносно бухгалтерського обліку ознаменувався великою науковою революцією – народженням подвійної (диграфічної) бухгалтерії [4].

У 1486 р. Фра Лука з Борго почав готувати працю з математики, яку в 1493 р. завершив під назвою «Сума арифметики, геометрії, вчення про пропорції і відношення». Ідеї,

позначені в роботі, актуальні до наших днів: саме там Лукою Пачолі був запропонований облік господарської діяльності, що передбачає спеціальну систему фінансової реєстрації – по дебету і кредиту.

10 листопада 1494 р. за підтримки венеціанського претора Марко ді Сануто книга була надрукована в друкарні Паганіні ді Паганіні та одразу ж принесла Пачолі популярність. Структура книги відрізняється деякою складністю. Спочатку вона поділялась на 5 частин, проте потім Пачолі відкинув первинний задум і розділив текст «Суми...» на дві частини: перша частина присвячена арифметиці та алгебрі, друга – геометрії. Кожна частина ділиться на розділи, розділи – на трактати, трактати – на глави. Перша частина складається з дев'яти розділів, вісім з яких присвячені питанням арифметики і алгебри, а дев'ятий розділ – питанню застосування математики в комерційній справі. В останній розділ входить дванадцять трактатів: I – про товаришів, II – про оренду, III – про обмін та обмінні угоди, IV – про векселі та вексельні угоди, V – про процентні обчислення ... XI – про рахунки і записи, XII – про міри, ваги та монети, про торгові звичаї та місця, з якими Італія знаходиться в торговельних зносинах [1].

Найбільшу цінність для бухгалтерів представляє частина I, розділ 9, трактат XI «Про рахунки і записи» [3].

Робота складається з 36 глав, які зібрані у 2 частини: перша називається «Інвентар», а друга «Диспозиція». У першій частині Л. Пачолі розповідає, що таке інвентар і як слід скласти інвентаризаційний опис купцям. Пачолі зазначає, що спочатку купець повинен скласти детально свій інвентар, тобто вписати на окремі аркуші або в окрему книгу все, що, на його думку, належить йому в цьому світі як у рухомому, так і в нерухомому майні. Він зазначає, що починати необхідно завжди з таких речей, які цінніші і які легко втрачаються, наприклад: готівка, коштовності, срібні вироби й ін. Нерухоме майно (будівлі, поля, лагуни, долини, ставки й ін.) не може бути втрачене так швидко, як рухоме. Усе інше майно потрібно записати послідовно в інвентар, позначивши в ньому заздалегідь рік і число, а також місце складання і своє ім'я. До інвентарю включалося не тільки майно, що необхідне для торгівлі, але й особисте майно купця.

Друга частина трактату – «Диспозиція». У ній автор розповідає про порядок здійснення записів у трьох основних торгових книгах: Меморіалі, Журналі й Головній книзі [3].

Меморіал – це книга, куди купець записував усі свої торговельні операції в хронологічній послідовності. Записи в цій книзі здійснював не тільки господар, але і його помічники, учні й продавці за відсутності одного або інших. На відміну від Меморіалу, Журнал був секретною книгою, і в ній купець міг відобразити все, що вважав своєю власністю, як у рухомому, так і нерухомому майні. Усі статі, що склалися в журналі, супроводжувалися відповідними виразами, а саме: «на», що означало завжди особу, що винна, – боржника (дебітора) – одного або декількох, і «від» - завжди довірителя (кредитора) – одного або декількох. Таким чином, якщо один рахунок одержував і за це був винен, то виникало поняття «дебет», якщо другий видавав, і за це мав, то виникало поняття «кредит». Після того, Л. Пачолі рекомендував зробити з усіх статей записаних в Журналі відповідну вибірку й перенести в третю книгу – Головну. У Головну книгу рекомендував занести всіх дебіторів і кредиторів в алфавітному порядку. На початку Головної книги й Журналу зазначався рахунок «Капітал». Сальдо за цим рахунком виводилось лише при закритті Головної книги. У кінці звітної періоду рахунки доходів і витрат переносилися на рахунок «Збитки і прибутки», який закривався наприкінці року шляхом перенесення записів на рахунок «Капітал» [1].

Пачолі дійшов висновку, що майно підприємства і особисте майно власника підприємства представляють єдиний і нероздільний комплекс та висунув дві вимоги: не можна нікого вважати боржником без його відома, навіть якщо це показалося б доцільним; не можна не рахувати нікого повіреним, за відомих умов без його згоди [4].

І хоча сьогодні у більшості істориків збігаються думки, щодо того, що подвійний запис у бухгалтерському обліку виник не в часи Луки Пачолі, а набагато раніше та вчений лише описав систему, яка вже склалася до нього, опис подвійної є вічною заслугою Пачолі [2]. Саме публікація книги зробила диграфізм загальним надбанням, великим інструментом числення фінансових результатів. Подальший розвиток принципів обліку, якому сприяв

Пачолі, привів до іншого розуміння фінансового результату і рахунку «Товари». Прибуток стали розглядати як різницю між продажною ціною і собівартістю тільки проданих товарів, а не всієї купленої товарної маси [4].

Подвійний запис не просто відображав господарський процес, а цілеспрямовано реконструював його, наслідком чого була поява операційних рахунків, що відображають кошти, які не можна побачити, їх не можна зважити і виміряти, вони умовні і можуть бути виведені тільки бухгалтерським шляхом. Це дозволило встановити систематичне спостереження за такими величинами, як капітал і прибуток [1].

Робота Пачолі дала тільки натяк на капіталізацію витрат і на реконструкцію фактів господарського життя [1]. Його загальні заслуги перед бухгалтерським обліком можна звести до вибірки:

1. Дав перший опис подвійному запису і зробив спробу теоретично описати його сенс.
2. Запропонував персоніфікацію рахунків, тобто пояснив кожен рахунок так, як ніби то він володіє людськими достоїнствами.
3. Описав предмет бухгалтерського обліку як господарську діяльність окремо взятого підприємства.
4. Виклав рахунки як систему, яка утворює план, що дозволяє відобразити будь-який факт господарського життя.
5. Ввів комбінаторне моделювання шляхом переліку всіх теоретично можливих операцій, особливо пов'язаних з покупкою товарів.
6. Припустив, хоч і в неявному вигляді, існування якихось непорушних принципів бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Васільєва Л. Внесок Луки Пачолі в розвиток бухгалтерського обліку. *Агросвіт*. 2014. № 7. Ст. 13–16
2. Історія бухгалтерського обліку в Італії. Studwood: веб-сайт. URL: https://studwood.net/2076561/buhgalterskiy_uchet_i_audit/vstup#844 (дата звернення: 20.11.2024).
3. Пачолі Л. Трактат XI: Про рахунки і записи. К.: Експерт-Про, 2000. 80 с.
4. Соколов Я.В. Історія бухгалтерського обліку: підручник. М.: Фінанси і статистика, 2003. 272 с.

УДК 336.2

Мірошніченко С. В.

*магістр, факультет фінансів та обліку,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Король С. Я., д.е.н., професор,
професор кафедри обліку та оподаткування*

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКІВ: ПОРЯТУНОК ЧИ ПОРУШЕННЯ?

Податки є важливою складовою діяльності не лише для підприємств, а в першу чергу для держави. На жаль, облік податків, складання та подання податкової звітності займає досить багато часу відповідних фахівців. Останнім часом серед бухгалтерів проводяться дискусії як оптимізувати оподаткування, при цьому не порушуючи податкове законодавство. Існує безліч методів, якими користуються підприємства для зменшення суми податків, наприклад, формування прибутку через дочірні компанії чи філіали, зареєстрованих в «офшорних» країнах чи країнах з нижчими ставками податків та простішими системами оподаткування, виведення прибутку на юридичних осіб з меншими ставками оподаткування та подальше отримання готівки, операції з розмивання податкової бази, працевлаштування робітників як суб'єктів підприємницької діяльності на спрощеній системі оподаткування (ССО) [1]. Але ці методи мають кримінальні наслідки. Далі в цій роботі звернемо увагу на абсолютно законні шляхи оптимізації податків.

Податкова оптимізація — зменшення розміру податкового зобов'язання шляхом цілеспрямованих правомірних дій платника податку, що включають в себе повне використання всіх наданих законодавством пільг, податкових звільнень та інших законних переваг [2]. Перед оптимізацією податків необхідно виконати ґрунтовний та детальний аналіз. Такий аналіз може передбачати визначення того, чи оптимізація одних податків не призведе до збільшення баз оподаткування інших податків, чи є методи оптимізації податків доцільними, та чи не викличуть додаткових витрат, та чи не призведуть зміни щодо оптимізації податків до зниження репутації.

Шляхи оптимізації будемо розглядати окремо по найбільш поширеним податкам.

Спершу розглянемо *ПДВ*. Якщо підприємство є малим або мікропідприємством, то вигідним буде перехід на групу 3 ССО зі ставкою 5% та без ПДВ. Якщо підприємство є середнім або великим, то варто розглянути створення умов для бюджетного відшкодування, наприклад, шляхом експорту чи провадження такої діяльності, за якої податковий кредит буде перевищувати податкове зобов'язання в межах країни. Ще один спосіб — це заміна юридичного оформлення відносин з контрагентами на споріднені, наприклад, оренду переоформити на позичку, купівлю-продаж товарів на комісійну торгівлю, купівлю-продаж сировини на послуги з переробки давальницької сировини. Головною умовою такої юридичної заміни є відповідність операцій вимогам укладеного договору [3].

Податок на прибуток можна оптимізувати шляхом переходу на єдиний податок, але такою можливістю можуть скористатися не всі підприємства. Використання трансферного ціноутворення між пов'язаними сторонами дозволить розподілити прибуток між підприємствами, але варто пам'ятати, що трансферні ціни не мають суттєво відрізнятися від ринкових цін. З метою отримання більш вигідних умов оподаткування можливе подрібнення бізнесу на кілька підприємств різних систем оподаткування, але такий метод викликатиме більш витрат на їх утримання [3].

Ставка *єдиного соціального внеску* зараз становить 22%, але існує можливість її зменшити до 8,4% для ФОП та підприємств при виплаті заробітної плати людям з особливими потребами, 5,5% — для компаній, в яких штат на більше ніж 50% складається з осіб з інвалідністю, що робить найм людей з особливими потребами більш привабливим для керівників [4]. Підприємства можуть використовувати замість найманих працівників ФОПів, які самостійно зобов'язані сплачувати ЄСВ. Існує можливість замінити основну заробітну плату на інші види винагород, наприклад, на грошову матеріальну допомогу, подарунок у натуральній формі та дивіденди. Але потрібно пам'ятати, що альтернативні виплати теж мають оподаткування та мають бути належно документально оформлені [3].

З початком широкомасштабної військової агресії РФ, з 24 лютого 2022 року в Україні запроваджено воєнний стан, що, серед іншого, спричинив необхідність внесення змін до системи оподаткування. Станом на сьогодні, такі зміни включають 14 прийнятих нормативно-правових актів, що вже набули чинності. Окрім того, наразі існує ряд інших законопроектів на різних етапах прийняття щодо інших податкових змін або уточнень.

Так, були внесені зміни до проведення планових та позапланових податкових перевірок та врегульовано підприємства та умови, за яких мораторій на проведення перевірок не скасовується. Зміни також відбулися у відповідальності за порушення Податкового кодексу.

Збільшилася число категорій, звільнених від *ПДВ*. Наприклад, імпорт та постачання оптичного та комунікаційного обладнання, безпілотних літальних засобів, броньованих автомобілів, лікарських засобів та інших товарів, що мають оборонне призначення та кінцевим отримувачем яких є правоохоронні органи, Міноборони України, ЗСУ та інші військові формування; операції з ввезення на митну територію України та постачання спеціальних засобів індивідуального захисту, лікарських засобів і медичних виробів за переліками Кабміну України для потреб оборони; операції з ввезення товарів громадськими об'єднаннями та благодійними організаціями для безоплатної передачі ЗСУ. Були зменшені ставки ПДВ для деяких видів товарів, було подовжено терміни реєстрації податкових накладних та зменшено розміри штрафів за порушення строків. Введена заборона подавати уточнюючі розрахунки до податкових декларацій з ПДВ за звітні періоди до лютого 2022 р., згідно з якими зменшується сума зобов'язань з ПДВ або декларується бюджетне відшкодування ПДВ, та включати до бюджетного відшкодування ПДВ суми за придбаними товарами, які у подальшому були знищені (втрачені) у період дії військового стану.

Зміни відбулися у нарахуванні *податку на прибуток*. Так, дозволено до припинення військового стану відносити до податкових витрат у повному розмірі безкоштовно передані товари/послуги та гуманітарну допомогу, надану на користь ЗСУ, інших організацій у сфері оборони, ДСНС, закладів охорони здоров'я, а також кошти, зокрема перераховані на спеціальні рахунки НБУ. З 1 серпня 2023 року відмінено спеціальний єдиний податок у розмірі 2% та врегульовано умови, за яких фінансовий результат збільшується/зменшується.

Щодо іншого, додалися категорії, які не вважаються реалізацією для цілей *акцизного податку*, звільнили від акцизного податку і мита імпортовані товари, пов'язані з обороною. Запроваджено звільнення від нарахування та сплати плати за землю, податку на нерухоме майно, екологічного податку та частини єдиного податку четвертої групи на територіях активних бойових дій та тимчасово окупованих територіях з 1 числа місяця віднесення території до переліку до останнього числа місяця, у якому територію виключено [5].

Отже, оптимізація податків можлива, але варто пам'ятати, що вона вимагає детального аналізу, вибору найкращого варіанту та відображає громадянську позицію підприємства. Військовий стан вніс свої корективи, які дещо полегшують податкову звітність підприємств, але ці пільги будуть діяти не завжди і потрібно активно відслідковувати зміни в нормативних документах.

Список використаних джерел

1. Луговий С. Схеми оптимізації оподаткування та ризики їх застосування. *Liga:Zakon*. 2021. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/206934_skhemi-optimizats-opodatkovannya-ta-riziki-kh-zastosuvannya
2. Податкова оптимізація. Вікіпедія. URL: <https://is.gd/DZjqj1>
3. Онищенко В. Оптимізація податків 2024. *Головбух*. 2024. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/17274-optimizatsiya-podatkov-2024#ancex2>
4. Шульга С. ЄСВ у 2024 році: розмір та штрафи за несплату. *Portmone*. 2024. URL: <http://surl.li/nwehzy>
5. Воєнний стан: зміни в оподаткуванні. Роз'яснення експертів. *KPMG*. 2024. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2024/09/voennyi-stand-zminy-v-opodatkuvanni.html>

УДК 657.3

Мостіпака Ірина,

бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,

Державний університет «Житомирська політехніка»

Науковий керівник: Чижевська Л.В., д.е.н.,

професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗА МСФЗ

Формування облікової політики на підприємствах супроводжується низкою проблем. Зокрема, багато підприємств не розглядають облікову політику як ефективний інструмент для управління своїми активами та зобов'язаннями. Крім того, існує недостатнє розуміння того, як правильно розкривати організаційні, технічні та методичні аспекти облікової політики. Варто зазначити, що не всі підприємства враховують особливості своєї галузі, що може призвести до неточностей у фінансовій звітності та ускладнити прийняття управлінських рішень.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» облікова політика - сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.[3]

В умовах інтеграції української економіки в глобальний простір та переходу на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) особливої актуальності набуває вивчення міжнародної системи формування облікової політики. Це дозволить адаптувати українську систему бухгалтерського обліку до сучасних міжнародних вимог та забезпечити порівнянність фінансової звітності українських підприємств із звітностями компаній інших країн. Тож в умовах цієї адаптації слід також розглянути трактування поняття облікова

політики за Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», тож облікова політика описується як конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності.[1]

Аналізуючи вітчизняне та закордонне тлумачення поняття, можемо помітити певні розбіжності. Так НП(С)БО 1 вказує, що облікова політика застосовується не лише при складанні та поданні звітності, а й використовується при веденні бухобліку. Водночас облікова політика за МСБО використовується лиш при поданні та складанні фінансової звітності. В загальному, обидва визначення мають досить загальний характер, тобто не говорять конкретно, що саме встановлює облікова політика. Для цього потрібно вивчати відповідні стандарти.

Якщо МСФЗ конкретно застосовується до операції, іншої події або умови, облікову політику чи облікові політики, застосовані до такої статті, слід визначити шляхом застосування МСФЗ. У разі відсутності конкретного міжнародного стандарту, який застосовується до господарської операції, керівництво повинне використовувати власне судження при розробці та застосуванні облікової політики. При цьому необхідно врахувати: стандарти і тлумачення, що регулюють подібні або пов'язані операції.[1]

Як ми можемо помітити, складання облікової політики ознак директивності. Тому при створенні даного документа автори можуть зіштовхуватися з багатьма питаннями, що стосуються до прикладу висвітлення тієї чи іншої інформації в обліковій політиці підприємства. Саме тому альтернативним вирішенням цього питання є звернення до аудиторських фірм. Широкий спектр неаудиторських послуг, котрі надають українські та міжнародні фірми будь яких розмірів, дає змогу обрати власникам та керівникам підприємств найбільш релевантний для себе варіант. А команди кваліфікованих консультантів з практичним знанням МСФЗ, US GAAP та досвідом у сфері підготовки фінансової звітності допоможе якісно та швидко створити та впровадити облікову політику на підприємстві будь якої сфери діяльності. До прикладу, розглянемо декілька прикладів компаній що надають послуги, пов'язані з обліковою політикою.

Таблиця 1

Перелік компаній, що надають послуги, пов'язані з обліковою політикою

№ з/п	Назва компанії	Рейтинг компанії	Послуги, що надаються
1	PwC Україна	Входить до «Великої четвірки» аудиторських компаній.	Розробка та експертна оцінка належної облікової політики Консультації з питань застосування облікової політики Кількісний та якісний вплив змін облікової політики Експертні висновки з окремих питань МСФЗ та інших стандартів бухгалтерського обліку [2]
2	KPMG	Входить до «Великої четвірки» аудиторських компаній.	Експертні висновки з окремих питань МСФЗ та інших стандартів бухгалтерського обліку Надання рекомендацій щодо належної формалізації облікових підходів в обліковій політиці Підготовка / оновлення облікової політики спеціалістами Створення проєкту облікової політики (за МСФЗ або НП(С)БО).

3	BDO Україна	Входить до ТОП-10 міжнародних аудиторських компаній	Розробка облікової політики, що відповідає вимогам IFRS Ідентифікація різниці між поточною практикою і практикою відповідно до МСФЗ Виконання трансформації звітності відповідно до IFRS Складання переліку коригувань, виконаних при підготовці звітності відповідно до IFRS 1 Налаштування програм й навчання персоналу роботі в системах обліку
4	КиївАудит	Входить до ТОП-20 українських аудиторських компаній	Розробка та впровадження облікової політики.

Аналізуючи Табл. 1, ми можемо помітити, що на українському ринку неаудиторських послуг представлено багато аудиторських фірм, що надають послуги зі створення чи поліпшення облікової політики підприємства.

В загальному на процедуру складання облікової політики впливає ряд чинників, основними із яких є: форма власності та організаційно-правова форма підприємства, галузева специфіка підприємства, вид діяльності, організаційна структура управління законодавство й перспективи його зміни та інші чинники. Враховуючи всі вище описані особливості, керівництву підприємства слід приділяти особливу увагу і залучити висококваліфікованих осіб до процесу створення облікової політики, або ж доручити це завдання аудиторській фірмі.

Список використаних джерел

1. International accounting standard 8 «Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors»
2. Консультативні послуги з бухгалтерського обліку та фінансової звітності. РвС Україна.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (зі змінами та доповненнями)

УДК 519.86

Оліферук Анна,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

МОДЕЛЮВАННЯ В ДОСЛІДЖЕННІ ЗАЛЕЖНОСТІ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (ТОВАРІВ, РОБІТ, ПОСЛУГ) ВІД СУМИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВНИЦТВА ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Будівельні підприємства здійснюють діяльність, пов'язану з будівництвом будівель, споруд та інших інфраструктурних об'єктів, а також роботу в сфері ремонту, реконструкції та технічного обслуговування.

Обсяги виконаних робіт і наданих послуг підприємств будівельної галузі впливають на фінансові результати діяльності досліджуваних підприємств і залежать, зокрема, від суми оборотних активів, яка є в розпорядженні підприємств. Адже вартість запасів, сума грошових коштів, обсяги дебіторської заборгованості мають значний вплив на обсяги виробництва і реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Згідно цих міркувань при побудові економетричної моделі нами обрано в якості фактора суму оборотних активів, а в якості показника обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах будівництва Волинської області.

Статистичні дані для побудови економетричної моделі було взято на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств будівництва Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (сума оборотних активів), тис. грн.	Значення показника (обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)), тис. грн.
1	2010	378124,1	584435,1
2	2011	472730	1043877
3	2012	640576	885283,3
4	2013	847514,7	966786,1
5	2014	762143,5	1031646,1
6	2015	865099,1	1579832,7
7	2016	1096864,6	2268998,5
8	2017	1396159,2	3015000,0
9	2018	1787056,8	3328110,5
10	2019	2448171,9	4064152,7
11	2020	3159717,8	4949677,9
12	2021	3784836,8	5141289,7
13	2022	3770804,3	3736031,5

Джерело: [1-2].

Нами визначено параметри моделі парної лінійної регресії та виведено її формулу для підприємств будівництва Волинської області:

$$Y = 1,21 \cdot X + 509884,9, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах будівництва Волинської області, тис. грн;

X – сума оборотних активів на підприємствах будівництва Волинської області, тис. грн..

За нашими дослідженнями, побудовану економетричну модель можна вважати адекватною статистичним даним з ймовірністю 0,95, адже розраховане значення критерію Фішера (70,83) більше порівняно із його табличним значенням (4,84). Відповідно, побудовану економетричну модель можна аналізувати й використовувати в прогнозуванні.

За розташуванням точок на графіку та їх розміщенні навколо прямої (рис. 1) можна зробити висновок про високу якість побудованої економетричної моделі.

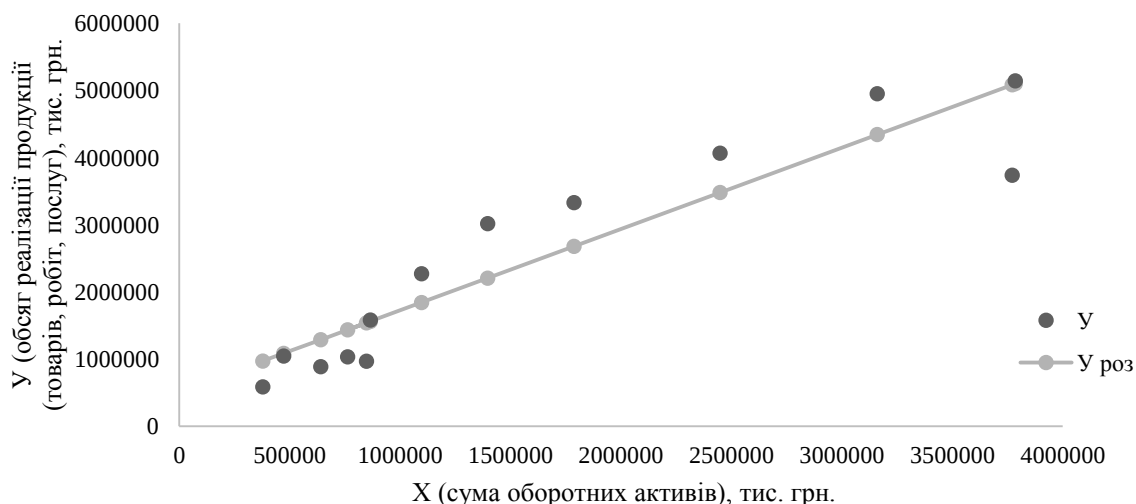

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств будівництва Волинської області
Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Проведемо аналіз побудованої економетричної моделі (таблиця 2).

Таблиця 2

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для підприємств будівництва Волинської області за 2010-2022 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	0,92	Зв'язок між фактором і показником сильний і прямий
Коефіцієнт детермінації	R^2	0,86	Варіація фактора сильно впливає на варіацію показника, а саме варіація показника на 86% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	R	0,92	Точки поля кореляції достатньо близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

Проведемо оцінку міри еластичності показника (обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) за фактором (сума оборотних активів) за допомогою коефіцієнта еластичності, розрахованого для середніх значень фактора і показника для побудованої економетричної моделі. За значенням коефіцієнта еластичності ($K_{ел} = 0,98$) робимо висновок: якщо сума оборотних активів на підприємствах будівництва Волинської області збільшується на 1%, то обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) зростає на 0,98%.

Отже, узагальнюючи отримані результати, зазначимо, що на підприємствах будівництва Волинської області між фактором (сума оборотних активів) і показником (обсягом реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) існує прямий і сильний зв'язок. Варіація показника на 86% зумовлена варіацією фактора. При збільшенні фактора на 1% показник збільшується на 0,98%.

Список використаних джерел

1. Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємств за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_20.htm (дата звернення 11.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики RL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 11.10.2024).

ОБЛІК ДОХОДІВ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Діяльність підприємств у будь-якій сфері господарювання спрямована на отримання позитивних фінансових результатів. Результат діяльності визначається шляхом порівняння одержаних доходів і понесених витрат. Дохід є узагальнюючим показником роботи підприємства, що відображає результати його виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності. Від суми отриманих доходів залежить можливість функціонування підприємства, його конкурентоспроможність та фінансовий стан.

НП(С)БО 1 визначає доходи як збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників) [1].

Згідно з визначенням, яке дає Податковий кодекс України, доходи – загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за її межами [2].

Ефективне управління діяльністю підприємства забезпечується шляхом отримання даних про господарські процеси. Таку інформацію забезпечує система бухгалтерського обліку.

Вагомий внесок у формування системи ведення обліку доходів підприємств зробили відомі вітчизняні науковці: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, С.Ф. Голов, М.В. Кужельний, П.Т. Саблук, В.К. Савчук, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко та інші.

Доходи включаються до складу об'єктів облікового процесу з дотриманням наступних принципів:

- принципу нарахування – який передбачає відображення в обліку доходів і витрат у момент їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів;
- принципу відповідності доходів і витрат – який передбачає визначення фінансового результату шляхом порівняння доходів з витратами, які здійснені для отримання цих доходів.

Питання обліково-аналітичного забезпечення формування фінансових результатів підприємств в аспекті деталізації інформації щодо отриманих доходів є необхідним напрямом як в обліковій системі, так і в системі управління суб'єктів господарювання загалом, що створює сприятливі умови для підвищення прибутковості підприємства.

Побудова обліково-інформаційної системи залежить від особливостей та сфери функціонування суб'єкта господарювання. Важливим сектором національної економіки в Україні є торговельна діяльність, яка здійснюється шляхом оптової та роздрібною торгівлі і спрямована на задоволення споживчого ринку. Стаття 263 Господарського кодексу України визначає господарсько-торговельну діяльність як дії, що здійснюються суб'єктами господарювання, які беруть участь у сфері обігу товарів, спрямовані на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання. Вона також включає в себе допоміжну діяльність, яка сприяє реалізації цієї продукції шляхом надання відповідних послуг.

Основою формування системи обліку доходів суб'єктів господарювання є їх обґрунтована класифікація. Належне групування доходів дозволить формувати в обліковій інформаційній системі підприємства масиви даних про доходи із різним ступенем їх деталізації для забезпечення можливості поглибленого аналізу і прогнозування, а також обґрунтування на цій основі заходів із підвищення доходів; приймати обґрунтовані, економічно виважені рішення щодо підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.

Найбільшу питому вагу у складі доходів на підприємствах торгівлі займають доходи від торговельної діяльності (реалізації товарів). Згідно із НП(С)БО 15 «Дохід», дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) торговельного підприємства визнається за таких умов: покупцю передано ризики та вигоди, що пов'язані із правом власності на товар; торговельне підприємство не здійснює подальший контроль та управління реалізованим товаром; сума доходу визначена достовірно; впевненості торговельного підприємства у збільшенні економічних вигод та коректному визначенні витрат, що супроводжують продаж товару [3].

Для узагальнення інформації про доходи від реалізації товарів торговельні підприємства використовують пасивний субрахунок 702 «Дохід від реалізації товарів».

Діяльність підприємств у сфері торгівлі має певні особливості, які слід враховувати при групуванні доходів та відображенні їх в обліку:

- товари можуть бути відвантажені, реалізовані на різних умовах та в різних формах оплати (за готівку, платіжними картками, в кредит тощо);
- продаж товарів може розпочинатись в одному звітному періоді і закінчуватись в іншому;
- можуть використовуватись різні методи активізації продажу, застосовуватись дисконтні картки;
- можливе здійснення розпродажу товарів шляхом уцінки чи запровадження знижок та ін.

Для належного відображення в обліку, систематичного контролю та ефективного управління доходами, враховуючи зазначені особливості діяльності, торговельним підприємствам доцільно відкривати додаткові субрахунки та аналітичні рахунки обліку доходів від реалізації товарів. За допомогою додаткових аналітичних субрахунків з'являється можливість виділити з усього виторгу підприємства доходи від реалізації товарів із застосуванням різних методів активізації продажу, що дає змогу проводити поглиблений аналіз товарообігу та вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструмента [4, с. 62].

Аналітична деталізація обліку отриманих від продажу товарів доходів стане надійною базою для прийняття ефективних рішень в управлінні продажами товарів. Розглядаючи управління продажами в умовах активізації ринкових відносин, необхідно зазначити, що ключовим завданням підприємств торгівлі на сучасному етапі є орієнтація на споживача. Це означає, що будь-яке управлінське рішення щодо того, за допомогою яких методів продажу здійснювати торговельну діяльність, має базуватись на аналізі оперативної бухгалтерської інформації щодо формування доходів та фінансових результатів підприємства.

Організація достовірного і своєчасного відображення у обліку доходів дозволить коректно формувати фінансові результати діяльності та надасть змогу приймати неупереджені фінансові та управлінські рішення з ціллю забезпечення фінансової стійкості торговельних підприємств та їх цінової політики.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 01.11.2024)
2. Податковий кодекс України № 2755- VI від 02.12.2010 р. (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.11.2024)
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 02.11.2024)
4. Люхіна Н.П. Шляхи вдосконалення обліку доходів та витрат на торговельних підприємствах. Вісник соціально-економічних досліджень. 2014. Вип. 2. С. 61–64. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/147038549.pdf>

УДК. 658.5

Плисюк Юлія,
студентка 2 курсу, спец. 075 Маркетинг,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І.Б., д.е.н.,
професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНИХ МЕТОДІВ ОБЛІКУ ВИТРАТ

Ефективне управління витратами є одним із ключових факторів забезпечення стабільного розвитку підприємств у сучасних умовах. Зростаюча конкуренція на внутрішньому та зовнішньому ринках вимагає від підприємств постійного вдосконалення систем обліку та контролю витрат.

Нині більшість українських підприємств стикаються з труднощами в організації обліку витрат [1]. Окрім того, багато підприємств досі застосовують традиційні методи обліку витрат, до яких належать: позамовний, попроцесний, попередільний та нормативний методи. Проте, традиційні методи здебільшого орієнтовані на змінні витрати, також, їх ефективність значно знижується, коли виникає необхідність вирішувати питання, пов'язані зі сталими накладними витратами.

У сучасній практиці управління витратами все більше поширення набувають новітні (зарубіжні) методи, такі як метод ABC, стандарт-костинг, директ-костинг, таргет-костинг та кайдзен-костинг [2]. Ці методи дозволяють значно точніше управляти витратами і адаптуватися до змін на ринку.

ABC-метод або облік витрат за видами діяльності, передбачає розподіл витрат на види діяльності, а не на продукти чи послуги. Собівартість продукції чи витрати за певний період визначаються на основі ресурсів, витрачених на виконання цих процесів. Основними перевагами даного методу є забезпечення детальної оцінки собівартості продукту, враховуючи витрати на кожну дію, це, у свою чергу, сприяє точному ціноутворенню та виявленню найбільш прибуткових продуктів; виявлення можливості для підвищення ефективності та зменшення відходів. А також метод забезпечує чітке розуміння виробничих накладних витрат. Проте, незважаючи на ряд переваг ABC-метод має свої недоліки. По-перше, метод вимагає детального аналізу всіх дій і витрат. По-друге, реалізація методу може бути дорогою, особливо для малого бізнесу чи компаній з обмеженими ресурсами. По-третє, даний метод може не враховувати всі непрямі витрати, що призводить до неточних розрахунків і ризику встановлення невігідних цін [3].

Ще одним поширеним підходом є «стандарт-костинг». Це методика обліку витрат, що базується на встановленні нормативів витрат ресурсів (матеріалів, енергії, праці тощо) для виготовлення продукції. Ця система ефективна у стабільних галузях, таких як обробна промисловість, швейне, взуттєве та меблеве виробництво, де вироби залишаються незмінними тривалий час. Перевагами даного методу обліку витрат порівняно з іншими є те, що можна заздалегідь розраховувати очікувані витрати на виробництво, собівартість продукції та скласти звітність; застосування методу спрощує облік витрат завдяки заздалегідь визначеним нормативам і забезпечує керівництво інформацією про відхилення та їх причини для швидкого реагування. Але, складання стандартів відповідно до технологічної карти виробництва є складним завданням. До того ж, не всі виробничі витрати піддаються стандартизації, що інколи ускладнює контроль за ними на рівні виробництва [4].

Система «директ-костинг» стала популярною під час Великої депресії у США та використовується у сучасній зарубіжній практиці завдяки своїй ефективності у плануванні витрат. Її ключова особливість — поділ витрат на змінні та постійні, що дозволяє краще зрозуміти вплив обсягу реалізації на прибуток. Уперше цю концепцію запропонував американський економіст Дж. Харрісон у 1936 році. Основна перевага цього підходу полягає у тому, що вартість запасів визначається виключно за змінними витратами, які легко співвіднести з конкретним продуктом. Однак заниження собівартості незавершеного виробництва є суттєвим недоліком, через який метод не підходить для розрахунку фактичної собівартості продукції за звітний період [5].

Сучасні підходи до управління витратами також включають методи, які враховують ринкові тенденції та потреби споживачів. Наприклад, витрати можуть плануватися виходячи з цільової ціни, яку споживачі готові заплатити за продукт або послугу. Такий підхід характерний для методу «таргет-костинг», коли ціна визначається на основі маркетингових досліджень і прогнозів, а максимальна собівартість розраховується з урахуванням бажаного прибутку. На етапі розробки продукту компанії оптимізують його складові, щоб відповідати заданому рівню витрат і забезпечити необхідну якість [6]. Основна перевага методу — можливість пропонувати товари за конкурентними цінами, однак його складно застосовувати у сфері послуг через специфіку обліку нематеріальних активів

Водночас, в умовах постійної оптимізації витрат, значної популярності набули японські підходи до управління, зокрема на підприємствах Nissan і Toyota. Наприклад, «кайзен-костинг» орієнтований на зменшення різниці між фактичною і цільовою собівартістю через залучення всього персоналу компанії, з використанням внутрішніх ресурсів. Після досягнення цільової собівартості встановлюється новий план для подальшого вдосконалення. Однак його ефективність обмежується продукцією з довгим життєвим циклом, оскільки зниження витрат відбувається поступово. Також метод може бути застосований лише після запуску виробництва, що ускладнює управління витратами на етапі

розробки [7]. Частково ці обмеження можна компенсувати, поєднуючи «кайзен-костинг» із методами, які дозволяють оптимізувати витрати ще до початку виробництва, наприклад із «таргет-костинг».

Отже, зарубіжні методи обліку витрат мають низку переваг: вони дозволяють ефективніше управляти витратами, покращують конкурентоспроможність, дають змогу детально аналізувати витрати та оптимізувати цінову політику. Крім того, ці методи дозволяють прогнозувати витрати залежно від змінних факторів. Однак їх впровадження потребує значних затрат на адаптацію та висококваліфікованого персоналу, тому важливо враховувати особливості національної економіки та готовність компанії до змін.

Список використаних джерел

1. Грещак М.Г., Гребешкова О.М., Коцюба О.С. Внутрішній економічний механізм підприємства. навч. пос., 2001. С. – 8.
2. Пилипенко О.О. Управління витратами на сучасних підприємствах. Формування ринкових відносин в Україні. 2012., № 12. С. – 8.
3. Dr. Amitava Roy. *Activity Based Costing System*. Indian Accounting Association. p. – 3.
4. Глушач Ю. С., Фальченко О.О., Методичні аспекти обліку витрат та калькулювання собівартості продукції у вітчизняній та зарубіжній обліковій практиці. наук. вид.: Економіка та суспільство. Харків, 2021. № 29.
5. Осадча Г.Г., Степанюк А. В. Калькуляція собівартості в системі «директ-костинг» та в системі повного розподілу витрат на виробі («абсорбейшн-костинг»). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2015. № 1 (45). Т. 1. С. 246 – 247.
6. Чичуліна К. В., Міщук Є. М., Арзуманян А. С. Сучасні методи обліку витрат. наук. вид.: Економіка та суспільство., Мукачево, 2017. №13. С. 1438 – 1440.
7. Шевченко Д. Кайзен-костинг як сучасний метод управління витратами підприємства. *Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неіндустріального суспільства*: тези. доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (27 жовт. 2020 р.). Луцьк: ВНУ ім. Л. Українки. С. 302 – 303.

УДК 657

Поліщук Аліна,

*здобувач спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Тлущкевич Н.В., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і аудиту*

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ)

Однією із принципових умов ефективного управління виробничим підприємством в ринкових умовах є наявність повної, достовірної та оперативної інформації про витрати, які формують собівартість виготовленої продукції [4].

Основний нормативний документ, що розкриває поняття терміну виробничі витрати є НП(С)БО 16 «Витрати» [2], згідно якого виробничі витрати включаються до собівартості виробленої продукції (робіт, послуг). У процесі виробничої діяльності у підприємствах виникає багато різноманітних фінансово - господарських операцій, які пов'язані з витратами на їх проведення. Частина із них безпосередньо має відношення до конкретних об'єктів витрат, інша - носить загальний характер і виникають вони в результаті забезпечення функціонування суб'єкта господарювання в цілому.

Досить часто проблемними елементами облікової політики виробничого підприємства є: розподіл витрат виробництва на прямі та непрямі загальновиробничі); розподіл загальновиробничих витрат на змінні та постійні; вибір та відповідне обґрунтування бази розподілу загальновиробничих витрат; обґрунтування обсягів нормальної потужності та ставки розподілу постійних загальновиробничих витрат за нормальної потужності [4].

За способом включення у собівартість продукції всі витрати поділяються на прямі і непрямі. Прямі - це витрати, які в момент виникнення можна безпосередньо віднести на відповідний об'єкт планування та обліку (певну культуру, вид тварин тощо). Такими є витрати на заробітну плату, матеріальні витрати, на амортизацію і поточний ремонт

спеціалізованих основних засобів та ін. Непрямі витрати пов'язані з виробництвом кількох видів продукції і не можуть бути віднесені безпосередньо на певний об'єкт планування та обліку. Ці витрати розподіляють. До них належать загальновиробничі витрати, а також частина основних витрат, наприклад, амортизація і поточний ремонт тракторів, витрати на зрошення й осушення тощо.

Різними науковцями сьогодні досліджуються питання і калькуляції собівартості готової продукції та виробничих витрат, а саме - облік, контроль, аналіз, управління ними з метою підвищення прибутковості суб'єкта господарювання [2].

Виробничі витрати бувають різні. Тому, для успішного функціонування кожний суб'єкт господарювання потребує поглибленого підходу до побудови процесу управління витратами [1].

Методи зведення витрат використовують для визначення собівартості продукції залежно від особливостей виробництва та кількості видів продукції, які виготовляє підприємство. В практиці застосовують такі методи: одно продуктовий однопередільний, багатопродуктовий однопередільний, однопродуктовий багато передільний, багатопродуктовий багатопередільний метод.

Розподіл витрат виробництва на прямі та непрямі (тобто загальновиробничі) є для окремого виробництва складним організаційним завданням. З одного боку збільшення частки витрат виробництва, які обліковуються як прямі, підвищує якість визначення собівартості окремих об'єктів витрат, адже розподіл загальновиробничих витрат у будь-

якому випадку дещо викривлює собівартість окремих об'єктів витрат. Але з іншого боку, облік певних видів витрат як прямих потребує істотних додаткових витрат на облікові дії як такі, що є економічно недоцільним, а деякі витрати взагалі не можуть бути логічно пов'язані із окремими об'єктами витрат, а лише із діяльністю окремого виробничого структурного підрозділу (цеху, ділянки тощо) [4].

Собівартість як частина вартості є важливою складовою ціни послуги. Іншу частину ціни складають: чистий дохід підприємства (прибуток) та податок на додану вартість. Між собівартістю послуг та ціною існує нерозривний зв'язок: собівартість, яка є основою для формування ціни, є важливим чинником для зниження ціни на послугу [3].

Виробничі витрати та собівартість продукції є одними з ключових показників, що відображають господарську діяльність підприємства. Витрати на виробництво свідчать про ефективність управлінської діяльності підприємства, оскільки вони вказують на сукупну вартість ресурсів: матеріальної праці, використання основних засобів, сировини та матеріалів, які працівники підприємства залучають до виробничого процесу. Від обґрунтованості такого поєднання залежить якість управлінських рішень.

В умовах ринкової конкуренції необхідним є використання управлінського обліку витрат. Це процес збору, обробки, групування та передачі облікової інформації, яка допомагає керівникам аналізувати та приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації виробничих процесів і витрат. Управлінський облік витрат дозволяє підприємству ефективніше використовувати ресурси, знижувати собівартість продукції, підвищувати її конкурентоспроможність і забезпечувати довгострокову стабільність на ринку.

Загалом, ефективна система обліку та контролю витрат забезпечує підприємству конкурентні переваги, підвищуючи його адаптивність до ринкових умов, зменшуючи собівартість продукції та сприяючи зростанню прибутковості.

Сучасні підходи до обліку витрат також включають використання автоматизованих систем, таких як ERP (Enterprise Resource Planning), що інтегрують дані з різних підрозділів підприємства. Це дозволяє не лише спростити процес збору інформації, але й забезпечити її більшу точність та своєчасність. Завдяки ERP-системам підприємства можуть оперативно відстежувати витрати на всіх етапах виробництва, що сприяє швидшому виявленню потенційних втрат і неефективностей. У результаті це сприяє зростанню продуктивності, а також підвищує прозорість і контроль над фінансовими потоками.

Ефективний контроль дозволяє оптимізувати виробничі процеси, знаходити резерви для зниження витрат, покращувати економічні показники підприємства та забезпечувати відповідність стандартам якості. У сучасних умовах підприємства часто використовують методи управлінського обліку, такі як позамовний, попроцесний, маржинальний аналіз,

нормування витрат, стандарт-кост і директ-кост, які допомагають глибше аналізувати структуру витрат та управляти ними на кожному етапі виробництва.

Список використаних джерел

1. Крочак О.І., Крочат Є.І. Теоретико- методичні аспекти обліку і контролю витрат на виробництво продукції зернових культур. Умань, 2020. 143 с.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Затв. Наказом МФУ від 19.01.2000 N 27/4248 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 30.10.2024).
3. Редченко К.І., Чік М.Ю. Зведений облік витрат як складова формування результату діяльності підприємства. Львів, 2020 URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/727/690> (дата звернення 30.10.2024).
4. Скорнякова Ю.Б., Лукіна Д.В. Окремі питання вдосконалення обліку витрат виробництва та формування собівартості продукції. Запоріжжя, 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1814/1750> (дата звернення 30.10.2024).

УДК 657.4

**Поліщук Дмитро,
Процюк Денис,**
*магістри спец. 071 Облік і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет,
Науковий керівник: Бортнік Н.В., викладач кафедри
фундаментальних та спеціальних дисциплін
Нововолинського НННІЕМ*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Кожне підприємство повинно підвищувати результативність наявного ціноутворення для збереження ринків збуту та досягнення необхідного рівня значень ключових економічних показників. Удосконалення механізму ціноутворення дасть змогу подолати негативні фактори, що стримують розвиток підприємства. Робота в цьому напрямі вимагає комплексного та узгодженого вирішення питань управління цінами, у результаті чого підприємство зможе домогтися зміцнення своїх позицій на ринку збуту.

На думку провідних економістів цінова політика - це загальні принципи, яких компанія має намір дотримуватися у сфері встановлення цін на свої товари або послуги. Прикладом цінової політики підприємства є підтримання цін, нижчих, ніж у конкурентів, задля забезпечення прискореного темпу продажів і завоювання більшої частки ринку.

Оскільки система управління ціновою політикою індивідуальна для кожного підприємства, необхідно враховувати особливості фінансово-господарської діяльності та ринкові умови її реалізації. Умови жорсткої конкуренції вимагають оперативності, точності і складності бухгалтерської інформації з даного питання, тому без належної організації бухгалтерського супроводу це не спрацює. Бухгалтерський облік структурований таким чином, що дозволяє отримувати не тільки бухгалтерські дані, а й іншу інформацію, необхідну для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо процедур ціноутворення на сільськогосподарських підприємствах.

Визначення поняття товарів, порядок їх оцінки і відображення в бухгалтерському обліку наведені в П(С)БО 9 «Запаси» [2]. До них відносять готову продукцію, що вироблена на підприємстві і призначена для продажу, товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані та утримуються підприємством з метою подальшого продажу, малоцінні та швидкозношувані предмети, молодняк тварин і тварини на відгодівлі, якщо вони підпадають відчуженню. Звідси можна сформулювати основні функції обліково-аналітичного забезпечення системи управління товаром як частини менеджменту цінової політики:

1) інформаційна – визначення об'єкту товару та забезпечення системи управління інформацією про його формування (створення, надходження, вартість, вибуття) як сферу діяльності підприємства для внутрішніх і зовнішніх користувачів;

2) облікова – ідентифікація об'єкта товару та відображення фактів господарської діяльності підприємства по його створенню, зберіганню, переміщенню, вибутті;

3) аналітична – здійснення на підставі первинних облікових та аналітичних даних економічного аналізу щодо товарів, їх споживчих властивостей та діяльності підприємства у сфері цінової політики за ними [1, с.338].

З точки зору виробника, ціна повинна в першу чергу компенсувати витрати на виробництво даного товару. Але це її нижня межа і несумісне з економічними інтересами продавця. Якщо ціна буде більш-менш відповідати собівартості протягом тривалого часу, то виробництво і поставки товарів на ринок повністю припиняться. Ринкова ціна повинна забезпечувати отримання виробником традиційного прибутку. Такий підхід до ціноутворення, тобто рух від витрат виробництва до ринку, називається ціноутворенням за собівартістю (cost price). Якщо на ринку немає конкуренції, це вірно. Але ринкова економіка характеризується конкуренцією. Тобто конкуренція означає, що багато виробників пропонують однакові або подібні продукти, тому споживачі стають більш вимогливими. Оскільки ринкова ціна відшкодовує підприємцю витрати на виробництво, теорія витрат виробництва практично підтверджується при продажу товарів за ринковими цінами [3, с.155]. Тому на рівні підприємства управлінські рішення про ціноутворення приймаються на основі інформації про витрати, доходи, рівні отриманих фінансових результатів та інших даних, що містяться в основних і зведених бухгалтерських документах, бухгалтерській звітності, фінансових і внутрішніх звітах.

Система управління ціновою політикою не може функціонувати без належної організації бухгалтерського супроводу. Умови жорсткої конкуренції вимагають оперативності, точності і комплексності бухгалтерської інформації з даного питання. Бухгалтерський облік повинен бути побудований таким чином, щоб в ньому можна було отримувати не тільки бухгалтерські дані, а й іншу інформацію, необхідну для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо процедур ціноутворення сільськогосподарських підприємств. У цих умовах необхідно розробити облікову модель для формування інформації про ціни на товарну продукцію підприємства. Збір та аналіз інформації про внутрішній процес ціноутворення, тобто про те, де і як формується інформація про собівартість продукції, яка є основою ціни, Собівартість продажів, яка є найбільш гнучкою ланкою моделі, креативні блоки в рамках довгострокового контролю витрат у бухгалтерському обліку розподіл прибутку за ціною.

До основних елементів системи обліково-аналітичного забезпечення управління ціновою політикою, як і загалом управління підприємством, як єдиного систематизованого інформаційного ресурсу, відносять нормативне регулювання обліку та первинні і зведені бухгалтерські документи, облікові реєстри, внутрішню та фінансову звітність у частині щодо готової продукції та її життєвого циклу (руху). Таким чином, з моделі слідує, що знаючи справедливую вартість на аналогічну продукцію на ринку і маючи інформацію про можливу ціну реалізації на власну продукцію підприємства, є змога реально управляти ціноутворенням на власну готову продукцію, зменшуючи певним обраним способом або витрати або рівень прибутковості, коригуючи ціну реалізації за різними каналами збуту та споживачами. Система управління ціновою політикою є індивідуальною для кожного підприємства, що зумовлено потребою врахування особливостей його фінансово-господарської діяльності та специфіки ринкового середовища її реалізації. Тому актуальним є розробка та реалізація керівниками аграрних підприємств дієвих управлінських заходів, спрямованих на оптимізацію величини доходів від реалізації продукції, робіт, послуг, забезпечення сталого зростання прибутковості та економічного розвитку підприємства у довгостроковій перспективі його діяльності з використанням спеціального інструментарію системи управління ціновою політикою підприємства [3, с.154].

Отже, обліково-аналітичне забезпечення управління ціновою політикою щодо товарної продукції підприємства, у тому числі і аграрного, – це система збору, обробки, Узагальнення, подання та аналізу фінансової інформації про комплекс заходів, спрямованих на встановлення цін і забезпечення виживання підприємства в ринкових умовах: вибір доступних методів ціноутворення, розробка цінових складових, управління на всіх етапах формування, вибір оптимальної ціни ринкова стратегія, що враховує державну політику цього процесу.

Список використаної літератури

1. Єфіменко Т.І. Узгодження категоріального апарату в бухгалтерському обліку запасів. *Збірник наукових праць Буковинського університету Економічні науки*. 2021. Вип. 10. С. 337–344.
2. П(с)БО 9 «Запаси», затверджене Наказом Міністерства фінансів України 20.10.99 N 246.
3. Правдюк Н.Л. Цінова політика щодо товарної продукції підприємства: обліково-аналітичний аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. Вип. 1 (36). С. 153 – 172.

УДК 657

Поліщук Олена,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Основним завданням діяльності сільськогосподарських підприємств є виробництво сільськогосподарської продукції і забезпечення населення продуктами харчування, а підприємств різних галузей промисловості – сировиною для виробництва.

Здійснення господарської діяльності підприємств сільськогосподарської галузі неможливе без капіталу – основного і оборотного, власного і залученого.

Метою нашого дослідження є аналіз структури капіталу сільськогосподарських підприємств України, а саме загального капіталу, тобто активів (пасивів), і його складових: необоротних активів, оборотних активів, власного і залученого капіталу.

Аналіз було проведено на основі даних Державної служби статистики України для підприємств сільського, лісового та рибного господарства.

Подано у таблиці 1 аналіз структури капіталу (активів, майна) сільськогосподарських підприємств України за 2013-2022 роки.

Таблиця 1

Аналіз структури капіталу сільськогосподарських підприємств України
за 2013-2022 роки

Рік	Питома вага в загальній сумі капіталу, %				
	загальний капітал (активи, пасиви)	Актив		Пасив	
		необоротний капітал (необоротні активи)	оборотний капітал (оборотні активи)	власний капітал	залучений капітал
2013	100	37,4	62,6	50,1	49,9
2014	100	31,2	68,8	42,0	58,0
2015	100	24,8	75,2	40,1	59,9
2016	100	14,1	85,9	23,9	76,1

2017	100	29,8	70,2	47,9	52,1
2018	100	33,4	66,6	49,2	50,8
2019	100	37,7	62,3	50,9	49,1
2020	100	37,0	63,0	54,3	45,7
2021	100	34,6	65,4	59,4	40,6
2022	100	32,2	67,8	56,4	43,6
2022 до 2021, +/-	x	-2,5	2,5	-3,0	3,0
2022 до 2013, +/-	x	-5,3	5,3	6,2	-6,2

Джерело: розрахунки автора за даними [1].

За даними таблиці, структура капіталу сільськогосподарських підприємств України протягом періоду дослідження є відносно стабільною.

Зокрема, в активі балансу сільськогосподарських підприємств України переважають оборотні активи, питома вага яких коливається від 62,3% у 2019 році до 85,9% у 2016 році. Якщо порівнювати 2022 рік із 2013 роком, то можемо констатувати збільшення питомої ваги оборотних активів у структурі активу балансу сільськогосподарських підприємств України від 62,6% у 2013 році до 67,8% у 2022 році, тобто на 5,3 пункти структури. Відповідно, порівняно із попереднім 2021 роком питома вага оборотних активів у структурі активу балансу сільськогосподарських підприємств України зросла від 65,4% у 2021 році до 67,8% у 2022 році, тобто на 2,5 пункти структури.

Близько третини у структурі активу балансу сільськогосподарських підприємств України займають необоротні активи, питома вага яких коливається від 14,1% у 2016 році до 37,7% у 2019 році. Якщо порівнювати 2022 рік із 2013 роком, то можемо констатувати зменшення питомої ваги необоротних активів у структурі активу балансу сільськогосподарських підприємств України від 37,4% у 2013 році до 32,2% у 2022 році, тобто на 5,3 пункти структури. Відповідно, порівняно із попереднім 2021 роком питома вага необоротних активів у структурі активу балансу сільськогосподарських підприємств України зменшилась від 34,6% у 2021 році до 32,2% у 2022 році, тобто на 2,5 пункти структури.

В пасиві балансу сільськогосподарських підприємств України переважає власний капітал, питома вага якого становить дещо більше 50% і коливається від 23,9% у 2016 році до 59,4% у 2021 році. Якщо порівнювати 2022 рік із 2013 роком, то можемо констатувати збільшення питомої ваги власного капіталу у структурі пасиву балансу сільськогосподарських підприємств України від 50,1% у 2013 році до 56,4% у 2022 році, тобто на 6,2 пункти структури. Відповідно, порівняно із попереднім 2021 роком питома вага власного капіталу у структурі пасиву балансу сільськогосподарських підприємств України зменшилась від 59,4% у 2021 році до 56,4% у 2022 році, тобто на 3,0 пункти структури.

Дещо менше половини у структурі пасиву балансу сільськогосподарських підприємств України займає залучений капітал, питома вага яких коливається від 40,6% у 2021 році до 76,1% у 2016 році. Якщо порівнювати 2022 рік із 2013 роком, то можемо констатувати зменшення питомої ваги залученого капіталу у структурі пасиву балансу сільськогосподарських підприємств України від 49,9% у 2013 році до 43,6% у 2022 році, тобто на 6,2 пункти структури. Відповідно, порівняно із попереднім 2021 роком питома вага залученого капіталу у структурі пасиву балансу сільськогосподарських підприємств України збільшилась від 40,6% у 2021 році до 43,6% у 2022 році, тобто на 3,0 пункти структури.

На рис. 1 наведено графік питомої ваги складових капіталу сільськогосподарських підприємств України за 2013-2022 роки.

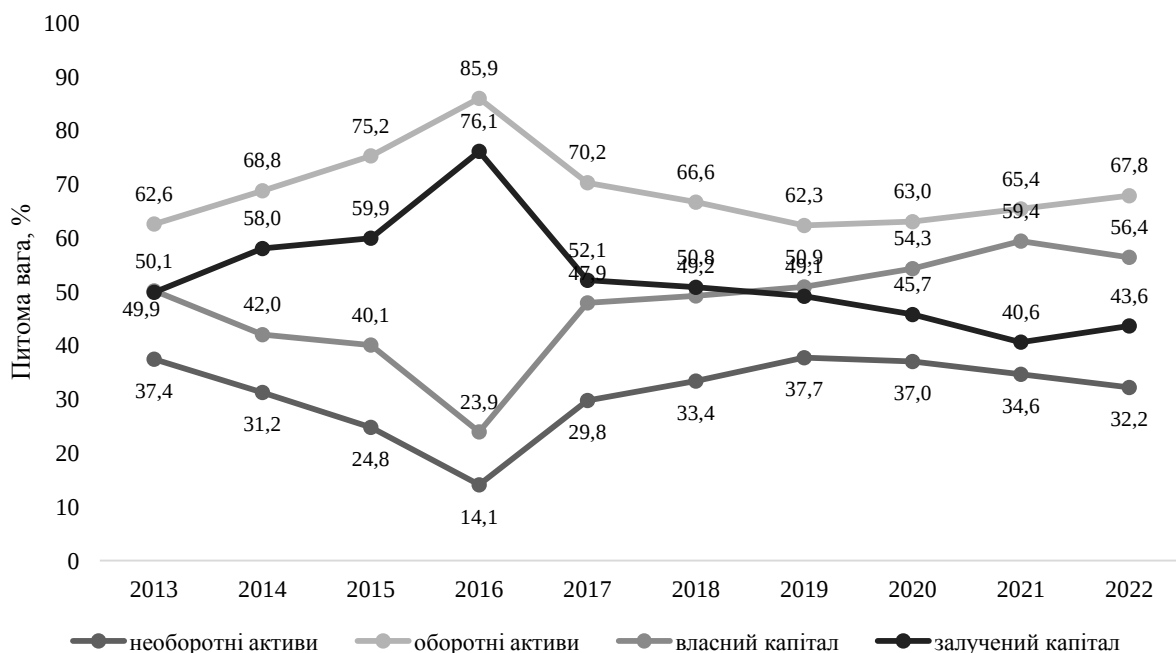

Рис. 1. Динаміка питомої ваги складових капіталу сільськогосподарських підприємств України за 2013-2022 роки, %

Джерело: побудовано автором за даними таблиці 1.

Отже, нами досліджено в динаміці за 2013-2022 роки структуру капіталу сільськогосподарських підприємств України за 2013-2022 роки. Встановлено переважання оборотних активів в активі балансу і власного капіталу в пасиві балансу.

Список використаних джерел

1. Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2013-2022). Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/tr/tr_rik/opvvt_22_ue.xlsx (дата звернення 14.10.2024).

УДК 330.1

Пономаренко Надія

здобувач освіти спец. 071 Облік і оподаткування,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Артюх О.В., д.е.н.,
професор кафедри обліку, аналізу та аудиту

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ БАНКІВСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Банківська система є однією з ключових і найважливіших складових економіки країни. В країні постійно здійснюється банківський нагляд, який контролює діяльність банків, сприяє побудові надійних відносин з клієнтами та регулює загальний порядок проведення операцій. Однак на сьогоднішній день будь-яка налагоджена система в нашій країні вимушено перебуває в стані нестабільності. Щодня вживаються заходи для посилення контролю за банківською діяльністю. У цей час як ніколи важливо забезпечити стабільність і надійність системи, оскільки події, що відбуваються, можуть вивести банківську систему з ладу [1].

Банківський нагляд - це діяльність, спрямована на підтримку ліквідності банків та зниження ризиків у банківських операціях, що має на меті захист інтересів вкладників і зміцнення довіри суспільства до банківської системи та національної валюти [2]. Національний банк здійснює нагляд і регулювання банків для сприяння безпеці та

фінансовій стабільності банківської системи України. Банківський нагляд надає клієнтам, вкладникам, кредиторам і позичальникам упевненість у тому, що банки стабільно працюють, своєчасно та повністю виконують зобов'язання [3].

Основною проблемою для всієї економіки України зараз є російське вторгнення, що спричиняє купу проблем тут і зараз, які вирішити швидко неможливо. Значно знизилось виробництво, надвеликі втрати людського капіталу через міграцію і, на жаль, загибель, відбуваються фізичні руйнування підприємств, будівель, критичної інфраструктури. Відновити, повернути людський ресурс неможливо, а щоб відбудувати все зруйноване потрібно витратити дуже багато грошей і часу. Також дуже знизився рівень експорту і імпорту, погіршено логістику, що також неможливо відновити повністю в сучасних умовах нашого існування.

У зв'язку зі значним скороченням експортних валютних надходжень, спричиненим логістичними проблемами, та зменшенням імпорту через спад внутрішнього попиту й порушення логістичних шляхів, НБУ заборонив більшість операцій із транскордонного руху капіталу. Проте значний відтік коштів відбувався через розрахунки з нерезидентами за торговими операціями та зняття готівки населенням за кордоном. Загальний відтік капіталу за фінансовим рахунком у період січень–квітень склав 7,3 млрд доларів. Частково це було компенсовано кредитами від МФО та країн-партнерів, які поповнили міжнародні резерви.

З початком повномасштабного вторгнення Національний банк України (НБУ) прийняв кілька важливих рішень для стабілізації фінансового сектору країни, одним з яких стало фіксування курсу гривні до долара США. Цей крок був вкрай необхідним для запобігання масовій паніці на валютному ринку і неконтрольованій девальвації національної валюти, оскільки в умовах війни попит на валюту різко зріс, а надходження з експорту значно зменшилися.

Фіксування обмінного курсу дало змогу забезпечити передбачуваність валютного ринку, підтримати економічну стабільність і частково захистити громадян від стрімкого знецінення їхніх заощаджень. Проте, щоб утримувати стабільний курс, НБУ був змушений активно втручатися у валютні операції та продавати значні обсяги іноземної валюти. Ця діяльність дозволила тимчасово зменшити тиск на гривню, хоча й вимагала постійного використання резервів.

На додаток до цього, для підтримки резервів України важливу роль відіграла міжнародна фінансова допомога, яка включала як кредити, так і гранти від Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Європейського Союзу та окремих країн-партнерів. Ця допомога не лише збільшувала резерви НБУ, а й слугувала важливим сигналом міжнародної підтримки України, що також впливало на психологічний клімат на ринку та знижувало ризики економічного колапсу.

Швидка реакція НБУ на економічні виклики воєнного часу стала одним із чинників, що допомогли утримати контроль над макроекономічною ситуацією. Фіксація курсу і валютні інтервенції НБУ стали ефективними інструментами для стабілізації, а разом із міжнародною підтримкою сприяли уникненню фінансової кризи та запобіганню економічній паніці серед населення [1].

З початку війни банки продовжували свою роботу майже безперервно в тих регіонах, де це було безпечно для співробітників і клієнтів. Вони підтримували діяльність відділень, забезпечували наявність готівки, зберігали персонал і безперебійно надавали онлайн-послуги. Станом на середину червня працювало вже 85% банківських відділень країни. Фінансові установи змогли витримати численні кібератаки, які значно активізувалися в лютому, завдяки переміщенню даних у хмарні сховища. Однак збитки банків від операційних ризиків залишаються значними [4].

На початку воєнних дій Національний банк України утримував облікову ставку без змін, що дозволяло зберегти стабільність цін і фінансову стійкість завдяки фіксованому обмінному курсу. Це певною мірою допомогло стримати інфляцію. Однак на початку червня НБУ підвищив облікову ставку на 15 процентних пунктів, до 25% річних. Цей крок спрямований на зменшення тиску на валютному ринку та стабілізацію інфляційних очікувань [4].

Перед українськими банками виник ризик ліквідності через відтік гривневих депозитів на початку року, коли поширилась інформація про можливу війну. Для запобігання негативним наслідкам було прийнято такі рішення: встановлено ліміт на зняття готівки в Україні — 100 тис. грн на день, за кордоном — 50 тис. грн на місяць; тимчасово заборонено зняття валютних вкладів з поступовим збільшенням ліміту до 100 тис. грн на день; запроваджено рефінансування для покриття відтоку коштів, обсягом 30% від довоєнних вкладів домогосподарств [1].

Своїми діями в перші дні повномасштабної війни Національний банк України зміг попередити низку руйнівних для економіки наслідків. Посиленими та рішучими методами банківського контролю вдалося дещо стримати паніку серед населення, відтік гривні, зафіксувати офіційний курс долара, громадяни не втратили довіру до банків. Однак варто розуміти, що втрати та збитки все ж колосальні: ВВП низький, інфляція стрімко зростає. Регулярно НБУ приймає нові рішення, що полегшать удар по фінансовому сектору. Однак передбачити та спрогнозувати повністю наразі нічого не можна. Зараз багато секторів нашої економіки знаходяться в стані нестійкої рівноваги завдяки міжнародним партнерам України, оскільки самостійно відшкодовувати збитки наразі неможливо. Для роботи в такі складні часи необхідна злагоджена робота всіх учасників фінансового ринку: банків, небанківських фінансових установ, Національного банку та інших регуляторів ринку, а також дієва підтримка органів державної влади.

Список використаних джерел

1. Складарова Злата. Проблемні аспекти банківського контролю під час воєнного стану. International Science Journal of Management, Economics & Finance. Одеса, 2022. 55-61 с.
2. Домбровський В.С. Поняття і сутність банківського нагляду в Україні. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2844>
3. Банківський нагляд. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/about>
ІЗвіт про фінансову стабільність. Червень 2022 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H1.pdf?v=4

УДК 657

Придатко Марія,
*студентка гр. ОО 41 спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І. Б., д. е. н.,
професор завідувач кафедри обліку і оподаткування*

ЕКОЛОГІЧНИЙ ОБЛІК МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ВО «КОВЕЛЬСІЛЬМАШ»

Екологічний облік у машинобудівній галузі набуває дедалі більшого значення, після чого сучасне виробництво має значний вплив на навколишнє середовище. Машинобудування, як одна з найбільших галузей промисловості, споживає велику кількість ресурсів та енергії, генерує викиди забруднювальних речовин і відходів. У цьому контексті впровадження ефективного екологічного обліку є кроком для мінімізації негативного впливу на довкілля та зниження ризиків, пов'язаних із екологічними порушеннями. Екологічний облік дозволяє аналізувати, контролювати та звітувати про вплив виробничої діяльності на екологію, а також виробникам впроваджувати екологічну безпеку.

Екологічний облік для підприємства, що виробляє сільськогосподарську техніку (до прикладу, ТОВ «ВО «КОВЕЛЬСІЛЬМАШ»), охоплює кілька важливих аспектів, які не дозволяють оцінити та зменшити негативний вплив виробничих процесів на довкілля.

Екологічний облік фокусується на оцінці впливу підприємства на довкілля, включаючи забруднення повітря, води та ґрунтування, яке може бути результатом діяльності такого заводу. Основні чинники ризику – це викиди від обладнання, забруднені товари та відходи, що виникають під час виготовлення та обробки металевих деталей, фарбування та інших технологічних процесів.

ТОВ «ВО «КОВЕЛЬСІЛЬМАШ» виробляє різні типи відходів: твердих (металеві стружки, відходи пластику), рідких (масло, розчини) та небезпечних (залишки хімікатів,

фарби). Для цього необхідно розробити систему сортування, переробки та утилізації таких матеріалів, що дозволяє мінімізувати кількість відходів, які потрапляють у навколишнє середовище. Можливо, компанія співпрацює з утилізаційними підприємствами для переробки металу чи хімічних речовин.

Екологічний облік вимог моніторингу та контролю за викидами в атмосферу. Це може включати викиди від котелень, зварювального та фарбувального обладнання. Підприємство дотримується державних стандартів щодо допустимих рівнів забруднюючих речовин, таких як оксиди азоту, сірки, вуглекислий газ та інші небезпечні речовини. Встановлення фільтраційного обладнання та регулярна перевірка технічного стану апаратури є обов'язковими для зниження викидів.

Енергоспоживання та водоспоживання є аспектами екологічного обліку, за рахунок яких підприємство зменшує свій екологічний слід, впроваджуючи енергоефективні рішення та системи повторного використання води. ТОВ «ВО «КОВЕЛЬСІЛЬМАШ» може відмовитися від LED-освітлення, вдосконалених опалювальних систем, встановити системи збирання дощової води для зниження водопостачання та підвищення екологічності виробничих процесів.

ТОВ «ВО «КОВЕЛЬСІЛЬМАШ» може впроваджувати екологічні ініціативи для зниження свого впливу на довкілля, зокрема:

- Використання більш екологічних матеріалів (фарби на водній основі, матеріали з низьким рівнем токсичності).
- Перехід на електротранспорт або енергоефективне обладнання в логістиці.
- Регулярні навчання співробітників щодо екологічної безпеки.

Екологічний облік вимагає систематичного моніторингу діяльності підприємства та складання екологічних звітів, які включають:

- Обсяги та види відходів, викидів та стоків.
- Використання природних ресурсів, таких як вода та енергія.
- Впроваджені заходи щодо зменшення шкоди навколишнім

ТОВ «ВО «КОВЕЛЬСІЛЬМАШ» складає ці звіти для місцевих екологічних інспекцій, а також надає дані для національних реєстрів у рамках виконання вимог законодавства України про охорону довкілля.

Важливо дотримуватися міжнародних та національних екологічних стандартів. Наприклад, для підвищення екологічної відповідальності та репутації підприємство ТОВ «ВО «КОВЕЛЬСІЛЬМАШ» може впровадити систему екологічного менеджменту ISO 14001. Така сертифікація повинна систематизувати процеси, спрямовані на зниження впливу на навколишнє середовище, а також підвищити конкурентоспроможність на міжнародному рівні. Як частина своєї стратегії корпоративної соціальної відповідальності, підприємство може взаємодіяти з місцевою громадою та екологічними організаціями. Це можуть бути заходи з висадки дерев, програма екологічної освіти або підтримка місцевих екологічних ініціатив. Такі дії не тільки підвищують лояльність громади, але й формують позитивний імідж компанії.

Регулярний екологічний аудит дозволяє оцінювати ефективність поточних екологічних заходів та виявляти можливі ризики, які можуть негативно вплинути на довкілля. Аудит також дозволяє підприємству краще планувати витрати на природоохоронні заходи.

ТОВ «ВО «КОВЕЛЬСІЛЬМАШ», як і інші підприємства галузі, може підписати добровільні екологічні зобов'язання, наприклад, скорочення викидів парникових газів або зменшення відходів. Такі зобов'язання часто узгоджуються з національними чи міжнародними ініціативами, що спрямовані на протидію зміні клімату та збереження клімату.

Завдяки комплексному підходу до екологічного обліку підприємство може не тільки мінімізувати вплив на навколишнє середовище, але й оптимізувати витрати, підвищити репутацію, отримати податкові пільги та отримати додаткові можливості для співпраці з інвесторами та міжнародним бізнесом.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт: товариство з обмеженою відповідальністю Виробниче Об'єднання «КОВЕЛЬСІЛЬМАШ»: <https://kovelselmash.com/>

Пужанська Наталія,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Сиротенко Н. А., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Якісний та оперативний облік розрахунків за виплатами працівникам має актуальність на макро-, мезо- та мікрорівнях для підприємств різних видів діяльності. Питання обліку та оподаткування розрахунків з оплати праці розглядалися в роботах Т. О. Гуренко [1], Л. М. Яременко [2] та інших дослідників. Проте облік розрахунків з оплати праці в комунальних некомерційних підприємствах (далі – КНП) закладів охорони здоров'я (далі – ЗОЗ) є недостатньо висвітленим в економічній літературі, хоча має важливе суспільне значення, оскільки забезпечує не лише конкурентоспроможність ЗОЗ, а й мотивацію працівників для надання якісних медичних послуг.

Метою нашої роботи є приділення уваги дискусійним питанням у системі обліку розрахунків з оплати праці КНП ЗОЗ і надані рекомендації щодо їх вирішення.

Тривалий процес реорганізації КНП, пов'язаний із впровадженням медичної реформи, яка взяла свій початок у 2018 році та продовжується по теперішній час. Реформою передбачено адаптацію до змін фінансування, управління та подання звітності відповідними суб'єктами.

Облік розрахунків з оплати праці в КНП ЗОЗ, як і інші облікові процеси, є багатогранною сферою, що вимагає комплексного підходу для забезпечення фінансової дисципліни та ефективного управління й уваги з боку керівництва, бухгалтерії, кадрової служби, профспілки.

Основними проблемами, що впливають на облік розрахунків з оплати праці в КНП ЗОЗ, є:

- відсутність єдиного стандартизованого підходу до ведення обліку;
- непрозорість та суперечливість чинних нормативно-правових актів;
- високе навантаження на персонал та кадровий дефіцит кваліфікованих бухгалтерів;
- необхідність захисту персональних даних працівників.

Ці проблеми тісно пов'язані між собою і створюють комплексні перешкоди для ведення облікової діяльності.

Підприємства, які функціонують в сфері охорони здоров'я, опинилися в ситуації, коли КНП має можливість самостійно обрати варіант організації обліку. Відсутність єдиного стандарту призводить в подальшому до проблем з узгодженням фінансових звітів між різними КНП, створюючи труднощі для порівняння результатів діяльності та ведення аналітики. Також використання різних підходів до організації обліку ускладнює інтеграцію даних і ведення статистичних спостережень.

Складнощі додає непрозорість та суперечливість нормативно-правових актів, які регулюють розрахунки з оплати праці. Відсутність чітких методичних рекомендацій щодо ведення обліку в закладах охорони здоров'я (далі – ЗОЗ) призводить до різних підходів в обліку. Наприклад, під час пандемії COVID-19 виникали проблеми із нарахуванням додаткових виплат для медичних працівників через нечіткі правила розподілу та різні джерела фінансування. Відповідно до постанови КМУ «Деякі питання оплати праці медичних та інших працівників, які безпосередньо зайняті на роботах з ліквідації гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», медичним працівникам, залученим до боротьби COVID-19, були гарантовані доплати до 300 % посадового окладу [3]. Проте виникали складнощі з визначенням кола працівників, які мають право на ці доплати, що часто залежало від інтерпретації керівників закладів і призводило до нерівномірного розподілу виплат та суперечок між персоналом. Водночас коли керівники

намагалися забезпечити рівномірний розподіл доплат, контролюючи органи висловлювали зауваження, вказуючи на можливі порушення процедур або недотримання критеріїв виплат.

Національна служба здоров'я України (далі – НСЗУ) пропонує проводити доплати за результатами виконання договорів, наголошуючи на важливості дотримання медичних маршрутів. Виходячи з вище зазначеного, Центр екстреної медичної допомоги отримає більше коштів, якщо бригада доставлятиме пацієнта до того закладу, який має договір з НСЗУ на лікування інсульту та інфаркту. Такі зміни спричинили непорозуміння з НСЗУ щодо обсягів фінансування і подачі звітності про надані послуги. Ця невизначеність створює фінансові ризики для закладів.

Непрозорість та суперечливість нормативно-правових актів у поєднанні з високою динамічністю змін в трудовому та податковому законодавстві створюють значні проблеми для обліку розрахунків з оплати праці, змушуючи бухгалтерські служби підтримувати високу гнучкість і оперативність, адже помилки в обліку можуть призвести до штрафів або позбавлення фінансування з боку НСЗУ та інших органів. Вважаємо, що розробка єдиних методичних рекомендацій для ведення обліку розрахунків з оплати праці в КНП ЗОЗ дозволила б усунути відповідний недолік і зменшити ризики пов'язані з санкціями.

В умовах нестачі кадрових ресурсів виникають перешкоди зі своєчасним обліком операцій, що ускладнює виконання зобов'язань перед працівниками. Через війну значна частина кваліфікованих кадрів виїхала за кордон у пошуках безпечніших умов життя і праці. Це ще більше загостило проблему нестачі професіоналів на внутрішньому ринку праці і підвищило навантаження на тих, хто залишився. Недостатня кількість кваліфікованих бухгалтерів призводить до помилок у розрахунках заробітної плати, включаючи облік премій, надбавок і доплат. Неправильний облік цих компонентів викликає не тільки фінансові проблеми, але й знижує мотивацію працівників, адже коректна та своєчасна виплата є основою довіри та задоволення співробітників. У таких умовах підприємствам необхідно знайти рішення для подолання кадрової кризи. Підвищення заробітної плати може стати дієвим інструментом для залучення нових фахівців, а навчання – допоможе підвищити кваліфікацію наявних працівників. Важливо також запровадити більш гнучкі умови праці, щоб підвищити привабливість підприємств для нових кадрів.

Обмежені ресурси ЗОЗ, брак інструкцій та кваліфікованого персоналу не дозволяють впровадити надійні системи захисту даних. Подальше використання застарілих або недостатньо захищених програмних продуктів для ведення обліку розрахунків з персоналом створює потенційні ризики до несанкціонованого доступу до персональних даних працівників. У свою чергу, витік або неналежне використання даних [4] є прецедентом для санкцій у разі перевірок та втрати довіри з боку персоналу. Рекомендуємо на державному рівні приділити увагу розробці програмного забезпечення, яке б дозволяло захистити дані відповідних підприємств.

Проаналізувавши наведені проблеми можна зазначити, що їх вирішення вимагає системного підходу, орієнтованого як на внутрішню організацію облікових процесів у КНП ЗОЗ, так і на вдосконалення зовнішніх умов на рівні держави й медичної галузі, що має бути предметом подальших досліджень та обговорень.

Список використаних джерел

1. Гуренко Т. О. Облік оплати праці та трудові відносини у воєнний період. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-31>. (дата звернення: 09.11.2024).
2. Яременко Л. М. Проблеми обліку та оподаткування розрахунків з оплати праці і шляхи їх вирішення. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.120. (дата звернення: 09.11.2024).
3. Деякі питання оплати праці медичних та інших працівників, які безпосередньо зайняті на роботах з ліквідації гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2020 р. № 246 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.11.2024).
4. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 року № 2297-VI (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 10.11.2024).

Пшенична Марія,
*здобувач освітнього рівня магістр
спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Фатенок-Ткачук А.О., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ ТА АУДИТІ: ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Сучасні підприємства функціонують у динамічному середовищі, де успішне управління бізнес-процесами неможливе без інтеграції інформаційних систем (ІС). підприємство "Полрод Пак", виробник бігбегів, є прикладом компанії, яка активно впроваджує та використовує інформаційні системи для оптимізації облікових, аналітичних та аудиторських процесів.

Теоретичні основи застосування ІС

Інформаційні системи в обліку, аналізі та аудиті є ключовим інструментом для підвищення прозорості та оперативності процесів. Як зазначено в роботах О. І. Амоші та С. І. Соколенка (2020), ІС дозволяють автоматизувати рутинні завдання, мінімізувати людський фактор та підвищити точність управлінських рішень. У випадку виробничих підприємств, основною метою застосування ІС є інтеграція даних про виробництво, фінанси, логістику та продажі [1]. Практичне застосування ІС на ТОВ "Полрод Пак"

На підприємстві "Полрод Пак" впроваджено кілька програмних рішень для автоматизації облікових та аналітичних процесів. Наприклад:

- ERP-системи (наприклад, SAP або Microsoft Dynamics) забезпечують управління виробничими процесами, контролюють витрати сировини та оптимізують планування замовлень [2].
- Програмне забезпечення для бухгалтерського обліку (наприклад, BAS) автоматизує ведення первинної документації, розрахунок заробітної плати, формування податкової звітності [3].
- BI-системи (Business Intelligence, наприклад, Power BI) аналізують дані про продажі та ефективність виробничих процесів, що сприяє прийняттю стратегічних рішень [4].

Методика застосування

Застосування ІС на "Полрод Пак" реалізується за такими етапами:

1. Аналіз потреб підприємства: ідентифікація ключових бізнес-процесів, які потребують автоматизації [5].
2. Вибір ІС: враховується масштаб підприємства, галузева специфіка та бюджет.
3. Впровадження та інтеграція: налагодження взаємодії між системами обліку, аналізу та аудиту.
4. Навчання персоналу: забезпечення компетенцій для роботи з новими системами.
5. Оцінка ефективності: моніторинг результатів для оптимізації впроваджених рішень.

Результати

Впровадження ІС на "Полрод Пак" дозволило знизити витрати часу на облікові операції на 30% (згідно з дослідженнями Д. А. Васильєва, 2021), підвищити точність даних і забезпечити прозорість виробничих та фінансових процесів [6].

Висновок

Інформаційні системи є невід'ємною складовою сучасного обліку, аналізу та аудиту. Впровадження таких систем на прикладі ТОВ "Полрод Пак" демонструє їхню ефективність у підвищенні конкурентоспроможності та забезпеченні сталого розвитку підприємства. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення інтеграції ІС з новітніми технологіями, такими як штучний інтелект.

Список використаних джерел

1. Амоша О. І., Соколенко С. І. Сучасні інформаційні технології в управлінні підприємством. Харків: [б. в.], 2020. 150 с.
2. SAP. Офіційний сайт. URL: <https://www.sap.com> (дата звернення: 19.10.2024).
3. BAS ERP: Програмне забезпечення для бухгалтерського обліку. URL: <https://bas-soft.eu> (дата звернення: 19.10.2024).
4. Power BI: Аналітичний інструмент для бізнесу. URL: <https://powerbi.microsoft.com> (дата звернення: 19.10.2024).
5. Білоусова К. М. Методичні підходи до вибору інформаційних систем на виробничих підприємствах. Київ: [б. в.], 2019. 120 с.
6. Васильєв Д. А. Ефективність використання ERP-систем у виробничому секторі. Львів: [б. в.], 2021. 95 с.

УДК 519.86

Ришко Юлія,
*бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту*

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ВИТРАТАМИ НА ЗАРОБІТНУ ПЛАТУ ТА ОБСЯГОМ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТА РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ МОДЕЛЮВАННЯ

Підприємства оптової та роздрібної торгівлі займаються постачанням товарів споживачам через різноманітні канали збуту. Вони реалізують продукцію як великим покупцям (оптовики), так і кінцевим споживачам (роздрібна торгівля). Ці підприємства забезпечують населення необхідними товарами, від продуктів харчування до побутової техніки, і відіграють ключову роль в економічному розвитку регіону, забезпечуючи зайнятість та стимулюючи споживчий попит.

Обсяги реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах торгівлі залежать, зокрема, від кількості зайнятих працівників. А кількість зайнятих працівників, в свою чергу, впливає на витрати на оплату праці підприємства. Таким чином, виникає логічний ланцюжок, який пов'язує витрати на оплату праці і обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Тому фактором у нашій економетричній моделі є витрати на оплату праці, а показником, відповідно, обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах оптової і роздрібної торгівлі Волинської області.

Для побудови економетричної моделі нами використано статистичні дані Волинського обласного управління статистики для підприємств оптової та роздрібної торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів Волинської області за 2010-2022 роки.

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств оптової і роздрібної торгівлі Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (витрати на оплату праці), тис. грн.	Значення показника (обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)), тис. грн.
1	2014	436792,3	40075509,4
2	2015	601703,4	52948203
3	2016	737503,8	66341809,9
4	2018	1519978,8	116057013
5	2019	1598189	125557565,6

6	2020	1766775,3	111692201
7	2021	2117808,4	144724123,5
8	2022	2237756,40	160867108,2

Джерело: [1-2].

Аналітичний вираз моделі парної лінійної регресії для підприємств оптової і роздрібно торгівлі Волинської області:

$$Y = 0,01 \cdot X - 848484,76, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах оптової і роздрібно торгівлі Волинської області, тис. грн;

X – витрати на оплату праці на підприємствах оптової і роздрібно торгівлі Волинської області, тис. грн.

Як показали обчислення, з ймовірністю 0,95 побудована економетрична модель можна вважати адекватною статистичним даним і досліджувати далі, адже розраховане значення критерію Фішера (197,27) перевищує табличне значення критерію Фішера (5,99).

Наведений на рис. 1 графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств оптової і роздрібно торгівлі Волинської області демонструє наближеність точок поля до прямої регресії і підтверджує таким чином належну якість економетричної моделі.

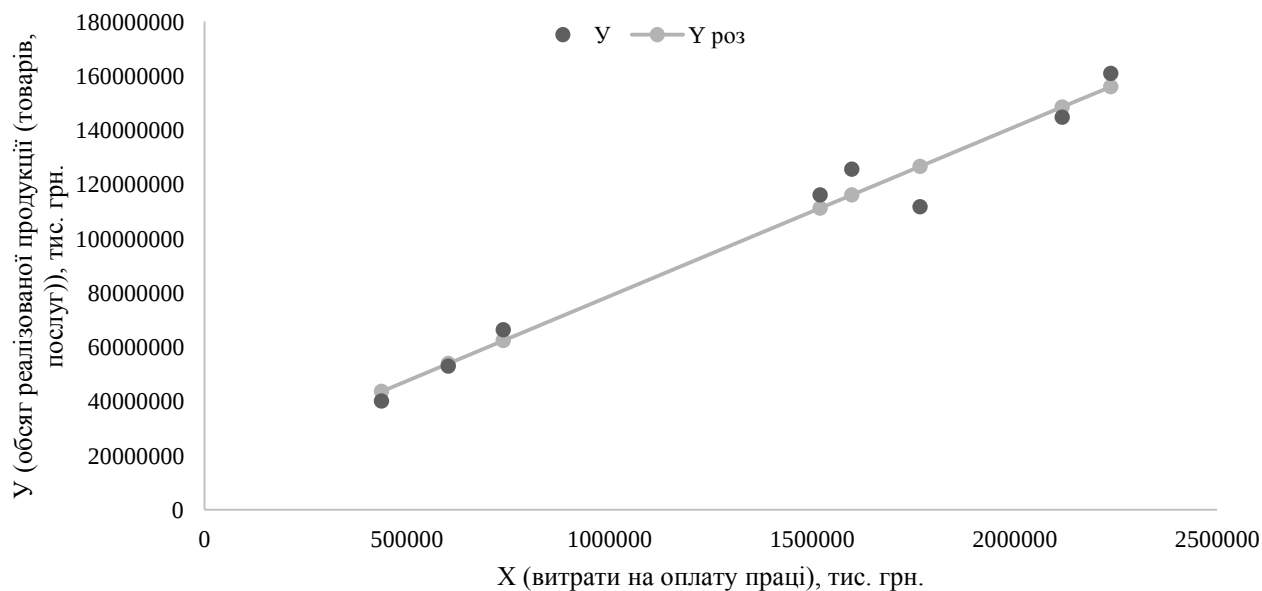

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств оптової і роздрібно торгівлі Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Проведемо аналіз побудованої економетричної моделі (таблиця 2).

Таблиця 2

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для підприємств оптової та роздрібно торгівлі Волинської області за 2014-2022 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	0,99	Зв'язок між фактором і показником сильний і прямий
Коефіцієнт детермінації	R^2	0,97	Варіація фактора сильно впливає на варіацію показника, а саме варіація фактора на 97% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	R	0,99	Точки поля кореляції достатньо близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

Визначимо міру еластичності показника (обсяг реалізації продукції) за фактором (витрати на заробітну плату) за допомогою коефіцієнта еластичності, розрахованого для середніх значень фактора і показника для побудованої економетричної моделі. За значенням коефіцієнта еластичності ($K_{ел} = 0,92$) робимо висновок: якщо на підприємствах оптової та роздрібно торгівлі Волинської області фактор (витрати на заробітну плату) збільшується на 1%, то показник (обсяг реалізованої продукції) збільшиться на 0,92%.

Отже, проведене дослідження показало, що на підприємствах оптової та роздрібно торгівлі Волинської області між фактором (витрати на заробітну плату) і показником (обсяг реалізованої продукції) є прямий і сильний зв'язок. Варіація показника на 97% зумовлена варіацією фактора. При збільшенні фактора на 1% показник збільшується на 0,92%.

Список використаних джерел

1. Витрати на оплату праці підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_13.htm (дата звернення 11.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 11.10.2024).

УДК 519.86

Рябчук Аліна,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ПРОГНОЗУВАННЯ ВАРТОСТІ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ОСНОВІ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ

Підприємства будівельної галузі займаються проектуванням, зведенням та реконструкцією будівель і споруд, зокрема, будівництвом житлових комплексів і комерційних об'єктів, інфраструктурних споруд, доріг, мостів, а також ремонтами та оздоблювальними роботами. У здійсненні господарської діяльності підприємств будівельної галузі велике значення мають необоротні активи, до складу яких входять основні засоби, незавершені капітальні інвестиції та інші складові. Зокрема, основні засоби, відповідно до НПСБО 7 «Основні засоби», це «матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх в процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, ... очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року ...» [2].

Важливим джерелом придбання необоротних активів є, зокрема, власний капітал підприємства. Тому метою нашого дослідження є побудова моделі парної лінійної регресії, яка описує зв'язок між власним капіталом і необоротними активами підприємств будівельної галузі Волинської області.

Статистичні дані для побудови економетричної моделі було взято на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств будівельної галузі Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (власний капітал), тис. грн.,	Значення показника (необоротні активи), тис. грн.,
1	2006	191064,4	239476,9
2	2007	231517,8	291485,9
3	2008	227604	361899,1

4	2009	206834,1	487728,3
5	2010	24378,6	340622,9
6	2011	-3084,6	478548,3
7	2012	-111731,8	484346,5
8	2013	-42729,5	396590,9
9	2014	-303007,6	365231,6
10	2016	-208038,1	483254,3
11	2017	-149523,6	671582,3
12	2018	-492529,2	951969,2
13	2019	-111825,2	964611,1
14	2020	318519,6	1654321,3
15	2021	502439,9	2608371,2
16	2022	487213,3	2437923,4

Джерело: [1].

Після визначення параметрів моделі парної лінійної регресії ми отримали формулу для підприємств будівельної галузі Волинської області:

$$Y = 1,49 \cdot X + 754803,67, \quad (1)$$

де Y – необоротні активи підприємств будівельної галузі Волинської області, тис. грн;

X – власний капітал підприємств будівельної галузі Волинської області, тис. грн.

Як показали дослідження, отриману економетричну модель з ймовірністю 0,95 можна вважати адекватною статистичним даним, тому що розрахункове значення критерію Фішера (6,14) перевищує його табличне значення (4,60). Отже, побудовану економетричну модель можна досліджувати й використовувати в прогнозуванні.

На рис. 1 подано графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії. Як видно на графіку, протягом значного періоду власний капітал підприємств будівельної галузі Волинської області є від'ємним через їх збитковість.

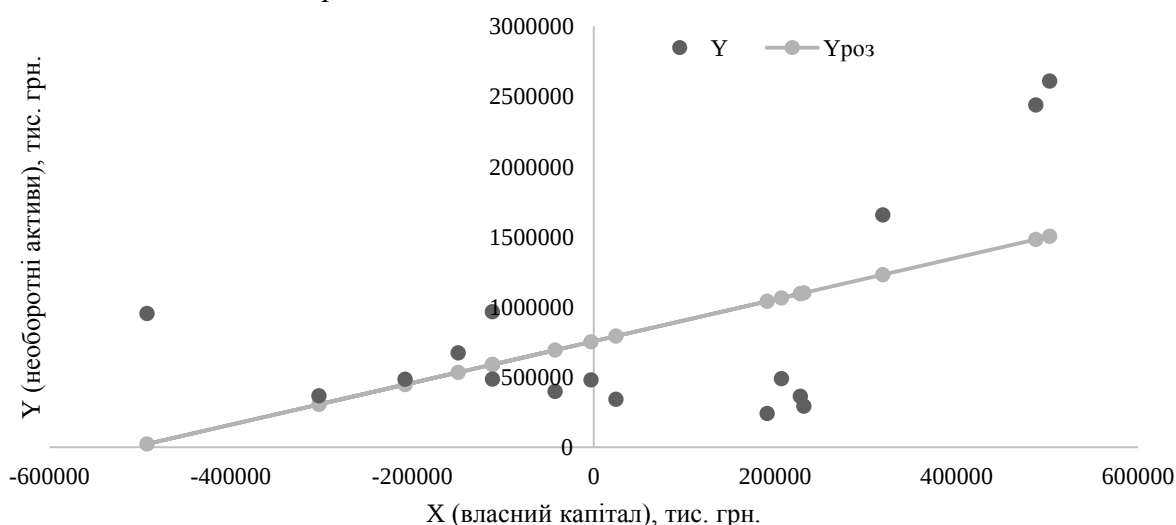

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств будівельної галузі Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

У таблиці 2 подано висновки з проведеного аналізу побудованої економетричної моделі.

Таблиця 2

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для підприємств будівельної галузі Волинської області за 2006-2022 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	0,55	Зв'язок між фактором і показником середній і прямий
Коефіцієнт детермінації	R^2	0,30	Варіація фактора слабо впливає на варіацію показника, а саме варіація показника на 30% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	R	0,55	Точки поля кореляції близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

За значенням коефіцієнта еластичності, розрахованого для середніх значень фактора і показника для побудованої економетричної моделі, подано оцінку міри еластичності показника (необоротні активи) за фактором (власний капітал). Згідно отриманого значення коефіцієнта еластичності ($K_{ел} = 0,77$), якщо власний капітал на підприємствах будівельної галузі Волинської області збільшується на 1%, то вартість необоротних активів цих підприємств зростає на 0,77%.

Таким чином, як показали наші дослідження, на підприємствах будівельної галузі Волинської області між фактором (власний капітал) і показником (необоротні активи) існує прямий і середній зв'язок. Варіація показника на 30% зумовлена варіацією фактора. При збільшенні фактора на 1% показник збільшується на 0,77%.

Список використаних джерел

1. Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємств за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_20.htm (дата звернення 11.10.2024).
2. Основні засоби: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7, затв. наказом МФУ № 92 від 27.02.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 11.10.2024).

УДК 657

Савчук Анна,

здобувачка освіти спец. 071 Облік оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Сафарова А. Т., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЙОГО В ОБЛІКУ

Власний капітал відіграє важливу роль при створенні і подальшій діяльності підприємства. Капітал є одним з найважливіших показників, який характеризує забезпеченість підприємства коштами є основою його фінансової стабільності та розвитку. Він складається з певних елементів, які формуються через різноманітні джерела.

На законодавчому рівні власний капітал визначається, як різниця між активами і зобов'язаннями підприємства:

$$K=A-Z$$

де K – власний капітал, A – активи, Z – зобов'язання [1].

Джерела формування власного капіталу можна поділити на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх джерел відносяться: залучення додаткового акціонерного та пайового капіталу, безоплатна фінансова допомога, передача матеріальних та нематеріальних активів та інші джерела.

До внутрішніх джерел формування власного капіталу відносяться: нерозподілений прибуток підприємства, амортизаційні відрахування, цільові надходження та інші внутрішні джерела до яких можна віднести резерви, фонди та інші накопичення, які створюються в процесі діяльності підприємства [2, с. 437].

Ищенко Я. П. визначає таку структуру власного капіталу:

- 1) Вкладений капітал
 - Зареєстрований (пайовий) капітал
 - Додатковий капітал
- 2) Накопичений капітал
 - Резервний капітал
 - Капітал в дооцінках
 - Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) [3, с. 146].

Зареєстрований (пайовий) капітал – це офіційно об’явлена і належним чином зареєстрована частина внесків власник до капіталу підприємства. Відомості про такий капітал містяться у статутних документах та відображаються на рахунку 40.

Додатковий капітал – це сума внесків засновників понад зареєстровану частину наприклад: емісійний дохід Акціонерного товариства від продажу акцій за ціною, вищою за їх номінальну вартість, інші внески засновників, які вносяться без рішень про збільшення розміру зареєстрованого капіталу (безоплатна передача необоротних активів, коштів тощо). Він відображається на рахунку 42.

Облік капіталу у дооцінках ведеться на рахунку 41. На ньому відображається інформація про дооцінку або уцінку необоротних активів і фінансових інструментів.

Резервний капітал відображається на рахунку 43. Він формується за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства чи інших джерел обов’язковому порядку.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – це вид накопиченого капіталу, який являє собою фінансовий результат діяльності підприємства після виплати доходів власникам та формування резервного капіталу. Його облік ведеться на рахунку 44 [3, с. 147].

Крім вищезазначених елементів також виділяють вилучений та неоплачений капітал. Вилучений капітал обліковується на рахунку 45 і являє собою фактичну собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників.

Неоплачений капітал обліковується на рахунку 46 і є сумою заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу [5, с. 357].

Завершальним етапом обліку власного капіталу є складання звітності. Інформація про дану категорію відображається в таких фінансових звітах, як: Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про власний капітал.

У Балансі інформація про власний капітал представлена в першому розділі пасиву. При заповненні статей Балансу в них переносяться залишки рахунків 40-46.

У Звіті про фінансові результати власний капітал відображається у розділі II «Сукупний дохід». Сукупний дохід – це зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій з власниками).

Найдетальніша інформація про власний капітал підприємства відображається у Звіті про власний капітал. При складанні звіту підприємство відображає інформацію тільки про ті складові власного капіталу, які зазначаються в балансі. Звіт про власний капітал розкриває інформацію про зміни загальної суми власного капіталу та його елементів протягом звітного періоду [3, с. 148].

Власний капітал має як переваги так і недоліки. До переваг можна віднести: простота залучення; висока здатність генерування прибутку у всіх сферах діяльності; забезпечення фінансової стійкості розвитку підприємства, його платоспроможності в

довгостроковому періоді, гарантування стабільного фінансового стану, а відповідно і зниження ризику банкрутства; самостійність прийняття управлінських рішень і збереження контролю власників над господарською діяльністю підприємства.

До недоліків відносять: обмеженість обсягу залучення; складність у залученні та значний рівень витрат, пов'язаний з організацією емісії акцій та їхнім розміщенням, для підприємств у формі акціонерного товариства; втрата контролю над підприємством у формі акціонерного товариства діючими акціонерами, в зв'язку з чим виникають складнощі щодо оптимізації їхніх інтересів в отриманні дивідендів і задоволенні потреб підприємства у фінансуванні, а також ризик зміни стратегії розвитку; висока вартість у порівнянні з альтернативними позиковими джерелами формування капіталу; відволікання власних коштів від господарського обороту підприємства [4, с. 20-21].

Отже, формування та структура власного капіталу підприємства є ключовими аспектами його фінансового управління. Розуміння цих елементів допомагає підприємствам ефективно планувати свої ресурси та розвиватися в умовах конкурентного середовища.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 12.11.2024).
2. Рудика В. І., Сукрушева Г. О., Гонтар Т. Ю. Теоретична сутність категорії «Власний капітал підприємства». *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. С. 436–439.
3. Іщенко Я., Галайда Л. Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 15 ч. 1. С. 146–148.
4. Погрішук Г. Б., Волощук Р. Є. Власний капітал підприємства: сутність і особливості формування в Україні. *Економіка та держава*. 2020. № 7. С. 16–23.
5. Садовська І. Б., Божидарнік Т. В., Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 688 с.

УДК 657

Савчук Ірина,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

АНАЛІЗ ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Торговельна діяльність – це різновид підприємницької діяльності, яка здійснюється суб'єктами господарювання щодо купівлі-продажу товарів та супутніх послуг з метою отримання прибутку.

Згідно класифікації видів економічної діяльності КВЕД-2010, підприємства торгівлі відносяться до секції G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів».

Важливим показником, за яким можна подати оцінку динаміки та розвитку підприємств оптової торгівлі, є обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг).

Тому в нашому дослідженні ми ставимо собі за мету на основі реальних статистичних даних дослідити в динаміці показники обсягу реалізації продукції (товарів, послуг) підприємств оптової торгівлі України.

Період дослідження з урахуванням наявності статистичних даних на сайті Державної служби статистики України охоплює 2014-2023 роки (таблиця 1).

Таблиця 1

Аналіз обсягу реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємств в Україні загалом і підприємств оптової торгівлі зокрема за 2014-2023 роки

Рік	Обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності, тис. грн.		
	Всі види діяльності	Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами (КВЕД 46)	Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами (КВЕД 46.39)
2014	4170659906,3	1187283254,2	52508252,4
2015	5159067139,9	1442196903,1	53091138,5
2016	6237535213,5	1741023037,9	57286931,4
2017	7707935218,8	2320308938,1	77289169,8
2018	9206049545,7	2859632890,9	89058976,0
2019	9639730603,3	2937414620,9	88035181,8
2020	10049870813,6	2949027323,8	85212817,2
2021	13616793216,9	3994413828,1	87125107,5
2022	11033018089,3	3144146116,7	79808433,2
2023	13456367049,8	3972271337,8	105392687,8
2023 до 2014, тис. грн.	9285707143,5	2784988083,6	52884435,4
2023 до 2014, %	222,6	234,6	100,7

Джерело: розрахунки автора за даними [1].

Аналіз даних таблиці показує, що в Україні протягом 2014-2023 років збільшується обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємств загалом всіх видів діяльності, в тому числі й підприємств оптової торгівлі, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, а також підприємств такого виду діяльності, як неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами.

Так, обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємств в Україні загалом всіх видів діяльності у 2023 році проти 2014 року зріс на 9285707143,5 тис. грн., що складає 222,6%.

Зазначимо, що у 2023 році проти 2014 року в Україні темпи зростання обсягу реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємств оптової торгівлі, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, порівняно з темпами зростання обсягу реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємств загалом є вищими і становлять 234,6%. При цьому спостерігається зростання обсягу реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємств оптової торгівлі, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, в Україні на 2784988083,6 тис. грн.

В свою чергу, у 2023 році проти 2014 року в Україні темпи зростання обсягу реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємств неспеціалізованої оптової торгівлі продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами порівняно з темпами зростання обсягу реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємств оптової торгівлі, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, є нижчими і становлять

100,7%. При цьому спостерігається обсягу реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємств неспеціалізованої оптової торгівлі продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами в Україні на 52884435,4 тис. грн.

На рис. 1 наведено в динаміці обсяги реалізованої продукції (товарі, послуг) на підприємствах України за 2014-2023 роки.

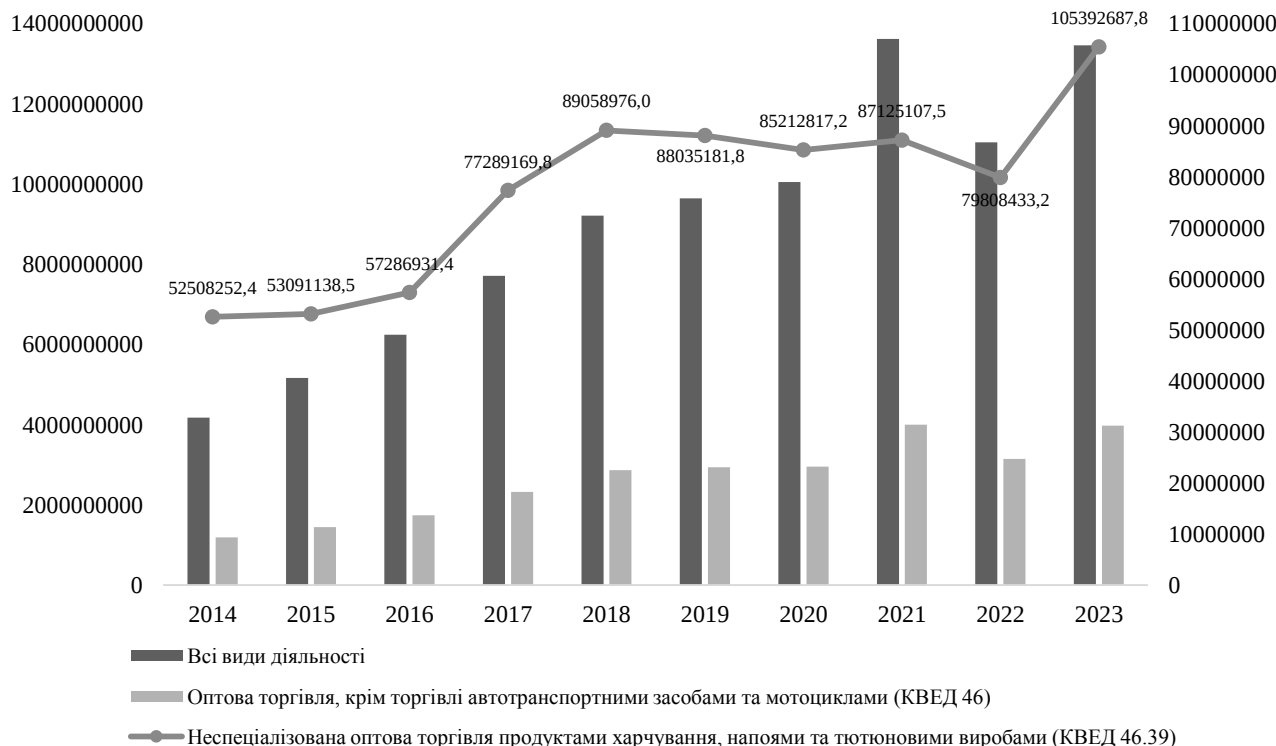

Рис. 1. Динаміка обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) на підприємствах України за 2014-2023 роки, тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними таблиці 1.

Отже, нами досліджено в динаміці за 2014-2023 роки обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) на підприємствах України загалом і на підприємствах оптової торгівлі зокрема. Встановлено загалом позитивну динаміку щодо зростання обсягів реалізації продукції (товарів, послуг), за винятком 2022 року.

Список використаних джерел

1. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2023). Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/Orp_kved_10_21.xlsx (дата звернення 20.10.2024).

УДК 657. 422.1

Савюк Олександр,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Грудзевич Ю.І., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ФУНКЦІ ГРОШЕЙ ЗГІДНО КЛАСИЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Грошові кошти є ресурсом забезпечення платоспроможності підприємства. Їхній рух на підприємстві здійснюється в результаті господарських операцій, що, в свою чергу, потребує цільової направленості для досягнення поставлених господарських завдань

підприємства. Не зважаючи на те, що грошові кошти у загальній сумі активів підприємства займають, відносно, невагому питому вагу, вони виконують вкрай важливу роль у його функціонуванні та розвитку.

Дослідженню проблем бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів присвятили свої наукові роботи такі вчені, як: А.Г. Загородній, В.Б. Івашкевич, В.В. Ковальов, В.В. Сопко, Г.В. Осовська, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин, Й.С. Завадська, І.Є. Давидович, М.В. Мельник, М.І. Кутер та ін.

Метою написання роботи є узагальнення теоретичних положень щодо функцій грошових коштів в обліково-аналітичній системі підприємства згідно класичної економічної теорії.

Грошові кошти – це готівка в касі підприємства, депозити до запитання, кошти на банківських рахунках, які характеризуються абсолютною ліквідністю, тобто можуть у будь-який момент бути використані для здійснення розрахунків, або обміняні на законні платіжні засоби.

Гроші є одним із елементів ефективного функціонування будь-якого підприємства. Саме вони проходять економічні, бізнес-відносини та розрахунки, мають відображення в облікових документах, які пов'язані з витратами, доходами, фінансовими результатами і реалізують кінцеву мету економічної діяльності – отримання прибутку.

Згідно класичної економічної теорії, грошові кошти виконують п'ять основних функцій (табл. 1). Оскільки гроші виконують роль загального еквівалента, за допомогою грошей порівнюються величини вартості всіх інших товарів, тому з наведених функцій найзначнішою є міра вартості. Гроші виконують цю функцію, оскільки самі є вартістю, але виконують її уявно, тобто як ідеальні гроші. До них прирівнюють величини вартості всіх інших активів. Виконання грошима функції міри вартості передбачає визначення грошової одиниці, яка б була основою для порівняння.

Таблиця 1

Функції грошей згідно з класичною економічною теорією

Функції грошей	Характеристика функцій грошей
1	2
Міра вартості	гроші забезпечують вираження і вимірювання вартості товарів, надаючи їм форму ціни, яка реалізується через взаємодію з масштабом цін. Він змінюється стихійно під впливом інфляційних процесів в економіці, що в подальшому впливає на ціноутворення.
Засіб обігу	гроші є посередником у процесі обміну товарів і забезпечують їх обіг. Гроші як засіб обігу втілюють мінову вартість, а саме продавець продає товар і отримує гроші. Цю функцію гроші виконують миттєво.
Засіб нагромадження	пов'язано з наявністю повноцінних грошей поза сферою обігу. Гроші затримуються в руках товаровиробників, випадають зі сфери обігу. Цим товаровиробники від різних випадковостей стихійного ринку. Але такі гроші в будь-який час можуть знову повернутися в товарообіг.
Засіб платежу	виявляється у зв'язку з потребою продажу товару і послуг при відкладанні платежу і викликається різницею в часі виробництва і реалізації ряду товарів або ж потребою купівлі товарів за відсутності наявних грошей. У даному випадку продавець є кредитором, а покупець – боржником.
Світові гроші	гроші обслуговують рух вартості в міжнародному економічному обороті і забезпечують реалізацію відносин між країнами. Світові гроші – це комплексна функція яка виконує функції грошей, властиві їм на внутрішньому ринку

У функції засобу обігу гроші виступають посередниками між продавцями і покупцями, постійно переходячи з рук одних (покупців) в руки інших (продавців). Так як

гроші у певних суб'єктів знаходяться швидкоплинно, то поступово золоті гроші стиралися, втрачаючи частину ваги, і в кінцевому результаті гроші з благородних металів були замінені паперовими грошима.

Функцію засобу нагромадження гроші виконують, якщо за обміном товару на гроші не настане обмін грошей на товар і гроші залишать сферу обігу і утворюють скарб, виступаючи в своїй золотій або срібній "плоті". Специфіка грошей як засобу нагромадження полягає в тому, що це гроші, по-перше, реальні і, по-друге, повноцінні, тобто такі, які мають власну вартість.

У функції засобу платежу не спостерігається зустрічного руху товарів і грошей, а має місце розрив у часі між отриманням економічних благ і рухом грошей на користь продавця.

У ролі світових грошей спочатку виступало золото, а в сучасних умовах – ключові валюти світового господарства (американський долар, євро, англійський фунт стерлінгів, японська ієна).

Сьогодні гроші є однією з найважливіших змінних в економіці та одним із пріоритетних напрямків економічної діяльності держави та її грошово-кредитної політики. Гроші виступають рушійною силою розвитку економіки. Їхня роль полягає у тих наслідках для суспільства, які на макро- і мікроекономічному рівні виникають від виконуваної ними роботи.

Таким чином, грошові кошти є найціннішими активами підприємства незалежно від його виду діяльності. Саме грошові кошти та їх еквіваленти, як найважливіша ланка системи кругообігу ресурсів, формують базис для підвищення платоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Приємницька В.О., «Економічна сутність та класифікація грошових коштів» / наукова стаття, 2019 рік.
2. Остафійчук С.М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства / С. Остафійчук. Наук. вісник Ужгородського ун-ту. – 2011. – Серія Економіка. Спецвип. 33. Ч. 2. С. 215–220
3. Демківський А.В. Гроші та кредит: Навчальний посібник. - К.: Дакор; Вира-Р, 2003. - 528 с.
4. Гальчинський А. Теорія грошей. Навчально-методичний посібник. – К. "Основи", 1998.

УДК 657.6:51

Саттаров А.І.,
аспірант спец. 071 Облік і оподаткування,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
Науковий керівник: Гнилицька Л.В., д.е.н.,
професор кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу

МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ АУДИТУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Сталий розвиток уже не є лише концепцією, це керівництво до дії для компаній, урядів і міжнародних організацій, які прагнуть зберегти екологічну стабільність, забезпечити соціальну справедливість і досягти економічної ефективності. У сучасних умовах глобальних викликів, таких як зміна клімату, стрімка урбанізація та зростання нерівності, виникає необхідність розробляти системні інструменти для оцінки прогресу в реалізації цілей сталого розвитку. Одним із таких інструментів є аудит, але його класичні підходи часто не відповідають складності сучасних викликів. Математичні моделі, підкріплені технологіями машинного навчання, пропонують нові шляхи для підвищення ефективності аудиторських процесів. Інтеграція цих інструментів дозволяє не лише оцінювати, але й прогнозувати ефективність програм сталого розвитку, що особливо важливо в епоху цифровізації. Водночас стратегічний план INTOSAI на 2023–2028 роки акцентує увагу на ролі вищих органів аудиту у впровадженні сучасних технологій для підтримки сталого розвитку. [1]

Метою дослідження є обґрунтування критичної важливості математичних моделей і технологій машинного навчання у підвищенні ефективності аудиту, зокрема, аудиту сталого розвитку. Математичні моделі виступають фундаментом для об'єктивного оцінювання складних взаємозв'язків між екологічними, соціальними та економічними аспектами, забезпечуючи можливість інтеграції різнорідних даних у єдину систему. Їхня здатність підвищувати прозорість процесів є вирішальною для формування довіри до результатів аудиту, особливо в умовах зростання суспільного інтересу до відповідності компаній цілям сталого розвитку.

Розробка математичних моделей включає визначення ключових показників сталого розвитку (екологічних, соціальних та економічних), формалізацію їхніх взаємозв'язків через алгоритми багатокритеріального аналізу, регресійного моделювання або оптимізаційних методів [2]. Етап впровадження передбачає адаптацію моделей до специфіки об'єкта аудиту, інтеграцію з сучасними технологіями збору даних, такими як сенсори IoT (інтернет речей) або платформи Big Data, і їхнє тестування на достовірність та надійність. Використання математичних моделей у практичному аудиті, особливо із залученням машинного навчання, дозволяє здійснювати прогнозування ризиків, автоматизувати процеси аналізу великих даних та підвищувати ефективність прийняття стратегічних рішень.

Особлива увага приділяється перспективам вдосконалення методології аудиту сталого розвитку. Це включає впровадження блокчейн-технологій для забезпечення прозорості та автентичності даних, а також розвиток гібридних моделей, які поєднують традиційні підходи з можливостями штучного інтелекту. Такий комплексний підхід забезпечує адаптивність аудиторських методик до сучасних викликів, сприяючи розвитку сталих практик у глобальному масштабі.

В сучасних наукових дослідженнях розглядається низка підходів до використання математичних моделей у аудиті сталого розвитку. Одним із них є метод багатокритеріального аналізу TOPSIS (**Техніка порядку переваги за подібністю до ідеального рішення**) для оцінки рівня сталого розвитку промислових підприємств. У моделях враховувалися ключові показники, такі як викиди CO₂, енергоспоживання та соціальний вплив, які були поєднані в єдиний індекс для ранжування компаній. Дослідження доводять, що TOPSIS дозволяє визначати, які компанії найбільш ефективно впроваджують сталі практики, що є надзвичайно важливим для стратегічного планування. [3]

З іншого боку, вивчається застосування регресійних моделей для оцінки впливу інвестицій у сталі ініціативи на економічну ефективність. Встановлено, що більшість компаній, які активнокладають у відновлювану енергетику та зменшення викидів, демонструють вищу фінансову стабільність у довгостроковій перспективі.

Активно досліджується використання алгоритмів машинного навчання, зокрема нейронних мереж, для прогнозування ризиків у реалізації програм сталого розвитку. Результати показують, що аналіз великих обсягів даних із корпоративних звітів, дозволяє виявити приховані патерни та передбачити можливі ризики на ранніх етапах проєктів.

Математичні моделі та машинне навчання відкривають нові можливості для аудиту сталого розвитку. TOPSIS залишається одним із найбільш поширених методів багатокритеріального аналізу, оскільки дозволяє інтегрувати кілька критеріїв у загальний рейтинг. Наприклад, його можна використовувати для порівняння компаній за їхньою екологічною, соціальною та економічною результативністю. Регресійні моделі, у свою чергу, є ефективними для оцінки причинно-наслідкових зв'язків між різними аспектами сталого розвитку. Наприклад, вони можуть бути застосовані для вивчення того, як зміни у використанні екологічно чистих технологій впливають на прибутковість компаній.

Машинне навчання відіграє ключову роль у автоматизації аудиторських процесів. Алгоритми кластеризації використовуються для групування компаній за рівнем сталості, що дозволяє аудиторам швидко виявляти відхилення. Нейронні мережі здатні аналізувати складні багатовимірні дані, наприклад, для прогнозування впливу екологічних ініціатив на корпоративну репутацію. Однак для ефективного застосування цих інструментів необхідно вирішити проблему якісних даних, оскільки навіть найкращі моделі не дадуть точних результатів без достовірної інформації.

Отже, математичні моделі та технології машинного навчання стають невід'ємною частиною аудиту сталого розвитку, забезпечуючи інструменти для аналізу складних даних і

прогнозування ризиків. Хоча існують значні виклики, такі як брак якісних даних і висока складність інтеграції, впровадження інноваційних технологій може значно підвищити ефективність аудиторських процесів. Подальший розвиток цієї галузі потребує не лише вдосконалення технічних аспектів, але й міжнародної співпраці для створення стандартизованих підходів до оцінювання сталого розвитку.

Майбутні дослідження можуть бути спрямовані на інтеграцію технологій блокчейн у процес аудиту сталого розвитку. Це дозволить забезпечити прозорість і автентичність даних. Крім того, доцільно розробляти гібридні моделі, які поєднують методи класичного статистичного аналізу з алгоритмами машинного навчання. Ще однією необхідністю є створення глобальної платформи для обміну даними щодо сталого розвитку, яка сприятиме стандартизації практик аудиту на міжнародному рівні.

Висновково, інтеграція блокчейн-технологій, математичних моделей і алгоритмів штучного інтелекту створює нову парадигму аудиту сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Міжнародна організація вищих органів фінансового контролю (INTOSAI). Стратегічний план INTOSAI на 2023–2028 роки. URL: https://www.intosai.org/fileadmin/downloads/documents/open_access/about_intosai/strategic_plan/EN_2023-2028_intosai_strategic_plan_04_2023.PDF (дата звернення: 15.11.2024).
2. Андрейшина Н. Б., Харін С. А. Математичне моделювання в системі моніторингу сталого розвитку регіону // Бізнес-інформ. 2016. №12. С. 95–100. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2016-12_0-pages-95_100.pdf (дата звернення: 15.11.2024).
3. TOPSIS // Вікіпедія. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/TOPSIS> (дата звернення: 15.11.2024).

УДК : 656.633

Свистун А.М.,
магістр, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник: Акімова Н.М., к.е.н.,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО (УПРАВЛІНСЬКОГО) АУДИТУ В УМОВАХ АДАПТАЦІЇ ДО МСФЗ

Вимоги до системи внутрішнього контролю за господарською діяльністю підприємства почали розвиватися на рубежі XX – XXI ст. У цей період були розроблені концепції, покликані визначити, описати, оцінити та вдосконалити внутрішній контроль.

Очевидно, що подальший розвиток внутрішнього аудиту в умовах адаптації до МСФЗ та МСА має проходити з урахуванням осмислення зарубіжного досвіду, поглиблених досліджень в області теорії, і, перш за все, розробки концепції внутрішнього аудиту, яку необхідно пов'язувати з цілями розвитку бізнесу компаній [1, с.100].

Перейдемо до розвитку концептуальних аспектів внутрішнього аудиту.

На сьогодні зростання інтересу до системи внутрішнього аудиту з боку вітчизняного економічного співтовариства обумовлений низкою факторів:

- внутрішній аудит є ефективним ресурсом, значення якого багатьма суб'єктами недооцінене;

- впровадження в організації системи внутрішнього аудиту дозволяє здійснювати безперервний процес контролю за господарською діяльністю, тоді як інститут зовнішнього аудиту не застрахований від позасистемних факторів впливу (фінансова криза, банкрутство та ін.);

- внутрішній аудит стає інформаційною системою для власників компанії, які безпосередньо не беруть участь у господарській діяльності організації та передають ведення справ професійним менеджерам.

Крім того, внутрішній аудит є невід'ємною частиною корпоративного управління. Отже, багато західних компаній або вже мають, або проводять діяльність зі створення

служби внутрішнього аудиту. Чинником, що спонукає фірми організувати внутрішній аудит, стає прагнення власників і менеджерів до впорядкування бізнес-процесів фірми, оскільки це призводить до дуже значної економії коштів.

Розглянемо деякі аспекти формування концепції управлінського аудиту на мікрорівні.

Сьогодні аудит як форма фінансового контролю активно розвивається і при ускладненні систем обліку з контролю та менеджменту стає все більш значущим. Для того, щоб підвищити ефективність діяльності підприємства, забезпечити прозорість управлінських процесів, оптимізувати витрати в українській та зарубіжній обліковій практиці особливо актуальним стає виділення в системі внутрішнього аудиту окремого напрямку – управлінського аудиту. Як наукова та практична діяльність, управлінський аудит виник за кордоном, насамперед у США та Великобританії, на стику аудиту, аналізу та менеджменту.

В українському економічному середовищі питанням розкриття понятійного апарату, методології, визначення інструментарію, регламенту процедур проведення управлінського аудиту присвячено достатню кількість робіт. У системі нормативного регулювання поняття управлінського аудиту не закріплено, оскільки аудит з юридичної точки зору орієнтований на перевірку бухгалтерського обліку та звітності.

На наш погляд, під управлінським аудитом слід розуміти діагностику систем стратегічного та оперативного управління з метою вироблення ефективних рекомендацій та заходів щодо оптимізації та використання внутрішньофірмових резервів для досягнення поставлених цілей.

Сутність управлінського аудиту - системно дослідити та оцінити весь комплекс економічних показників діяльності компанії використовуючи розкладання інформації по різноманітним аспектам та елементам, які необхідно вивчити у всьому їх різноманітті враховуючи причинно-наслідкові зв'язки та залежності.

Організація діяльності по здійсненню управлінського аудиту на підприємстві в період переходу на МСА та МСФЗ може бути реалізована кількома способами. Дані способи представлені на рис. 1.

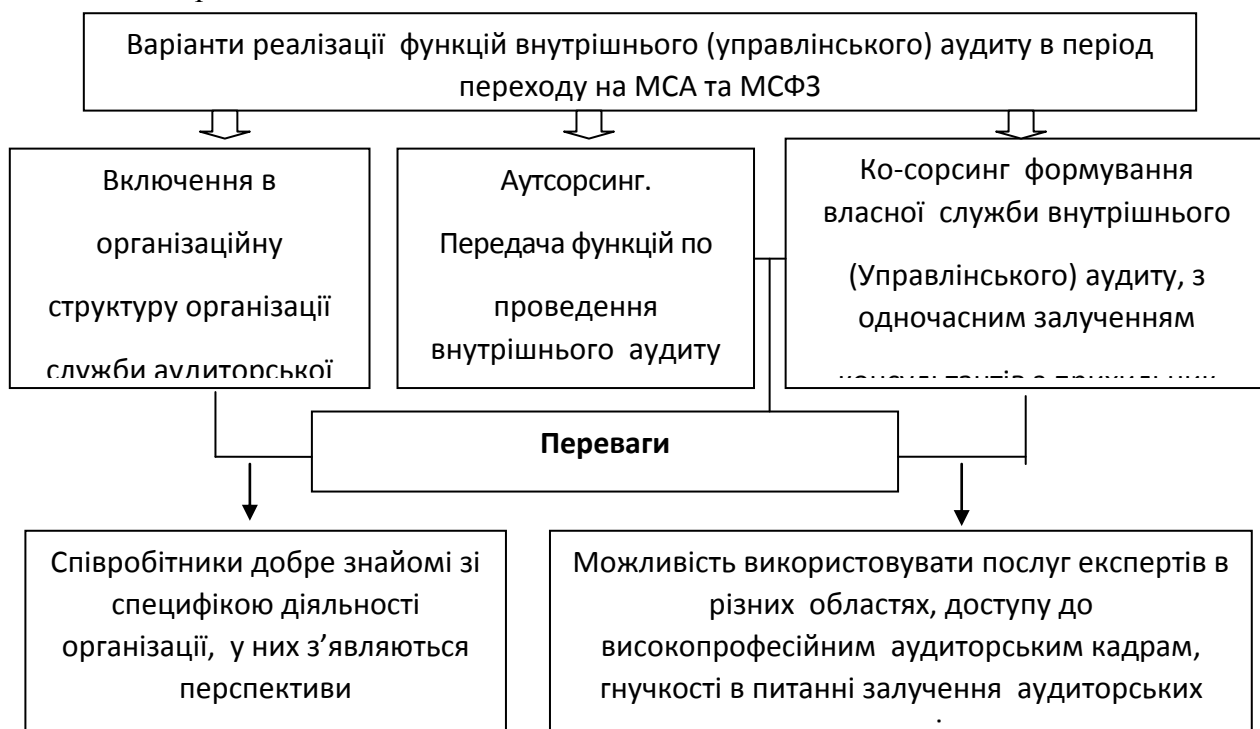

Рисунок 1. Варіанти реалізації функцій внутрішнього (управлінського) аудиту в період переходу на МСА та МСФЗ

За результатами проведених заходів та реалізації функцій системи внутрішнього (управлінського) аудиту керівник цієї системи має розробити та запровадити систему моніторингу дій виконавчого керівництва, що здійснюються за результатами завдання.

Тобто, керівник системи внутрішнього аудиту повинен розробити процес подальшого моніторингу, мета якого – переконатися, що дії, які були здійснені виконавчим керівництвом, були ефективними або що вище виконавче керівництво прийняло ризик, вирішивши не робити жодних дій. Внутрішній аудит має здійснювати моніторинг результатів завдання щодо консультування у погоджених із клієнтом межах.

Таким чином, в умовах переходу на міжнародні стандарти (МСФЗ та МСА) внутрішній (управлінський) аудит стає невід’ємною частиною системи корпоративного управління підприємством. На нього покладаються функції виявлення ризиків, що виникають у процесі діяльності підприємств. Ця функція реалізується із засобів детального аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства і навіть довкілля. Після виявлення ризиків система внутрішнього (управлінського) контролю розробляє рекомендації, які сприяють зниженню ризиків, а також підвищенню ефективності системи управління підприємством загалом. Після надання ряду рекомендацій здійснюється моніторинг їх виконання з метою поточного контролю діяльності організації.

Список використаних джерел

1. Акімова Н., & Азадєн А.. КОНЦЕПЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ПЕРІОД АДАПТАЦІЇ І ГАРМОНІЗАЦІЇ ДО МСФЗ ТА МСА. *Економічний простір*, 2018,(137), 95-105. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/304>

УДК 519.86

Семенюк Юлія,

*бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту*

МОДЕЛЮВАННЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДО ОПОДАТКУВАННЯ ВІД ОБСЯГУ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ (ТОВАРІВ, ПОСЛУГ) НА ПІДПРИЄМСТВАХ З ТИМЧАСОВОГО РОЗМІЩЕННЯ Й ОРГАНІЗАЦІЇ ХАРЧУВАННЯ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Відповідно до класифікації видів економічної діяльності, підприємства з тимчасового розміщування та організації харчування відносяться до секції I, яка включає два розділи: «Тимчасове розміщування» (55) і «Діяльність із забезпечення стравами та напоями» (56) [2]. Підприємства цього виду економічної діяльності належать до сфери гостинності і займаються наданням послуг з проживання (готелі, мотелі, пансіонати) та організації харчування (ресторани, кафе, їдальні).

Фінансові результати діяльності підприємства залежать, зокрема, від обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг).

Мета нашого дослідження – встановити, чи існує кореляційний зв’язок обсягом реалізації продукції (товарів, послуг) і фінансовими результатами до оподаткування на підприємствах тимчасового розміщення й організації харчування Волинської області.

У таблиці 1 наведено статистичні дані із сайту Волинського обласного управління статистики, необхідні для побудови економетричної моделі (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (обсяг реалізації продукції (товарів, послуг)), тис. грн.	Значення показника (фінансові результати до оподаткування), тис. грн.
1	2010	116422,6	-6341,7
2	2011	123735,1	-35666,6

3	2012	137476,8	-4824,1
4	2013	123000,8	-4821,8
5	2014	103087,1	-38220,0
6	2015	118616,2	-35807,4
7	2016	118164,3	-7754,9
8	2017	535000,3	-3515,0
9	2018	855459,2	25181,0
10	2019	1047561,3	22459,9
11	2020	893069,7	-12056,2
12	2021	1414156,8	-35723,8
13	2022	348854,3	18963,1

Джерело: [1; 3].

Наведемо отриману нами формулу моделі парної лінійної регресії для підприємств тимчасового розміщення й організації харчування Волинської області:

$$Y = 0,01 \cdot X - 14152,91, \quad (1)$$

де Y – фінансові результати до оподаткування на підприємствах тимчасового розміщення й організації харчування Волинської області, тис. грн;

X – обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) на підприємствах тимчасового розміщення й організації харчування Волинської області, тис. грн.

З ймовірністю 0,95 як можна вважати отриману економетричну модель адекватною статистичним даним, адже розрахункове значення критерію Фішера (5,68) виявилось більшим за табличне значення (4,67). Тому можливий подальший аналіз моделі, результати якого наведено нижче.

Проведемо аналіз побудованої економетричної моделі (таблиця 2).

Таблиця 2

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для підприємств тимчасового розміщення й організації харчування Волинської області за 2010-2022 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	0,22	Зв'язок між фактором і показником слабкий і прямий
Коефіцієнт детермінації	R^2	0,05	Варіація фактора слабо впливає на варіацію показника, а саме варіація показника на 5% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	R	0,22	Точки поля кореляції недостатньо близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

За значенням коефіцієнта еластичності, розрахованого для середніх значень фактора і показника для побудованої економетричної моделі, проведемо оцінку міри еластичності показника (фінансові результати до оподаткування) за фактором (обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)). За значенням коефіцієнта еластичності ($K_{ел} = 0,45$) робимо висновок: якщо обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) на підприємствах тимчасового розміщення й організації харчування Волинської області збільшується на 1%, то фінансові результати до оподаткування збільшуються на 0,45%.

Графік коефіцієнта еластичності показника (фінансові результати до оподаткування) за фактором (обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)) для підприємств тимчасового розміщення й організації харчування Волинської області наведено на рис. 1.

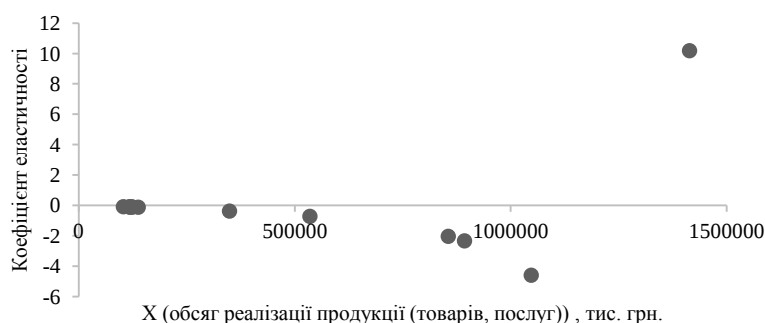

Рис. 1. Графік коефіцієнта еластичності показника за фактором для підприємств тимчасового розміщення й організації харчування Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1; 3].

Таким чином, проведене нами дослідження показало, що на підприємствах тимчасового розміщення й організації харчування Волинської області між фактором (кількістю зайнятих працівників) і показником (обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг)) існує прямий і слабкий зв'язок. Варіація показника на 5% зумовлена варіацією фактора. При збільшенні фактора на 1% показник збільшується на 0,45%.

Список використаних джерел

1. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm#print (дата звернення 11.10.2024).
2. Сервіс для визначення кодів видів економічної діяльності за КВЕД-2005 та КВЕД-2010. Державна служба статистики України. URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html (дата звернення 11.10.2024).
3. Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_19_r22.htm#print (дата звернення 11.10.2024).

УДК 657

Силка Інна,
Студентка гр. ОО-61м, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Грудзевич Ю.І., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ ПОСЛУГ КОМУНАЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Комунальне господарство є одним із найважливіших, але водночас і найпроблемніших секторів економіки країни. У період економічної нестабільності ця галузь стикається з браком фінансових ресурсів для забезпечення базових умов життя населення. Така ситуація негативно впливає на соціально-економічний розвиток держави загалом. Для підвищення ефективності та якості функціонування комунального господарства в Україні протягом останнього десятиліття проводиться його реформування. Незважаючи на ринкові зміни, які торкнулися багатьох аспектів діяльності цієї галузі, якість надання послуг і рівень обслуговування населення суттєво не покращилися. Важливу роль у подоланні цих проблем відіграють система обліку та контролю, які можуть забезпечити підвищення ефективності управління, зокрема через раціональне використання ресурсів.

За останні роки у вітчизняній фінансово-економічній літературі з'явилися роботи, присвячені проблемам обліку і контролю в комунальних підприємствах, що виникли в умовах реформування народного господарства України. Значний внесок у вивчення цих питань зробили науковці, зокрема С.І. Дорогунцов, Е.А. Гриневич, Б.І. Адамов, В.І. Павлов, В.А. Петрук, М.А. Хвесик, В.М. Хорєв, Н.Ф. Чечетова, А.В. Яцик, Бутинець Ф.Ф, Олійник В.В та інші. Їхні дослідження стали основою для коригування тарифів і реалізації реформ у комунальній сфері.

Державне регулювання комунальних послуг в Україні здійснюється на основі законів, що створюють правову базу для забезпечення прозорості, якості та доступності комунальних послуг, зокрема:

1. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» - регламентує відносини між постачальниками та споживачами, визначає порядок надання послуг, укладання договорів і формування тарифів.

2. Закон України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» - установлює принципи тарифної політики, повноваження державних органів у сфері регулювання, зокрема Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП).

3. Закон України «Про теплопостачання» - визначає правила постачання теплової енергії, встановлення тарифів, контроль якості теплопостачання.

4. Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» - регулює надання послуг із водопостачання та водовідведення, контроль за якістю питної води та захист споживачів.

5. Закон України «Про енергозбереження» - спрямований на стимулювання енергоефективності та впровадження енергозберігаючих технологій у сфері комунальних послуг.

Проте, постійні зміни в законодавстві, які зумовлені адаптацією до сучасних економічних умов, створюють необхідність проведення додаткових досліджень у цій сфері. Регуляторні нововведення часто стають викликом для суб'єктів господарювання, оскільки потребують оперативного внесення коректив у процеси обліку, контролю та управління. Такі зміни можуть призводити до нових проблем, зокрема у сфері організації діяльності, фінансової звітності або оптимізації податкових платежів. Саме тому, на думку Бутинець Ф.Ф - "система бухгалтерського обліку в комунальних підприємствах має забезпечувати контроль за витратами і доходами, а також створювати інформаційну базу для обґрунтування тарифів та підвищення ефективності управління".

Разом із тим, ці трансформації відкривають можливості для вдосконалення існуючих методик, зокрема через впровадження цифрових технологій та автоматизованих систем обліку. Сучасні економічні реалії диктують необхідність розробки інноваційних підходів, які б сприяли підвищенню ефективності діяльності підприємств. У такому контексті дослідження з питань адаптації до нових регуляторних умов є не лише актуальними, але й надзвичайно важливими для забезпечення стабільності та конкурентоспроможності бізнесу. Бутинець Ф.Ф. стверджує: "Ефективне функціонування обліку в сфері комунальних послуг неможливе без автоматизації процесів обліку, що дозволяє забезпечити точність і оперативність даних."

Важливим компонентом сучасного управління є впровадження цифрових платформ і автоматизації. Інструменти, такі як ERP-системи та IoT-датчики, дозволяють автоматизувати облік споживання ресурсів, моніторинг мереж і взаємодію зі споживачами. Крім того, інвестиції у модернізацію інфраструктури, зокрема у енергозберігаючі технології, сприяють зниженню витрат та підвищенню екологічності.

Автоматизація облікових процесів є ключовим кроком до підвищення ефективності. Впровадження ERP-систем допомагає оптимізувати облік доходів, витрат і ресурсів, зменшити людський фактор і прискорити розрахунки. Забезпечення прозорості та підзвітності, зокрема через регулярне оприлюднення звітів, зміцнює довіру споживачів та сприяє залученню інвесторів. Для покращення комунікації зі споживачами доцільно використовувати гарячі лінії, мобільні додатки та інформаційні кампанії, що сприяють підвищенню рівня обслуговування та довіри до підприємства.

Таким чином, для забезпечення прозорості й контролю взаємодії з контрагентами комунальні підприємства повинні використовувати сучасні інструменти обліку та аналізу. Це включає автоматизацію процесів управління розрахунками, детальний моніторинг витрат на закупівлю та встановлення чітких умов договорів. У підсумку, така системна робота сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємств і якості послуг для населення.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. для студентів ВНЗ / Ф. Ф. Бутинець. – 3-е вид., допов. і перероб. – Житомир : Рута, 2003. – 444 с
5. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 09.11.2017 № 2189-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text>.
6. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг : Закон України № 2479-VI від 9 липня 2010 року . URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2479-17#Text>
7. Про тепlopостачання : Закон України від 02.06.2005 № 2633-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2633-15#Text>.
8. Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення : Закон України від 10.01.2002 № 2918-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text>
9. Про енергозбереження : Закон України від № 74/94-ВР від 01.07.1994. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80#Text>.

УДК 657.4

Сліпко Юрій,
*магістр спец. 076 Підприємництво та торгівля,
Західноукраїнський національний університет,
Науковий керівник: Кравчук Н.О., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри фундаментальних та
спеціальних дисциплін Нововолинського ННІЕМ*

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Однією з головних умов конкурентоспроможності будь-якого підприємства є чітко сформована стратегія його поведінки. Ефективність стратегії полягає в такій організації діяльності підприємства, за якої напрямок його розвитку найбільшою мірою відповідає тенденціям змін в оточенні підприємства, та проведення аналізу його внутрішнього середовища з метою визначення того, чи має підприємство достатні внутрішні сили, щоб користуватися зовнішніми можливостями.

За своїм походженням фінансово-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства заснований на застосуванні принципів цілепокладання і узгодженості при розробці корпоративної (загальної) стратегії, спрямованої на визначення загальної основи дій бізнес-одиниці і формування продуктової лінійки. В майбутньому інтеграція фінансово-економічних механізмів в систему стратегічного управління для забезпечення конкурентоспроможності підприємства призведе до зміни стратегічної ієрархії підприємства на 2-й рівень. Він здійснюється побічно в рамках розробки та реалізації конкурентної стратегії (бізнес-стратегії) на своєму рівні. На даному етапі відбувається активний вплив керуючої організації на об'єкти всіх рівнів, тобто фінансові, матеріально-технічні ресурси підприємства, активний вплив виробничо-збутового процесу за рахунок своєчасного надходження фінансових ресурсів у виробничо-збутову систему в рамках конкурентної стратегії. Крім того, адміністративний вплив залежить від технічних, економічних і соціальних параметрів і т.д. з точки зору, це підвищує конкурентоспроможність інтегрального індикатора для отримання фінансової підтримки, яка найкращим чином відповідає його компонентам [3, с.109].

Підвищення рівня конкурентоспроможності й конкурентного статусу підприємства на ринку, а також забезпечення ефективності реалізації конкурентної стратегії підприємства досягається шляхом застосування фінансово-економічних й стратегічних інструментів, методів і моделей, що відносяться до оцінки рівня конкурентоспроможності, конкурентного

статусу підприємства, ефективності впровадження заходів з підвищення конкурентоспроможності тощо.

Таким чином, фінансово-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства ґрунтується на використанні структурного підходу до реалізації основних функцій стратегічного управління щодо підвищення її рівня через використання стратегічного набору фінансових інструментів, пошуку, формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансів підприємства за фондовою спрямованістю. Стійкими складовими такого механізму повинні бути активна співпраця всіх функціональних структур підприємства щодо вишукування додаткових джерел фінансування заходів з підвищення конкурентоспроможності підприємства, фінансово-економічне забезпечення розвитку конкурентоспроможності на основі підвищення фінансових можливостей підприємства, збалансованості доходів і витрат тощо. Впровадження заходів щодо побудови фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства пов'язане виокремленням необхідних фінансових ресурсів із зазначенням відповідальних виконавців, що братимуть участь у його розбудові [1, с.57].

Отже, стратегічне управління конкурентоспроможністю підприємства повинно забезпечувати реалізацію концепції, що поєднує структурний і динамічний підхід до створення і впровадження фінансово-економічних механізмів для її забезпечення. Це дозволяє ставити цілі конкурентного розвитку підприємства, порівнювати їх з наявними фінансовими можливостями і конкурентним потенціалом, а також висувати їх на перший план, розробляючи стратегічні альтернативи, підкріплені відповідними фінансовими ресурсами. Водночас аналіз сучасної практики водокористування українськими компаніями може призвести до висновку, що ці підходи не використовуються керівним органом [3, с.110].

Дослідження засвідчили різні підходи до структури фінансової стратегії. Ми пропонуємо розглядати як структуровану систему через окреслення точковості її складових, які в сукупності працюють на загальний результат, забезпечують виконання мети, місій, цілей розвитку підприємства та створюють конкурентні переваги на ринку. До структурних елементів фінансової стратегії на основі фінансово-економічного аналізу відносимо:

1. Стратегію наповнення фінансовими коштами, яка працює через формування достатнього обсягу власних джерел фінансування та обсягу позикових коштів в частині управління та формування їх оптимальної структури.

2. Стратегію створення інвестиційного клімату, яка працює через розподіл інвестиційних фінансових ресурсів та їх капіталізацію.

3. Стратегію забезпечення стійкості в напрямку безпеки, що працює через управління ринковою вартістю, структурою капіталу, грошовими ресурсами та нейтралізацію ризиків понесених в процесі фінансово-господарської діяльності.

4. Стратегію підвищення якості фінансового менеджменту, що працює через планування, забезпечення і контроль в частині якісного ефективного управління в процесі формування управлінської структури (формування soft skills, бізнесової культури, партнерської взаємодії, комунікації, інноваційних фінансових технологій).

5. Стратегію оптимізації податкового навантаження, яка працює через зниження податкових ризиків, використання системи пільг, уникнення пені та штрафів. Системний синтез структурних елементів фінансової стратегії в частині результативності залежить від результатів фінансово-господарської діяльності підприємства, та має право бути розширеним або модифікованим [2, с.107].

Отже, впровадження принципів і ідей стратегічного управління в практику фінансування заходів з підвищення конкурентоспроможності вимагає, з одного боку, розробки відповідного теоретичного підґрунтя, адаптованого до конкурентних ринкових умов, з іншого – практичного інструментарію балансування фінансової і маркетингової стратегій в стратегічному наборі підприємства. Сьогодні, в умовах невизначеності робимо висновки, що підприємству доцільно посилювати інноваційний потенціал в частині запровадження ефективних систем маркетингу та менеджменту. Подібні напрямки векторно будуть нарощувати прибутковість, формувати лідерські і конкретні позиції на ринку агропромислової галузі, точково підсилять показники рентабельності та фінансової стійкості, закладуть основи до створення площини відкритості та прозорості.

Список використаної літератури

1. Базик О. Теоретичні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 7 (277). С. 56 – 76.
2. Купира М.І., Киришко М.В. Формування фінансової стратегії в системі забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Економічний форум*. 2020. Вип. 3. С. 104 – 110.
3. Носирев О.О., Осипова С.К., Токар І.І. Фінансово-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності як інструмент стратегічного управління підприємством. *Проблеми та перспективи розвитку підприємництва*. 2020. Вип. 25. С. 108-118.

УДК 519.86

Слухінська Вікторія,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ПОБУДОВА ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНОЇ МОДЕЛІ У ФОРМІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ, ЯКА ОПИСУЄ ВПЛИВ КІЛЬКОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ОБСЯГ РЕАЛІЗОВАНИХ НИМИ ПОСЛУГ

Діяльність закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (секція Q згідно КВЕД-2010) «включає широкий діапазон напрямів діяльності від заходів щодо охорони здоров'я, які проводять кваліфіковані медичні фахівці в лікарнях та інших установах, терапевтичних заходів удома до соціальної роботи без будь-якого залучення медиків-професіоналів» [3].

Як ми вважаємо, кількість закладів цього виду економічної діяльності має прямий вплив на обсяги наданих ними послуг. Використовуючи метод економетричного моделювання, а саме парну кореляцію, перевіримо наше припущення на реальних статистичних даних.

Таким чином, фактором у нашому дослідженні оберемо кількість закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області, а показником – обсяг реалізованих ними послуг. На сайті Волинського обласного управління статистики були взяті статистичні дані для побудови економетричної моделі (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для закладів охорони
здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області за 2010-2021 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість закладів), одиниць	Значення показника (обсяг реалізації послуг), тис. грн.
1	2010	37	38512,9
2	2011	38	44488,1
3	2012	37	52746,8
4	2013	34	17700,2
5	2014	38	21168,9
6	2015	41	55709,9
7	2016	42	78291,6
8	2017	69	326356,1

9	2018	119	909610,5
10	2019	110	3136282,9
11	2020	112	4156150,7
12	2021	110	4872997,4

Джерело: [1-2].

Формулою (1) задається модель парної лінійної регресії для визначених фактора і показника для закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області:

$$Y = 41331,51 \cdot X - 1568156,54, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізації послуг в закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області, тис. грн;

X – кількість закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області, од.

Переконались у адекватності побудованої економетричної моделі статистичним даним можна за допомогою критерію Фішера. Розраховане значення критерію Фішера (20,76) більше ніж табличне значення критерію (4,96), тому з ймовірністю 0,95 можна вважати побудовану економетричну модель адекватною статистичним даним, що дає підстави для подальшого аналізу моделі.

Таким чином, сформульоване нами на початку дослідження припущення про прямий вплив кількості закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області на обсяг наданих ними послуг виявилось вірним.

Про високу якість побудованої економетричної моделі можна також зробити висновок за розташування точок на графіку відносно прямої – лінії парної лінійної регресії (рис. 1).

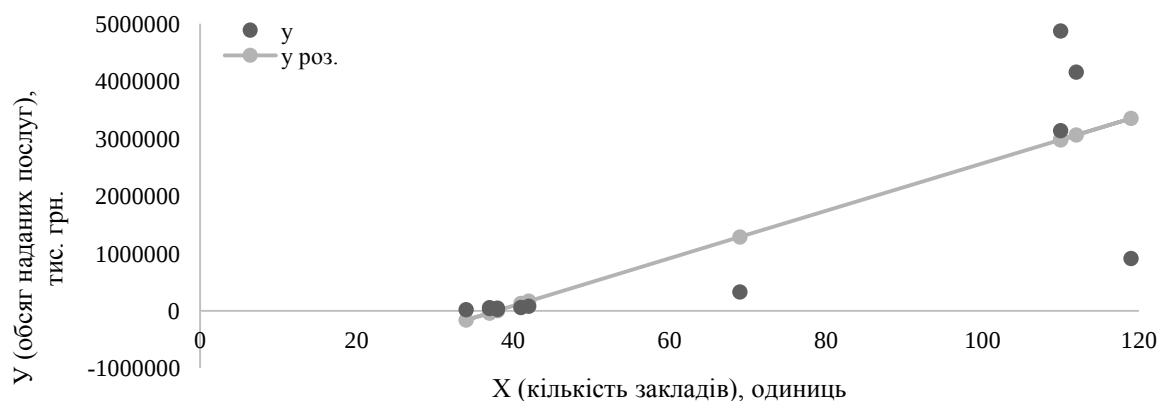

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

У таблиці 2 наведено аналітичні висновки щодо побудованої економетричної моделі.

Таблиця 2

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області за 2010-2021 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	0,82	Зв'язок між фактором і показником сильний і прямий

Коефіцієнт детермінації	R^2	0,67	Варіація фактора сильно впливає на варіацію показника, а саме варіація фактора на 67% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	R	0,82	Точки поля кореляції достатньо близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

Оцінити міру еластичності показника (обсяг реалізованих послуг) за фактором (кількість закладів) можна з використанням коефіцієнта еластичності, розрахованого для середніх значень фактора і показника для побудованої економетричної моделі. Оскільки $K_{\text{ел}} = 1,45$, то збільшення кількості закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги у Волинській області на 1% веде до зростання обсягу реалізованих ними послуг на 1,45%.

Отже, підсумуємо результати дослідження для закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області: між фактором (кількість закладів) і показником (обсяг реалізованих послуг) є прямий і сильний зв'язок; варіація показника на 67% зумовлена варіацією фактора; при збільшенні фактора на 1% показник збільшується на 1,45%.

Список використаних джерел

1. Кількість діючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_10.htm (дата звернення 17.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 17.10.2024).
3. Сервіс для визначення кодів видів економічної діяльності за КВЕД-2005 та КВЕД-2010. Державна служба статистики України. URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html (дата звернення 16.10.2024).

УДК. 658.5

Смик Марина,
студентка 2 курсу, спец. 075 Маркетинг,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І.Б., д.е.н.,
професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ДРАЙВЕР РОЗВИТКУ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій докорінно змінює традиційні підходи до ведення бухгалтерського обліку та аудиту. У сучасному бізнес-середовищі ці технології відіграють роль ключового драйвера, сприяючи автоматизації процесів, підвищенню їхньої ефективності та зниженню ризиків.

Сильний поштовх започаткуванню і удосконаленню методів аудиту в комп'ютерному середовищі дав інтенсивний розвиток комп'ютерної техніки. Із запровадженням комп'ютерної техніки з'явилася можливість точного розрахунку ліквідності підприємств, оцінки рентабельності активів, довгострокової платоспроможності. Відомий прийом, як методика аудиту з використанням комп'ютерів (СААТ), сприяє здійсненню аудиторських перевірок із використанням комп'ютерної мережі клієнта [1].

ІТ-аудити стали ключовим компонентом для забезпечення якості інформаційних систем та прикладного програмного забезпечення. Без надійних інформаційних систем та результативних ІТ-заходів контролю, організація взмозі правильно виконувати операції та узагальнювати надійну фінансову звітність, що впливає на рівень досягнення поставлених перед нею завдань та цілей. Існує багато видів ІТ-аудитів, найбільш поширені з них такі : ІТ-аудит безпеки, ІТ-аудит якості, аудит ІТ-проекту, аудит розробки систем [2].

В аудиті інформаційні технології сприяють трансформації класичних методів перевірки. Застосування цифрових інструментів в обліку дозволяє підприємствам оптимізувати управлінські процеси, інтегрувати різноманітні дані та забезпечувати швидке прийняття рішень. Інновації в обліку спрямовані на вдосконалення процесів поширення

інформації, що відповідає завданням соціально-технічного процесу в системі сучасного суспільства. Важливою складовою цієї системи є економічно-інформаційні системи, які характеризуються складною ієрархічною структурою, багатогранними зв'язками та розвиненими функціями управління. Сучасні підприємства, організації та фірми використовують інформаційні системи управління, що відзначаються багатоваріантністю видів інформації та інтенсивним обміном зовнішніх і внутрішніх інформаційних потоків. Важливу роль у цій системі відіграє бухгалтерська інформаційна система, оскільки саме вона забезпечує формування достовірної та повної інформації. Ця інформація використовується для облікових потреб, а також є основою для роботи аудиторів, аналітиків, економістів та менеджерів різних рівнів. Бухгалтерські інформаційні системи стають ключовим елементом сучасного управління, забезпечуючи інтеграцію та ефективний аналіз інформації для прийняття стратегічних і тактичних рішень [3].

В умовах сьогодення інвестиції в digital-технології стали вирішальним фактором для виживання і розвитку підприємств. Вони забезпечують підприємствам конкурентоспроможність, продуктивність та оперативність у прийнятті рішень. Діджиталізація є фундаментом для сучасних систем прийняття рішень і автоматизації облікових процесів. Вона дає змогу: оперативно обробляти інформацію в реальному часі, документувати факти виробничої діяльності, автоматизувати операції обліку. Важливим елементом цифрової трансформації є автоматизація бухгалтерського обліку, що включає: обробку первинних документів, формування звітності, розвиток інформаційних навичок працівників. Використання інформаційних технологій значно підвищує продуктивність бухгалтерського обліку, знижує трудомісткість і мінімізує ризики помилок. Автоматизовані системи виконують внутрішній контроль і частину операцій автоматично, що скорочує час і витрати. Проте вони потребують постійного вдосконалення, щоб уникати можливих неточностей. Digital-технології є ключовим драйвером розвитку підприємств і всієї економіки України в сучасних умовах викликів [4]. Досвід зарубіжних компаній демонструє, що впровадження сучасних інформаційних систем є надійним інструментом для вдосконалення обліку та управління.

Інформаційні технології відіграють ключову роль у переході аудиторів від традиційних методів роботи до комплексної автоматизації. Вони забезпечують якісну підтримку на всіх етапах перевірки, задовольняючи потреби в аналізі, обробці та контролі даних. Основними напрямками використання таких технологій є: нормативно-довідкові та інформаційно-пошукові системи, які надають аудиторам актуальну правову інформацію для ухвалення рішень та допомагають у плануванні перевірок суб'єктів господарювання; програми для автоматизації документів і розрахунків (Microsoft Word, Excel, Access), які спрощують роботу аудиторів; спеціалізовані інформаційно-аналітичні системи, які використовуються для фінансового аналізу та статистичних досліджень (FinAnalytic, СтатЕксперт); інформаційні системи обліку, що забезпечують тестування алгоритмів облікових систем клієнтів; спеціалізовані програми для автоматизації трудомістких задач аудиторів, такі технології знижують рутинне навантаження та підвищують ефективність перевірок [5]. Автоматизація аудиту ускладнюється різноманітністю підприємств, які мають свої особливості облікових процесів. Тому на ринку використовуються різні інформаційні системи обліку, які адаптуються до потреб аудиторів і клієнтів. В умовах сучасного ринку аудитори прагнуть інтегрувати забезпечувальні технології з функціональними для створення комплексних систем автоматизації перевірок. Це дає змогу не лише покращити якість аудиту, а й оптимізувати витрати часу й ресурсів.

Отже, інформаційні технології є не лише драйвером розвитку обліку й аудиту, але й ключовим фактором підвищення їхньої ефективності, конкурентоспроможності та стійкості в умовах динамічних змін сучасного бізнес-середовища. У трансформації обліку та аудиту вони сприяють розвитку та адаптації до сучасних викликів. Завдяки впровадженню цифрових інструментів підприємства отримують доступ до оперативної, достовірної та структурованої інформації, необхідної для ухвалення ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Пастернак В.В. Впровадження інформаційних систем у процес обліку: переваги та виклики. Електронний ресурс. *Вісник Хресьонського національного технічного університету*. 2015. С. – 64.
2. Міністерство фінансів України. Практична методологія ІТ – аудиту. Електронний ресурс. С. – 3, 17, 19.

3. Грибовська О.В. Сучасні аспекти впровадження інформаційних технологій в аудиторську діяльність. Електронний ресурс. *Журнал фінансів, обліку і управління*. 2014. С. – 161.
4. Тарлопов І.О., Комисарик Є.О. Інформаційні технології в бухгалтерському обліку. *Інтернет – конференції ХНУМГ ім. О.М. Бекетова*. 2023. С. – 1.
5. Шевченко О.А. Використання інформаційних технологій в аудиті. Електронний ресурс. *Науковий вісник Полтавського державного аграрного університету*. С. – 136.

УДК 338.45:677(477)

Соє Вікторія,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Скорук О. В., к. е. н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕКСТИЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

Повномасштабне вторгнення в Україну стало великим випробуванням для всіх сфер української економіки. Кожне підприємство відчуло кризу в більшій чи меншій мірі. Після декількох місяців роботи в кризових умовах підприємства промисловості почали оцінювати ситуацію в короткостроковій та довгостроковій перспективі як таку, що надає оптимізм. Види економічної діяльності, які мають найвищий показник завантаження виробництва у порівнянні із періодом до повномасштабного вторгнення, це види діяльності, які виробляють товари, що забезпечують базові потреби населення – їжа, одяг та взуття. Такий результат опитування підприємств різних сфер діяльності в третьому кварталі 2023 року.

Текстильна промисловість – одна з найстаріших сфер легкої промисловості, що переробляє рослинну (бавовна, льон, коноплі, джут, кенаф, рамі) і тваринну (вовна, природний шовк) сировину та хімічні й синтетичні волокна на тканини, неткані матеріали, мішкові та мотузяні вироби тощо.

Чисельність підприємств текстильної промисловості України – одна з найбільших в Європі. Ринок об'єднують близько 2,8 тисяч підприємств [1]. Серед цих підприємств понад 800 становлять великі та середні.

Українська текстильна промисловість у 2022 р. забезпечувала близько 150 тис. робочих місць. Це соціально вагомий сектор економіки, орієнтований на кінцевого споживача. Потенційні можливості підприємств текстильної промисловості дають можливість виготовляти широкий спектр товарів, здатних задовольнити попит внутрішнього ринку. Серед них – тканини усіх видів, швейний і трикотажний одяг, взуття, шкіргалантерея і шкіряні товари, фурнітура та ін.

Обсяг виготовленої продукції у текстильному виробництві протягом 2018–2023 рр. зменшився на 7,47%. Чистий прибуток підприємств текстильної промисловості зменшився за 2018–2023 рр. на 57,5% [1].

Виділимо основні проблеми підприємств текстильної промисловості: висока залежність від імпоротної сировини, матеріалів і комплектуючих; низка цінова конкурентоздатність вітчизняного виробництва.

Тому основним завданням забезпечення розвитку вітчизняної текстильної промисловості є відновлення (і подальше нарощування) сировинної бази. Для цього компанії повинні створити, відновити або модернізувати фабрики з переробки вовни, льону, технічної коноплі, бавовни, а також з виробництва штучних і синтетичних волокон.

Суб'єкти господарювання текстильної промисловості потребують економічного потенціалу та допомоги, щоб підтримувати свої робочі місця, навіть якщо вони взагалі не функціонують. Потрібно не допустити масштабних банкрутств і звільнень. Збереження існуючої роботи чи бізнесу значно скоротить час, необхідний для відновлення нормального рівня економічної діяльності після припинення ворожнечі. Крім того, підтримуючи

економіку, це зменшить рух робочої сили з України та сприятиме швидкому поверненню внутрішньо переміщених осіб (ВПО) на робочі місця.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 12.11.2024).

УДК 070:659.3

Сташенко В.В.,
аспірант, спец.071 Облік і оподаткування,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Лежненко Л.І., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтинг

МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У СФЕРІ МАРКЕТИНГОВИХ ПОСЛУГ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Аудит фінансових результатів у сфері маркетингових послуг, що надаються через соціальні мережі, є важливим інструментом для оцінки ефективності витрат та досягнення поставлених бізнес-цілей. В умовах сучасного цифрового середовища, де соціальні мережі стали основним інструментом просування товарів та послуг, роль ефективного аудиту фінансових результатів є більш ніж актуальною. Він дозволяє не тільки оцінити економічну вигідність маркетингових кампаній, але й забезпечити оптимальне використання ресурсів, що виділяються на SMM (Social Media Marketing).

Традиційно під методикою аудиту мають на увазі самостійно розроблений аудитором порядок застосування окремих прийомів аудиторської перевірки в процесі встановлення та висловлення незалежної думки аудитора для користувачів фінансової звітності у вигляді висновку щодо достовірності інформації, що перевіряється в усіх суттєвих аспектах, а також щодо відповідності вимогам чинного законодавства [1, с. 7].

Процес аудиту фінансових результатів у SMM передбачає глибокий аналіз витрат, доходів, а також оцінку того, наскільки маркетингові стратегії в соціальних мережах сприяють фінансовому зростанню компанії. Оскільки маркетинг у соціальних мережах має численні варіанти реалізації — від таргетованої реклами до інфлюенсер-маркетингу — ефективність таких кампаній вимагає ретельної перевірки, щоб точно визначити, які інвестиції приносять найбільший прибуток, а які вимагають коригування.

Основними джерелами інформації для підприємства мають бути: нормативно-правова база (законодавчі акти, посадові інструкції); дані про результати маркетингової діяльності (плани та бюджети різних рівнів, характеристики маркетингового персоналу, каталоги, брошури, звіти про маркетингові витрати, рекламу, структуру знижок, договори, угоди, результати діяльності, первинні документи, аналітичні дані); а також інтегрована інформація (дані про товари, цільову аудиторію, обсяги продажів та розмір клієнтської бази). Кожна частина маркетингового аудиту базується на відповідній сфері обліку й аналізу, і все це об'єднується в аналітичне забезпечення прийняття стратегічних рішень у маркетингу, які поряд із маркетинговою стратегією підприємства підлягають перевірці [2, с. 88].

Аудит фінансових результатів у сфері SMM складається з кількох етапів, починаючи від збору фінансової інформації та оцінки витрат на маркетинг до проведення глибокого аналізу та оцінки окупності інвестицій. Перш за все, важливо визначити основні фінансові показники, які будуть аналізуватися, такі як витрати на рекламу, кількість залучених клієнтів, середній дохід з клієнта, та інші параметри, що дозволяють оцінити ефективність використаних маркетингових стратегій. Однак для здійснення такого аудиту необхідні чіткі методи і принципи, що включають аналіз доходів і витрат, а також обчислення показників окупності інвестицій у соціальні мережі.

Аудит фінансових результатів від надання маркетингових послуг через соціальні мережі є багатогранним процесом, що включає низку етапів. Кожен з них має на меті забезпечити точну оцінку ефективності витрат, які компанія здійснює на просування товарів і послуг у соціальних мережах, а також з'ясувати, які маркетингові кампанії дають найкращі результати для досягнення фінансових цілей. Ключові етапи аудиторської перевірки охоплюють такі основні складові:

1. Підготовчий етап.

- Визначення обсягу аудиту, його цілей та завдань.
- Ознайомлення з маркетинговими стратегіями компанії, а також із документами, що описують методи розподілу бюджету на рекламу в соціальних мережах.
- Узгодження переліку фінансових показників, які будуть піддані аналізу (витрати на рекламу, дохід, кількість залучених клієнтів тощо).

2. Оцінка маркетингових стратегій і кампаній.

- Оцінка методів таргетингу, форм реклами та рекламних платформ, що використовувалися (Facebook, Instagram, LinkedIn тощо).
- Визначення цільової аудиторії для якої були створені рекламні кампанії.
- Аналіз ефективності кожної кампанії в контексті отриманих фінансових результатів.
- Виявлення причин, чому деякі кампанії могли бути менш ефективними (поганий таргетинг, неправильно підібраний контент, недооцінка конкретних платформ для просування тощо).

3. Аналіз витрат і доходів.

- Аналіз витрат на рекламу, визначення, які з кампаній були найбільш затратними.
- Порівняння витрат з отриманими доходами або іншими фінансовими результатами (наприклад, кількість нових підписників, збільшення продажів, підвищення впізнаваності бренду).
- Оцінка того, чи були витрати на рекламу виправданими в контексті отриманих результатів.

Оцінка ефективності витрат на рекламу в різних соціальних мережах.

4. Аналіз фінансових показників.

- Визначення основних фінансових показників, що характеризують ефективність маркетингових кампаній (рентабельність інвестицій у рекламу, середній дохід з клієнта, вартість залучення клієнта тощо).
- Оцінка динаміки цих показників протягом часу, виявлення можливих трендів або змін.
- Визначення взаємозв'язку між витратами на маркетинг у соціальних мережах і результатами діяльності компанії (прибуток, зростання продажів, розширення клієнтської бази).

5. Перевірка звітності та відповідності нормам.

- Перевірка, чи відповідають витрати на рекламу в соціальних мережах бухгалтерським стандартам.
- Оцінка відповідності податковим вимогам та правильність обліку витрат і доходів.
- Перевірка достовірності звітності, що стосується витрат на маркетинг і доходів, отриманих від цих витрат.

6. Формулювання висновків і рекомендацій.

- Складання звіту за результатами аудиту.
- Формулювання конкретних рекомендацій, спрямованих на поліпшення ефективності витрат на маркетингові кампанії.
- Надання рекомендацій щодо коригування стратегії маркетингу в соціальних мережах для підвищення фінансових результатів.

Процес аудиту фінансових результатів у SMM є багаступінчатим і складним. Він вимагає системного підходу до оцінки та аналізу як короткострокових, так і довгострокових результатів маркетингових кампаній у соціальних мережах. Різні етапи перевірки дозволяють скласти чітку картину того, як соціальні медіа можуть вплинути на фінансовий

результат компанії, а також дають можливість виявити найефективніші стратегії для досягнення кращих результатів.

Список використаних джерел

1. Бурлан С. А. Організація і методика аудиту : навч. посіб. / С. А. Бурлан, Н. О. Руденко. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 184 с.
2. Яловега Н. І. Стратегічний маркетинговий аудит в управлінні підприємством / Н. І. Яловега // Проблеми економіки. 2011. № 4. С. 87–90

УДК 657.4

Стрельчук Аліна,
студентка гр. ОА 71 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Кулинич М. Б., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НА ОСНОВІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Складання фінансової звітності завершує облікове забезпечення господарської діяльності підприємства. Це узагальнює поточний облік і надає користувачам інформацію для прийняття рішень. Правові основи з питань складання фінансової звітності в державі регламентуються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку НП(С)БО 1. Державне регулювання фінансової звітності в Україні здійснюється з метою створення єдиних правил складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств [1, 2].

Звітність – це система показників у формі таблиці, які відображають обсяг і результати діяльності підприємства. Її складання завершальний етап облікової роботи. Фінансова звітність визначена НП(С)БО 1 відображає фінансовий стан підприємства та результати його діяльності за звітний період. Для прийняття економічних рішень користувачам фінансових звітів необхідна інформація про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому стані підприємства

Аналіз фінансового стану має дві основні цілі

- дослідити динаміку фінансово-господарської діяльності підприємства;
- підготувати інформацію, яка необхідна для прогнозування.

При цьому цілі будуть досягнуті в результаті рішення взаємозалежного набору аналітичних задач :

- визначення фінансового стану підприємства на момент проведення аналізу;
- виявлення тенденцій і закономірностей розвитку підприємства;
- визначення моментів, які негативно впливають на фінансовий стан підприємства;
- виявлення резервів, які підприємство може використовувати для поліпшення фінансового стану.

Для аналізу фінансового стану використовується система взаємозалежних показників, які базуються на даних бухгалтерської й статистичної звітності підприємства. Такий аналіз іноді називають зовнішнім, оскільки він орієнтується тільки на публічну звітність підприємства. Вірогідність вихідних даних визначає цінність показників, за якими ведеться розрахунок.

Основний зміст зовнішнього аналізу складається з:

- аналізу абсолютних показників прибутку;
- аналізу відносних показників прибутку;

- аналізу фінансової стійкості і ліквідності балансу;
- аналізу ефективності використання притягнутого капіталу.

Показники оцінки фінансового стану підприємства мають бути такими, щоб усі ті, хто пов'язаний із підприємством економічними відносинами, могли одержати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство як партнер у фінансовому відношенні, а отже, прийняти рішення про економічну доцільність встановлення таких відносин з підприємством. У кожного з партнерів підприємства – акціонерів, банків, податкових адміністрацій – свій критерій економічної доцільності на власний вибір, виходячи з своїх інтересів.

Після того, як фінансові звіти проаналізовані, слід зробити комплексну оцінку фінансового стану підприємства. Для комплексного аналізу фінансового стану підприємства необхідно оцінити тенденції найбільш загальних показників, які з різних сторін характеризують фінансовий стан підприємства.

Показниками та факторами належного фінансового стану підприємства є: стійка платоспроможність, ефективне використання капіталу, своєчасна організація розрахунків, наявність стабільних фінансових ресурсів. Дослідження методики аналізу бухгалтерської фінансової звітності дозволяє стверджувати про значну кількість її напрямків при вивченні господарських процесів. Досить часто вітчизняними фахівцями з фінансового аналізу використовуються методики з російської практики, причому не завжди присутні рекомендації щодо адаптації даних методик до реальних умов господарювання та існуючого інформаційного забезпечення.

Грунтуючись на цій позиції було визначено основні напрямки удосконалення методики аналізу бухгалтерської фінансової звітності, зокрема:

- подальша розробка теоретичних основ методики;
- підвищення ефективності використання даних аналізу через приведення їх до співставності;
- правильна побудова форм бухгалтерської фінансової звітності таким чином, щоб максимально полегшити вивчення відображених в них господарських взаємозв'язків

Ефективність проведення аналізу залежить від застосування різних типів моделей, що дозволяють структурувати та ідентифікувати взаємозв'язок між показниками [3].

Розвиток теорії і практики бухгалтерського обліку поряд з традиційними методами вимагає нових методів дослідження. До таких методів належить моделювання, яке виступає новим ступенем узагальнення даних про факти господарського життя, закономірностей і шляхів розвитку бухгалтерського обліку. Дані бухгалтерського обліку є інформаційною моделлю господарської діяльності підприємства, а тому його система функціонує завдяки послідовному моделюванню господарських процесів.

Застосування методу моделювання в бухгалтерському обліку, в умовах ринку, стає необхідною умовою його розвитку в науковому та практичному вимірах. Бухгалтерський облік як система оперує зростаючими масивами взаємопов'язаних змінних величин, а тому представлений у вигляді моделі. Процес формування цієї моделі підпорядковується закономірностям методу моделювання.

Конкретизуючи модель господарського обліку на рівні окремого підприємства слід враховувати, що потреба у ній виникає у зв'язку з необхідністю відображення інформаційного аспекту господарської діяльності.

В першу чергу модель фінансового обліку підлягає жорсткій регламентації з боку держави, що пояснюється фіскальними інтересами - стягнення податків до бюджету з метою дотримання єдиного підходу до оцінки об'єктів (сировини, матеріалів, готової продукції, формування доходів і витрат та ін.), що забезпечує точність визначення фінансових результатів, держава задає основні параметри структури системи обліку. Єдиний підхід до створення системи обліку формує базу оподаткування - прибуток, податок на додану вартість,

акцизний збір, платежі за природні ресурси та інші платежі. З іншого боку, підприємства повинні визначити ті об'єкти, які відображають у системі обліку і звітності. І, нарешті, потрібно відображати зміни у структурі майна, капіталу, зобов'язань підприємства, які відбуваються під впливом господарської діяльності.

Враховуючи це, бухгалтерський облік повинен орієнтуватись на високу точність та адекватність інформації, що надається користувачам.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV, із змінами та доповненнями.
2. Національне (положення) стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення: 31.05.2019. – URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. (дата звернення: 17.09.2024).
3. Семенишена Н., Дубчак Г. Моделі та сутність Балансу (Звіту про фінансовий стан). Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в управлінні економічними процесами в світовій і національній економіці: сучасний стан та перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 11 грудня 2015 р., (ПДАТУ, м. Кам'янецьПодільський). Тернопіль : Крок, 2015. С. 47-49.

УДК 657.1.

Тененський Денис,
*Здобувач освіти 076 Підприємництво та торгівля,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І. Б., к.е.н.,
професор кафедри обліку і оподаткування*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ РОБОТИЗОВАНИХ ПРОЦЕСІВ

Впровадження роботизованої автоматизації процесів (RPA) в аудиторську діяльність стає ключовим етапом у розвитку цієї сфери, особливо в умовах глобалізації та швидких цифрових трансформацій, які охоплюють всі галузі економіки. Аудиторські компанії мають справу з великими обсягами даних, які потребують ретельної обробки та перевірки. У цьому контексті технології RPA ефективно оптимізують та пришвидшують виконання численних рутинних та повторюваних завдань, дозволяючи аудиторам зосереджуватися на більш складних і важливих аспектах роботи, а також зменшувати час, необхідний для виконання стандартних процедур.

Роботизовані процеси автоматизації (RPA) — це технології, що використовують програмні роботи для виконання завдань, які традиційно виконуються людьми, наприклад, перевірка фінансових документів, збір та аналіз даних, перевірка транзакцій та інших стандартних процедур аудиту. Ці системи здатні працювати з великими обсягами інформації, автоматизуючи рутинні завдання з високою точністю, що дозволяє зменшити людську помилку, скоротити час на виконання операцій та знизити витрати на аудиторські послуги. На початкових етапах впровадження RPA в аудиторській сфері автоматизація охоплює прості операції, такі як введення даних, обробка банківських виписок або перевірка документів на відповідність певним стандартам. Однак з розвитком технологій і удосконаленням алгоритмів машинного навчання, можливості RPA розширюються на більш складні завдання, як от аналіз фінансових аномалій або виявлення шахрайства.

Переваги використання RPA в аудиті є очевидними та багатоаспектними. Однією з головних переваг є значне скорочення часу, необхідного для виконання стандартних процедур. Наприклад, перевірка правильності фінансових транзакцій або зіставлення даних з різних джерел займає набагато менше часу, коли ці операції виконуються автоматизованими системами, ніж якщо їх виконують люди. Іншою важливою перевагою є точність. Оскільки

RPA-системи не піддаються втомі і не допускають помилок через людський фактор, результати аудиту стають набагато точнішими і надійнішими. Ці технології здатні багаторазово виконувати однакові операції без жодних відхилень, що є критично важливим при роботі з великими масивами даних.

Зниження витрат є ще однією перевагою RPA. Автоматизація значно зменшує потребу в людських ресурсах, оскільки багато рутинних завдань можуть бути виконані роботами. Це дозволяє компаніям знизити загальні витрати на аудит і підвищити свою конкурентоспроможність, пропонуючи більш доступні послуги. Також важливим фактором є скорочення часу, необхідного для проведення аудиту. Завдяки автоматизації багатьох процесів аудиторі можуть виконати більше перевірок за менший час, що підвищує ефективність їх роботи. Це стає особливо важливим в умовах високої конкуренції, де швидкість виконання замовлення може бути вирішальним фактором[3].

Попри численні переваги, впровадження RPA в аудит стикається з рядом викликів. Одним з основних бар'єрів є складність інтеграції нових технологій з існуючими інформаційними системами компаній. У багатьох випадках компанії мають застаріле програмне забезпечення або невідповідну IT-інфраструктуру, що ускладнює процес інтеграції RPA. Для успішного впровадження технологій необхідно модернізувати старі системи або навіть змінити програмне забезпечення.

Ще одним значущим викликом є підготовка кадрів. Аудитори, які звикли до традиційних методів роботи, можуть не мати достатньо навичок для ефективної роботи з новими технологіями. Тому для успішної інтеграції RPA необхідно організовувати спеціальні курси та тренінги для підвищення кваліфікації, що включатимуть знання в програмуванні, обробці великих даних і аналізу складних фінансових транзакцій. Це дозволить аудиторам ефективно використовувати нові інструменти в їх роботі. Проте, впровадження RPA також створює проблеми, пов'язані з безпекою даних. Оскільки роботизовані системи автоматично обробляють значні обсяги конфіденційної інформації, важливо впровадити належні заходи кібербезпеки для захисту цих даних від витоку чи несанкціонованого доступу. Це включає в себе шифрування даних, обмеження доступу до них і використання сучасних захисних протоколів для запобігання хакерським атакам[4].

В Україні впровадження RPA в аудиторську сферу знаходиться на початковому етапі. Деякі вітчизняні аудиторські компанії вже використовують ці технології для виконання певних завдань, таких як автоматизація збору і аналізу фінансових даних або перевірка коректності транзакцій. Однак, за словами Ковальчука (2021), більшість українських аудиторських компаній поки не готові до масштабного впровадження RPA через низький рівень розвитку IT-інфраструктури та відсутність достатньої кількості кваліфікованих кадрів. Незважаючи на це, український ринок поступово адаптується до нових технологій, і можна очікувати, що з часом автоматизація стане важливою складовою частиною роботи українських аудиторів. Сердюк і Кравченко (2020) зазначають, що для успішного впровадження RPA в Україні необхідно подолати інфраструктурні та кадрові бар'єри. Одним з основних обмежень є відсутність кваліфікованих фахівців, здатних налаштовувати та управляти складними автоматизованими системами. Це можна вирішити шляхом організації спеціальних програм підвищення кваліфікації для фахівців аудиторської сфери або залучення міжнародних консультантів і партнерів для допомоги в інтеграції цих технологій[1,2].

Незважаючи на існуючі виклики, потенціал для розвитку RPA в аудиторській діяльності є великим. У майбутньому планується значне розширення використання автоматизованих систем, зокрема через інтеграцію штучного інтелекту та машинного навчання. Впровадження цих технологій дозволить автоматизувати не тільки стандартні завдання, а й складніші операції, такі як виявлення аномалій у фінансових звітах або аналіз ризиків. Крім того, RPA може бути інтегровано з іншими інноваційними технологіями, такими як блокчейн, що ще більше підвищить ефективність аудиторських процесів. Для досягнення успіху в майбутньому необхідно продовжувати інвестувати в розвиток технологій та готувати кадри до змін, які вони принесуть. Тільки за умови комплексного

підходу до розвитку інфраструктури, підготовки кадрів і забезпечення безпеки даних можна очікувати, що RPA стане невід'ємною частиною аудиторських послуг, підвищуючи їх ефективність і якість.

Список використаних джерел

1. Ковальчук, І. В. (2021). Роль роботизованої автоматизації процесів у трансформації аудиторської діяльності в Україні. Вісник економічних досліджень, 3(45), 10-65.
2. Сердюк, О. П., та Кравченко, Л. М. (2020). Впровадження інноваційних технологій у процеси аудиту: досвід українських компаній. Збірник наукових праць Університету банківської справи, 28, 15-223.
3. Brown, J., & Smith, R. (2019). Robotic Process Automation: Applications and Impact on the Financial Sector. Journal of Financial Technology, 22(5), 20-114.
4. Peterson, M., & Lee, J. (2022). Machine Learning and Robotic Automation in Auditing: Future Prospects. Journal of Business Technology, 78(2), 24-160.

УКД 336.763:657

Тишкевич Тетяна,
здобувач освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Фатенок-Ткачук А. О.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

ОБЛІК В ПРОЦЕДУРІ ЛІСТИНГУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

В сучасних умовах розвитку вітчизняного фінансового ринку публічне розміщення цінних паперів на організованому фондовому ринку є важливим та відповідальним фінансовим рішенням для публічних акціонерних товариств. Для цього акціонерним товариствам потрібно пройти процедуру лістингу. Лістинг дає можливість не лише залучати інвестиції, а й збільшувати розмір власного капіталу.

У сучасній українській економічній літературі є декілька визначень понять «лістинг». Перше, лістинг – це внесення акцій компанії до біржового списку з подальшим котируванням на біржі. Друге, лістинг – визначені правила допуску цінних паперів до торгівлі на фондовій біржі. Третє, лістинг – це угода між емітентом і біржею, або позабіржовим учасником фондового ринку, відповідно до якої цінні папери емітента приймаються до котирування.

Питання щодо обліку в процедурі лістингу цінних паперів розглядали та досліджували у своїх працях відомі вчені: Галанова В. А. [4], Назарчук М. І. [5] та ін.

Основні моменти обліку в процедурі лістингу наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Основні моменти обліку в процедурі лістингу

Основні моменти обліку	Функції
Підготовка документації та фінансової звітності	Підприємство повинно надати достовірну фінансову звітність, включаючи звіт про прибутки та збитки, баланс, звіт про власний капітал та грошові потоки. Звітність має відповідати міжнародним або національним стандартам бухгалтерського обліку (наприклад, МСФЗ чи НП(С)БО).
Оцінка відповідності біржовим вимогам	Фондова біржа перевіряє фінансовий стан підприємства, розмір капіталу, прибутковість та інші показники, що підтверджують здатність компанії забезпечувати відкритість і стабільність операцій.
Облік витрат на лістинг	Витрати, пов'язані з лістингом (наприклад, комісійні збори, витрати на консультації та юридичні послуги), відображаються в

	бухгалтерському обліку як витрати звітного періоду або можуть капіталізуватися як частина фінансових інвестицій.
Визначення справедливої вартості цінних паперів	Здійснюється облік та оцінка вартості цінних паперів відповідно до біржової ціни або розрахунку справедливої вартості, якщо це є необхідним для відображення в облікових реєстрах.
Публічне розміщення та вторинний облік	Після розміщення цінних паперів на біржі підприємство повинно вести облік випущених цінних паперів, руху акцій серед акціонерів, та їхньої вартості на ринку.
Моніторинг та регулярна звітність	Після лістингу підприємство має надавати регулярні фінансові звіти та інші необхідні відомості для підтримання відповідності вимогам біржі.

Процесом лістингу на підприємстві зазвичай займається спеціально створена команда або окремі підрозділи, це наведено в табл. 2.

Ці відділи чи команди працюють у тісній співпраці з біржовими консультантами, аналітиками і юристами для забезпечення відповідності всім вимогам фондової біржі.

Таблиця 2

Команди та окремі підрозділи, які займаються лістингом на підприємстві та їх основні функції

Відділ	Функції
Фінансовий відділ	Готує фінансову звітність та аналізи, необхідні для подання на біржу. Забезпечує відповідність звітності стандартам бухгалтерського обліку (наприклад, МСФЗ).
Юридичний відділ	Займається підготовкою правової документації, дотриманням регуляторних вимог, а також супроводжує процедуру лістингу з юридичного боку. Здійснює взаємодію з регуляторами ринку та забезпечує дотримання вимог щодо розкриття інформації.
Інвестиційний підрозділ або фінансовий консультант	Часто підприємства залучають інвестиційних банкірів чи фінансових консультантів для підготовки, оцінки та просування лістингу на ринку. Такі консультанти можуть допомагати з оцінкою вартості акцій, стратегією виходу на ринок, а також організацією публічного розміщення.
Рада директорів та керівництво підприємства	Затверджує рішення про вихід на біржу, контролює виконання основних етапів підготовки та лістингу. Забезпечує стратегічне керівництво процесом, приймає рішення щодо умов та часу проведення лістингу.
Відділ взаємодії з інвесторами	Після проведення лістингу цей підрозділ відповідає за підтримку зв'язків із інвесторами, регулярне розкриття інформації, комунікацію щодо фінансових результатів і перспектив діяльності компанії.

У Балансі лістинг цінних паперів відображається наступним чином. Витрати, які виникають під час підготовки до лістингу (послуги юридичних консультантів, аудиторів, біржових аналітиків), обліковуються як витрати звітного періоду або капіталізуються. Облік таких витрат зазвичай здійснюється на рахунках адміністративних витрат, але при значних суммах можуть бути капіталізовані. У процесі лістингу компанія може емітувати нові акції, що призводить до збільшення статутного капіталу. Відображення нової емісії акцій відображається як збільшення капіталу (рахунок 40 "Зареєстрований (пайовий) капітал") та

додаткового капіталу (рахунок 42 "Додатковий капітал"). У деяких випадках компанія може отримати інвестиції ще до початку лістингу, і ці кошти повинні бути враховані як зобов'язання до завершення процесу лістингу. У разі первинного публічного розміщення акцій доходи від випуску нових акцій можуть бути розподілені на погашення витрат, збільшення капіталу або реінвестування. Після лістингу компанія повинна регулярно розкривати фінансову інформацію, проводити звітність перед акціонерами та забезпечувати своєчасний облік усіх змін у капіталі.

Висновок з обліку в процедурі лістингу цінних паперів полягає у важливості забезпечення точного, прозорого та своєчасного обліку фінансових операцій, пов'язаних з випуском та обігом цінних паперів підприємства. Лістинг дозволяє компаніям отримати доступ до фондового ринку, залучити додатковий капітал і підвищити свою ринкову вартість. Водночас він вимагає відповідності фінансовій звітності та стандартизованому обліку для забезпечення довіри інвесторів і виконання регуляторних вимог. Бухгалтерський облік у процедурі лістингу сприяє забезпеченню належної звітності, контролю витрат, обліку доходів і дотриманню всіх правил та вимог фондових бірж і регуляторів, що позитивно впливає на фінансову стабільність та імідж підприємства.

Список використаних джерел

1. Закон України Про інститути спільного інвестування. Затверджено Верховною Радою України від 2013, № 29, ст.337.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 „Фінансові інвестиції”. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2000р. №91.
3. Лістинг акцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ux.ua/a88>. 5. Warsaw Stock Exchange [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.gpw.pl>.
4. Біржова справа: підручник / за ред. В. А. Галанова, А. І. Басова. - М.: Фінанси та статистика, 2000. - С. 304.
5. Назарчук М. І. Про уніфіковані критерії допуску цінних паперів до офіційного котирування (лістингу) на фондових біржах України / М. І. Назарчук // Фондовий ринок. - 2005. - № 4. - С. 11-25.

УДК 657

Томашук Оксана,
*магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Садовська І.Б., д.е.н.,
професор кафедри обліку і оподаткування*

СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА КІЛЬКОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ ГАЛУЗІ

Сільськогосподарська галузь України є однією з тих, що забезпечує населення продуктами харчування, однак, в умовах війни, зазнала значного впливу: пошкодження сільськогосподарських земель та припинення виробничого процесу на окупованих та прифронтових територіях України, кадровий дефіцит тощо.

Такий вид діяльності як «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство» відноситься до КВЕД А і включає такі коди видів економічної діяльності як: КВЕД 01. «Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг»; КВЕД 02. «Лісове господарство та лісозаготівлі»; КВЕД 03. «Рибне господарство» [1].

Протягом 2021-2023 років кількість суб'єктів господарювання виду діяльності за КВЕД А «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство» зменшилася з 70803 од. у 2021 році до 62960 од. у 2023 році (на 7843 од., 0,11 %) і становить (таблиця 1, рисунок 1): на 1 січня 2022 року – 70803 од., 3,6%; на 1 січня 2023 року – 53281 од., 3,1%; на 1 січня 2024 року – 62960 од., 3,3%.

Таблиця 1

Кількість суб'єктів господарювання за видом діяльності «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство» у 2021-2023 роках

Види діяльності	2021		2022		2023		Відхилення, од.	
	одиниць	%	одиниць	%	одиниць	%	2022/ 2021	2023/ 2022
Усього	1956320	100,00	1732576	100,0	1913257	100,0	-223744	180681
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	70803	3,60	53281	3,1	62960	3,3	-17522	9679

Джерело: побудовано на основі [2-3].

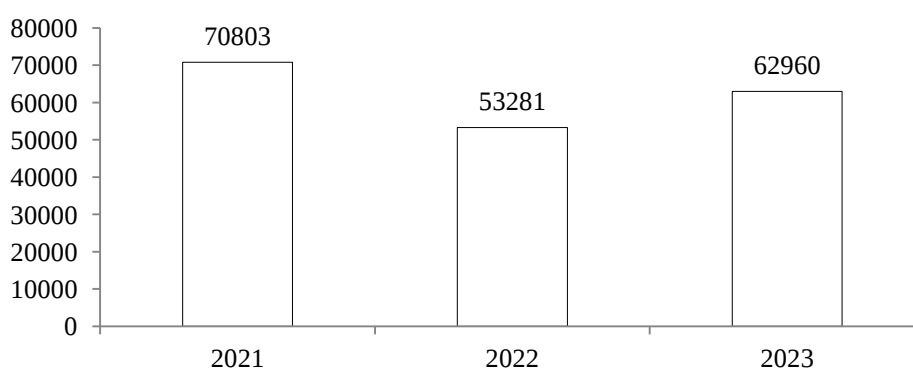

Рисунок 1. Кількість суб'єктів господарювання за видом діяльності «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство» у 2021-2023 роках, од.

Джерело: побудовано за даними [2-3].

Частка суб'єктів господарювання за КВЕД А «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство» по Україні складає 3,1-3,6 в загальній кількості суб'єктів господарювання і з 2021 по 2023 рік зменшується (таблиця 2, рисунок 2).

Зменшення суб'єктів господарювання за видом діяльності «Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг» спостерігається за усіма КВЕД 01.1-01.7.

В цілому, кількість суб'єктів господарювання за КВЕД 01. «Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг» у виді діяльності «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство» займає найбільшу питому вагу 90,0-91,6 % від їх загальної кількості по Україні.

Таблиця 2

Кількість суб'єктів господарювання сільськогосподарської галузі у 2021-2023 роках

Вид діяльності	2021		2022		2023		Відхилення, од.	
	одиниць	%	одиниць	%	одиниць	%	2022/2021	2023/2022
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	70803	100,00	53281	100,00	62960	100,00	-17522	9679
Усього КВЕД 01. Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	64960	91,75	48378	90,80	57768	91,75	-16582	9390
КВЕД 01.1. Вирощування	51683	79,56	37693	77,91	45695	79,10	-13990	8002

однорічних і дворічних культур								
КВЕД 01.2. Вирощування багаторічних культур	2225	3,43	1753	3,62	2008	3,48	-472	255
КВЕД 01.3. Відтворення рослин	409	0,63	346	0,72	395	0,68	-63	49
КВЕД 01.4. Тваринництво	4022	6,19	3113	6,43	3640	6,30	-909	527
КВЕД 01.5. Змішане сільське господарство	1393	2,14	1002	2,07	1123	1,94	-391	121
КВЕД 01.6. Допоміжна діяльність у сільському господарстві та післяурожайна діяльність	4808	7,40	4184	8,65	4530	7,84	-624	346
КВЕД 01.7. Мисливство, відловлювання тварин і надання пов'язаних з ними послуг	420	0,65	287	0,59	377	0,65	-133	90

Джерело: побудовано на основі[2-3].

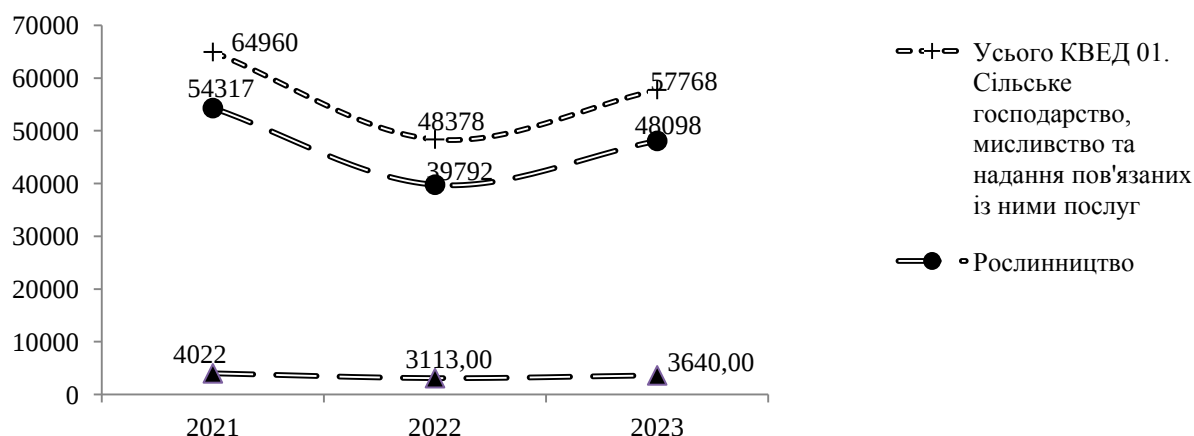

Рисунок 2. Кількість суб'єктів господарювання, які займаються рослинництвом і тваринництвом у 2021-2023 роках, од.

Джерело: побудовано за даними [2-3].

В цілому їх кількість зменшилася у 2022 році на 16582 од. та збільшилася у 2023 році на 9390 од. і становить: 2021 рік – 64960 од., 91,75%; 2022 рік – 48378 од., 90,80%; 2023 рік – 57768 од., 91,75%.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 30.10.2024).
2. Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2021-2023). URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/ksg/ksg_u/arch_ksg_u.htm (дата звернення 06.11.2024).
3. Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2023). URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/pssg/ksg_ek_2010_2021_ue.xlsx (дата звернення 06.11.2024).

ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ З ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Актуальність дослідження податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) ґрунтується на його важливому значенні, оскільки він є одним із найефективніших джерел наповнення бюджетів України. Цей податок має ряд особливостей, пов'язаних з об'єктами оподаткування, пільгами та процедурою сплати, що роблять його важливим інструментом державної фінансової політики.

ПДФО – це загальнодержавний прямий податок, що стягується з доходів фізичних осіб (як резидентів, так і нерезидентів). Порядок його нарахування та сплати в Україні регулюється Податковим кодексом України (далі – ПКУ). Механізм нарахування та стягнення ПДФО повинен базуватися на складових елементах системи оподаткування та чинному податковому законодавстві.[2]

Відповідно до ПКУ, основними елементами ПДФО є платники податку, об'єкт і база оподаткування, порядок сплати податку, ставка податку. Зокрема, платниками податку є: фізична особа-резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи; фізична особа-нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні; податковий агент [1].

Об'єктами оподаткування ПДФО є (згідно з ст.163 ПКУ):

- для резидентів: загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід; доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання); іноземні доходи – доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України;

- для нерезидентів: загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерела його походження в Україні; доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання) [1].

Базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід – будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований на користь платника податку протягом звітного

податкового періоду (згідно з ст.164 ПКУ) [1]. Доходи, які включаються до загального місячного (річного) оподаткованого доходу є: доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору; суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору; та інші (ст. 164.2 ПКУ). Доходи, які не включаються до загального місячного (річного) оподаткованого доходу є: сума державної та соціальної матеріальної допомоги, державної допомоги у вигляді адресних виплат та надання соціальних і реабілітаційних послуг та інші (ст. 165 ПКУ).

Згідно зі ст. 167 ПКУ, базова ставка з ПДФО в Україні складає 18%

Податковим кодексом України визначено, що фізичні особи, які сплачують податок на доходи фізичних осіб, мають право на податкову знижку. Податкова знижка – це сума коштів, на яку зменшується оподаткований дохід платника податку на доходи фізичних осіб за наслідками податкового періоду (року). Перелік витрат, які можна включити до податкової знижки, визначає п. 3 ст. 166 Податкового кодексу України: – частину суми процентів, сплачених таким платником податку за користування іпотечним житловим кредитом; – суму коштів або вартість майна, перерахованих (переданих) платником податку у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям та інші. [1].

Порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) податку до бюджету (ст.168 ПКУ). Оподаткування доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику податку

податковим агентом: Податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок із суми такого доходу за його рахунок; Податок сплачується (перераховується) до відповідного бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом. Банки, небанківські надавачі платіжних послуг приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання платіжної інструкції на перерахування цього податку до відповідного бюджету. Оподаткування доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику податку особою, яка не є податковим агентом, та іноземних доходів: Платник податку, що отримує доходи від особи, яка не є податковим агентом, зобов'язаний включити суму таких доходів до загального річного оподаткованого доходу та подати податкову декларацію за наслідками звітного податкового року, а також сплатити податок з таких доходів. [1].

Порядок сплати (перерахування) податку до бюджету: Податок, утриманий з доходів резидентів та нерезидентів, зараховується до відповідних бюджетів; такий порядок застосовується всіма юридичними особами; фізична особа, відповідальна згідно з вимогами цього розділу за нарахування та утримання податку, сплачує (перераховує) його до відповідного бюджету: у разі коли така фізична особа є податковим агентом, - за місцем реєстрації у контролюючих органах, а у випадках, передбачених цим Кодексом, - за місцезнаходженням земельних ділянок; в інших випадках - за її податковою адресою. [1].

Відповідальність за своєчасне та повне перерахування сум податку до відповідного бюджету несе юридична особа або її відокремлений підрозділ. Податковий агент зобов'язаний перерахувати ПДФО до бюджету: -під час виплати оподаткованого доходу; - протягом трьох операційних днів з дня, що настає за днем нарахування (виплати, надання), якщо оподатковуваний дохід надається у негрошовій формі чи виплачується готівкою з каси податкового агента.

Платник податку має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отримуваного від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги:

- у розмірі, що дорівнює 50 відсоткам розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, - для будь-якого платника податку;

- у розмірі, що дорівнює 100 відсоткам суми пільги - для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, - у розрахунку на кожну таку дитину;

- у розмірі, що дорівнює 150 відсоткам суми пільги - для такого платника податку, який:

- а) є одинокою матір'ю (батьком), вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником - у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років; та інші [1].

Платники ПДФО зобов'язані подавати податкову декларацію за встановленою формою; сплачувати податок у строки, визначені податковим законодавством. Податкова декларація – це документ, в якому платник податку зазначає всі свої доходи за звітний період та розраховує суму податку, що підлягає сплаті. Податкову декларацію необхідно подавати щорічно до 1 травня року, що настає за звітним.

ПДФО – це обов'язковий безумовний платіж, який справляється з доходів фізичних осіб (резидентів та нерезидентів) та спрямовується до загальнодержавного бюджету України та відіграє важливу роль в економіці та суспільстві. Розуміння основних принципів оподаткування фізичних осіб дозволяє платникам податків правильно розраховувати та сплачувати податки, а державі – ефективно управляти податковою системою.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 01.10.2024 року № 2755-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [\[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n5958\]](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n5958).
2. Масленников Є. І., Гусев А. О. Податок на доходи фізичних осіб в Україні: поточний стан та шляхи реформування. Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 57. С. 47–50.

УДК 519.86

Хвесик Юлія,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

МОДЕЛЮВАННЯ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСЛУГ ЗАЛЕЖНО ВІД КІЛЬКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ НАДАННЯ ІНШИХ ВИДІВ ПОСЛУГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Секція S «Надання інших видів послуг» за КВЕД-2010, як залишкова категорія, охоплює діяльність, яка не підпадає під інші категорії в класифікації видів економічної діяльності. Вона включає діяльність громадських, професійних та інших організацій, які надають послуги, спрямовані на підтримку соціальних, професійних та громадських інтересів своїх членів. До цього також належить ремонт комп'ютерів та периферійного обладнання, ремонт предметів особистого вжитку, таких як взуття, меблі, годинники, а також ремонт побутових приладів.

Висловимо припущення, що кількість підприємств цього виду економічної діяльності прямо впливає на обсяги реалізованих ними послуг. Для перевірки цього припущення використаємо економетричне моделювання, а саме парну кореляцію.

Оберемо фактором у нашому дослідженні кількість підприємств з надання інших видів послуг Волинської області, а показником – обсяг реалізованих ними послуг. На сайті Волинського обласного управління статистики були взяті статистичні дані для побудови економетричної моделі (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств з надання інших видів послуг Волинської області за 2011-2021 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість підприємств), одиниць	Значення показника (обсяг реалізації послуг), тис. грн.
1	2011	71	28785,2
2	2012	80	20351,2
3	2013	72	18784,8
4	2014	74	27893,1
5	2015	74	24650,2
6	2016	72	26104,0
7	2018	76	29550,8
8	2019	71	34782,1
9	2020	60	24409,8
10	2021	52	46765,6
11	2022	44	94381,6

Джерело: [1-2].

Модель парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств з надання інших видів послуг Волинської області має такий вигляд:

$$Y = -1610,68 \cdot X + 143456,54, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізації послуг на підприємствах з надання інших видів послуг Волинської області, тис. грн;

X – кількість підприємств з надання інших видів послуг Волинської області, од.

Щоб пересвідчитись у адекватності побудованої економетричної моделі статистичним даним можна, застосуємо критерій Фішера. Оскільки розраховане значення критерію Фішера (20,84) перевищує табличне значення критерію (5,12), то з ймовірністю 0,95 будемо вважати побудовану економетричну модель адекватною статистичним даним. Це уможливило проведення аналізу моделі. Крім того, наше припущення про те, що кількість підприємств з надання інших видів послуг впливає на обсяги реалізованих ними послуг, виявилось вірним, однак напрям зв'язку не прямий, а обернений.

Графік надійної зони парної лінійної регресії наведено на рис. 1. На графіку видно, що виконується властивість надійної зони і вона є найвужчою в околі точки з координатами, яким відповідають середні значення фактора і показника.

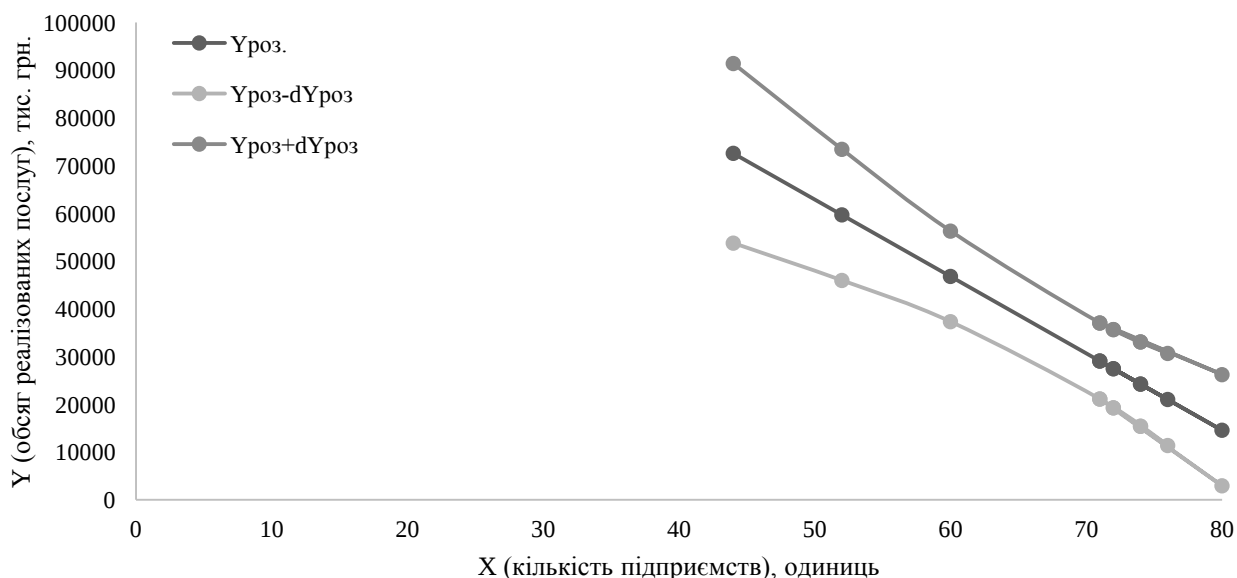

Рис. 1. Графік надійної зони парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств з надання інших видів послуг Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

У таблиці 2 подано аналітичні висновки стосовно побудованої економетричної моделі.

Таблиця 2

Результати аналізу економетричної моделі, побудованої на основі статистичних даних для підприємств з надання інших видів послуг Волинської області за 2011-2022 роки

Показник	Позначення	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	r	-0,84	Зв'язок між фактором і показником сильний і обернений
Коефіцієнт	R^2	0,70	Варіація фактора сильно впливає на варіацію показника, а саме

детермінації			варіація фактора на 70% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	<i>R</i>	0,84	Точки поля кореляції достатньо близько лежать до лінії регресії

Джерело: висновки автора на основі власних розрахунків.

Проведемо оцінку міру еластичності показника (обсяг реалізованих послуг) за фактором (кількість підприємств). За значенням коефіцієнта еластичності $K_{ел} = -0,90$ робимо висновок, що зменшення кількості підприємств з надання інших видів послуг у Волинській області на 1% веде до збільшення обсягу реалізованих ними послуг на 0,90%.

Таким чином, можемо констатувати наступне для підприємств з надання інших видів послуг Волинської області: між фактором (кількість підприємств) і показником (обсяг реалізованих послуг) є обернений і сильний зв'язок; варіація показника на 70% зумовлена варіацією фактора; при зменшенні фактора на 1% показник збільшується на 0,90%.

Список використаних джерел

1. Кількість діючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_10.htm (дата звернення 17.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 17.10.2024).

УДК 351.713

Хрущ А. В.,
студентка спец. 071 Облік і оподаткування, ФМОІТ,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Артюх О. В., д.е.н,
професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

НЕДОЛІКИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПОДАТКОВОМУ КОНТРОЛІ

В наш час інформаційні технології грають велику роль у багатьох сферах нашого життя, в тому числі у податковому контролі. Це несе за собою низку переваг, таких як: точність і швидкість процесів, збільшення рівня прозорості операцій, поява онлайн-сервісів для платників податків, що значно полегшує дану процедуру, перетворення паперових документів в електронні, дозволяє значно підвищити ефективність збору податків, а також точність обробки великих обсягів даних. Таким чином, цифровізація економіки сприяє більш ефективним податковим перевіркам. Проте, як часто це буває, поряд із цими беззаперечними перевагами з'являються і певні суттєві недоліки, такі як технічні збої, необхідність постійного обслуговування техніки, виклики кібербезпеки та кібератаки, що можуть завдавати ризики для платників податків, ускладнювати перевірки для податкових органів, обмежувати можливості ефективного податкового контролю, а також ставити під загрозу конфіденційність даних підприємства. З огляду на це, в цій роботі важливим є оцінити недоліки цифровізації в податковому контролі для того, щоб знайти шляхи для їхнього зменшення та підвищити стабільність податкової системи в умовах цифрової ери.

В цьому дослідженні ми розглянемо, які саме недоліки та ризики трапляються на шляху до переходу економіки до цифрових технологій.

Говорячи про недоліки цифровізації у сфері податкового контролю, хочеться визначити перше, і одне із найголовніших, на мою думку, аспектів – недостатній рівень знань та кваліфікації робітників підприємства, керівників тощо. Проблема саме в тому, що рівень знань, тобто компетентність, контролюючого органу може не відповідати тому рівню, який необхідний для якісної, правильної та ефективної перевірки підконтрольного суб'єкта, оскільки вони не можуть бути на тому ж рівні, що і фахівці з цифрових технологій, комп'ютерних систем і таке інше. Отже, важливо зазначити, що треба впевнитись, чи має

контролер уявлення як правильно користуватися комп'ютерними системами, в іншому випадку він не зможе мати достатній контроль над суб'єктом [1, с. 229].

Також серед недоліків можна виділити ризик втрати конфіденційності. Кожне підприємство має на меті забезпечити належний захист персональних даних, аби ніхто не був змозі використати їх несанкціоновано, проте існує ризик втратити цю конфіденційність. Це відбувається саме тому що збільшується збір та обробка даних у цифровізації економіки. Як наслідок, ми отримуємо помилки та зловживання, особливо у разі недостатньої підготовки до зазначених ризиків.

Неможливо не звернути увагу на ризик втрати прозорості на підприємстві. Це може бути викликано тим, що при розвитку умовної компанії або бізнесу буде швидко зростати кількість інформаційних систем, також будуть зростати облікові дані, що розробляються. Це з однієї сторони добре, адже підприємство розвивається, різноманітні види діяльності на ньому стають більш автоматизованими, проте впливає ризик, про який ми вже казали, адже в умовах такого стрімкого зростання даних на підприємстві неможливо відстежувати повноцінно прозорість діяльності. Щоб уникнути цього, можна запропонувати такі, актуальні в наш час, методи як розробка аналізу ризиків інформаційних систем за різними видами діяльності, різними комбінаціями та різними даними. Це гарно перевірить взаємодію інформаційних систем компанії, винайде усі невідповідності, які можуть виникнути на даному підприємстві. А також не мало важливим кроком буде розробити план по вдосконаленню роботи на підприємстві у сфері цифрових технологій [2, с. 225].

Кібербезпека також є важливим моментом, на мою думку, у становленні підприємства на цифровізацію економіки. Хакери легко можуть зробити атаку на дані підприємства, на інформаційні системи. Це також відбувається через велику кількість розроблювальних даних, а також через професійність злочинців. З кожним роком знання хакерів зростають, і залишати всю інформацію в системі стає небезпечніше. Саме тому треба намагатися якомога надійніше захистити свої дані, в іншому випадку це призведе до негативних наслідків, які відчують як податкові органи, так і платники податків.

Нові технології не з'являються просто так, треба витратити на це певні кошти та ресурси. Отже, ще одним недоліком є витрати на впровадження інформаційних систем на підприємстві та їх підтримку власне. Керівники компанії повинні мати достатній рівень прибутку, аби бути в змозі дозволити собі вкласти кошти на розвиток цифровізації на своєму підприємстві. Інвестиції в інформаційні технології являють собою значні витрати, зокрема на впровадження цих технологій, їх розробку та підтримку в нормальному стані, захист цих систем та своєчасне їх оновлення.

Дуже неприємним є ризик втратити усі свої дані через технічні збої системи. Несправності можуть принести багато неприємностей, таких як затримка для перевіряючих органів, втрата своїх даних, неточності в податкових даних та їх підрахунках. На такі випадки слід мати запасний варіант для збереження даних і забезпечення безперервності процесів та не розраховувати відсотково лише на інформаційні системи, хоч це і є дуже зручно та інноваційно. В цьому можуть допомогти використання резервного копіювання, незалежних серверів та періодичної перевірки коректності збережених даних. Тоді ризик втрати важливої інформації буде знижений, а також буде забезпечена стабільність податкового контролю навіть у випадку технічних збоїв.

У використанні інформаційних систем та інноваційних технологій з'являється складність для малих підприємств. Це відбувається через те, що малі компанії та бізнес можуть мати обмежені ресурси та недостатній рівень кваліфікації працівників, що викликає певні труднощі у адаптації до цифрового контролю та може збільшити навантаження.

Великим недоліком є поява нових можливостей для уникнення податків. Оскільки цифровізація спонукає виникнення нових форм діяльності, наприклад, криптовалюта або онлайн-бізнес, які в свою чергу є важкими для відстеження податкового контролю. Це спричиняє створення нових викликів для податкових органів у боротьбі з ухиленням від податків.

Отже, можна зробити висновок, що цифровізація може стати поштовхом до покращення податкового контролю, проте є певні нюанси, які перешкоджають цьому та створюють складнощі до повного переходу до інформаційних систем в податковому контролі. Для запобігання цьому важливо автоматизувати процеси, брати участь у

міжнародній співпраці, спрощувати процедури та активно взаємодіяти з платниками податків. Як було виявлено, впровадження сучасних технологій в податкову сферу може спричинити підвищення ризиків порушення кібербезпеки, а також потребує значних фінансових вкладень та наявності спеціалістів, що мають відповідну кваліфікацію. Помилки та неточності в цифровізації економіки або ж його збої можуть призводити до неправильного нарахування податків або можливого упущення важливих для підприємства податкових даних. Зважаючи на це, для того, щоб досягти безпечного та ефективного функціонування податкової системи важливо розробити правильні стратегії для компанії, що зможуть дозволити мінімізувати всі ризики цифрових технологій, а також забезпечити захист інтересів усіх користувачів системи та платників податків [3, с. 5].

Список використаних джерел

1. Коломоець О.Д., Кузьменко Л.А., Левченко А.П. Особливості контролю при використанні інформаційних систем і технологій. VIII Міжнародна науково-практична конференція. Луцьк, 2021. С. 229-232.
2. Пугаченко О.Б. Особливості аудиту інформаційних систем і технологій. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки. 2009. С. 224-226.
3. Федорчак О. Є. Вплив цифровізації на ефективність податкових систем. Академічні візії. 2024. С. 3-7.

УДК 657.4

Черевань Анастасія,
*здобувачка другого рівня вищої освіти
за спец. 071 Облік і оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Задніпровський О. Г., к. е. н., доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування*

МЕТОДИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ

Логістична галузь є однією з ключових у забезпеченні успішного функціонування бізнес-процесів різних компаній. Попри складні умови ринок логістики в Україні демонструє динамічний розвиток і здатність адаптуватися до викликів, зумовлених війною, економічними змінами і глобальними тенденціями [1]. З метою досягнення стабільності, високого рівня конкурентоспроможності та рентабельності у довгостроковій перспективі, підприємства мають впроваджувати стратегічний управлінський облік, за допомогою якого вони зможуть ефективно управляти власними ресурсами, орієнтуючись не тільки на внутрішнє, а і зовнішнє бізнес-середовище.

Важливим завданням для суб'єктів господарювання даної галузі є оптимізація рівня витрат на надання власних послуг. Логістичні підприємства, відповідно, мають свої особливості управлінського обліку, які зосереджуються на оптимізації управління ресурсами, витратами на транспортування й зберігання, а також на контролі ефективності логістичних процесів, тому метою управлінського обліку бізнес-процесів у логістичних компаніях є зменшення витрат на виконання транспортних послуг та досягнення максимально можливого рівня рентабельності або норми прибутку [2].

Невід'ємною складовою формування собівартості логістичних послуг є статті калькуляції, які для прийняття оперативних управлінських рішень мають бути більш деталізованими:

1. Прямі витрати: включають всі витрати, які можна безпосередньо віднести на конкретне замовлення або рейс; можуть детальніше розподілятися за підкатегоріями, наприклад, витрати на конкретні види палива, витрати на зарплати за конкретними проектами.

2. Загальні витрати на конкретний рейс: витрати на оренду транспортного засобу, витрати на підготовку транспорту до рейсу.

3. Непрямі витрати: витрати, які не можна прямо віднести до конкретного замовлення, але які розподіляються між усіма замовленнями.

4. Аналітичні статті: управлінський облік може включати додаткові аналітичні статті для детальнішого розуміння структури витрат, наприклад, витрати на логістику, витрати на забезпечення безпеки вантажів тощо [3].

Для максимальної адаптації до викликів та повного використання можливостей, що зумовлені динамічними ринковими тенденціями, підприємства мають використовувати сучасні методи калькулювання собівартості наданих послуг. У контексті стратегічного управлінського обліку виділяють наступні методи: калькулювання на основі діяльності (Activity Based Costing, ABC), цільове калькулювання (Target Costing), калькулювання на основі життєвого циклу (Life Cycle Costing), калькулювання на основі ланцюжків вартості (Value Chain Costing), калькулювання на основі якості (Quality Costing) тощо.

Логістичні компанії надають різні види послуг, такі як наприклад, послуги транспортної логістики (перевезення різними видами транспорту: автоперевезення, морські та залізничні перевезення, авіаперевезення), послуги контрактної логістики (наприклад, фулфілмент, крос-докінг), митно-брокерські послуги тощо. Відповідно для калькулювання собівартості логістичних послуг доцільно обирати не всі з вищеперерахованих методів, оскільки застосування більшості з них буде ефективнішим для визначення собівартості продукції, а не послуг. Тому розглянемо два найбільш поширених методи, а саме метод калькулювання на основі діяльності та метод цільового калькулювання. Коротка характеристика кожного методу, а також переваги і недоліки представлені у табл. 1.

Таблиця 1

Метод калькулювання	Характеристика методу	Переваги	Недоліки
Калькулювання на основі діяльності (Activity Based Costing, ABC)	Передбачає розподіл витрат на основі конкретних видів діяльності, що здійснюються в процесі надання логістичних послуг, тобто забезпечується облік по кожному виду послуг на кожному етапі процесу їх надання. Кожен вид діяльності, такий як наприклад, перевезення, складування, митне оформлення, розглядається як окрема калькуляційна одиниця, до якої відносяться відповідні витрати.	– висока точність; – дає можливість встановити етапи виникнення витрат; – створює передумови для оптимізації використання логістичних ресурсів; – дає змогу отримати інформацію про прибутковість або збитковість роботи; – генерує показники нефінансового характеру;	– вимагає детальної інформації про процеси; – значні витрати на адміністрування; – проблема часу, зусиль, пов'язана з навчанням персоналу, збору даних як під час впровадження системи, так і під час її використання;
Цільове калькулювання (Target Costing)	Система управління логістичними витратами на етапі проектування нових послуг, або вдосконалення застарілих. Передбачає визначення цільової собівартості послуг, виходячи з ринкових цін і бажаного рівня рентабельності.	– орієнтація на ринкові умови; – оптимізація витрат та удосконалення їх структури; – підвищення рівня конкурентоспроможності та прозорості використання ресурсів;	– високі вимоги до планування; – може бути складним для реалізації; – вимагає точного аналізу ринку і витрат;

Джерело: побудовано автором на основі [3, 4, 5]

Ці два методи мають свою специфіку і можуть бути використані для різних потреб підприємства. Наприклад, якщо керівництву логістичної компанії важливо дізнатись інформацію щодо прибутковості та рівня витрат у розрізі кожного виду послуг, то доцільно

буде використати ABC-калькулювання, а якщо метою є формування цільової собівартості, що враховує ринкові умови, то це може бути Target-костинг.

Для того, щоб адаптуватись до сучасного динамічного бізнес-середовища, логістичні підприємства мають ефективно управляти ресурсами й оптимізувати рівень витрат на надані послуги, застосовуючи сучасні методи калькулювання їх собівартості. Кожна компанія самостійно має обрати той метод, який найкраще враховуватиме усі потреби, особливості та обсяги діяльності, а також стратегічні цілі для забезпечення довгострокового розвитку й стабільності.

Список використаних джерел

1. Галузеві тренди. Стан логістичної галузі в Україні: тренди та особливості. Kyivstar Business Hub: веб-сайт. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/galuzevi-trendi-stan-logistichnoyi-galuzi-v-ukrayini-trendi-ta-osoblivosti>
2. Ясінська А. І. Теоретико-концептуальні аспекти впровадження управлінського обліку на підприємствах логістики. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-107>
3. Воробець Є. О. Управлінський облік витрат в міжнародній логістиці: формування собівартості логістичних послуг. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-2>
4. Завитій О., Дідоренко Т., Кондрюк Л. Логістичні витрати виробничих підприємств як об'єкти обліку та контролю. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. № 1-2. С. 49-73. URL: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.049>
- Онищенко О. В., Куренна, О. О., Крикуненко А. С. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2017. № 25(2). С. 153-157. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/25-2-2017/34.pdf>

УДК 657.6.

Чуєнков Андрій,
*аспірант спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Король С.Я., д.е.н.,
професор кафедри обліку і оподаткування*

ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Достовірне визначення вартості бізнесу передбачає урахування внутрішніх і зовнішніх факторів, які на неї впливають. При цьому постачальники фінансового капіталу отримують необхідну інформацію, насамперед з фінансової звітності.

Згідно з Концептуальною основою фінансової звітності [1] «фінансові звіти загального призначення надають інформацію про фінансовий стан суб'єкта господарювання, що звітує, а саме інформацію про економічні ресурси суб'єкта господарювання, а також надають інформацію про наслідки операцій та інших подій, що змінюють економічні ресурси суб'єкта господарювання та вимоги до нього». Концепція зазначає, що «фінансові звіти загального призначення не призначені для того, щоб показати вартість суб'єкта господарювання, що звітує; але вони надають інформацію з метою допомогти нинішнім та потенційним інвесторам, позикодавцям та іншим кредиторам оцінити вартість суб'єкта господарювання» [1]. Тобто фінансова звітність надає інформацію про результати господарської діяльності підприємства, а також про стан його активів за певний період, що дає змогу визначити вартість бізнесу в залежності від конкретної мети постачальників фінансового капіталу.

Достовірне визначення вартості бізнесу в контексті фінансового обліку передбачає проведення аналізу та оцінки результатів діяльності підприємства, а також характеристики факторів створення вартості бізнесу. Слід зважати на те, що на практиці аналіз таких факторів треба проводити у контексті конкретної організації, галузі / регіону або у глобальному контексті [2]. В кожному разі суттєвість, а отже склад ключових факторів буде

іншим. Саме на ключові фактори мають бути спрямовані основні зусилля при управлінні процесом створення вартості бізнесу. Дотримуємось думки, що кожний фактор створення вартості необхідно розглядати під різним кутом зору, поєднуючи різні підходи до його характеристики на основі запропонованої системи їх класифікації та забезпечуючи багатовекторне їх сприйняття.

За результатами дослідження було виділено наступні фактори створення вартості бізнесу: кадровий потенціал; майновий стан підприємства; управлінська спроможність підприємства; виробничо-інноваційна діяльність підприємства. Виходячи з цього, були визначені відповідні чотири групи показників оцінки вартості бізнесу.

У фінансовій звітності вітчизняних і зарубіжних підприємств для характеристики факторів створення вартості бізнесу переважно використовують вартісні та кількісні показники [3]. В деяких випадках використовують кількісні показники (у вигляді коефіцієнтів), які представляють результати аналітичних розрахунків. Ці показники, якщо порівнювати фінансові звіти підприємств є схожими. Це пов'язано з тим, що форма звітності та її наповнення стандартизовані для всіх підприємств.

Проведене дослідження дозволило побудувати загальну систему оцінки вартості бізнесу у фінансовій звітності (рис.1).

Наведені на рисунку блоки «вартісні вимірники» і «кількісні вимірники» передбачають розрахунок і подання у фінансовому звіті відповідних показників для кожної групи, які були виокремлені в ході попереднього дослідження з урахуванням факторів створення вартості бізнесу і, насамперед, виду економічної діяльності підприємства.

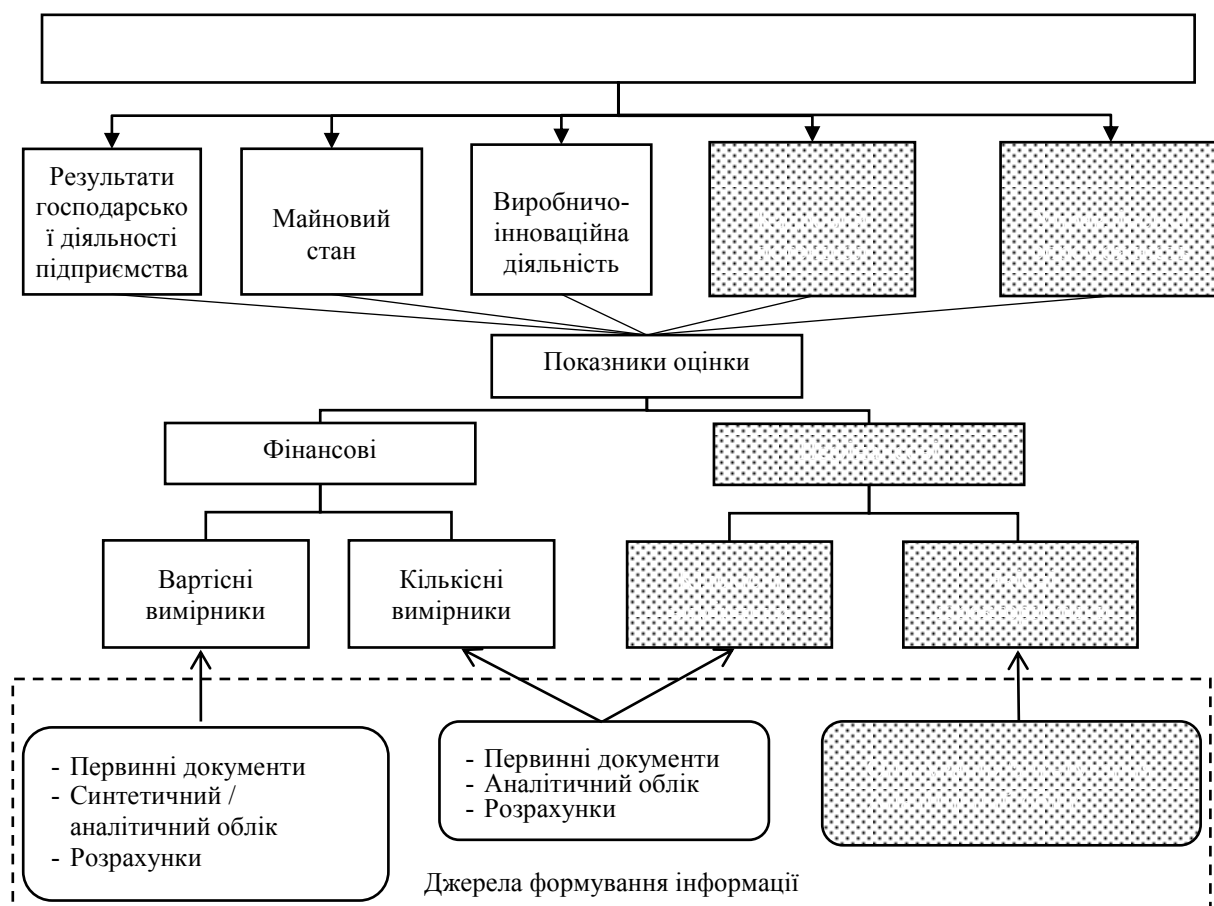

Рис. 1 Система показників оцінки вартості бізнесу у фінансових звітах
Джерело: власна розробка

Отже, оцінка вартості бізнесу (зокрема факторів впливу на вартість) у фінансовій звітності відображається за допомогою вартісних і лише окремих кількісних показників. Переважно це пов'язано з використанням стандартної форми фінансової звітності для всіх підприємств. Використовують кількісні показники (у вигляді коефіцієнтів), які представляють результати аналітичних розрахунків.

Фінансові показники, які характеризують кадровий потенціал, управлінську спроможність, корпоративну соціальну відповідальність підприємства та його виробничо-інноваційну діяльність, зазвичай представляють собою показники витрат та не в повній мірі відображають вплив на вартість бізнесу.

З метою більш повного відображення інформації про вартість бізнесу (зокрема про оцінку факторів впливу на вартість бізнесу), існує необхідність впровадження додаткових видів звітності (зокрема інтегрованої), що дозволять більш детально розкрити інформацію з використанням не лише фінансових, але й нефінансових показників.

Список використаних джерел

1. Концептуальна основа фінансової звітності. URL : https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf (дата звернення: 06.11.2024).
2. Integrated Reporting Framework. Retrieved. URL : <https://www.integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/> (last accessed: 06.11.2024).
3. Чуєнков А., Король С. Оцінка капіталів в інтегрованій звітності. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 4(51). С. 202–217.

УДК 657.6.

Шепшелей Іванна,
магістр спец. 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Грудзевич Ю.І., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Основним орієнтиром побудови системи внутрішнього аудиту має бути стійке становище підприємства на тому чи іншому ринку, адаптація виробничої системи до умов зовнішнього середовища, що динамічно змінюються, а також визнання організації повноправним елементом ринку його суб'єктами та громадськістю.

Контрольне середовище впливає на співробітників організації, формуючи усвідомленість, підтримуючи дисципліну і порядок.

Складовими частинами контрольного середовища є доведення етичних цінностей роботи на підприємстві, професіоналізм працівників, залучення керівництва, його обізнаність та стиль управління, організаційна структура підприємства, розподіл обов'язків та повноважень, кадрова політика [1, с.123].

Вище сказане дозволяє розглядати внутрішній аудит як системний процес, сукупність організаційних заходів, методик і процедур якого є системою внутрішнього аудиту.

Нормативно-правове регулювання процесів формування внутрішнього аудиту на підприємствах є важливим елементом забезпечення прозорості, ефективності та надійності

функціонування бізнесу. Основними документами та нормативними актами, що регламентують цей процес, є:

Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" регулює ведення бухгалтерського обліку і звітності, а також визначає основні вимоги до системи внутрішнього контролю, що включає внутрішній аудит [2].

Закон України "Про аудиторську діяльність" містить положення щодо вимог до аудиторських фірм і аудиторів, які надають послуги внутрішнього аудиту [3]. Законопроектом «Про внутрішній аудит» зроблено спробу законодавчо закріпити визначення суб'єктів утворення служб ВА та розширити їх коло, включивши державні і комунальні підприємства, акціонерні і холдингові компанії, суб'єкти господарювання, у статутному капіталі яких державі належить 50 та більше відсотків акцій (часток, паїв). Надалі, проект цього закону не отримав відповідної підтримки і, не був прийнятий. аудиту.

Міжнародні стандарти внутрішнього аудиту (МСВА), розроблені Інститутом внутрішніх аудиторів (The Institute of Internal Auditors, ІА), забезпечують методологічні основи і стандарти для здійснення внутрішнього аудиту.

Міжнародний Інститут Внутрішніх Аудиторів (Global ІА) є міжнародною професійною асоціацією, яка об'єднує понад 190000 членів у більш ніж 170 країнах світу та заснована в 1941 р. Всеукраїнська громадська організація «Інститут Внутрішніх Аудиторів України» заснована в 2001 р. і є представником Інституту Внутрішніх Аудиторів в Україні. Метою діяльності Інституту є задоволення та захист професійних, соціальних, економічних, освітніх та інших спільних інтересів своїх членів, сприяння поширенню та затвердженню принципів правової держави та впровадженню в Україні міжнародної професійної практики внутрішнього аудиту

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), що визначають вимоги до формування фінансової звітності, можуть використовуватися для оцінки внутрішніх систем контролю на підприємствах, включно з внутрішнім аудитом.

НБУ встановлює вимоги до організації внутрішнього аудиту для банків та інших фінансових установ, зокрема вимоги до незалежності підрозділу внутрішнього аудиту та порядку звітності.

Положення про внутрішній аудит визначає цілі, функції та структуру внутрішнього аудиту.

Кодекс корпоративної етики та Кодекс внутрішнього контролю формують принципи етичної поведінки, відповідальності та вимоги до управління ризиками.

Порядки та рекомендації від Міністерства фінансів України та інших державних органів регулюють деякі аспекти ведення внутрішнього контролю та аудиту, особливо у державних і комунальних підприємствах.

Таке нормативно-правове регулювання допомагає забезпечити цілісність внутрішніх контрольних систем та сприяє надійності бізнес-процесів підприємств.

Список використаних джерел

1. Огійчук М. Ф., Рагуліна І. І., Новіков І. Т., Рагуліна М. М. Внутрішній аудит : навч. посібник. Вид. 5-те, перероб. і допов. Київ : Алерта, 2022. 390 с.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»: Затв. Верховною Радою України від 16.07.1999р. №996-ХІV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

3. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-VIII. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> .

Шобей Габрієла,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Львівський торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Воронко Р. М., д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування

АУДИТ ГРОШОВИХ КОШТІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Аудит грошових коштів – це незалежна перевірка, яка спрямована на оцінку достовірності, повноти та відповідності обліку грошових коштів чинному законодавству України. Метою аудиту є забезпечення прозорості фінансової інформації, виявлення можливих помилок або порушень, а також надання впевненості в достовірності фінансової звітності.

Організація аудиту в Україні, зокрема і внутрішнього, базується на застосуванні Міжнародних стандартів аудиту, що сприяє наближенню принципів і правил його функціонування до світових норм та вимог. Орієнтуючись на створення інформаційного продукту для власника з метою мінімізації ризиків діяльності підприємства, аудит зосереджує також свою увагу на господарських процесах та оцінюванні ефективності системи внутрішнього контролю й достовірності показників фінансової звітності. Таке оцінювання уможливорює гарантію відсутності або низький рівень помилок та зловживань під час проведення аудиту [1].

Самофал А. В. і Назаренко І. М. наголошують, що мета аудиту грошових коштів полягає у реалізації процедур, які дозволять отримати аудитором впевненість щодо використання грошових коштів відповідно до вимог законодавства, достовірного відображення інформації про дані монетарні активи у документах бухгалтерського обліку та фінансовій звітності, а також формування доказової бази, яка буде основою для визначення типу думки аудитора, що знайде відображення у підсумковому документі [3].

У свою чергу, Меліхова Т. О. і Верьовкіна А. С. визначають, що метою аудиту грошових коштів у національній валюті є встановлення законності, достовірності та доцільності здійснених операцій з грошовими коштами підприємства, перевірка правильності їх відображення в бухгалтерському обліку, а також відповідності застосовуваної в організації методики обліку грошових коштів чинним в Україні нормативним документам на момент проведення перевірки, щоб сформулювати обґрунтовану та об'єктивну думку аудитора про достовірність бухгалтерської звітності підприємства в усіх суттєвих аспектах [2].

Отож, метою аудиту грошових коштів є забезпечення законності, достовірності та доцільності фінансових операцій шляхом перевірки їх відповідності законодавству та правильності відображення у бухгалтерському обліку.

Під час аудиту перевіряють відповідність господарських операцій законодавчим нормам, зокрема Закону України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, Положенню про ведення касових операцій у національній валюті України та нормативним актам Національного банку України. Недотримання вимог документального оформлення може призвести до фінансових санкцій, тому аудит допомагає вчасно виявити та виправити можливі порушення.

Завданням проведення аудиту грошових коштів у національній валюті є перевірка правильності оформлення прибуткових та видаткових касових ордерів; перевірка своєчасності та повноти відображення руху готівки в касовій книзі та в звіті касира; перевірка дотримання встановленого ліміту готівки в касі; перевірка стану обліку касових операцій [2].

Процес аудиторської перевірки відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової прозорості та достовірності даних підприємства. Грамотно організований аудит дозволяє

виявити слабкі місця в системі обліку, оцінити відповідність фінансових операцій нормативним вимогам і запобігти можливим ризикам. Для досягнення цієї мети важливо дотримуватися послідовності етапів, кожен з яких забезпечує ретельний контроль різних аспектів діяльності компанії. До основних етапів аудиторської перевірки включають:

- Перевірка документації: аудитори аналізують касові книги, платіжні доручення, прибуткові та видаткові касові ордери, банківські виписки та інші первинні документи, перевіряючи наявність усіх обов'язкових реквізитів. Відповідно до законодавства, усі фінансові операції повинні бути належним чином задокументовані, що дозволяє гарантувати їх достовірність.

- Перевірка залишків: аудитори порівнюють фактичні залишки готівки в касі та коштів на банківських рахунках з даними бухгалтерського обліку, щоб виявити можливі розбіжності, помилки або зловживання. Законодавство вимагає вести касову книгу та інші облікові реєстри для належного контролю за рухом грошових коштів.

- Аналіз операцій: аудитори досліджують частоту й обсяги операцій, звертаючи увагу на значні або нетипові операції, які можуть свідчити про ухилення від оподаткування або інші порушення фінансової дисципліни.

При організації аудиту необхідно враховувати низку процедур, що дадуть змогу зробити його більш результативним. Серед них можна виділити такі:

- своєчасний та різносторонній аналіз результатів раніше проведених контрольних заходів;

- перевірка на підприємстві системи внутрішнього контролю;

- на підставі даних перевірки системи внутрішнього контролю створення плану та програми аудиту грошових коштів;

- своєчасне й ефективне проведення контрольних заходів для уникнення можливості виникнення правопорушень;

- розумна економічність і простота дій під час проведення контролю [4].

Аудит не лише допомагає виявити порушення в обліку грошових коштів, такі як несанкціоновані виплати, крадіжки та інші фінансові зловживання, а й сприяє зміцненню системи контролю за фінансами підприємства. За необхідності аудитори надають рекомендації щодо усунення виявлених порушень, включаючи виправлення документальних помилок, посилення обліку грошових коштів і налаштування системи внутрішнього контролю, що допомагає підприємству уникнути фінансових санкцій і забезпечити відповідність законодавчим вимогам.

Таким чином, аудит грошових коштів у національній валюті є важливим елементом фінансової дисципліни підприємства, допомагаючи встановити відповідність облікових процесів нормативним документам і підвищити прозорість фінансової звітності. Дотримання вимог законодавства України, таких як Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" та нормативні документи Національного банку України, дозволяє зменшити ризики порушень, покращити управління фінансами та підвищити довіру до звітності з боку контролюючих органів та інвесторів.

Список використаних джерел

1. Воронко Р. М., Вовчик Н. Л., Гончарук В. С. Місце внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в системі управління підприємством // Підприємництво і торгівля. – 2019. – Вип. 24. – С. 171–180.
2. Меліхова Т. О., Верьовкіна А. С. Удосконалення методики перевірки грошових коштів у національній валюті // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 1. – С. 24–29.
3. Самофал А. В., Назаренко І. М. Організаційно-концептуальні аспекти аудиту грошових коштів // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації», 16 листопада 2023 р., м. Суми. – С. 128.
4. Сілівончик О., Скрипник М. Організація обліку та методика аудиту грошових коштів на підприємстві // Економіка та суспільство. – 2021. – Вип. 29. – С. 42.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ СУМНІВНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Ключовими проблемами обліку сумнівної дебіторської заборгованості є складність точно визначити сумнівну заборгованість через обмежену інформацію про платоспроможність контрагентів, вибір методу створення резерву (абсолютної суми чи коефіцієнта) може призводити до неточностей у прогнозуванні збитків, складність визнання безнадійної заборгованості може затримувати її списання, впливаючи на фінансові показники. Часті зміни в облікових стандартах вимагають постійного оновлення знань і адаптації методів обліку.

Дослідження питань обліку сумнівної дебіторської заборгованості проводили такі українські вчені: С. О. Олійник[3], Н. М. Проскуріна [6], Ю. В. Демська[1], В. В. Радь[7].

Метою роботи є проаналізувати особливості обліку дебіторської заборгованості, яка викликає сумніви щодо її погашення, висвітлити основні підходи до оцінки та формування резерву сумнівних боргів, а також визначити їх значення для забезпечення фінансової стабільності підприємства.

Основним нормативним документом, який регламентує облік дебіторської заборгованості, є П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»[4]. Відповідно до стандарту, дебіторська заборгованість підприємства визнається активом в тому випадку, коли є ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума[4]. Вона полягає у тому, що менш ліквідний актив у вигляді заборгованості перетворюється на більш ліквідний — кошти. Достовірність визначення суми заборгованості підтверджується наявністю відповідних первинних документів, таких як банківські виписки, накладні або акти, що дають змогу точно оцінити її величину[2].

Якщо з часом зменшується ймовірність погашення заборгованості, така поточна дебіторська заборгованість не визнається активом. Відповідно її потрібно відображати у фінансовій звітності так, щоби давати повну, правдиву та неупереджену інформацію про розмір дебіторської заборгованості підприємства, яку воно реально може перетворити на кошти. Крім того, слід дотримуватися принципу обачності, згідно з яким методи оцінки, що застосовуються у бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства[2].

Процес формування резерву сумнівних боргів зазвичай включає такі етапи:

- Підприємство аналізує своїх дебіторів та визначає, які з них можуть стати проблемними і призвести до невиклат.
- Компанія оцінює ризик того, що деякі дебітори можуть не сплатити свої борги. Оцінка зазвичай включає в себе аналіз фінансового стану боржників, їхньої платіжної історії та інших факторів, які можуть вплинути на їхню здатність погасити борги.
- На підставі оцінки ризику компанія визначає суму, яку слід відвести як резерв. Ця сума призначена для покриття можливих втрат.
- Сума резерву сумнівних боргів періодично оновлюється на основі нових даних та оцінок ризиків невиклат. Якщо стан ризику змінюється (наприклад, якщо боржник сплатив борг або, навпаки, став менш здатним виконувати свої зобов'язання), то резерв може бути зменшений або збільшений [8].

Вимоги щодо дебіторської заборгованості, на яку можна створити резерву сумнівних боргів, наступні:

- заборгованість є поточною, строк погашення становить менше 12 місяців;
- не отримана шляхом придбання й не призначена для продажу;
- є фінансовим активом, тобто погашається грошовими коштами або їх еквівалентами чи інструментами власного капіталу (п.4 НП(С)БО 13)[5];
- є сумивною (тобто щодо якої існує невпевненість у її погашенні боржником)[8].

Аналізуючи підстави для створення резерву, головному бухгалтеру важливо приймати рішення не лише на основі власних висновків, а й враховувати оцінки

управлінського персоналу, юриста та інших фахівців, які можуть надати свою професійну думку щодо сумнівності боргу. Такий підхід дозволяє сформулювати більш обґрунтоване рішення, яке враховує різні аспекти ситуації і забезпечує точніше визначення розміру резерву.

Найчастіше підставою для визнання заборгованості сумнівною стає непогашення контрагентом у встановлений договором строк або порушення щодо боржника справи про банкрутство. Враховуючи сьогоднішні додатково такими підставами можуть бути:

- перебування контрагента на тимчасово окупованих територіях або в зоні бойових дій,
- знищення в результаті воєнних дій майна контрагентів;
- неможливість проведення розрахунків тощо[8].

Величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів (п. 8 НП(С)БО 10):

- застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості, який визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів;
- застосування коефіцієнта сумнівності – розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності [8].

Метод розрахунку величини резерву вибирається на розсуд підприємства і фіксується в Наказі про облікову політику підприємства, причому для різних видів можна застосовувати різні методи розрахунку резерву.

У бухгалтерському обліку нарахування резерву сумнівних боргів за звітний період відображають у звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат (п.10 НП(С)БО 10)[4], тобто витрати з'являються вже в періоді визнання заборгованості сумнівною та формування під неї резерву сумнівних боргів.

Таким чином, дебіторська заборгованість є важливою складовою фінансової діяльності підприємства, і її аналіз є необхідною частиною управління як дебіторською заборгованістю, так і загальним управлінням підприємством. Особливу увагу слід приділяти обліку сумнівної дебіторської заборгованості, адже її наявність та частка можуть суттєво вплинути на ефективність діяльності компанії.

Створення резерву є ознакою наявності сумнівної заборгованості, а використання цього резерву виникає лише при безнадійній заборгованості. Відповідно до НП(С)БО 10 [4], існують два основні методи для визначення резерву сумнівних боргів: застосування абсолютної суми дебіторської заборгованості або використання коефіцієнта сумнівності. Кожен з цих методів має свої особливості, і підприємства повинні обирати методику обліку в залежності від кількості дебіторів, наявності відповідної інформації та обраної управлінської політики.

Список використаних джерел

1. Демська Ю. Визнання та оцінювання резерву сумнівних боргів. III Міжнародна науково-практична конференція «Удосконалення обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування в сучасних умовах інтеграційних процесів у світовій економіці: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 18-19 квіт. 2018. Львів, 2018. С. 37–39.
2. Кадацька А. Облік формування та використання резерву сумнівних боргів. *Економіка і суспільство*. 2016. № 6. С. 355–358.
3. Олійник С. Шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості. *Науковий огляд*. 2018. Т. 5, № 48. С. 32–40.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» від 08.10.1999 № 237 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 06.11.2024).
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 "Фінансові інструменти" від 30.11.2001 № 559 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text> (дата звернення: 06.11.2024).
6. Проскуріна Н. Резерв сумнівних боргів: удосконалення методики розрахунку. *Наукові записки*. 2014. № 25. С. 195–199.
7. Радь В. Облік резерву сумнівних боргів, облік сумнівних боргів. Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування: стан, проблеми та перспективи розвитку : матеріали наук.-практ. конф., м. Львів, 2 черв. 2023. Львів, 2023. С. 73–74.
8. Сандуляк В. Резерв сумнівних боргів: загальні правила формування та реалії сьогодення [Електронний ресурс]. URL: <http://surl.li/nklgdc> (дата звернення: 06.11.2024).

Юганюк Ангеліна,
бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту

ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСЛУГ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА МОДЕЛЛЮ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ

Основною метою діяльності закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги є підвищення якості життя громадян, збереження та покращення здоров'я, а також забезпечення соціального захисту для осіб, які цього потребують.

Тому важливим показником, за яким можна оцінити діяльність закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, є обсяг наданих ними послуг. На це показник мають вплив багато чинників, серед яких також кількість зайнятих працівників.

Метою нашого дослідження є встановити наявність зв'язку між кількістю зайнятих працівників (фактор) і обсягом реалізованих послуг (показник) для закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області, а також здійснити прогнозування показника на наступний період.

Дані для побудови економетричної моделі у формі парної лінійної регресії було взято на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для закладів охорони
здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області за 2010-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість зайнятих працівників), осіб	Значення показника (обсяг реалізованих послуг), тис. грн.
1	2010	985	38512,9
2	2011	1114	44488,1
3	2012	927	52746,8
4	2013	326	17700,2
5	2014	346	21168,9
6	2015	805	55709,9
7	2016	829	78291,6
8	2017	1700	219900
9	2018	8030	326356,1
10	2019	18366	909610,5
11	2020	18632	3136282,9
12	2021	17588	4156150,7
13	2022	17015	4873609,7

Джерело: [1-2].

Отримано аналітичний вираз, який описує зв'язок між кількістю зайнятих працівників і обсягом реалізованих послуг для закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області:

$$Y = 182,04 \cdot X - 123041,64, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізованих послуг у закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області, тис. грн;

X – кількість зайнятих працівників у закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області, тис. грн.

Побудована економетрична модель успішно пройшла перевірку на адекватність статистичним даним за критерієм Фішера: розрахункове значення критерію Фішера (30,02) перевищує табличне значення цього критерію (4,84), тому з чого з ймовірністю 0,95 будемо вважати побудовану економетричну модель адекватною статистичним даним. Це дає підстави використовувати модель для аналізу та прогнозування.

На рис. 1 наведено графік довірчої зони парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області.

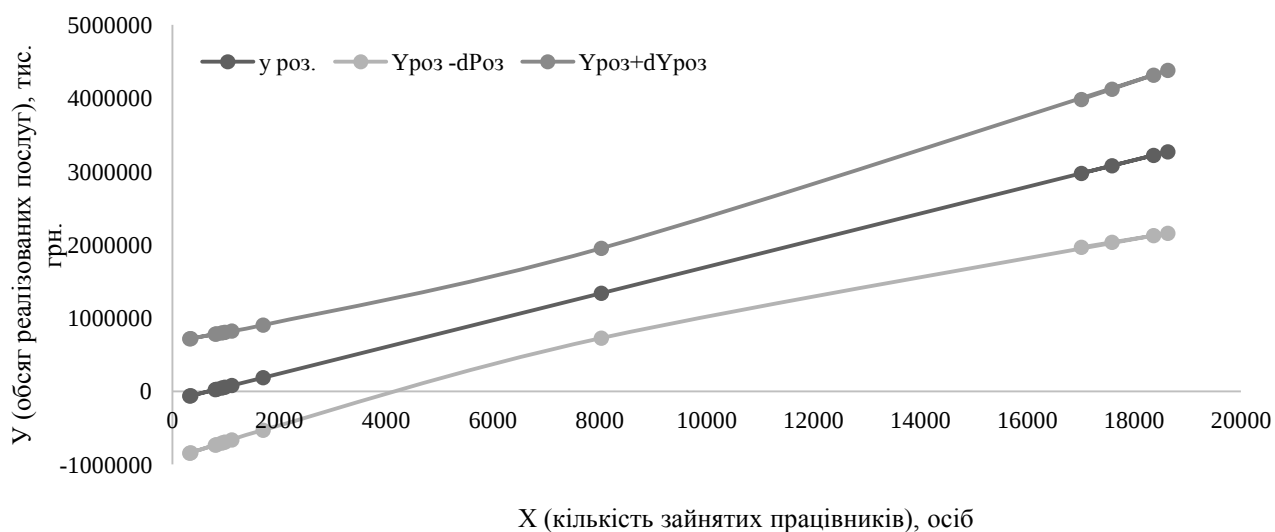

Рис. 1. Графік довірчої зони парної лінійної регресії для закладів охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Прогнозне значення показника (обсяг реалізованих послуг у закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області) визначено нами на основі побудованої економетричної моделі. Для цього спочатку ми визначили прогнозне значення фактора (кількість зайнятих працівників у закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області). Для визначення прогнозного значення фактора ми дослідили його динаміку й розрахували ланцюгові темпи приросту (зменшення) за 2011-2022 роки.

Як показали розрахунки, що за винятком 2012-2013 і 2021-2022 років кількість зайнятих працівників у закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області збільшувалась із середньорічним темпом приросту 56,0%. Це дозволило розрахувати прогнозне значення фактора на рівні 26543 особи.

Прогнозне значення показника було визначене шляхом підстановки прогнозного значення фактора у формулу (1), в результаті чого отримали обсяг реалізованих послуг у закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області у 2023 році 4708864,1 тис. грн. Відхилення прогнозного значення показника становить 145680,0 тис. грн., що дозволило визначити його довірчий інтервал.

Отже, якщо у 2023 році кількість зайнятих працівників у закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області становитиме 26543 особи, то обсяг реалізованих послуг у закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області з надійністю 0,95 буду належати проміжку значень [4563184,1;4854544,1] тис. грн.

Список використаних джерел

1. Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/27_2.htm (дата звернення 11.10.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення 11.10.2024).

УДК 519.86

Яковлюк Олександра,
*бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту*

ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В ПРОГНОЗУВАННІ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ДОПОМІЖНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Підприємства, які функціонують у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, надають послуги для підтримки основної діяльності інших організацій: управління нерухомістю, прибирання будівель, забезпечення робочої сили, охорона, організація заходів, логістичні послуги, а також послуги кол-центрів. Таким чином, підприємства адміністративного та допоміжного обслуговування, забезпечуючи ефективне функціонування допоміжних процесів, дають можливість іншим компаніям зосередитися на їхньому основному бізнесі.

Вагому частку у витратах підприємства займають витрати на оплату праці, які залежать від багатьох чинників, одним з яких є кількість зайнятих працівників.

В нашому дослідженні ми ставимо собі за мету побудувати модель у формі парної лінійної регресії для вивчення впливу кількості зайнятих працівників на витрати на оплату праці на підприємствах адміністративного та допоміжного обслуговування Волинської області.

Таким чином, кількість зайнятих працівників – це фактор моделі, а витрати на оплату праці – показник. Моделювання було здійснено на основі статистичних даних для підприємств адміністративного та допоміжного обслуговування Волинської області.

Дослідження проводилось за період 2014-2022 роки відповідно до наявності статистичних даних на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств адміністративного та допоміжного обслуговування Волинської області за 2014-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість зайнятих працівників), осіб	Значення показника (витрати на оплату праці), тис. грн.
1	2014	2737	52934,2
2	2015	2848	62730,6
3	2016	2348	62371,7
4	2018	2214	85823,95
5	2019	2005	109276,2

6	2020	2268	164798,1
7	2021	2316	175088,2
8	2022	2238	193553,6

Джерело: [1-2].

Було розраховано параметри моделі парної лінійної регресії та виведено її аналітичний вираз:

$$Y = -128,24 \cdot X + 423703,62, \quad (1)$$

де Y – витрати на оплату праці на підприємствах адміністративного та допоміжного обслуговування Волинської області, тис. грн;

X – кількість зайнятих працівників на підприємствах адміністративного та допоміжного обслуговування Волинської області, осіб.

Наступний крок економетричного дослідження – перевірка побудованої економетричної моделі на адекватність статистичним даним за критерієм Фішера, суть якої полягає у порівнянні розрахункового й табличного значення цього критерію.

Як показали обчислення, розрахункове значення критерію (8,61) більше за його табличне значення (4,75), тому з ймовірністю 0,95 можна вважати економетричну модель адекватною статистичним даним і використовувати її для аналізу та прогнозування.

На рис. 1 подано графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств адміністративного та допоміжного обслуговування Волинської області.

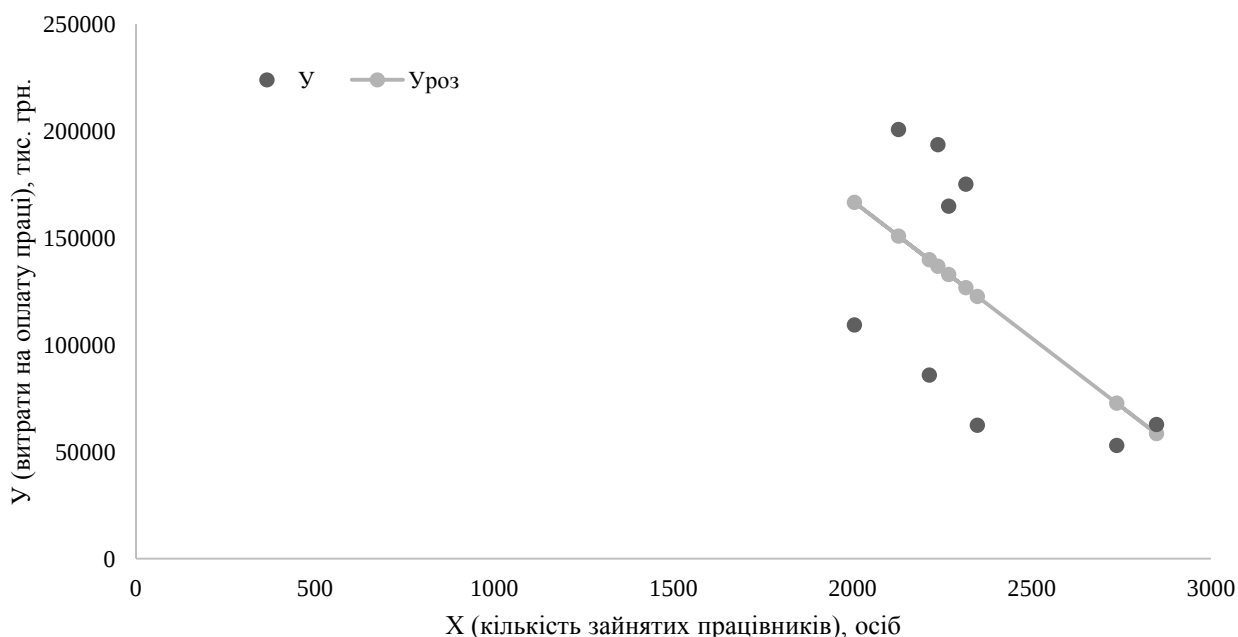

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств адміністративного та допоміжного обслуговування Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Опишемо проведені нами прогнозування на основі побудованої економетричної моделі. Вивчивши динаміку фактора і визначивши темпи його середньорічного зменшення (2,71%), визначено прогнозне значення фактора ($X_{\text{прогн}}=2090$ осіб) і шляхом підстановки у формулу (1) розраховано прогнозне значення показника $Y_{\text{прогн}}=155363,9$ тис. грн.

Отже, якщо у 2023 році на підприємствах адміністративного та допоміжного обслуговування Волинської області кількість зайнятих працівників становитиме 2090 осіб, то

згідно наших розрахунків витрати на оплату праці на досліджуваних підприємствах становитимуть 155363,9 тис. грн.

З урахуванням того, що наші розрахунки носять не достовірний, а ймовірнісний характер, ми також визначили відхилення прогнозного значення показника ($\Delta U_{\text{прогн}}=12621,1$) та його довірчий інтервал ($[142742,8; 167985,0]$ тис. грн.).

Список використаних джерел

1. Кількість зайнятих працівників на підприємствах за видами діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_11.htm (дата звернення 17.10.2024).
2. Витрати на оплату праці підприємств з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_13.htm (дата звернення 17.10.2024).

УДК 519.86

Оксентюк Вікторія,
*бакалавр спец. 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник: Нужна О.А., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і аудиту*

МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ В УСТАНОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ, НАУКОВОЇ ТА ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Підприємства, які функціонують у сфері професійної, наукової та технічної діяльності, надають інженерні, консалтингові, юридичні та аудиторські послуги, а також здійснюють наукові розробки в галузях високих технологій, медицини та біотехнологій.

Оскільки ця галузь спрямована на розвиток інновацій та зміцнення економіки країни, актуальними є дослідження щодо рівня оплати праці на підприємствах даної галузі.

При проведенні дослідження будемо застосовувати метод моделювання, оскільки він дає можливість побудувати обґрунтований прогноз того показника, який обрано.

Тому в нашому дослідженні фактором є кількість зайнятих працівників, а показником – витрати на оплату праці на підприємствах професійної, наукової та технічної діяльності Волинської області.

Наше дослідження проводилось за період 2014-2022 роки відповідно до наявності статистичних даних на сайті Волинського обласного управління статистики (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі для підприємств професійної,
наукової та технічної діяльності Волинської області за 2014-2022 роки

№ з/п	Рік	Значення фактора (кількість зайнятих працівників), осіб	Значення показника (витрати на оплату праці), тис. грн.
1	2014	1764	42878,5
2	2015	1950	59479,5
3	2016	2098	71432,8
4	2018	1814	108859,2
5	2019	1768	117198,6

6	2020	1516	110862,7
7	2021	1857	152747,5
8	2022	1117	92846,1

Джерело: [1-2].

Наведемо аналітичний вираз моделі парної лінійної регресії, отриманий після розрахунку її параметрів із застосуванням методу найменших квадратів:

$$Y = 65,16 \cdot X + 201497043,00, \quad (1)$$

де Y – витрати на оплату праці на підприємствах професійної, наукової та технічної діяльності Волинської області, тис. грн;

X – кількість зайнятих працівників на підприємствах професійної, наукової та технічної діяльності Волинської області, осіб.

Перед тим, як проводити аналіз моделі та використовувати її для прогнозування, слід впевнитись, чи побудована економетрична модель адекватна статистичним даним. Ця перевірка виконується з використанням критерію Фішера шляхом порівняння розрахункового та табличного його значення.

Розрахункове значення критерію (6,13) вище за його табличне значення (5,99), на основі чого з надійністю 0,95 економетричну модель можна вважати адекватною статистичним даним і придатною для прогнозування.

На рис. 1 подано графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств професійної, наукової та технічної діяльності Волинської області.

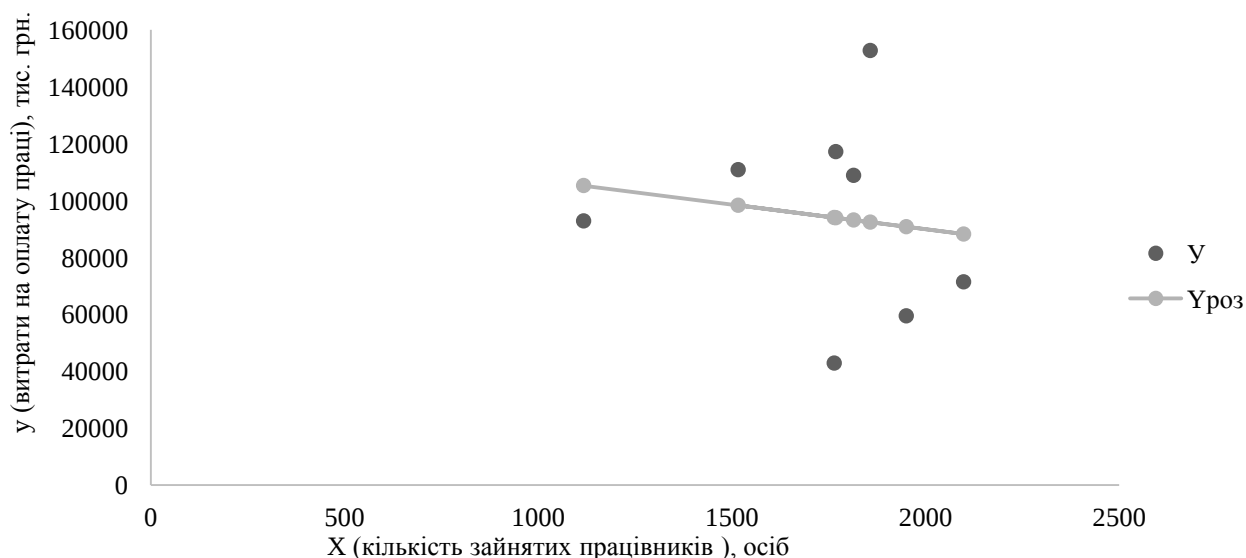

Рис. 1. Графік статистичних даних і лінії парної лінійної регресії для досліджуваних фактора і показника для підприємств професійної, наукової та технічної діяльності Волинської області

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Представимо результати прогнозування показника (витрати на оплату праці на підприємствах професійної, наукової та технічної діяльності Волинської області) на 2023 рік на основі побудованої економетричної моделі.

Щоб визначити ймовірне прогнозне значення фактора, було досліджено його динаміку й визначено ланцюгові темпи приросту (зменшення) за період дослідження. З'ясувалось, що кількість зайнятих працівників на підприємствах професійної, наукової та технічної

діяльності Волинської області зменшується, за винятком 2015-2016 і 2021 років, із середньорічним темпом зменшення 4,22%.

З урахуванням цього було визначено прогнозне значення фактора, тобто кількість зайнятих працівників на підприємствах професійної, наукової та технічної діяльності Волинської області у 2023 році (1070 осіб). Відповідно, було отримано прогнозне значення показника, тобто витрати на оплату праці на підприємствах професійної, наукової та технічної діяльності Волинської області у 2023 році (106113,5 тис. грн.)

Визначивши відхилення прогнозного значення показника (12183,6 тис. грн.), ми отримали довірчий інтервал прогнозного значення показника (витрати на оплату праці на підприємствах професійної, наукової та технічної діяльності Волинської області).

Отже, якщо у 2023 році кількість зайнятих працівників на підприємствах професійної, наукової та технічної діяльності Волинської області становитиме 1070 осіб, то витрати на оплату праці на досліджуваних підприємствах з ймовірністю 0,95 будуть належати проміжку [93927,2; 118299,8] тис. грн.

Список використаних джерел

1. Кількість зайнятих працівників на підприємствах за видами діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_11.htm (дата звернення 22.10.2024).
2. Витрати на оплату праці підприємств з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за видами економічної діяльності. Волинське обласне управління статистики. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_13.htm (дата звернення 22.10.2024).